

BEHEERSPLAN

Parklaan
9000 Gent

1888 1897

BEHEERSPLAN ONROEREND ERFGOED

Betreft

Parklaan met omgeving te Gent

Ligging

Parklaan, 9000 Gent

Beschermingsbesluit

25-10-2017

ID nr. : 14551

Beheersplan opgemaakt door **Archivaria**

Carlo De Caluwe
Zwaluwstraat 17a
9340 Lede

Karolien Janssens
Oversneslaan 47
2610 Wilrijk

i.s.m. **De Tuinen van Eva**

Katelijnn Goegebeur
Rik Woutersstraat 38a
2800 Mechelen

Opdrachtgever

Stad Gent
Botermarkt 1
9000 Gent

Inhoudsopgave

1	Identificatie.....	7
1.1	Doel en aanleiding opmaak van het beheersplan	7
1.2	Erfgoedstatuut en afbakening projectgebied	7
1.3	Eigenaars	10
1.4	Juridisch kader.....	11
2	Historische nota.....	12
2.1	Inleiding	12
2.2	Archeologische nota.....	12
2.3	Bouwhistorische studie	12
3	Inventarisatie huidige toestand.....	46
3.1	Stedenbouwkundige context	46
3.1.1	Omgeving.....	46
3.1.2	Parklaan.....	47
3.1.2.1	Algemeen.....	47
3.1.2.2	Inrichting.....	47
3.1.2.3	Bepanting.....	51
3.1.2.4	Inventaris van het archeologisch onderzoek.....	51
3.2	Bebouwing.....	52
3.2.1	Ensemble: Krijgslaan 2 en Parklaan 1 en 3	52
3.2.2	Ensemble: Parklaan 5 tot 21-23	64
3.2.3	Parklaan 25	77
3.2.4	Parklaan 27-31D	82
3.2.5	Parklaan 33	85
3.2.6	Parklaan 35	90
3.2.7	Parklaan 37-37C.....	93
3.2.8	Parklaan 39	96
3.2.9	Parklaan 41-81.....	101
3.2.10	Ensemble: Parklaan 83-89 en 93-95.....	102
3.2.11	Ensemble: Parklaan 99-105 en 107-111.....	106
3.2.12	Parklaan 113-123.....	113
3.2.13	Parklaan 127-133.....	118
3.2.14	Parklaan 2 – Fortlaan 96-97.....	122
3.2.15	Parklaan 4	124

3.2.16	Parklaan 6	125
3.2.17	Ensemble: Parklaan 8 tot 18-18D	127
3.2.18	Parklaan 20-26	132
3.2.19	Ensemble: Parklaan 28 tot 34-40	134
3.2.20	Parklaan 42-42E	142
3.2.21	Parklaan 44-72	143
3.2.22	Parklaan 76-76A	144
3.2.23	Parklaan 78	146
3.2.24	Parklaan 80	148
3.2.25	Ensemble: Parklaan 82 tot 86	150
3.2.26	Parklaan 92	154
3.2.27	Parklaan 94-94H	156
3.2.28	Parklaan 96	158
3.2.29	Parklaan 98	160
3.3	Tweeëndertig gekandelaarde platanen	164
4	Erfgoedwaarden	170
4.1	Erfgoedwaarden beschermingsbesluit	170
4.1.1	Beschermd stadszicht: Parklaan met omgeving	170
4.1.1.1	historische waarde	170
4.1.1.2	stedenbouwkundige waarde	170
4.1.1.3	architecturale waarde	170
4.1.2	Als monument beschermde platanen	171
4.1.2.1	esthetische waarde	171
4.1.2.2	historische waarde	171
4.1.2.3	stedenbouwkundige waarde	171
4.2	Aanvullende waardestelling	172
4.2.1	Straatinrichting	172
4.2.2	Bebouwing	173
4.2.2.1	Krijgslaan 2	174
4.2.2.2	Parklaan 1	175
4.2.2.3	Parklaan 3	176
4.2.2.4	Parklaan 5	177
4.2.2.5	Parklaan 7	179
4.2.2.6	Parklaan 9	180

4.2.2.7	Parklaan 11	182
4.2.2.8	Parklaan 15	184
4.2.2.9	Parklaan 17-19	185
4.2.2.10	Parklaan 21-23	187
4.2.2.11	Parklaan 25	188
4.2.2.12	Parklaan 27-31D	189
4.2.2.13	Parklaan 33	191
4.2.2.14	Parklaan 35	192
4.2.2.15	Parklaan 37-37C	194
4.2.2.16	Parklaan 39	195
4.2.2.17	Parklaan 41-81	196
4.2.2.18	Parklaan 83-89 en 93-95	197
4.2.2.19	Parklaan 99-111	199
4.2.2.20	Parklaan 113-121 en 123	202
4.2.2.21	Parklaan 127-135	203
4.2.2.22	Parklaan 2 – Krijgslaan 96-97	205
4.2.2.23	Parklaan 4	206
4.2.2.24	Parklaan 6	207
4.2.2.25	Parklaan 8 tot 18-18D	208
4.2.2.26	Parklaan 20-26	210
4.2.2.27	Parklaan 28 tot 34-40	211
4.2.2.28	Parklaan 42-42E	213
4.2.2.29	Parklaan 44-72	214
4.2.2.30	Parklaan 76-76A	215
4.2.2.31	Parklaan 78	216
4.2.2.32	Parklaan 80	217
4.2.2.33	Parklaan 82 tot 86	218
4.2.2.34	Parklaan 92	219
4.2.2.35	Parklaan 94-94H	221
4.2.2.36	Parklaan 96	223
4.2.2.37	Parklaan 98-98A	224
5	Beheersvisie en doelstellingen	225
5.1	Beheersdoelstellingen volgens het beschermingsbesluit	225
5.2	Aanvullende beheersdoelstellingen	227

6	Maatregelen	231
6.1	Algemene maatregelen	231
6.2	Specifieke maatregelen per woning	233
6.2.1	Ensemble: Krijgslaan 2 en Parklaan 1 en 3	233
6.2.2	Ensemble: Parklaan 5 tot 23	233
6.2.3	Parklaan 25	234
6.2.4	Parklaan 27-31D	234
6.2.5	Parklaan 33	235
6.2.6	Parklaan 35	235
6.2.7	Parklaan 37	235
6.2.8	Parklaan 39	235
6.2.9	Ensemble: Parklaan 83-89 en 91-95	235
6.2.10	Ensemble: Parklaan 99-105 en 107-111	235
6.2.11	Ensemble: Parklaan 113-121 en 123	236
6.2.12	Ensemble: Parklaan 127 tot 135	236
6.2.13	Parklaan 2	236
6.2.14	Parklaan 4	236
6.2.15	Parklaan 6	237
6.2.16	Ensemble: Parklaan 8 tot 18-18D	237
6.2.17	Parklaan 20-26	237
6.2.18	Ensemble: Parklaan 28 tot 34-40	237
6.2.19	Parklaan 76-76A	238
6.2.20	Parklaan 78	238
6.2.21	Parklaan 80	238
6.2.22	Ensemble: Parklaan 82 tot 86	238
6.2.23	Parklaan 92	238
6.2.24	Parklaan 94-94H	238
6.2.25	Parklaan 96	239
6.2.26	Parklaan 98	239
7	Opvolging en evaluatie	240
8	Extra toevoegingen	241

1 Identificatie

1.1 Doel en aanleiding opmaak van het beheersplan

De stad Gent wil met dit beheersplan een visie en beheersmaatregelen vooropstellen voor het beschermde stadsgezicht van de Parklaan met omgeving, en de als monument beschermde laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen te Gent. De stad Gent beschouwt de opmaak van deze visie en het waken over de erfgoedwaarden van het beschermde uitzicht als haar taak. De stad hoopt met het verrichte historisch onderzoek, de inventaris van de erfgoedelementen, de analyse van de erfgoedwaarden, de voorgestelde visie op het toekomstig beheer en de voorgestelde beheersmaatregelen eigenaars te inspireren tot herstel van de erfgoedwaarden van deze architectuur. Zelf zal de stad instaan voor het beheer, herstel en onderhoud van het openbare domein waarop zich onder meer de beschermde platanen bevinden. Dit beheersplan biedt de mogelijkheid om erfgoedpremies voor restauratieve werkzaamheden aan te vragen, wat een impuls betekent voor het behoud en herstel van dit erfgoed. Ook het vrijstellen van de plicht om toelating te vragen voor verschillende periodieke onderhoudswerken moet het de eigenaars gemakkelijker maken om hun erfgoed in goede staat te houden.

Het voorgestelde en beheer van de particuliere eigendommen focust op behoud van erfgoedwaarden en mogelijk herstel van gevels en bedaking zichtbaar vanaf het openbaar domein en dit conform historisch verantwoord uitzicht en de opgenomen waardebeoordeling. Er wordt onderscheid gemaakt tussen algemeen geldende richtlijnen voor de gehele straat als stadsgezicht in het algemeen en de op maat en schaal van elk gebouw opgemaakte beheersdoelstellingen.

De Stad Gent beoogt met dit beheersplan eigenaars ook een duidelijk overzicht te bieden van erfgoedwaarden en visie die tot nu toe per aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning of melding van werken in een beschermd stadsgezicht werden weergegeven. De visie wordt hierdoor niet meer ad hoc meegedeeld maar op deze wijze in een gemotiveerd en onderbouwd beheersplan voor alle betrokken actoren duidelijk weergegeven.

1.2 Erfgoedstatuut en afbakening projectgebied

Het onderwerp van dit beheersplan is de Parklaan te 9000 Gent. De straat komt kadastraal overeen met Gent, afdeling 8, sectie H.

Fig. 1: Aanduiding locatie van de Parklaan te Gent.

De Parklaan met omgeving zijn beschermd als stadsgezicht (ID 21168) omwille van haar historische, stedenbouwkundige en architecturale waarde. De bescherming is geldig sinds 25/10/2017. De laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen is beschermd als monument (ID 21167) omwille van de historische, esthetische en stedenbouwkundige waarde, eveneens geldig vanaf 25/10/2017. Een afbakening van de beschermingen kan teruggevonden worden in bijlage 1.

Fig. 2: Overzicht van de Parklaan.

De bescherming omvat de Parklaan bestaande uit tweeëndertig gekandelaarde platanen en de burgerhuizen erlangs. Specifiek zijn volgende panden in het beschermingsbesluit opgenomen.

Langs de zuidzijde

- Krijgslaan 2 (afd. 8, H1v24)
- Parklaan 1 (afd. 8, H1n33)
- Parklaan 3 (afd. 8, H1h24)
- Parklaan 5 (afd. 8, H24w)
- Parklaan 7 (afd. 8, H24v)
- Parklaan 9 (afd. 8, H24p)
- Parklaan 11 (afd. 8, H24t)
- Parklaan 15 (afd. 8, H24n)
- Parklaan 17-19 (afd. 8, H24m)
- Parklaan 21-23 (afd. 8, H24k)
- Parklaan 25 (afd. 8, H25l)
- Parklaan 27-31D (afd. 8, H25k)
- Parklaan 33 (afd. 8, H25m)
- Parklaan 35 (afd. 8, H27c2)
- Parklaan 37 (afd. 8, H23b3)
- Parklaan 39 (afd. 8, H23e3)
- Parklaan 83-89 (afd. 8, H23k2)
- Parklaan 93-95 (afd. 8, H23c3)
- Parklaan 99-105 (afd. 8, H21f2)
- Parklaan 107-111 (afd. 8, H21b2)
- Parklaan 113-121 (afd. 8, H21d2)
- Parklaan 123-125 (afd. 8, H21d2)
- Parklaan 127 (afd. 8, H21e2)
- Parklaan 129-131 (afd. 8, H21l)
- Parklaan 133 (afd. 8, H21m)
- Parklaan 135 (afd. 8, H21n)

Langs de noordzijde:

- Parklaan 2 (afd. 8, H19p3)
- Parklaan 4 (afd. 8, H19l3)
- Parklaan 6 (afd. 8, H19m3)
- Parklaan 8 (afd. 8, H19b2)
- Parklaan 10-16 (afd. 8, H19a2)
- Parklaan 18-18D (afd. 8, H19z)
- Parklaan 20-26 (afd. 8, H19c2)
- Parklaan 28 (afd. 8, H19t)
- Parklaan 30 (afd. 8, H19s)
- Parklaan 32 (afd. 8, H19r)
- Parklaan 34-40 (afd. 8, H20v)
- Parklaan 76-76A (afd. 8, H20r2)
- Parklaan 78 (afd. 8, H20n)
- Parklaan 80 (afd. 8, H20y)
- Parklaan 82 (afd. 8, H20h2)
- Parklaan 84 (afd. 8, H20h)
- Parklaan 86 (afd. 8, H20k2)
- Parklaan 92 (afd. 8, H20x)
- Parklaan 94-94H (afd. 8, H20w)
- Parklaan 96 (afd. 8, H20p)
- Parklaan 98 (afd. 8, H21v)

The map displays a residential area with various plots and streets. The streets shown are Fortlaan, Parklaan, Oude Fortweg, Parkplein, and Krijgslaan. The plot numbers are distributed across the map, with some areas having multiple plots. The map also shows a compass rose in the bottom right corner.

Volgende woningen zijn tevens individueel of als ensemble vastgesteld op de Inventaris van het Onroerend Erfgoed:

- ### 1.3 Eigenaars

bijlage 2. De eigenaar van het openbare domein is de Stad Gent. Tijdens de loop van het onderzoek werden de verschillende eigenaars op de hoogte gebracht van de opmaak van dit beheersplan, waardoor in enkele gevallen toegang tot de woning kon bekomen worden zodat onder meer de toestand van het schrijnwerk naderbij kon bekeken worden.

1.4 Juridisch kader

Fig. 4: De Parklaan in het geel aangeduid op het gewestplan (http://www.geopunt.be/kaart?app=gewestplan_app, geraadpleegd op 13 december 2018).

De Parklaan bevindt zich in een woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde en grenst aan het noordelijke uiteinde aan een parkgebied. Op het projectgebied is geen BPA of RUP van kracht. Wel is het 'RUP 169 Groen' van kracht op het parkje dat de zuidelijke begrenzing van de Parklaan vormt.

2 Historische nota

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de historiek van zowel de Parklaan als geheel, als de afzonderlijke panden in deze laan belicht. Dit hoofdstuk is tweeledig en omvat enerzijds de archeologische nota en anderzijds de bouwhistorische studie.

De archeologische nota werd opgemaakt door de Dienst Stadsarcheologie van de Stad Gent en beschrijft een gedetailleerde geschiedenis van de site.

De bouwhistorische studie vormt een integrale overname van het historisch overzicht dat door het agentschap Onroerend Erfgoed werd opgesteld in het kader van het beschermingsdossier 'Parklaan met omgeving, laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen, in Gent'.¹

2.2 Archeologische nota

2.2.1 Ligging en topografie

De Parklaan situeert zich ten zuiden van de historische stad op de zuidelijke helling van de Blandijnberg, afgezoomd door de Leie aan de westkant en de Muinkschelde aan de oostkant. Het geheel is ten zuiden van het vroegere Sint-Pietersdorp te situeren en ligt buiten de 14de-eeuwse stadsomwalling. De Parklaan ligt ook net ten zuiden van een opeenvolging van fortificaties, sinds de 17de eeuw, waarvan slechts weinig restanten bewaard zijn binnen het huidige Citadelpark. De bijna 200 m lange Parklaan helt in noordoostelijke richting en het verschil bedraagt ca. 5 m.

2.2.2 Middeleeuwen tot Moderne tijd

De plek van de huidige Parklaan lag net buiten de citadelversterking en is op alle cartografische bronnen als akkerland aangegeven. Wel lag er een weg 30 m ten noorden, de Oude Fortweg, die nu de achtergrens van de percelen aan de noordkant van de Parklaan vormt.

2.2.3 Verkaveling eind 19de eeuw

In 1889 werd een rechte verbingsstraat voorzien tussen het Citadelpark en het Parkplein, de verkaveling door de stad gebeurde hoofdzakelijk in de jaren 1892-1893.

2.3 Bouwhistorische studie

2.3.1 De 19de-eeuwse stadsuitbreiding van Gent

Hoewel de Parklaan pas op het einde van de 19de eeuw werd aangelegd, moeten we enkele eeuwen terugkeren om de historische context van haar ontstaan te begrijpen. De Parklaan is gelegen op het zuidelijk glacis van de voormalige stadsversterking van Gent, een gebied dat om militair-tactische redenen eeuwenlang nagenoeg onbebouwd is gebleven. Het huidige Citadelpark ten noorden van de Parklaan, dankt haar naam aan de voormalige versterkte citadel die zich op deze plek bevond. Met de herinnering aan de Franse overheersing vers in het geheugen werd in de Hollandse periode beslist

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed, Digitaal beschermingsdossier 4.001/44021/119.1, Parklaan met omgeving, laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen, in Gent (DECLERCQ D., 2016)

om een nieuwe citadel op te richten. Omwille van de bijzonder strategische ligging van het Monterey-fort (1671-1782), op een verhevenheid net buiten de zuidelijke stadsomwalling, zou dit oude fort moeten wijken voor de nieuwe vesting. De werken waren pas omstreeks 1830 voltooid. Het imposante maar snel voorbijgestreefde fort had een stervormige plattegrond, die werd bekomen door een vijfhoekige citadel met daartussen vooruitgeschoven bastions.² Het tienhoekig binnenplein was omsloten door een gebouwenrij van maar liefst 800 meter lang.³

Hoewel Gent een enorme demografische groei kende tijdens de 19de eeuw, zou de stad tot 1860 niet buiten de grenzen van haar 16de-eeuwse stadsomwalling uitgroeien. Eén van de verklaringen moet gezocht worden bij de octrooirechten, een sedert de middeleeuwen bestaande stedelijke belasting op het personen- en goederenverkeer. Het spreekt voor zich dat door de steeds toenemende bevolkingsdruk in combinatie met vervuilde nijverheid en industrie de binnenstad steeds meer onder druk kwam. De beschikbare ruimte werd volgebouwd en de talloze arbeiders leefden noodgedwongen in beluiken. Met de afschaffing van de octrooirechten in 1860 werd echter de aanzet gegeven voor een stedenbouwkundig proces waarvan de gevolgen vandaag nog steeds bepalend zijn voor de stad. Op relatief korte termijn zou de stad Gent haar scherp omliggende contouren verliezen.⁴ De beschikbare ruimte voor industriële en residentiële expansie was ongezien en al snel ontstonden nieuwe wijken met een specifiek karakter. Een deel van de arbeidersbevolking verhuisde van de beluiken in de binnenstad naar nieuwe daartoe aangelegde wijken zoals de Rabotwijk of naar de deelgemeenten. Anderen vestigden zich in de onmiddellijke omgeving van nieuw opgetrokken (textiel)fabrieken. Net als de arbeiders trok de burgerij weg uit de overbevolkte binnenstad naar nieuwe residentiële wijken of nieuw aangelegde brede lanen. In navolging van de afschaffing van de octrooirechten ging men over tot het slechten van de stadsvesten en het slopen van de stadspoorten (tolpoorten). Met de aanleg van een prestigieuze ringboulevard op het tracé van deze stadsvesten zou Gent zich kunnen meten met andere moderne Europese grootsteden. Het gebied ten zuiden van de citadel bleef echter een zone non aedificandi tot in het laatste kwart van de 19de eeuw. Pas in 1870 werd de Hollandse Citadel door de stad aangekocht. Het Gentse stadsarchief bewaart talloze ontwerpen voor de inrichting van deze gronden.⁵ Het urbanisatieplan van Jean-Pierre Hofman dat in 1874 werd aangenomen⁶ hield de eerste stappen in van een urbanisering in en rond de voormalige citadel.⁷ Maar liefst 26 ha grond werd bestemd als stadspark afgelijnd door met bomen beplante lanen. Een zone van 18 ha tussen de Kortrijksesteenweg en de Koning Leopold II-laan werd verkaveld als bouwgronden en op vijf jaar tijd volgebouwd met statige neoclassicistische burgerhuizen. Een centrale zone van 4,5 ha bleef voorlopig kazerne.⁸ Pas in 1912 zouden de laatste resten van de kazerne uit het park verdwijnen⁹, met uitzondering van de voormalige toegangspoort die als enige getuige nog herinnert aan de voormalige citadel. Hubert Van Hulle (1827-1900) zou de aanleg van Het Citadelpark in 1875 voor zijn rekening nemen. Het park in landschappelijke stijl omvat talrijke loofbomen, gras- en bloemperken, brede dreven, vijvers, kunstmatige grotten, watervallen, rozentuinen en een pergola. Hoewel het park in het westen, noorden en oosten duidelijk was afgelijnd door boulevards zoals de Citadellaan (heden Charles de Kerchovelaan) en Normaalschoolboulevard (heden Emile Clauslaan en Hofbouwlaan), behield het park in het zuiden

² Stadsarchief Gent, Atlas Goetghebuer, L36, 13A.

³ DAMBRUYNE J., RAMBAUT A., BRAL G.J., BAILLIEUL B. & VAN DOORNE G. 1992: *Een stad in opbouw. 2: Gent van 1540 tot de wereldtentoonstelling van 1913*, Tielt, 201-202.

⁴ DAMBRUYNE J., RAMBAUT A., BRAL G.J., BAILLIEUL B. & VAN DOORNE G. 1992: *Een stad in opbouw. 2: Gent van 1540 tot de wereldtentoonstelling van 1913*, Tielt, 203.

⁵ Stadsarchief Gent, Atlas Goetghebuer, L36 (1, 3, 4, 5, 10, 11 en 14A) en L37 (1).

⁶ Volgens gemeenteraadsbesluit van 5/10/1874, bestendigd in het Koninklijk Besluit van 27/05/1875 betreffende de inrichting van het Citadelpark (Bron: Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.C.146, Chemins de Fer de Gand).

⁷ COENE A. & DE RAEDT M. 1990: *Bijdragen tot de stadsontwikkeling van Gent. 1560-1990*, S.l., 150.

⁸ BAILLIEUL B., MILIS-PROOST G., LALEMAN M.C. & VAN TYGHEM F. 1975: *Stadsontwikkeling en architectuur*, Gent, 107.

⁹ BAILLIEUL B., MILIS-PROOST G., LALEMAN M.C. & VAN TYGHEM F. 1975: *Stadsontwikkeling en architectuur*, Gent, 107.

een vrij onregelmatige aanleg.¹⁰ De zuidelijke stadsuitbreiding was dan wel aangezet in 1860, maar kwam pas echt op gang vanaf 1874. Het zou nog 15 jaar duren vooraleer de eerste bebouwing zou verrijzen in het gebied tussen de voormalige citadel en de spoorlijn Brussel-Oostende, met onder andere de aanleg van de Parklaan. Uit de bronnen blijkt dat de inrichting van dit zuidelijk deel, als ook de eventuele verbinding met het eerste Sint-Pietersstation aan het Parkplein, voer was voor discussie.

Foto 1: Postkaart van de kazerne in het Citadelpark.

Bron: DE GRAEVE s.d.: *Gand. Forts de la Citadelle* (Archief Universiteit Gent, BIB.PKT.000318).

2.3.2 Verschillende ontwerpen voor de Parklaan en haar omgeving

Tijdens de gemeenteraad van 14/06/1884 werd er een rooilijnplan (ontwerpplan voor straatanaanleg) goedgekeurd voor de verlenging van de Normalschoolboulevard (heden Hofbouwlaan) en de rechte trekking van de Kleistraat (voorloper van de Burggravenlaan).¹¹

¹⁰ DE WINTER G., PLATEAU P. & VAN DER LINDEN G. 2015: *Citadelpark* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/10322> (geraadpleegd op 1 oktober 2016).

¹¹ Stadsarchief Gent, Reeks G, 2671.

Foto 2: Onuitgevoerd ontwerp voor de Normalschoolboulevard (rode pen) uit 1884. De uitgevoerde aanleg van Parklaan en Parkplein werd aangeduid in potlood.

Bron: Stadsarchief Gent, Reeks G, 2671.

Het eerste Sint-Pietersstation is eveneens op dit plan aangeduid en wordt door de nieuwe boulevard verbonden met het Citadelpark (cfr. infra). Volgens dit rooilijnplan zou de Parklaan worden verbonden met de Normalschoolboulevard en zo één lange kaarsrechte laan vormen die het Parkplein met de Citadellaan zou verbinden (ter hoogte van het huidige kruispunt Overpoortstraat-Charles de Kerchovelaan). De Parklaan, of beter 'het zuidelijke deel van de Normalschoolboulevard' zou iets noordelijker liggen dan vandaag het geval is, ongeveer op het tracé van de Oude Fortweg.¹² In 1889 zou dit ontwerp echter worden vervangen door een nieuw plan waarbij de Parklaan zuidelijker zou worden getraceerd en een rechthoekig stationsplein (Parkplein) zou worden afgebakend.¹³

¹² Deze staat is ook gekend als "Buurtweg nr. 72", "Chemin du Fort" en "Oude Fortstraat".

¹³ Stadsarchief Gent, Reeks G, 2672.

Foto 3: Urbanisatieplan E. Braun, uitgevoerd ontwerp.

Bron : BRAUN E. 1889: *Création d'un boulevard de ceinture autour de la partie sud du parc de la citadelle, avec extension du parc vers la gare de Gand (St Pierre), Gent.*

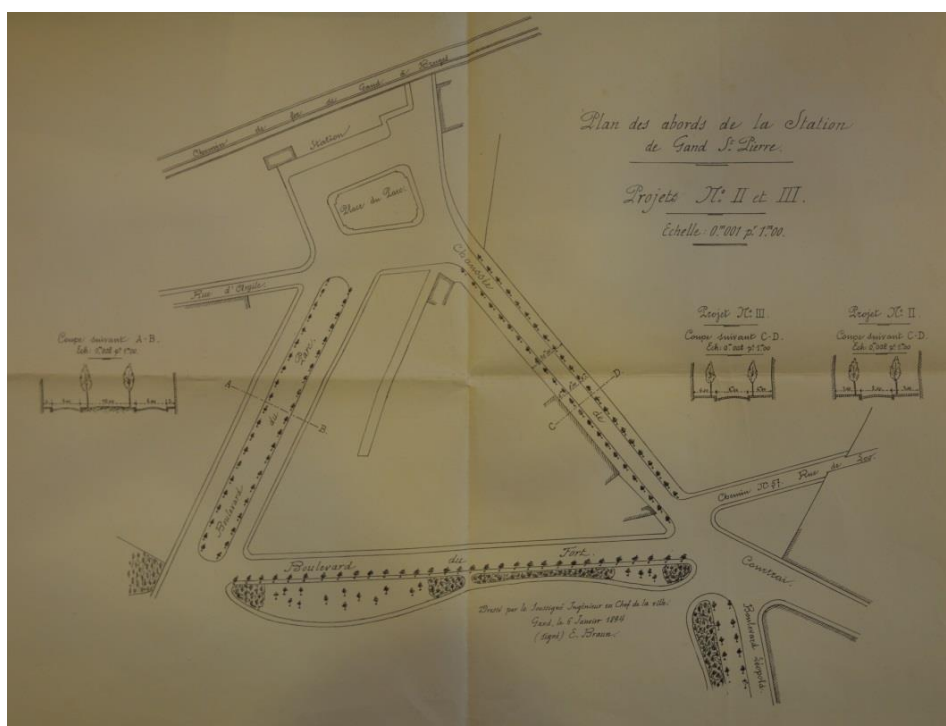

Foto 4: Aanlegplan van de Parklaan, Fortlaan en Kortrijksesteenweg, met coupes van de bestrating en beplanting (1894).

Bron: Archief Universiteit Gent, BIB.VLBL.HFI.C.146, Chemins de Fer de Gand.

In april 1889 maakte stadsingenieur Emile Braun (1849-1927) drie ontwerpen voor de definitieve inrichting van het gebied ten zuiden van de voormalige Hollandse Citadel, waarvan slechts een deel reeds was omgevormd tot park.¹⁴ Het aan te leggen gebied betrof grosso modo de drie zuidelijke bastions van de voormalige vesting. Zoals vermeld waren deze gronden sinds 1875 in het bezit van de stad. Het gemeentebestuur had in de zitting van 6/10/1884 beslist om een groot deel van deze stadsgronden, die sinds het K.B. van 25/05/1875 bestemd waren als bouwgrond, voorlopig niet te verkopen, en dit voor een periode van 25 jaar. Deze bouwgronden waren sindsdien met bomen beplant en de facto opgenomen in de parkaanleg. De stadsingenieur uitte hierover zijn bezorgdheid en argumenteerde dat na 25 jaar niemand het nog in zijn hoofd zou halen om deze terreinen te bebouwen. Braun verwoordde het nog iets lyrischer: *“A l’expiration de ces 25 années, lorsque les plantations seront dans toute leur croissance, il ne viendra à l’esprit de personne de changer l’affection nouvelle donnée à ces terrains, et ceux qui auraient envie de le proposer seraient à bon droit traités de vandales.”* En verder: *“[...] le public se serait si bien familiarisé avec l’étendue du parc, qu’il verrait avec peine disparaître des allées ombragées dans lesquelles il avait l’habitude de se promener.”*¹⁵ De plannen van het stadsbestuur hielden enkele grote nadelen in, aldus Braun. Hij merkte op dat de volwassen bomen heel wat moeilijker te rooien zouden zijn dan de jonge exemplaren die zopas waren aangeplant. Bovendien zou de bevolking vertrouwd geraken aan de huidige grenzen van het park en deze niet graag opnieuw zien verdwijnen. Een definitieve afbakening van het park en de bouwgronden drong zich op, te meer omdat het Ministerie van Spoorwegen plannen koesterde voor een aanzienlijke uitbreiding van de halte Gent-Sint-Pieters. Het sprak voor zich, aldus de stadsingenieur, dat beide projecten best in onderling overleg tot stand zouden komen. Men zou ook rekening moeten houden met de geplande aanleg van een nieuwe boulevard die de Kortrijksesteenweg met de Godshuizenlaan zou verbinden (de huidige Koning Albertlaan en Groot-Brittanniëlaan). Er zijn grote verschillen tussen de drie ontwerpen van Braun, waarvan het eerste duidelijk de voorkeur genoot van de stadsingenieur.

¹⁴ BRAUN E. 1889: *Création d’un boulevard de ceinture autour de la partie sud du parc de la citadelle, avec extension du parc vers la gare de Gand (St Pierre)*, Gent, 1-6.

¹⁵ BRAUN E. 1889: *Création d’un boulevard de ceinture autour de la partie sud du parc de la citadelle, avec extension du parc vers la gare de Gand (St Pierre)*, Gent, 1-2.

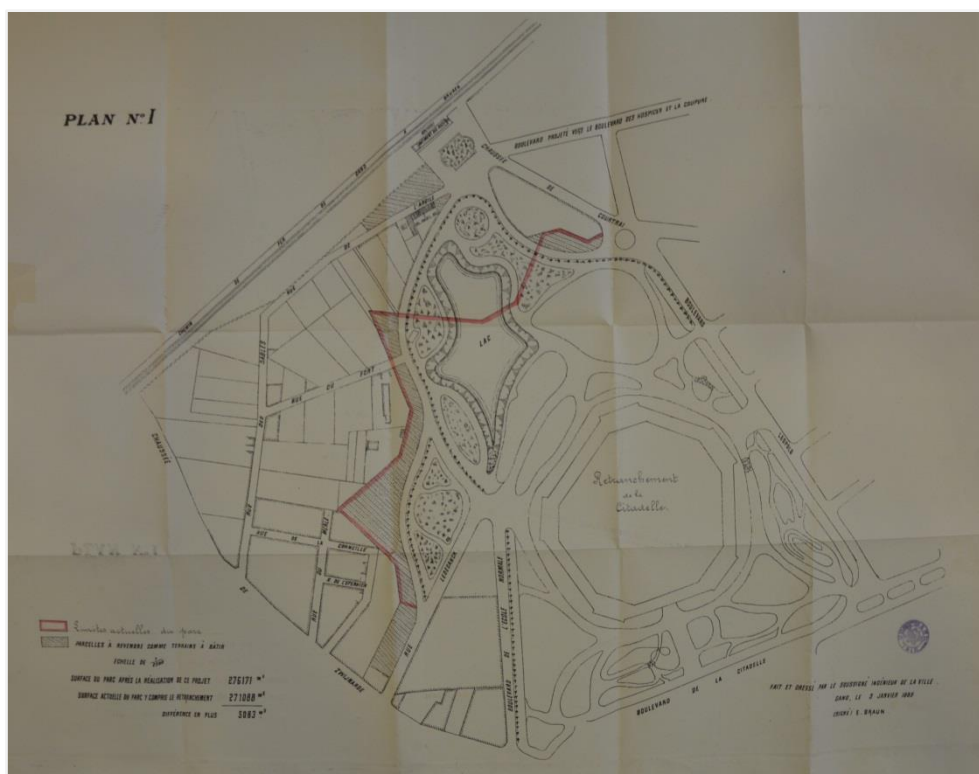

Foto 5: Urbanisatieplan E. Braun, ontwerp I.

Bron : BRAUN E. 1889: *Création d'un boulevard de ceinture autour de la partie sud du parc de la citadelle, avec extension du parc vers la gare de Gand (St Pierre), Gent.*

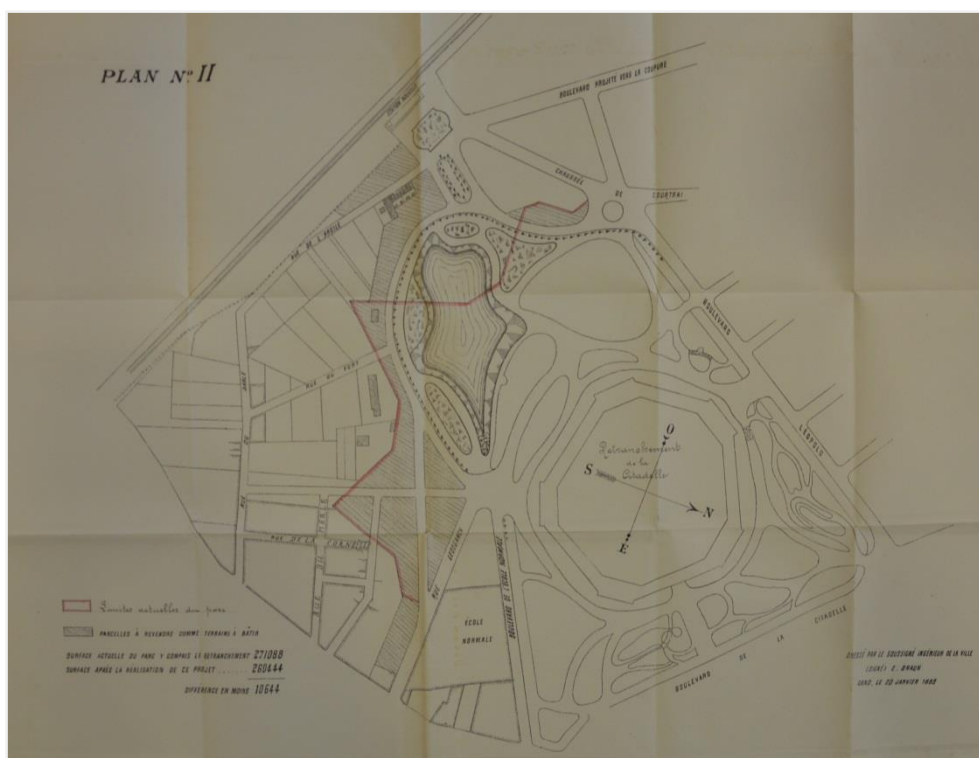

Foto 6: Urbanisatieplan E. Braun, ontwerp II.

Bron : BRAUN E. 1889: *Création d'un boulevard de ceinture autour de la partie sud du parc de la citadelle, avec extension du parc vers la gare de Gand (St Pierre), Gent.*

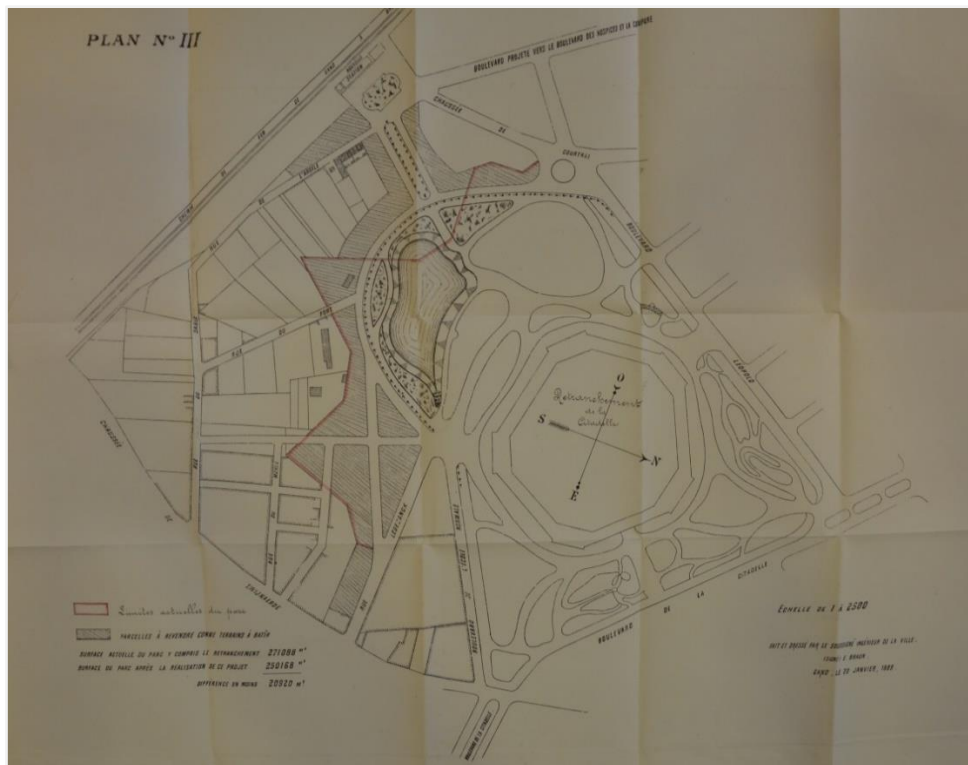

Foto 7: Urbanisatieplan E. Braun, ontwerp III.

Bron : BRAUN E. 1889: *Création d'un boulevard de ceinture autour de la partie sud du parc de la citadelle, avec extension du parc vers la gare de Gand (St Pierre), Gent.*

Foto 8: Urbanisatieplan E. Braun, uitgevoerd ontwerp.

Bron : BRAUN E. 1889: *Création d'un boulevard de ceinture autour de la partie sud du parc de la citadelle, avec extension du parc vers la gare de Gand (St Pierre), Gent.*

Het stadsbestuur koos tijdens de gemeenteraad van 25/05/1889 uiteindelijk voor een vierde optie, die een compromis is tussen de drie voorgestelde ontwerpen maar het meest aansluit bij plan III. De redenen hiervoor waren voornamelijk financieel. Het feit dat de burgemeester dit plan verkoos zal de schepenen ook wel hebben beïnvloed.¹⁶ De vier plannen verschillen voornamelijk in hun verhouding tussen de grootte van het park ten opzichte van de bebouwde oppervlakte. Het eerste ontwerp voorzag de meeste ruimte voor groenaanleg, waarbij een uitloper van het Citadelpark tot aan het Parkplein zou reiken. Het stadsbestuur koos echter voor een strakke, nagenoeg symmetrische aflijning van het rechthoekige stationsplein dat aan alle zijden bebouwd zou zijn en van waaruit vier kaarsrechte boulevards zouden vertrekken. De Parklaan kreeg in dit ontwerp haar huidige tracé, die zou dienen als een visuele en fysieke verbinding met het Citadelpark. In het definitieve ontwerp heeft de parkvijver aan grootte moeten inboeten voor de aanleg van de Parklaan en het huizenblok gevormd door deze laan, de Fortlaan en de Kortrijksesteenweg. De zone ter hoogte van de huidige botanische tuin aan de Ledeganckstraat zou volgens het plan en het verslag van de gemeenteraad van 28/05/1889 worden verkocht als bouwgrond, hetgeen echter nooit werd uitgevoerd.¹⁷ De aanleg van de reeds vermelde rechtstreekse verbinding van het Parkplein naar de Godshuizenlaan ("Boulevard vers le Boulevard des Hospices") werd eveneens in de gemeenteraad van 28/05/1889 aangenomen.

De aanleg van de Parklaan, en bij uitbreiding de urbanisatie van dit hele gebied, staat in nauw verband met de uitbouw van "*la nouvelle gare de Gand-St-Pierre*".¹⁸ Hiermee wordt nog het 'klein Sint-Pietersstation' aan het Parkplein bedoeld, het kleine houten stationsgebouwtje dat in 1881 werd opgericht.¹⁹

Foto 9: 'Klein' Sint-Pietersstation aan het Parkplein, opgericht in 1881.

Bron: COENE A, 2010: De schone wijk van Gent Sint-Pieters, *Van Mensen & Dingen. Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen* VIII,1-4, 7.

¹⁶ Uitsluitend de spoorinrichting werd hierbij gewijzigd (Stadsarchief Gent, Reeks G, 3349).

¹⁷ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.C.146, Chemins de Fer de Gand.

¹⁸ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.C.146, Chemins de Fer de Gand.

¹⁹ COENE A, 2010: De schone wijk van Gent Sint-Pieters, *Van Mensen & Dingen. Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen* VIII,1-4, 7.

Een eerste uitbreiding van dit eerste station op de spoorlijn Brussel-Oostende, ook “la gare St Pierre Alost” genoemd²⁰, werd vastgelegd volgens besluit van 10/09/1889.²¹ Onder invloed van de wereldtentoonstelling van 1913 zou het kleine station omstreeks 1910 worden vervangen door het huidige Sint-Pietersstation n.o.v. Louis Cloquet, ongeveer 600 meter ten westen op de spoorlijn Brussel-Oostende. De gelijkvloerse kruising van de Kortrijksesteenweg met de spoorlijn werd verholpen door de aanleg van een verhoogde spoorwegberm tussen 1904 en 1911.²²

2.3.3. Aanleg en verkaveling van de Parklaan

Nadat de grote lijnen voor de urbanisering van de nieuwe ‘Sint-Pieterswijk’ waren uitgetekend kon men overgaan tot de straataanleg en verkaveling van de stadsgronden. Hiervoor moest een molen met bijgebouwen wijken, gelegen op de hoek van de Kleistraat en de Kortrijksesteenweg, en zou de buurtweg nummer 72 (heden Oude Fortweg) grotendeels worden gesupprimeerd.²³ Op het uiteinde van één van de bastions van de voormalige citadel, hetgeen later de hoek van de Parklaan met de Krijgslaan zou worden, bevond zich de zogenaamde ‘Belvédère’. Dit was een café met bijhorend uitkijktorentje dat hoorde bij de aanleg van het Citadelpark daterend van voor de verkaveling van de Parklaan. Met de urbanisatie van dit gebied kwam de Belvédère buiten het park te liggen, waarbij men opteerde om het gebouw te behouden als afsluiting van de Parklaan.

De bouwgronden aan de Parklaan werden niet in één keer verkaveld. Men begon met de percelen aan de Fortlaan en het noordelijk deel van de Parklaan, die samen werden verkaveld in 45 loten.

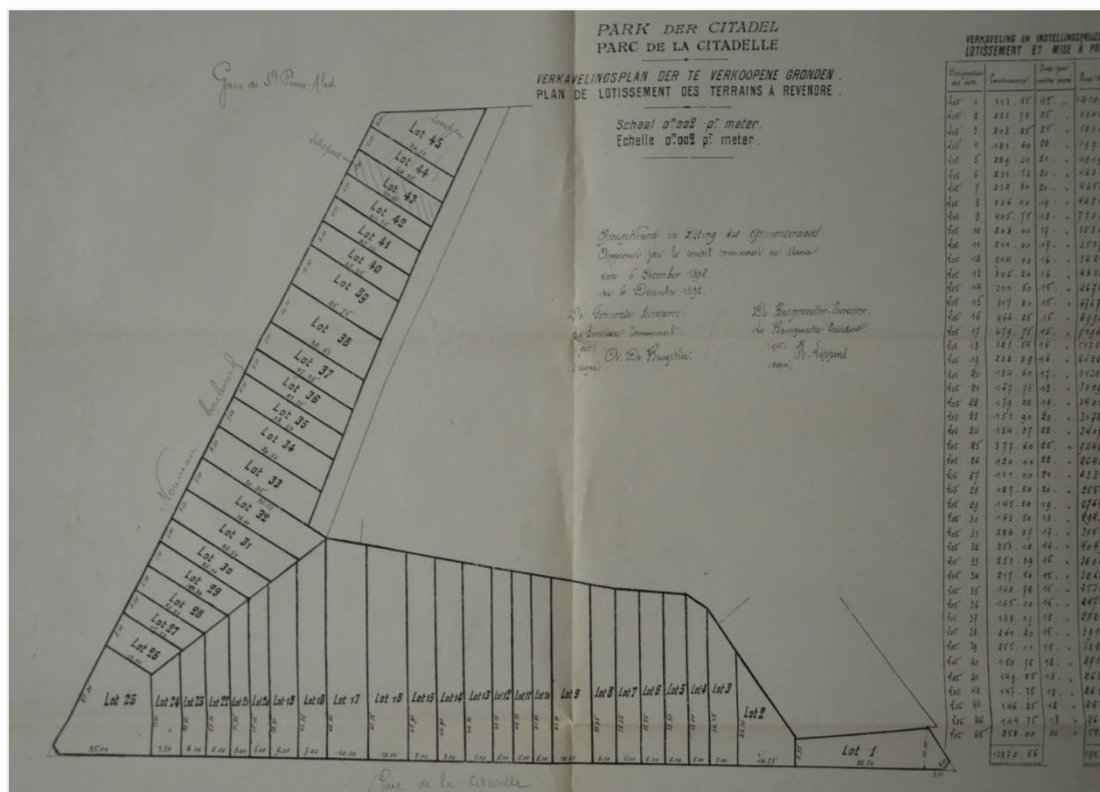

Foto 10: Verkavelingsplan en prijszetting van Serie I (Noordzijde Parklaan + Fortlaan).

Bron : Stadsarchief, Particuliere bouwaanvragen, G12, 1893/B/8.

²⁰ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3232.

²¹ Stadsarchief Gent, Reeks G, 2672.

²² COENE A, 2010: De schone wijk van Gent Sint-Pieters, *Van Mensen & Dingen. Tijdschrift voor volkscultuur in Vlaanderen* VIII,1-4, 7.

²³ Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1893/1; Stadsarchief Gent, Reeks G, 3259.

We verwijzen naar deze verkaveling als 'Serie I' (de zuidelijke zijde van de Parklaan zou nadien in Serie II worden verkaveld). Op 6/12/1892 had de gemeenteraad het verkavelingsplan en de prijszetting voor Serie I klaar.²⁴ Er werd op de valreep nog een belangrijke wijziging doorgevoerd: *"Le tracé du Parc, en tant que jardin public, a seul été approuvé. Le conseil a décidé qu'il fallait pas réserver des terrains pour villas, il a préféré délimiter le Parc par un boulevard en ligne droite."*²⁵ Op een plan uit het Stadsarchief is duidelijk te zien dat men aanvankelijk vijf villa's wilde bouwen aan de Fortlaan.

Foto 11: Ontwerpplan voor de verkaveling van de Parklaan en Fortlaan, met bovenaan onuitgevoerde verkaveling voor villa's aan de Fortlaan (rode pen, 6 percelen).

Bron : Stadsarchief Gent, Reeks G, 3597.

De wijziging naar een rechte boulevard met rijhuizen betekende ook dat het gebogen tracé van de Fortlaan moest worden rechtgetrokken, bijgevolg besloot men dat *"L'alignement fixé par l'arrêté royal du 28 octobre 1889 est prolongé jusqu'au pan coupé formé par l'angle du dit boulevard et du boulevard du Fort."*²⁶ Het eerste woonhuis in de Parklaan dateert van 1893 (Parklaan 98-98A), vervolgens werden de hoekpercelen bebouwd in 1894. In de vijf daaropvolgende jaren zou de noordelijke zijde van de Parklaan volledig worden ingevuld met voornamelijk neoclassicistische rijhuizen.²⁷

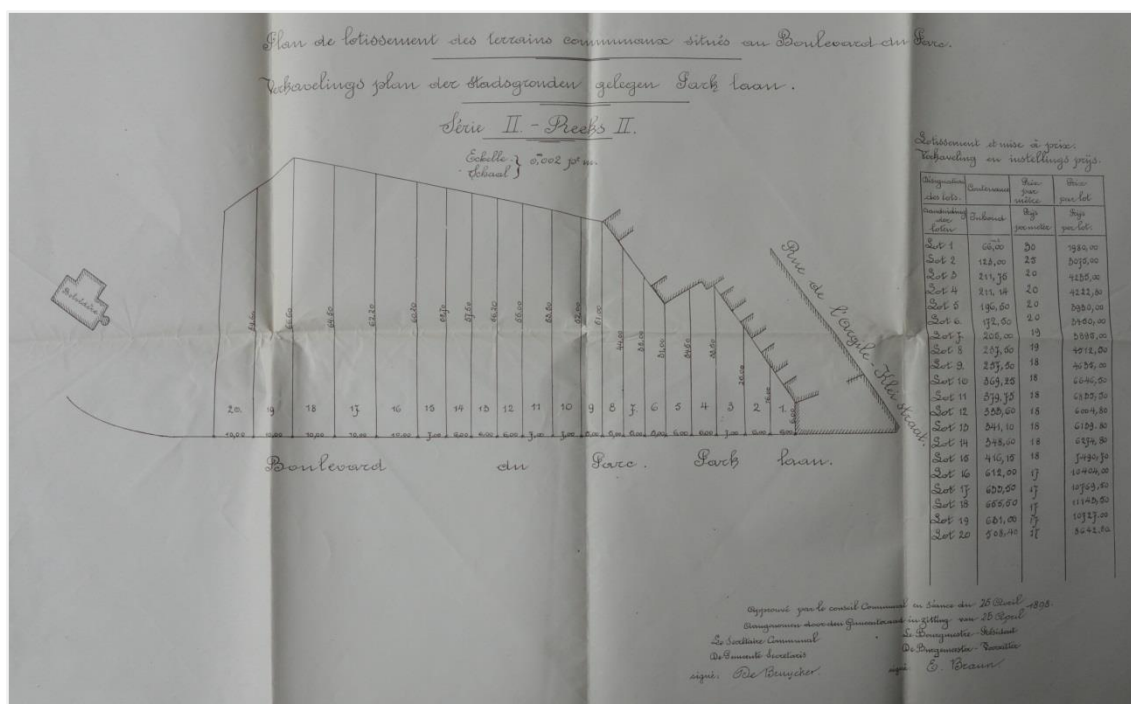
²⁴ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.R.028.62, Rues. P. Boulevard du Parc. 1893-1896.

²⁵ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.R.028.62, Rues. P. Boulevard du Parc. 1893-1896.

²⁶ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.R.028.62, Rues. P. Boulevard du Parc. 1893-1896.

²⁷ Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1894/3, 1895/1, 1896/3, 1897/6, 1898/6, 1899/3, 1900/3, 1902/5.

Op 25 april 1898 keurde het stadsbestuur het verkavelingsplan voor de zuidelijke zijde van de Parklaan goed, de zogenaamde Serie II.

Bron : Stadsarchief, Reeks G, 3602.

²⁹ De kadastrale mutatieschetsen tonen aanvankelijk een verkaveling van het hoekperceel in drie loten (Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1896/3bis), hetgeen nadien werd uiteindelijk aangepast naar vier loten (Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1897/6 en 1898/6).

opgetrokken. Men vindt hier vooral burgerhuizen in art nouveau en eclectische stijl (al dan niet art-nouveauegetint).³⁰

Behoudens deze verschillen in stijl en de aan- of afwezigheid van een omheinde voortuin bezit de (originele) bebouwing langs beide zijden van de Parklaan enkele algemene kenmerken. De bebouwing bestaat uit rijhuizen met een voorgevel van twee à drie traveeën breed en meestal drie bouwlagen hoog, alle onder een zadeldak (uitzonderlijk mansardedak). Nagenoeg elk huis heeft een enkelhuisopstand. De enige uitzondering is het pand Parklaan 33, het enige dubbelhuis met een gevel van drie traveeën en twee bouwlagen onder mansardedak. Baksteen (geglazuurd of bepleisterd) in combinatie met natuursteen (voornamelijk blauwe hardsteen), smeedijzer en hout zijn de belangrijkste bouwmaterialen. De nieuwe laan bevatte ca. 1900 uitsluitend woonhuizen, bestaande uit een combinatie van eigen woningen (21 van de 50 panden, ofwel 42 %) en opbrengstwoningen (29 van de 50 panden, ofwel 58 %). De gegoede klasse zag deze nieuwe stationswijk duidelijk als een goede woonplaats en tevens als een degelijke investering. Het succes blijkt eveneens uit het feit dat de stad Gent in december 1897 de instelprijzen voor de verkoop van de resterende stadgrond rond het Citadelpark verhoogde met 10% (Gemeenteraad van 16/12/1897).³¹

Om dit residentiële, bijna elitaire karakter van de wijk te verzekeren koppelde de stad enkele belangrijke bouwvoorschriften aan de verkoop van de percelen. Het eigenlijke lastenboek kon niet worden teruggevonden in de archieven, maar op basis van de bouwaanvragen kon het volgende worden achterhaald.

Eén van de belangrijkste voorschriften was dat een verkoop van een bouwperceel gekoppeld werd aan de goedkeuring van het gevelontwerp door het schepencollege³² (*“une façade élégante à agréer par notre collège”*³³). Een bepaling waar men nauw op toezag, zoals bijvoorbeeld blijkt uit het bouwdoossier voor het neoclassicistisch burgerhuis Parklaan 94-94H waarvan de gevel door de stadsdiensten werd afgedaan als *“toute ordinaire”*.³⁴ De gevel van het aanpalende pand Parklaan 92 werd eveneens geweigerd en de architect werd vriendelijk verzocht *“à présenter une façade un peu plus artistique”*.³⁵ Een volgend voorbeeld is het gevelontwerp van het heden gesloopte pand van Mr. Demarez (heden Parklaan 44-72) dat als *“trop banale”* werd afgedaan.³⁶ Uit de bouwaanvraag van Parklaan 80 kennen we artikel 43 van bouwvoorschriften, namelijk *“que les balcons doivent porter sur des consoles solides en fer ou en pierre et que les balustrades doivent être en fer ou en pierre de taille.”*³⁷ Nagenoeg elke gevel aan de Parklaan is voorzien van een balkon of erker, waarbij deze voorschriften duidelijk werden gevolgd. Het stadsbestuur aarzelde niet om bij twijfel over de opbouw van de erker om een bijkomende constructietekening te vragen, zoals het geval was voor het pand Parklaan 98-98A.³⁸ Voorts moesten de gevels volgens artikel 10 van het lastenkohier voldoen aan een minimale gevelbreedte van 5 meter³⁹ en hoogte van 10,5 meter tussen voetpad en kroonlijst.⁴⁰

³⁰ De bebouwing op de hoeken met de Krijgslaan en de Fortlaan behoren niet tot de oorspronkelijk aanleg. Voor de volledigheid vermelden we nog dat de hoek met de Krijgslaan werd ingevuld in de jaren 1920 met drie burgerhuizen in beaux-artsstijl. De hoek met Fortlaan bestaat uit burgerhuizen en een appartementsgebouw van ca. 1935 in modernistische stijl.

³¹ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3102.

³² Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/65.

³³ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3626.

³⁴ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3626.

³⁵ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/35.

³⁶ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/65.

³⁷ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1896/B/18.

³⁸ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1893/B/8.

³⁹ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1899/B/13.

⁴⁰ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1901/B/88.

Specifiek voor (een deel van) Serie II waren er afzonderlijke voorschriften en erfdienstbaarheden betreffende de voortuinen.⁴¹ Deze hadden betrekking op de afmetingen, verhardingen, beplanting, de smeedijzeren afsluiting en een verbod op bebouwing. De voortuin moest vier meter diep zijn en aan elke zijde worden afgesloten met een hek, waarvan het ontwerp ter goedkeuring moest worden voorgelegd aan het schepencollege. Ten minste drie vijfde van de oppervlakte was voorbehouden voor groenaanleg *“in plantsoen, bloemkorven of graszoden”* en twee vijfde was *“bestemd om in ceramiek, mozaïek, enz. bevloerd te worden”*. Een bijkomende bepaling stelde dat twee vijfde van de groenaanleg beplant moest worden met *“boompjes met blijvende bladeren”*. Het was toegelaten om een kelder te bouwen onder de voortuinen, mits enkele randvoorwaarden. Vermoedelijk werden nog bijkomende voorschriften opgelegd, zoals de verplichting om de grond binnen de x-aantal jaar na de verkoop te bebouwen, om grondspeculatie te vermijden. Deze voorschriften waren mogelijk vergelijkbaar met deze bij de verkaveling van de nabijgelegen de Prinses Clementinalaan en het Miljoenenkwartier.⁴²

Dat de Parklaan een residentiële wijk moest worden is gebleken uit de bouwvoorschriften maar komt ook duidelijk naar voren in het eigenaarsprofiel. De 19de-eeuwse stedelijke elite van de gegoede burgerij, grootindustriëlen, zakenlui en beoefenaars van de vrije beroepen worden aangetrokken door de nieuwe boulevards buiten het overbevolkte stadscentrum.⁴³ In de Parklaan wordt deze nieuwe elite o.a. vertegenwoordigd door beoefenaars van vrije beroepen, zoals een apotheker, een fotograaf, een (kandidaat)notaris, enkele professoren of onderwijzers en kunstenaars (schilder, beeldhouwer). Daarnaast vonden ook voorname leden van de 19de-eeuwse maatschappij er hun woonplaats, zoals een legerofficier, een majoor, industriëlen, fabriekseigenaars, handelaars, ondernemers, een opzichter van de veeartsenij en zelfs de directeur van de Gentse dierentuin. Er zijn ook verschillende huizen gebouwd door architecten, aannemers en vastgoedspeculanten. Het hoogstaande karakter van de wijk werd verder bepaald door de aanwezigheid van enkele culturele instellingen in de onmiddellijke omgeving. Zo ontwierp stadsarchitect Charles Van Rysselberghe (1850-1920) het nieuw Museum voor Schone Kunsten in het Citadelpark in 1900-1903. De Botanische Tuin dateert eveneens van 1903 en naar aanleiding van de Wereldtentoonstelling van 1913 bouwde Oscar Van de Voorde (1871-1938) een Feestpaleis op de locatie van de oude kazerne.⁴⁴

De bronnen vertellen ons tenslotte ook iets over de openbare ruimte van de Parklaan. Tussen 1904 en 1905, kort na de volledige bebouwing van de Parklaan, werd de tramlijn die langs de zuidzijde van deze straat liep geëlektrificeerd.⁴⁵ Hiertoe plaatste men sierlijke metalen palen voor de bovenleiding in een art-nouveauvormgeving die aansloot bij het smeedijzeren hekwerk van de voortuinen. Het is niet duidelijk wanneer deze palen werden verwijderd.

⁴¹ De voorschriften m.b.t. de voortuinen die in deze paragraaf worden behandeld zijn afgeleid uit een kopie van een deel van de bouwvoorschriften, bewaard bij een bouwaanvraag uit 1920 van Parklaan nummer 25 (Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1920/B/28).

⁴² MEGANCK L., DEMEY A. & POULAIN N. 1995: *Het miljoenenkwartier. Een Gentse woonwijk uit het interbellum*, Gent, 10-11.

⁴³ VAN LOO A. 2003: *Repertorium van de architectuur in België van 1830 tot heden*, Antwerpen, 21.

⁴⁴ DE VLOED O., VIAENE P. & DE BRABANDERE L. 1986, *Stadswandeling door de wijk St-Pietersstation*, Gent, 5.

⁴⁵ Schriftelijke informatie verkregen van Guy Dupont, archivaris stadsarchief Gent (3 augustus 2016).

Foto 13: Postkaart van de Parklaan, met tram (na 1909).

Bron: STAR s.d.: *Le Boulevard du Parc* (SCMS_PBK_1982) [online]
<http://www.beeldbank.stad.gent> (geraadpleegd op 11 juli 2016).

De aanleg van de openbare ruimte bestond uit een verharding in kasseien en verhoogde voetpaden met hardstenen dorpels. Centraal in de straat was een langwerpig plantsoen, met afgeronde zijden ter hoogte van het Parkplein en het Citadelpark. Het plantsoen was gelegen op een licht verhoog, afgeboord met hardstenen dorpels. Hier werden twee rijen platanen aangeplant waartussen zich een verzorgd grasperk bevond, afgezoomd met een lage metalen afsluiting.

Foto 14: Postkaart van de Parklaan, gezien vanaf het Parkplein (Tussen 1901 en 1904-1905).

Bron: VAN DEN HEUVEL TH. s.d.: *L'Avenue du Parc* (SCMS_PBK_1981) [online]
<http://www.beeldbank.stad.gent> (geraadpleegd op 11 juli 2016).

Ongeveer halverwege het plantsoen bevond zich een grote lage struik. Aan de zijde van het Citadelpark was een klein rond punt, licht opgehoogd en voorzien van lage beplanting. Op de voetpaden zijn lantaarnpalen voor straatverlichting aanwezig. Postkaarten die gedateerd kunnen worden tussen 1898 en 1901 bewijzen dat de bomen ouder zijn dan de bebouwing en vermoedelijk dateren van bij de aanleg op het einde van de 19de eeuw, omstreeks 1892-1893.

Foto 15: Postkaart Parklaan en Fortlaan die aantoont dat de bomen zelfs ouder zijn dan sommige huizen (tussen 1898 en 1901).

Bron: SUGG ALBERT, s.d.: *Gand. Les Boulevards du Parc et du Fort* (SCMS_PBK_1967) [online] <http://www.beeldbank.stad.gent> (geraadpleegd op 11 juli 2016).

Vanaf eind de 18de eeuw begon men platanen aan te planten in steden. Eerder die eeuw werd deze soort al aangeplant in landgoederen. Vanaf 1830 begonnen ze langzaam de typerende laanbeplantingen van linden en iepen te verdringen. Eind 19de eeuw waren platanen de meest aangeplante laanbomen. Hubert Van Hulle, inspecteur op de groendienst van Gent, beschouwde platanen als de meest geschikte bomen voor boulevards.⁴⁶ De aanleg van het Citadelpark vanaf 1875 gebeurde volgens ontwerp van Van Hulle. De aanleg van de Parklaan omstreeks 1892-1893, als verbinding tussen het Citadelpark en voormalige station aan het Parkplein, kan bijgevolg mogelijk aan Van Hulle worden toegeschreven.

In de zomer van 1928 zal men het bloemenperk op het kleine rond punt heraanleggen omwille van het steeds drukker wordende verkeer. In plaats van dit element volledig te verwijderen kiest men ervoor om de vluchtheuvel af te vlakken en jaarlijks te beplanten met laag groeiende bloemen.⁴⁷

In 1934 verwijderden de stadsdiensten het centrale grasperk tussen de bomen omdat het geen licht meer krijgt door de volwassen geworden bomen. Blijkbaar behield de Parklaan vrij lang haar oorspronkelijke aanleg, zoals blijkt uit volgend citaat van de directeur van de 'Groendienst': "De tous

⁴⁶ VAN DRIESSCHE T. 2017: *Handleiding voor het beheer van historische dreven en wegbeplantingen* (online publicatie vanaf begin 2017) [online] (geraadpleegd op 1 december 2016).

⁴⁷ Stadsarchief Gent, Archief Plantsoendienst, Reeks PLADS, 2003/208 (Dossier betreffende de Parklaan, 0P1).

les boulevards entourant le Parc, c'est d'ailleurs le dernier où le terre-plein n'a pas été dégagé des plantations accessoires qui les ornaient, lorsque les arbres étaient jeunes encore."⁴⁸

In oktober 1952 overweegt men om de tramlijnen, die reeds 50 jaar over de straat lopen, te verplaatsen naar de middenberm. Dit plan werd nooit uitgevoerd.⁴⁹ Eind 1966 ging men echter wel over tot het uitbreken van de tramsporen van lijnen 7 en 9. De kasseien bestrating werd vervangen door "een verharding in koolwaterstofbindmiddel" en de middenberm wordt verhard met betonnen straatstenen. Er ging toen reeds aandacht uit naar de potentieel nefaste impact van een verharding op het behoud van de platanen. De verharding mocht er komen, maar een zone rond de boomstam moest onverhard blijven.⁵⁰

Uit archiefdocumenten⁵¹ kan de plantdatum van drie van de vier inboetingen worden achterhaald. In 1967, na de hierboven vermelde wegenwerken, zou men "de drie ontbrekende platanen" aanvullen. Uit dezelfde documenten blijkt ook dat er bij de hoek Parklaan-Burggravenlaan een 'sorbus' (lijsterbes) stond, die naar elders werd verplant. In dat zelfde jaar legde men een onverharde middenberm aan tussen de bomen van de Parklaan, samen met een vluchtheuvel als verkeersgeleider op het kruispunt met de Krijgslaan en Fortlaan. Men discussieert over het al dan niet beplanten van deze middenberm, uit vrees voor beschadiging door "*de parkerende voertuigen of hun inzittende*". Voorts ging men in juli 1970 over tot de aanleg van twee 'doorsteken' voor voetgangers. Deze werden geplaatst op regelmatige afstand, ter vervanging van de bestaande doorsteek halverwege de middenberm.

2.3.4. Historiek van elk pand

Hierna volgt een historisch bespreking van elk afzonderlijk pand binnen de huidige afbakening van het voorgestelde stadsgezicht. Dit onderdeel is gestructureerd op basis van de huisnummering. De bespreking volgt zoveel mogelijk de historische evolutie en begint daarom aan de noordzijde van de Parklaan, die het eerst werd verkaveld.⁵²

Parklaan 98-98A

Neo-Vlaamse-renaissancegetint burgerhuis en kunstenaarswoning, volgens de bouwaanvraag en een gevelsteen opgetrokken in 1893 (goedgekeurd op 6 april 1893).⁵³ Het betreft het oudste (nog bewaarde) pand van de Parklaan. De bouwplannen bewaren de stempel van de architect-aannemer: "J. Rooms Van Den Bossche / Bouwkundige – Aannemer / St. Amandsberg – Gent". De bouwheer was een zekere Edmond Emiel Schepens-Coopman, een kunstschilder (wonende in de Egmontstraat 11 in Gent).⁵⁴ De geveldecoratie verwijst naar het beroep van de bouwheer. De sluitsteen van het venster op de gelijkvloerse verdieping is uitgewerkt in de vorm van een cartouche met schilderspalet en penselen. In het centrale paneel van de erker is een cartouche met spreuk in houtsnijwerk weergegeven (vandaag deels dichtgeschilderd) die luidt "Kunst ha[xxx] Gunst / Gunst [xxxxx] Kunst". Het burgerhuis is gebouwd op lot 43 van verkaveling Serie I dat 144,90 m² meet en door notaris

⁴⁸ Stadsarchief Gent, Archief Plantsoendienst, Reeks PLADS, 2003/208 (Dossier betreffende de Parklaan, OP1).

⁴⁹ Stadsarchief Gent, Archief Plantsoendienst, Reeks PLADS, 2003/208 (Dossier betreffende de Parklaan, OP1).

⁵⁰ Stadsarchief Gent, Archief Plantsoendienst, Reeks PLADS, 2003/207 (Dossier betreffende de Parklaan en de A. Musschestraat, OP1).

⁵¹ Stadsarchief Gent, Archief Plantsoendienst, Reeks PLADS, 2003/207 (Dossier betreffende de Parklaan en de A. Musschestraat, OP1).

⁵² De oorspronkelijke bebouwing van het hoekperceel (momenteel ingenomen door het grote appartementsgebouw Parkplein 1-23) wordt hier niet afzonderlijk behandeld aangezien dit perceel niet tot de afbakening van de bescherming hoort.

⁵³ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1893/B/8.

⁵⁴ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3629.

Tyman aan Schepens werd toegewezen voor 2608,20 frank.⁵⁵ De voorgevel werd -op enkele details na- opgetrokken conform de bouwtekening, maar onderging sindsdien enkele wijzigingen. De balustrade van het balkon op de erker is verdwenen waardoor de vensterdeur werd aangepast naar een gewoon venster. Deze aanpassing gebeurde reeds voor 1978.⁵⁶ Tussen 1978 en 2014 verdween de gietijzeren bekroning van de dakkapel en kreeg de houten kroonlijst met klossen een bekisting in kunststof. Recent (tussen 2014 en juli 2016) werd het schrijnwerk vervangen door nieuw schrijnwerk in kunststof, waarbij de oorspronkelijke raamindeling deel behouden bleef. De originele voordeur bleef wel bewaard.

Parklaan 96

Rijk gedecoreerd neoclassicistisch burgerhuis opgetrokken in 1895 (bouwaanvraag goedgekeurd op 24 mei 1895).⁵⁷ Architect is onbekend. Alphonse en Charles d’Hert, de twee bouwheren afkomstig uit Gent (Slachthuisstraat 19), kochten het perceel van 145,20 m² voor 2613,60 frank bij notaris De Wilde.⁵⁸ Het betreft lot 42 van Serie I. De huidige situatie komt perfect overeen met de ontworpen situatie zoals weergegeven op het gevelontwerp, met uitzondering van de gietijzeren balustrade van het balkon. Behoudens de voordeur (en mogelijk ook het balkonraam) werd het schrijnwerk vernieuwd. De bolvormige bekroningen van de hoekzuilen van de balustrade zijn verdwenen.⁵⁹ Mits betaling van een jaarlijkse toelage van 5 fr. had men toegang tot de achterliggende dienstweg.

Parklaan 94-94H

Neoclassicistisch burgerhuis, volgens de bouwaanvraag opgetrokken in 1898 (bouwaanvraag goedgekeurd op 17 januari 1898). De architect is onbekend. Het betreft het enige pand dat voor een vrouwelijke opdrachtgever werd gebouwd, namelijk juffrouw Romanie Van Hamme uit Gent (Antwerpsestraat 13) (zonder beroep). Zij verwierf het perceel van 146,94 m² voor 2644,92 frank bij notaris Victor Taelman (lot 41 van Serie I).⁶⁰ Het oorspronkelijke ontwerp van de voorgevel werd afgekeurd omwille van onenigheid tussen leden van de stedelijke administratie over de kwaliteit van de gevel. Het ontwerp werd aanvankelijk afgedaan als “toute ordinaire”.⁶¹ Ondanks het feit dat dit oorspronkelijke gevelontwerp uiteindelijk toch werd aanvaard, werkte men de gevel rijker uit met consolevormige sluitstenen boven de vensters. Deze situatie is nog waarneembaar op een foto uit 1982.⁶² Sindsdien onderging het pand echter enkele ingrepen. Zo werd het schrijnwerk vervangen in een witte kunststof, met inbegrip van erker en voordeur (oorspronkelijk een vleugeldeur met vast bovenlicht en deurvensters en fijnmazig ijzeren smeedwerk, zoals nog te zien op een foto uit 1982).⁶³ De schijfvoegen zijn vervangen door een vlakke pleisterlaag. Het venster boven de erker is omgevormd tot balkon en voorzien van eenvoudig recent hekwerk.

Parklaan 92

Neoclassicistisch burgerhuis, volgens de bouwaanvraag opgetrokken in 1898 (bouwaanvraag goedgekeurd op 16 juni 1898) op lot 40 van Serie I. Het pand werd ontworpen door architect Ch. Masereel.⁶⁴ De opdrachtgever was Léon Terlin uit Gent (Kortrijksesteenweg 213), een leraar aan de nabijgelegen Normaalschool. Het eerste ontwerp van de voorgevel werd geweigerd door het Gentse stadsbestuur, die in juni 1898 vroeg om “une façade un peu plus artistique” waarop Mr. Terlin “eene

⁵⁵ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.R.028.62, Rues. P. Boulevard du Parc. 1893-1896.

⁵⁶ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 96, 01.09.1982.

⁵⁷ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1895/B/20.

⁵⁸ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.R.028.62, Rues. P. Boulevard du Parc. 1893-1896.

⁵⁹ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 70, 13.11.1978.

⁶⁰ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3626.

⁶¹ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/1.

⁶² Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 96, 01.09.1982.

⁶³ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 96, 01.09.1982.

⁶⁴ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/35.

meer kunstige tekening [...] van den voorgevel van [zijn] huis” indiende.⁶⁵ De voornaamste verschillen tussen beide ontwerpen zijn een verbreding van de voordeur, de toevoeging van een voetschraper, een rijkere uitwerking van de kroonlijst, vensteromlijstingen, erker en balkon. Voorts voorzagen de volledige rechtertravee van schijnvoegen, voegde men een fries met schijfmotieven toe en werden de schijnvoegen van de gelijkvloerse verdieping verlevendigd met diamantkoppen rondom het benedenvenster. Vandaag is de gevelafwerking opnieuw versoberd met een vlakke bepleistering met imitatievoegen en zijn een groot deel van deze decoratieve elementen verdwenen. De balustrade van het balkon is uitgevoerd in (overschilderde) natuursteen of beton en doorbroken door zes vierkante uitsparingen met decoratief smeedwerk met gestileerde bloemmotieven. Het schrijnwerk op de begane grond bleef bewaard, maar werd op de verdiepingen vernieuwd. Hierbij bleef de oorspronkelijke roedeverdeling behouden, behalve bij de ramen van de mansardeverdieping, die voorheen een kruisverdeling hadden. De mansardeverdieping met twee dakvensters werd toegevoegd in 1922.⁶⁶ Dit gebeurde door architect G. Vande Sande voor dezelfde bouwheer, Léon Terlin.

Parklaan 82-86

Oorspronkelijk een samenstel van drie identieke enkelhuizen, volgens de bouwaanvraag daterend van 1894 (bouwaanvraag goedgekeurd op 20 augustus 1894). Uit de bouwplannen kan worden afgeleid dat het om relatief bescheiden rijhuizen ging, vermoedelijk gebouwd als opbrengsteigendom.⁶⁷ De bouwheer, Victor Van Renterghem (Sint-Amandstraat 88, Gent), was actief als aannemer (*“ondernemer van bouwwerken”*)⁶⁸ en ontwierp de plannen vermoedelijk zelf. Oorspronkelijk betrof het een uniforme pilastergevel van zes traveeën en drie bouwlagen, zoals nog te zien is op een postkaart die gedateerd kan worden tussen 1901 en 1904-1905 (zie foto 14). Achter de twee eerste woningen voorzagen de bouwaanvraag een magazijn. De rechtstreekse toegang via de Oude Fortweg werd aanvankelijk geweigerd, maar mits betaling van een jaarlijkse toelage van 5 frank wel goedgekeurd (z.g. ‘gedoogzaamheid’).

Het centrale pand (nr. 84) werd in 1923 door de toenmalige eigenaar en bewoner, architect Maurice Aubert, zowel intern als extern grondig verbouwd. Hierbij maakte de sobere neoclassicistische lijstgevel plaats voor een rijk uitgewerkte façade in beaux-artsstijl die bovendien werd voorzien van een ‘bow window’ (licht gebogen erker), uitgevoerd in gewapend beton.⁶⁹

Vooreerst werd de achterbouw (en vermoedelijk ook het interieur) onder handen genomen. Aubert diende in maart 1923 een bouwaanvraag in voor de uitbreiding van de achterbouw, die voordien bestond uit een keuken en toilet op de begane grond en met daarboven de badkamer.⁷⁰ De uitbreiding betrof op de begane grond vermoedelijk een garage, gebaseerd op de afmetingen en het feit dat de ruimte via een brede deur of poort uitgaaf op de *“ruelle de service”*, de Oude Fortweg. Via een trap, geplaatst in het sas tussen de oude keuken en nieuwe garage bereikte men een bijkamer boven de garage. Deze ruimte was volgens de ontwerp-tekening voorzien van een haard met schouwmantel in art-decostijl en stond in verbinding met de badkamer op de verdieping. Het toilet dat voorheen in de keuken stond, kreeg sindsdien een plaats onder de trap in het sas. Het plan toont eveneens aan dat er zich anno 1923 een veranda bevond naast de keuken, een element dat nog niet wordt weergegeven op de plannen van 1894. Het is niet geweten of deze veranda eveneens door Aubert werd ontworpen in 1923, of dat het een oudere toevoeging betreft.

⁶⁵ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/35.

⁶⁶ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1922/B/33.

⁶⁷ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1894/B/37.

⁶⁸ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1924/A/18.

⁶⁹ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1923/B/76.

⁷⁰ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1923/B/24.

Enkele maanden later, in juni 1923, vroeg Aubert toestemming om ook de straatgevel aan de Parklaan onder handen te mogen nemen. Het resultaat is een imposante en rijk gedecoreerde façade in beaux-artsstijl, met een parement in hoogwaardige natuursteen-imitatie, vermoedelijk in combinatie met echte natuursteen. Hoewel de kroonlijst werd verhoogd en de lekdrempel boven de gelijkvloerse verdieping werd verlaagd, hield de architect schijnbaar rekening met de verhoudingen en gevelritmiek van het ensemble dat zich hier ooit bevond. Zo bleven de inplanting en basisvorm van de raamopeningen (behoudens de toevoeging van het bow window op de eerste verdieping) ongewijzigd en bleef de hardstenen plint behouden. Door de (weliswaar aangepaste) geblokte pilasters en schijnvoegen op de begane grond te behouden heeft men nog steeds een gevoel van eenheid en zoekt het ontwerp aansluiting bij de vormgeving van de flankerende gevels. De toevoeging van het bow window accentueert de brede rechtertravee, die uitspringt t.o.v. de verdiepte deurtravee, hetgeen eveneens wordt benadrukt door een verspringing in de kroonlijst. De geprofileerde kroonlijst van de erker is afgewerkt met een tandlijst en een bekronend fries, volgens de ontwerpplannen oorspronkelijk voorzien van vier verticale rondbogige accenten die vandaag verdwenen zijn, maar nog te zien zijn op een foto uit 1978.⁷¹

Het schrijnwerk uit 1923, zoals nog te zien op een foto uit 1982, bleef niet bewaard.⁷² Op het moment van de foto-opname betrof het wit geschilderd schrijnwerk met een T-vormige opdeling, waarbij het vast bovenlicht van gekleurd glas of reliëfglas was voorzien. De vensters in het bow window waren ook voorzien van een gelijkaardig bovenlicht en waren vermoedelijk vast en hadden daarom slechts een tweeledige opdeling. Het raam onder het bow window was mogelijks reeds in 1982 aangepast en niet langer voorzien van decoratief glas in het bovenlicht. De deur, die ook in 1923 werd toegevoegd en weergegeven is op het gevelontwerp, bleef integraal bewaard.

De linkse woning (nr. 86) behield grosso modo haar oorspronkelijke gevelritmiek, waarbij de muuropeningen, pilasters en doorlopende lekdrempel en dorpel bewaard bleven. De gevelafwerking met schijnvoegen op de begane grond en de pilasters, als ook de raamomlijstingen, zijn vervangen door een vlakke gevelbepleistering met geschilderde imitatievoegen. De hardstenen plint werd verlaagd. Hierbij verdween de voetschraper en voegde men twee metalen verluchttingsroosters toe. De gevel behield echter de originele geprofileerde houten kroonlijst op klossen. Tenslotte vermelden we het schrijnwerk dat volledig werd vervangen door standaard wit schrijnwerk in kunststof met één bewegend deel en vast bovenlicht. De deur behield haar bovenlicht maar het houtwerk werd vervangen door een exemplaar in zwarte kunststof.

De rechtse woning (nr. 82) behield grotendeels haar authentieke gevelafwerking, met uitzondering van de kroonlijst en het schrijnwerk. Ook de standaard ijzeren voetschraper bleef bewaard. De kroonlijst zit mogelijks nog (deels) verscholen onder het huidige exemplaar in kunststof. Standaard schrijnwerk in witte kunststof met één bewegend deel en vast bovenlicht verving het originele houten schrijnwerk, met twee bewegende delen en een vast bovenlicht met tweeledige roedeverdeling, zoals nog te zien op een foto uit 1982.⁷³ De houten voordeur, vermoedelijk een toevoeging uit het interbellum, bleef wel behouden.

Parklaan 80

Imposant burgerhuis in Neo-Vlaamse-renaissancestijl uit 1897 in opdracht van Omer Van Lierde, hofbouwkundige (*“Professeur à l’école d’horticulture de l’état à Gand”*).⁷⁴ Voor de bouw van dit uitzonderlijk ruim burgerhuis kocht hij reeds op 29 oktober 1894 twee percelen (lot 38 en deel van lot 37, van Serie I) waarvan het eerste perceel reeds extra breed was. De bouwaanvraag dateert van

⁷¹ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 54-68, 13.11.1978.

⁷² Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 80, 01.05.1982.

⁷³ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 80, 01.05.1982.

⁷⁴ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1896/B/18.

13 mei 1896, maar het pand zou pas voltooid zijn in 1897 (zie datering boven de deur). De architect is onbekend, maar de mogelijkheid bestaat dat een zekere Jean Raes (*"Elève à l'école d'horticulture"*) het pand ontwierp, aangezien deze de bouwaanvraag ook heeft ondertekend.

De voorgevel werd nagenoeg volledig uitgevoerd zoals ontworpen, tot en met de gietijzeren windhaan. De enige uitzonderingen zijn het smeedijzeren hekwerk van de balkons dat soberder werd uitgevoerd of werd vervangen en de windborden in de geveltop die werden verwijderd of mogelijk nooit zijn uitgevoerd. Het zeer fijn uitgewerkte originele schrijnwerk en glas met geslepen randen bleef overal bewaard.

De bouwaanvraag leert dat het pand een interessante plattegrond heeft, geënt op de klassieke enkelhuisindeling. De gang rechts geeft achtereenvolgens toegang tot het salon, de eetkamer en de wintertuin. Achter laatstgenoemde bevindt zich de keuken die uitgaat op de tuin. De aanbouw tegen de achtergevel in imitatie-vakwerkbouw (vermoedelijk uitgevoerd in cementrustiek) staat niet op de bouwplannen vermeld, maar dateert mogelijk ook van ca. 1900.

Parklaan 78

Neoclassicistisch burgerhuis gebouwd in opdracht van Alex. Callant-Leger (Coupure 61, Gent) op lot 37 van Serie I. De bouwaanvraag dateert van 8 november 1895, de werken waren afgerond in mei 1896.⁷⁵ Aannemer De Cock nam de bouwwerken voor zijn rekening, maar het is onduidelijk of hij ook de plannen tekende. De gedetailleerde ontwerptekening van de gevel werd exact gevolgd, met uitzondering van de deur en het benedenvenster die een vlak in plaats van getoogd zijn afgewerkt. De originele gevelafwerking bleef volledig bewaard. Behoudens de voordeur werd al het originele schrijnwerk vervangen, hetgeen nog te zien is op een foto uit 1982.⁷⁶

Parklaan 76-76A

Neoclassicistisch burgerhuis uit 1895 (bouwaanvraag goedgekeurd op 17 augustus 1895) in opdracht van Gustaaf D'Hondt (uit Sint-Denijs-Westrem) op lot 36 van Serie I door een onbekende architect.⁷⁷ Op enkele details na geeft het gevelontwerp de uitgevoerde situatie weer. De detaillering van waterlijsten, de roedeverdelingen van de vensters en het motief van het smeedijzeren hekwerk zijn anders uitgevoerd. De gevelafwerking bleef volledig bewaard, met uitzondering van het schrijnwerk van de vensters, dat vervangen werd door exemplaren in witte kunststof. De originele toestand wordt weergegeven op een foto uit 1978.⁷⁸

Parklaan 44-72

Appartementsgebouw uit het midden van de jaren 1970, gebouwd op de locatie van twee burgerhuizen die hiervoor werden gesloopt.⁷⁹

Het linkse (meest westelijke) burgerhuis werd in 1894 opgetrokken voor Louis Mast uit Gent (Bellevuestraat 100) door een onbekende architect.⁸⁰ Hij kocht voor 2675,40 frank een perceel van 178,36 m² bestaande uit lot 35 en deel van lot 34 van Serie I.⁸¹ De bouwplannen tonen een voorgevel van twee traveeën en drie bouwlagen onder zadeldak (nok parallel aan de straat) met op de verdieping een slanke erker met ijzeren steunelementen en een bekronend balkon. Het pand bezat

⁷⁵ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1895/B/40.

⁷⁶ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 78, 01.09.1982.

⁷⁷ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1895/B/27.

⁷⁸ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 48-50, 13.11.1978.

⁷⁹ Op een foto uit 1978 van de aanpalende woning (Parklaan 42, heden gesloopt) is het bijna afgewerkte appartementsgebouw te zien (Bron: Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 42, 13.11.1978).

⁸⁰ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1894/B/12.

⁸¹ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.R.028.62, Rues. P. Boulevard du Parc. 1893-1896.

een atypische plattegrond waarbij het trappenhuis haaks op de laterale gang was ingeplant en zo het salon en de eetkamer van elkaar scheidde. Achterin op het perceel bevond zich een werkhuis, dat door een kleine koer was gescheiden van het woonhuis.

Het rechtse burgerhuis werd opgetrokken in 1898 (vermoedelijk ook 1899 gezien de bouwaanvraag dateert van 11 november 1898).⁸² Henri De Marez uit Ledeberg (Eggermontstraat 26) liet het pand bouwen op een deel van lot 34 van Serie I (168,60 m²) dat hij kocht bij notaris Roland voor 2781,90 frank. De architect is onbekend.⁸³ Het gevelontwerp zoals bewaard bij de bouwaanvraag werd aanvankelijk geweigerd. Het is niet duidelijk of het ontwerp nog werd aangepast, of uitgevoerd als ontworpen. Het betrof een neoclassicistische gevel van twee traveeën en drie bouwlagen met een erker en bekronend balkon. De voordeur had vermoedelijk een bekronend tegeltableau en het venster erboven was voorzien van een driehoeksfronton.

Parklaan 42-42E

Postmodern woonhuis, gebouwd in het laatste kwart van de 20ste eeuw ter vervanging van een burgerhuis uit 1899 ontworpen door Emile De Weerd.

Het burgerhuis werd opgetrokken voor Prosper Gallet uit Gent (Rue du Jardin 39), een handelaar ("*Commission-Exportation*"), gehuwd met Josephine De Vos (Bruxelles, Rue Archimede 12). Zij kocht een perceel van 172,46 m² bestaande uit delen van lot 33 en 34 van Serie I bij notaris Ferdinand Nowé voor 2845,58 frank.⁸⁴ De bouwaanvraag dateert van 25 november 1898, waardoor het pand vermoedelijk in 1899 werd opgetrokken.⁸⁵ Prosper Gallet bouwde rond dezelfde periode ook een huis in de Fortlaan in 1901⁸⁶ en in de Fortstraat in 1904.⁸⁷

De onbepleisterde bakstenen gevel werd uitgevoerd zoals ontworpen en telde twee traveeën en drie bouwlagen.⁸⁸ De rechtertravee werd verlengd in een puntgevel en werd verder benadrukt door een houten erker op metalen steunen en een bekronend balkon. De plattegrond was deze van een typisch enkelhuis. Het stadsarchief bewaart een alternatief gevelontwerp. De potloodtekening toont een gespiegelde gevelindeling waarbij de topgevel zich links en de deurtravee zich rechts bevindt.⁸⁹

Parklaan 28-40

Oorspronkelijk een samenstel van vier identieke burgerhuizen, vermoedelijk gebouwd als opbrengsteigendom, volgens de bouwaanvraag daterend van 1898.⁹⁰ De rijhuizen werden opgetrokken voor Leopold Canon, een majoor (wonende in de Citadellaan in Gent). Hij kocht vier percelen grond (lot 30 (deel), 31, 32 en 33 (deel) van Serie I, in totaal 696,25 m²) voor 12575,34 frank bij notaris Cruyt op 12 december 1898.⁹¹ Oorspronkelijk betrof het een uniforme gevelwand van vier lijstgevels met elk drie traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain). De panden zijn alle aangepast, waarbij de eerste woning (nr. 34-40) nog het meest beantwoordt aan het oorspronkelijke gevelontwerp.⁹²

⁸² Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/65.

⁸³ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3616.

⁸⁴ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3617.

⁸⁵ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/71.

⁸⁶ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1901/F/8.

⁸⁷ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1904/F/3.

⁸⁸ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 42, 13.11.1978.

⁸⁹ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3617.

⁹⁰ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1899/B/2.

⁹¹ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3616.

⁹² Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1899/B/2.

De *woning nr.34-40* heeft een bepleisterde gevel van drie traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) die horizontaal wordt geritmeerd door doorlopende lekdrempels en bepleisterde lijsten onder een houten kroonlijst op klossen en een tandlijst. Centraal op de eerste verdieping bevindt zich een houten erker op twee gesculpteerde consoles. De rechthoekige houten erker heeft een neoclassicistische afwerking met panelen, hoekpilasters en een overkragende kroonlijst op klossen. De souterrain is afgewerkt met een hardstenen plint die doorloopt in de hardstenen omlijsting boven de twee keldervensters. Daarboven is de gevel afgewerkt met imitatie metselwerk. De hoge toegangsdeur heeft dezelfde hoogte als de vensters van de bel-etageverdieping. De houten vleugel deur bestaat uit twee paneeldeuren met daarboven een zone met twee cirkelvormige bovenlichten en vervolgens een klassiek rechthoekig bovenlicht. Naast de deur zijn een wateraansluiting en voetschraper bewaard. De bel-etageverdieping is afgewerkt met doorlopende imitatievoegen en telt twee rechthoekige vensteropeningen zonder omlijsting en met guillotineramen. De ramen op de twee bovenliggende verdiepingen hebben een rechthoekige geprofileerde omlijsting. De deur en guillotineramen zijn origineel terwijl het ander schrijnwerk werd vernieuwd.

De *woning nr.32* heeft een sterk aangepast gevelparement maar bewaart de gevelritmiek, kroonlijst en het merendeel van het schrijnwerk. De bepleisterde gevel kreeg vermoedelijk tijdens het interbellum een nieuw gevelparement in (imitatie?) baksteen. De nieuwe voordeur is kleiner, heeft een hardstenen omlijsting en een vierledig bovenlicht. De erker is vernieuwd, vermoedelijk met een draagstructuur in beton.

De *woning nr.30* bewaart de originele gevelindeling en -afwerking, met uitzondering van twee keldervensters die vervangen zijn door een garagepoort. Alle schrijnwerk bleef bewaard, met uitzondering van de keldervensters en de voordeur die werd verlaagd waardoor deze vandaag een tweeledig bovenlicht heeft.

De *woning nr.28* bewaart de originele gevelindeling en -afwerking, met uitzondering van twee keldervensters die vervangen zijn door een garagepoort. Alle schrijnwerk bleef bewaard, met uitzondering van de keldervensters. De trapezoidale erker verschilt van de andere bewaarde erkers bij nr. 34-40 en 30 en is mogelijk reeds bij de bouw anders uitgevoerd.

Parklaan 20-26

Het neoclassicistisch burgerhuis werd opgetrokken voor Léon Devigne, handelaar ("*koffyhouder*") uit Gent (Kortedagsteeg 25).⁹³ De bouwaanvraag dateert van 8 november 1899 waardoor het pand wellicht in 1900 tot stand kwam.⁹⁴ Architect Jules Ledoux en aannemer Adolphe Vercauter bouwden het rijhuis op delen van loten 29 en 30 van Serie I. Devigne kocht het perceel van 165,21 m² voor 3383,81 frank bij notaris Van Zantvoorde. Volgens de bouwaanvraag is de plattegrond deze van een klassiek enkelhuis met een laterale gang die toegang geeft tot het salon en de eetkamer. Achter de gang bevindt zich de keuken met schotelhuis en toilet. Tussen de eetplaats en keuken is een terras dat uitgaat op de tuin. De voorgevel werd niet volledig uitgevoerd zoals ontworpen. Zo is de mansardeverdieping met dakvenster niet uitgevoerd en vervangen door een souterrainverdieping, vermoedelijk om de hoogte van de daklijst te doen aansluiten bij deze van de aanpalende panden. De deur en het venster van de bel-etageverdieping zijn origineel. Het overige schrijnwerk werd vernieuwd, maar met behoud van de oorspronkelijke opdelingen (met uitzondering van het kelderraam) volgens een foto uit 1978.⁹⁵

⁹³ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3615.

⁹⁴ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1899/B/41.

⁹⁵ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 20-40, 13.11.1978.

Parklaan 8-18D

Eclectisch getinte eenheidsbebouwing van drie woonhuizen, ontworpen door Jules-Pascal Ledoux in 1899 (volgens archiefstukken en gevelopschrift).⁹⁶ De bouwheren, A. & P. Frère uit Gent (Rue de Brabant, 22), bouwden deze opbrengstwoningen op het resterende perceel tussen de reeds bestaande bebouwing (lot 27, 28 en deel van lot 29 van Serie I) waardoor de totale gevellengte 14,20 meter meet. De volgens artikel 10 van het lastenkohier minimaal vereiste gevellengte van vijf meter werd hiermee niet gehaald, maar de bouwaanvraag werd toch goedgekeurd op 30 maart 1899. Het ensemble omvat drie woningen maar is ontworpen als één geheel met een geaccentueerd middenrisaliet met puntgevel en centrale erker, geflankeerd door twee lijstgevels. Ten behoeve van de symmetrie is één van de vier toegangsdeuren blind.

De indrukwekkende en gedetailleerde gevel werd uitgevoerd zoals deze werd ontworpen door Ledoux. Alleen het smeedijzeren hekwerk voor de balkons kent een ander patroon en het smeedwerk voor de deurvensters van nr. 8 en 18-18D is weggelaten of later verwijderd. Niet alleen de gevelafwerking bleef zeer goed bewaard, maar ook alle schrijnwerk is nog aanwezig. De decoratieve betegeling onder en boven het venster in de puntgevel is grotendeels verdwenen, en de dakkapel boven het rechterpand (nr. 8) is vervangen door een modern dakraam.

Parklaan 2, 4, 6 en Fortlaan 96 en 97 (en Fortlaan 94, 95)

Zoals reeds vermeld werden de percelen aan de Fortlaan en het noordelijk deel van de Parklaan samen verkaveld in de zogenaamde 'Serie I'. Op de hoek van beide boulevards kocht de Gentse fabrikant/handelaar Victor Loontjens (Burgstraat 26) een erg ruim perceel bestaande uit lot 24 (Fortlaan), lot 25 (groot hoekperceel) en lot 26 (Parklaan).⁹⁷ Hij liet er aan de zijde van de Fortlaan een burgerhuis bouwen met een indrukwekkende tuin of lusthof op de straathoek en aan de Parklaan. Het was bovendien het eerste pand dat werd opgericht aan de pas verkavelde Parklaan.⁹⁸ De bouwaanvraag beschreef het burgerhuis als "een gesticht met lusthof" bekend onder de naam "*Trocadero*".⁹⁹ Op een postkaart van de Fortlaan is dit huis te zien met boven de erker een uithangbord "*au Trocadero*", hetgeen doet vermoeden dat dit 'gesticht' mogelijk een (semi)openbaar karakter had.

⁹⁶ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1899/B/13.

⁹⁷ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3616.

⁹⁸ Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1894/3.

⁹⁹ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1894/B/3.

Foto 16: Postkaart van de Fortlaan met links het lusthof met uithangbord 'au trocadero'.

Bron: DE GRAEVE s.d.: *Gand. Le boulevard du Fort*. [online] <http://www.delcampe.net>
(geraadpleegd op 11 juli 2016).

Uit de bouwaanvraag van 15 maart 1894 weten we dat het oorspronkelijke plan een woonhuis voorzag aan de Fortlaan met een paviljoen dat aansloot bij de rijwoningen aan de Parklaan. Langs de Parklaan en op de straathoek was een ruime tuin, afgeschermd door hekwerk tussen ijzeren hekpijlers, met een toegangshek op de straathoek tussen twee bakstenen hoekpijlers. Het onderkelderde burgerhuis had een voorgevel aan de Fortlaan van drie traveeën en drie bouwlagen onder zadeldak, met links (aan de tuinzijde) een eenlaagse aanbouw onder lessenaarsdak. De voorgevel had een geaccentueerde middentravee met suprapositie van toegangsdeur, erker en bekronend balkon en dakvenster. Het paviljoen werd geweigerd door het stadsbestuur op basis van de voorschriften in het lastencohier (*Cahier des charges pour la vente des terrains communaux* (28 avril 1891) dat stelde dat langsheen de rooilijn uitsluitend een huis, afsluitingsmuur of hekwerk mocht worden gebouwd, waarvan het ontwerp moest worden goedgekeurd door het college van burgemeester en schepenen.¹⁰⁰ Het paviljoen werd vervangen door “*eene grielje*”, het hekwerk, dat te zien is op een postkaart van ca. 1901.

¹⁰⁰ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1894/B/3.

Foto 17: Foto van de Parklaan tijdens de constructie van de laatste huizen (circa 1901).

Bron: S.N. s.d.: L'Avenue du Parc [online] <http://www.delcampe.net> (geraadpleegd op 11 juli 2016).

Dat Loontjens een bemiddelde eigenaar moet zijn geweest wordt bevestigd doordat hij ook het hoekperceel aan de zijde van het Parkplein aankocht. Net als dit hoekperceel werd ook het lusthof Trocadero vervangen door 20ste-eeuwse bebouwing. Op het ruime hoekperceel worden ca. 1935 vijf modernistische woonhuizen opgetrokken. Er zijn voor deze panden geen bouwaanvragen bewaard maar via het kadasterarchief kon hun bouwgeschiedenis toch worden achterhaald. In 1933, vier jaar na het overlijden van E. Cruyt-Loontjens¹⁰¹, sloopte men het lusthof Trocadero en werd het vrijgekomen perceel verkaveld in zes loten. Op dat moment werden de woningen Parklaan 4 en Fortlaan 94 gebouwd.¹⁰² In 1934 voegde men twee onbebouwde percelen aan de Fortlaan samen¹⁰³ waarop men twee jaar later de woning Fortlaan 95 bouwde.¹⁰⁴ In 1937 is het volledige perceel bebouwd met de bouw van woning Parklaan 6 en het hoekpand Parklaan 2 - Fortlaan 96-97. De dateringen in het kadaster zijn echter geen exacte bouwdatum en slaan vaak op het voorgaande jaar. Dit wordt bevestigd door een gevelsteen in de plint van woonhuis Parklaan 6 dat "1936" als bouwjaar vermeldt, en niet 1937. De gevelsteen van het hoekpand leest "1935", hetgeen twee jaar afwijkt van de datering 1937 uit het kadaster. Een lange constructieperiode is een mogelijke verklaring voor deze anomalie. In ieder geval weten we met zekerheid dat het volledige bouwblok tot stand kwam tussen 1933 en 1937.

Vier van de vijf woningen zijn gesigneerd. Parklaan 6 en Fortlaan 94 werden ontworpen door Geo. Pauwels, het hoekpand Parklaan 2-Fortlaan 96-97 door Raoul Van Houtte en het woonhuis in de Fortlaan 95 is van Emile De Nil.

¹⁰¹ Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Staat der Eigendomsoverdrachten Gent, afdeling H (Gent), 1933, 17-18.

¹⁰² Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1933/28.

¹⁰³ Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1934/9.

¹⁰⁴ Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1936/16.

Woonhuis Parklaan 4: Recent werd een mansardeverdieping toegevoegd op het plat dak van het woonhuis Parklaan 4. De oorspronkelijke situatie is gedocumenteerd door een foto van 1978.¹⁰⁵

Hoekpand Parklaan 2-Fortlaan 96-97: Het schrijnwerk van het hoekpand werd grotendeels vernieuwd, op enkele uitzonderingen na zoals het hoekvenster op de eerste verdieping.

Parklaan 127-135

De bebouwing op de hoek van de Parklaan met de Burggravenlaan (vroeger Kleistraat) behoorde aanvankelijk niet tot de geplande aanleg van de Parklaan. Reeds in 1896, nog voor de bebouwing van de zuidzijde van de Parklaan (Serie II), verkavelde men dit hoekperceel dat eveneens in eigendom van de stad was. Op de gemeenteraadzitting van 7 februari 1896 omschreef men het perceel als “[...] *un terrain ayant peu de profondeur, mais assez bien de façade. [...] Les maisons qu’on érigeria sur ces lots, cacheront les vieilles constructions de la rue de l’Argile [Kleistraat] et constitueront un embellissement qui ne pourra que favoriser la vente des autres terrains que la Ville possède le long du boulevard du Parc.*”¹⁰⁶ Aanvankelijk zou men het perceel verkavelen in drie loten, maar uiteindelijk kwam een hoekpand (café) met drie bescheiden rijwoningen tot stand.¹⁰⁷ De vier opbrengsteigendommen werden samen ontworpen door de Gentse aannemer S. Detaeye & Cie. De bouwaanvraag van 21 mei 1896 werd echter opgesplitst omdat de panden eigendom waren van twee afzonderlijke bouwheren. De drie woonhuizen waren eigendom van Seraphin Detaeye & Cie¹⁰⁸, het hoekpand van Theophiel Moens.¹⁰⁹ Bijgevolg werden de plannen voor de bouwaanvragen letterlijk in twee geknipt.

De ligging aan het Parkplein bij het klein Sint-Pietersstation verklaart de functie van het hoekpand als café. Het hoekpand had een koer aan de zijde van de Burggravenlaan afgescheiden door een bakstenen muur met centraal een getoogde deur. Vandaag is deze muur bepleisterd en voorzien van een bekronende balustrade. Aan deze koer waren het trappenhuis en toiletten gelegen. De drie woonhuizen zijn bescheiden en identiek qua indeling. Door de vorm van het perceel zijn de panden echter ongelijk qua grootte waarbij het linkse (oostelijke) pand het kleinst en het rechterpand het grootst is. Zowel voor het hoekpand als de rijhuizen werd het neoclassicistische gevelontwerp minder rijk uitgevoerd dan op de bouwplannen wordt weergegeven. Men koos voor minder uitgewerkte vensteromlijstingen en borstweringen en een vlakke bepleistering op de verdiepingen.

Woonhuis Parklaan 127: Het originele schrijnwerk bleef bewaard, met uitzondering van het kelderraam.

Woonhuis Parklaan 129-131: Het schrijnwerk werd vervangen. De klossen van de kroonlijst werden verwijderd.

Woonhuis Parklaan 133: Het schrijnwerk werd vervangen.

Hoekpand, Parklaan 135: Het schrijnwerk is vernieuwd en het benedenvenster in de eerste travee is blind gemaakt. Het venster boven de deur is omgevormd tot een deurvenster met moderne balustrade. De voormalige koer is vermoedelijk geïncorporeerd in het pand waarna de muur voorzien is van een bepleistering, een venster en een bekronende balustrade.

¹⁰⁵ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Hoek Parklaan-Fortlaan, 06.12.1978.

¹⁰⁶ Universiteit Gent, Fonds Vliegende Bladen, BIB.VLBL.HFI.R.028.62, Rues. P. Boulevard du Parc. 1893-1896 en BIB.VLBL.HFI.B.63.36, Boulevards. Boulevard du Parc.

¹⁰⁷ Kadasterarchief Oost-Vlaanderen, Mutatieschetsen Gent, afdeling H (Gent), 1896/3bis en 1897/6.

¹⁰⁸ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1896/B/20.

¹⁰⁹ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1896/B/21.

Parklaan 99-105, 107-111, 113-121 en 123

Ensemble van vier eclectische woonhuizen ontworpen door Prosper Buyck in 1900. Het complex heeft een interessant gevelperspectief dat een trapsgewijze overgang maakt van de rooilijn aan de straat naar deze van de achterin gelegen woningen met een voortuin. Vooral de twee linkse woningen (nrs. 99-105 en 107-111) vormen een visuele eenheid. De Gentse architect, P. Buyck (Rue des Femmes St. Pierre 38) was zowel architect als bouwheer van deze vier rijhuizen die vermoedelijk als opbrengstwoningen werden gebouwd. Het is onduidelijk of de Gentse aannemer “*Vve Louis De Waele et Fils (Entrepreneurs – Pêcherie 145, Gand)*” wiens naam in het bouwdoossier wordt vermeld het volledige complex heeft opgericht of alleen een herstelling uitvoerde.¹¹⁰ De voorgevels werden niet conform de bouwtekening opgetrokken, maar vertonen enkele belangrijke verschillen. De algemene gevelritmiek en bouwhoogte werd wel gevolgd, maar vooral in de vormgeving van muuropeningen, schrijnwerk, erkers en balkons zijn grote verschillen op te merken. Sinds 1900 ondergingen de panden enkel aanpassingen.

Parklaan 99-105: Geen wijzigingen.

Parklaan 107-111: De uivormige torenspits op het hoektorentje is verwijderd. Het schrijnwerk werd vernieuwd, met behoud van de originele roedeverdelingen.

Parklaan 113-121: Het keldervenster werd omgevormd tot garagepoort. Het schrijnwerk van het dakvenster werd vernieuwd en het dakvenster werd uitgebreid met een moderne uitbouw. De bepleisterde muurdelen boven de deur en tussen de twee bovenliggende vensters waren mogelijk oorspronkelijk voorzien van sgraffitopanelen. Het paneel van de rechterdeurvleugel is aangepast met brievengleuven.

Parklaan 123: Het schrijnwerk op de bovenste verdieping werd vernieuwd, de originele toestand is te zien op een foto uit het Onroerend Erfgoedarchief (zonder datum, vermoedelijk ca. 1980).¹¹¹ Het betrof twee deurvensters, gescheiden door een zwaar uitgewerkte middenstijl met hoekconsoltjes. De ramen waren uitgewerkt zoals de nog bestaande voorbeelden, met kleine roedeverdeling en bovenlichten in groen reliëfglas. De voordeur werd vermoedelijk tijdens het interbellum vernieuwd. Het bovenlicht is origineel. Er is een moderne dakkapel toegevoegd.

Parklaan 83-89 en 93-95

Samenstel van twee nagenoeg identieke burgerhuizen, ontworpen door architect Georges Vereecken in 1901. De panden werden opgericht op loten 4 en 5 van Serie II (resp. 209,2 en 188,89 m²). De Gentse architect G. Vereecken (Van Eyckstraat 56) was zowel architect als bouwheer en kocht de percelen bij Notaris Van Schoote op 31 december 1900 voor 9555 frank.¹¹² De bouwaanvraag dateert van januari 1901 maar reeds in maart werden de plannen aangepast.¹¹³ Aanvankelijk zou de erkeruitbouw driezijdig worden uitgevoerd, met afgeronde hoeken. Dit in tegenstelling tot de uitgevoerde vijfzijdige uitbouw. Tenslotte zijn er enkele verschillen op te merken tussen dit aangepaste ontwerp en de uitgevoerde toestand. Zo werd het smeedwerk van de bel-etageverdieping beperkt tot de grote raampartij en werd het smeedwerk op de balkons uitgevoerd in natuursteen. De vormgeving van de bovenlichten aan de voordeur en de bovenliggende vensters werd ook anders uitgewerkt. De huidige dubbele balkonvensters onder de kroonlijst zouden aanvankelijk enkele vensterdeuren zijn die zouden worden verlengd in de dakvensters.

¹¹⁰ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1900/B/50.

¹¹¹ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 107-123, s.d.

¹¹² Stadsarchief Gent, Reeks G, 3602.

¹¹³ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1901/B/4.

Het schrijnwerk bleef vermoedelijk volledig bewaard bij het rechterpand (Parklaan 93-95), maar mogelijk werd het vernieuwd op het balkon en in het dakvenster. Bij het linkerpand (Parklaan 83-89) is alleen de voordeur origineel. De aanleg van de voortuin bleef bij het rechterpand intact, maar met vernieuwd plaveisel. De voortuin van het linkerpand kreeg een volledig afwerking zonder plantenperken. Het hekwerk van beide voortuinen bleef bewaard, met uitzondering van de toegangshekken. Een opmerkelijk detail is de (sgraffito?) beschildering onder de kroonlijsten die bestaat uit telkens één hoofd gevat in een cirkel, waarbij deze hoofden elkaar aankijken (recent gerestaureerd bij het rechterpand).

Parklaan 41-81

Appartementsgebouw uit de jaren 1970, gebouwd op de locatie van drie burgerhuizen die hiervoor werden gesloopt.¹¹⁴ De drie rijhuizen werden gebouwd op (delen van) loten 6, 7, 8 en 9 van Serie II waarbij de nummering en afbakening van de loten niet exact werd gevolgd.¹¹⁵

Het linkse (meest oostelijke) burgerhuis werd in 1901 opgetrokken voor Remi Baetslé-De Potter, een apotheker uit Gent (Keizer Karelstraat 54). Lot 9 werd op 18 december 1899 reeds aangekocht door een zekere Mr. De Reycke, die het op zijn beurt doorverkocht aan Mr. Baetslé. De bouwaanvraag dateert van 26 juni 1901. Het burgerhuis had een rijk gedecoreerde voorgevel in art-nouveaustijl met eclecticisme en telde twee (à drie) traveeën en vier bouwlagen. De architect is onbekend, maar de naam van de aannemer “F. Goossaert – *Entrepreneur*” is wel terug te vinden op de bouwplannen.¹¹⁶

Het centrale burgerhuis werd in het najaar van 1900 opgetrokken voor R. Van Damme, een Gents fotograaf (Veldstraat 10). De bouwaanvraag dateert van 17 mei 1900 en betreft lot 8 van Serie II. Architect Ch. Masereel (zie ook Parklaan 92) ontwierp een eclectisch burgerhuis met een voorgevel van twee traveeën en drie en een halve bouwlaag. Het grote rozetvormige bovenlicht van de voordeur is het opvallendste kenmerk van het ontwerp.¹¹⁷

Het rechtse burgerhuis dateerde van 1899 en werd ontworpen door architect Charles Van Driessche voor Gentenaar P. Rullens (Kortrijksesteenweg 278). Op een perceel dat bestond uit gelijke delen van lot 6 en 7 van Serie II bouwde Van Driessche een rijhuis met een indrukwekkende art-nouveaustijl voorgevel.

Parklaan 39

Dit art-nouveauburgerhuis werd in 1901 opgericht naar ontwerp van architect Jules-Pascal Ledoux. Het werd gebouwd op lot 10 van Serie II in opdracht van Fr. Hoste-Coppens (Rue de Brabant 20, Gand). De bouwaanvraag dateert van 16 juni 1900 en op de gevel is een tegeltableau aangebracht met opschrift “1900”. In de gecementeerde plint is echter volgend opschrift te lezen: “*Jules P. Ledoux / Architecte / 1901*”. Uit de archiefstukken blijkt dat het pand pas in 1901 werd voltooid. De werken werden ook vertraagd door dat op 9 maart 1901 een deel van de gevel en schoorsteen naar beneden kwam.¹¹⁸ De natuurstenen geveltop van dit pand is vandaag gedemonteerd en geplaatst in de voortuin. Dit gebeurde naar verluidt reeds in de jaren 1960 of 1970, hetgeen wordt bevestigd door een foto uit 1978 waarbij de geveltop reeds werd verwijderd.¹¹⁹ Behalve de geveltop liggen er in de voortuin nog minstens een tiental hardstenen blokken afkomstig van de gevel. Een deel van het typische en waardevolle houten schrijnwerk werd recent (ergens tussen 2004 en 2012) vervangen door kunststof met een beperkte verwijzing naar het origineel. Meer bepaald werd het schrijnwerk

¹¹⁴ Op een foto van de naburige panden uit 1978 is het appartementsgebouw reeds te zien (Bron: Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 39, 13.11.1978).

¹¹⁵ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3602.

¹¹⁶ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1901/B/43.

¹¹⁷ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1900/B/24.

¹¹⁸ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1900/B/30.

¹¹⁹ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 39, 13.11.1978.

van vijf rondboogvensters vervangen: één op de eerste verdieping, drie op de tweede verdieping en één in de geveltop. Het kleine raam in de dakkapel werd vernieuwd, hetgeen volgens de bouwaanvraag oorspronkelijk voorzien was van een luik maar reeds in 1978 tot raam was omgevormd.¹²⁰ De eenvoudige rechthoekige raamdelen van de erker zijn ook vernieuwd, maar de sierlijke bovenlichten en de raamstructuur bleven behouden. De gevel is vandaag volledig wit beschilderd, op enkele raamomlijstingen na. Naar alle waarschijnlijkheid waren de natuurstenen elementen zoals waterlijsten, doorlopende banden, vleugelstukken en consoles niet beschilderd. Mogelijk waren de bakstenen en bepleisterde delen evenmin beschilderd, of anders afgewerkt. De aanleg van de voortuin met plantenperken bleef behouden, maar het plaveisel werd vernieuwd. Het smeedijzeren hekwerk bleef bewaard, met inbegrip van het dubbele toegangshek.

Parklaan 37-37C

Dit architecturaal opvallend burgerhuis werd in 1901 ontworpen door Achilles Van Hoecke-Dessel. De bouwaanvraag van bouwheer G. De Voldere is helaas verloren gegaan in het stadsarchief.¹²¹ Met zijn zichtbare constructieve en decoratieve ijzeren onderdelen (onder meer voor de ophanging van de erker, de lateien en de balustrades) gecombineerd met verzorgde detailleringen in de natuurstenen elementen is deze gevel een subtiele vertaling van de Gentse art nouveau waarvan Van Hoecke-Dessel één van de belangrijkste vertegenwoordigers was. Het pand is gaaf bewaard en de sgraffitopanelen werden recent gerestaureerd. Het originele schrijnwerk bleef grotendeels bewaard. Desondanks gebeurden er ook enkele kleine aanpassingen. Het originele plaveisel bleef niet bewaard maar de huidige aanleg en vorm van de plantenperken verwijzen nog naar de originele toestand. In het dak zijn twee moderne dakramen aan de straatzijde. Het schrijnwerk van de keldervensters werd vernieuwd. Er zijn geen dievenijzers aanwezig, het is onduidelijk of dit ooit het geval is geweest. De bovenlichten van het originele schrijnwerk van de bel-etagevensters zijn hun roede-verdeling verloren. Een foto uit 1978 toont aan dat destijds een erotische privéclub gevestigd was in het pand.¹²² Op dat moment waren de ruiten op de bel-etage afgedekt, hetgeen mogelijk de oorzaak is van het verdwijnen van de bovenlichten.

Parklaan 35

Dit eclectisch burgerhuis werd in 1901 ontworpen door architect Ernest Van Hamme. De bouwheer was Fr. René Vandeputte-Hage, een nijverheidsbestuurder wonende te Parijs (Rue du Faubourg Saint-Denis nr. 207). Omwille van praktische redenen nam diens broer Mr. Caron-Vandeputte, een Gents fabrikseigenaar (Fabrique de Pipes, Articles pour Fumeurs) wonende in de Veldstraat 49 in Gent), de opvolging van de bouwwerken op zich.¹²³ Men bouwde op lot 12 van Serie II, een perceel van 333,30 m² (gekocht voor 7200 frank bij notaris Fobe).¹²⁴ De bouwaanvraag dateert van november 1901 waardoor het pand wellicht in 1902 werd opgetrokken. Aanvankelijk was er discussie over de bouwhoogte die volgens de bouwvoorschriften minstens 10,5 meter tussen voetpad en kroonlijst moest bedragen. De bouwheer kon verkrijgen dat het ontwerp met twee bouwlagen en een mansardeverdieping werd aanvaard, mits een lichte verhoging van de gevel zodat de bouwvoorschriften werden gerespecteerd. Vreemd genoeg zal de bouwheer enkele jaren nadien, in 1909 toelating vragen om het pand alsnog met één bouwlaag te verhogen waardoor de huidige situatie ontstond.¹²⁵ Het enige verschil met de bouwplannen zijn de vensters van de tweede verdieping die rondbogig in plaats van rechthoekig zijn uitgevoerd. De gevel werd recent (ca. 2011-2012) gereinigd. De drie bol- en eivormige bekroningen van het dakvenster zijn verdwenen. De

¹²⁰ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 39, 13.11.1978.

¹²¹ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1901/B/95.

¹²² Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 35-37, 13.11.1978.

¹²³ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1901/B/88.

¹²⁴ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3608.

¹²⁵ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1909/B/29.

originele aanleg en het plaveisel van de voortuin bleef bewaard. Ook het hekwerk met dubbel toegangshek is nog aanwezig.

Parklaan 33

Dit burgerhuis is het enige pand in de Parklaan met dubbelhuisopstand en heeft tevens een uitzonderlijk brede voorgevel. Het werd in 1901 ontworpen door architect Emile De Weerdt in een verfijnde eclectische belle-époquearchitectuur. De bouwheer, H. Nypels (wonende Quai des Moines 52, Gand), was de directeur van de voormalige dierentuin van Gent. Hij kocht hiervoor lot 13 en 14 van Serie II en diende in juni 1901 een bouwaanvraag in.¹²⁶ Het gevelontwerp toont een rijkere afwerking van de drie dakvensters, bestaande uit houten vleugelstukken en bekronende lijsten. Het is niet duidelijk of dit ooit werd uitgevoerd of wanneer deze elementen precies zijn verdwenen (sowieso reeds voor 1978).¹²⁷ Het rechter dakvenster werd vermoedelijk na de bouw aangepast tot balkonvenster, waarbij deze werd voorzien van een balustrade in smeedwerk en waarvoor het onderliggend faiencetegeltabelau werd doorbroken. Dit is slechts een weinig visueel storende ingreep gezien de toevoeging van het sierlijke smeedwerk. Alle origineel schrijnwerk bleef behouden, als ook twee houten rolluiken op de begane grond in de eerste travee. Het bovenlicht van het derde dakvenster verloor haar roedeverdeling. Delen van de smeedijzeren balustrade van het centrale dakvenster zijn beschadigd en/of verloren. Door de verwilderde begroeiing in de voortuin is het onmogelijk vast te stellen of het originele plaveisel en indeling bewaard bleef. De smeedijzeren omheining met centraal dubbel toegangshek bleef wel bewaard. Het hekwerk heeft een zweepsplagmotief en is identiek aan dat van de panden Parklaan 5-23 van dezelfde architect.

Parklaan 27-31D

Dit eclectisch burgerhuis werd in 1901 opgericht voor F. Borst (Nederscheldekaai 42, Gent) door een onbekend architect (bouwaanvraag dateert van juni 1901).¹²⁸ In vergelijking met de gevelontwerpen zijn bepaalde geveldetailleringen anders uitgewerkt, maar de verschillen zijn beperkt. Het smeedwerk van het balkon en houtsnijwerk van de erkers hebben een andere vormgeving en de oculus in de linkertravee is een toevoeging aan het ontwerp. Oorspronkelijk was de gevel onbeschilderd, vergelijkbaar met het aanpalende pand nr. 25. De huidige verflaag verbergt de materiaalpolychromie bekomen door een gecombineerd gebruik van natuursteen, plaaster en bakstenen. Rollagen en baksteenverbanden zoals het visgraatmotief onder de kroonlijst zijn hierdoor niet meer waarneembaar. Het originele schrijnwerk bleef overal bewaard, behalve de souterrain waar een garagepoort werd ingebracht. Voorheen bevond zich hier een getoogd kelderraam met een geprofileerde omlijsting met diamantkop als sluitsteen. De bovenlichten van de vensters op de tweede verdieping zijn afgedekt met een houten beplanking. De smeedijzeren bekroning van de dakkapel is verdwenen. De ommuurde voortuin werd opgeofferd voor parkeerplaatsen, waarbij ook het plaveisel en hekwerk verdween. Alleen langs de grens met nr. 25 bleef het hekwerk bewaard.

Parklaan 25

In maart 1899 diende André Bontinck (Rue Digue de Brabant 53, Gand) een bouwaanvraag in voor de bouw van een burgerhuis op lot 15 (deel) en 16 van Serie II.¹²⁹

Het gevelontwerp uit de bouwaanvraag werd grotendeels gevolgd, op enkele details na zoals de omvorming van de gekoppelde bel-etagevensters tot balkonvensters met bijhorende smeedijzeren balustrade. De uitwerking van de voordeur en erker verschilden eveneens van het ontwerp. Het is

¹²⁶ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1901/B/41.

¹²⁷ Onroerend Erfgoed Gent, Inventarisarchief, Gent, Parklaan 33, 13.11.1978.

¹²⁸ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1901/B/39.

¹²⁹ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1899/B/7.

uitzonderlijk dat ook een ontwerptekening van de achtergevel aan het bouwdoossier werd toegevoegd.

In 1912 was het pand wellicht in eigendom van Oswald Deschamphelaere (1866-1937), een Gents rubberfabrikant die uitermate actief was in het Gentse liberale verenigingsleven en zich onder meer inzette tijdens de werelddtentoonstelling van 1913.¹³⁰ Hij diende in april 1912 een bouwaanvraag in *“de placer une loggia à la façade de la maison Bd. Du Parc 17 et de construire une annexe sur la cour de cette maison”*.¹³¹ De uitgevoerde werken bestonden uit een verfraaiing van de voorgevel en de aanbouw van een bureau en veranda tegen de achtergevel. De voordeur bleef behouden, maar werd voorzien van nieuw smeedwerk en een glas-in-loodraam in het bovenlicht dat de skyline van Gent uitbeeldt. Het overige schrijnwerk werd eveneens vernieuwd en voorzien van bovenlichten met roedeverdeling. De bovenlichten van de bel-etageramen kregen bijzonder fijne glas-in-loodramen in geometrische art-nouveauvormgeving. De driezijdige erker werd vervangen door het huidige exemplaar met afgeronde hoeken. De erker wordt gedragen door een hardstenen vloerplaat op drie consoles. De penant tussen de bel-etagevensters werd hiertoe vervangen door een gesculpteerde hardstenen deelzuil die de centrale console schraagt. De smeedijzeren balustrade van het balkon op de erker werd vernieuwd. Het smeedwerk van de bel-etage (uit 1899) bleef vermoedelijk behouden.

Een tweede bouwaanvraag van Oswald Deschamphelaere uit 1920 voor de bouw van een ‘bow window’ onder de bestaande erker werd geweigerd aangezien een uitbouw in de voortuin verboden was vanwege een erfdienstbaarheid vastgelegd in de bouwvoorschriften van de verkaveling.¹³² Vermoedelijk werd het venster boven de voordeur tijdens de verbouwing van 1912 omgevormd tot klein halfrond balkon met smeedijzeren balustrade. Dit kon echter niet archivalisch worden gedocumenteerd.¹³³ Alle houten schrijnwerk bleef behouden, maar de rechthoekige vensters op de verdiepingen verloren hun roedeverdeling. De twee keldervensters met dievenijzers werden vervangen door een verdiepte garagepoort. De aanleg van de voortuin en het hekwerk werden hiervoor opgeofferd.

Parklaan 5-23

In 1898 liet Jules Hye (Kortrijksesteenweg 18, Gent) een aanzienlijk gebouwencomplex optrekken van zeven opbrengstwoningen. Het ensemble werd door architect Emile De Weerd ontworpen en geconcipeerd als een uniforme gevelwand met symmetrische opbouw.¹³⁴ Men bouwde op lot 16, 17, 18, 19 en 20 van Serie II.¹³⁵ Bij de bouw van het ensemble in 1898 was deze zijde van de Parklaan nog onbebouwd, op het hoekcomplex aan het Parkplein na (Parklaan nr. 127-135). De tussenliggende percelen zouden tussen 1899 en 1901 worden ingevuld. Aan de oostelijke zijde bevond zich de Belvédère, een café en uitkijkpunt van het Citadelpark daterend van voor de verkaveling van de Parklaan (cfr. supra). Omdat het complex de huizenrij aan deze zijde afsloot werd de architect gevraagd om een bijkomend ontwerp voor de zijpuntgevel in te dienen. Alleen de top van deze zijgevel is vandaag nog zichtbaar. De dakkapellen waren voorheen afgedekt met zink en voorzien van een gietijzeren bekroning. De topgevels van de risalieten hadden gelijkaardige bekroningen, zoals te zien op een postkaart (1909-1922).¹³⁶

¹³⁰ VERDEGEM C. 2009: *Biografie: Oswald De Schamphelaere (1866-1937)*, onuitgegeven masterscriptie, Universiteit Gent.

¹³¹ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1912/B/19.

¹³² Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1920/B/28.

¹³³ In ieder geval dateert dit element van voor 1920, aangezien het wordt weergegeven op de bouwaanvraag van oktober 1920 (Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1920/B/28).

¹³⁴ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1898/B/33.

¹³⁵ Stadsarchief Gent, Reeks G, 3612.

¹³⁶ STAR s.d.: *Gand – Le Boulevard du Parc (SCMS_PBK_1982)* [online], <http://www.beeldbank.stad.gent> (geraadpleegd op 1 oktober 2016).

Foto 18: Postkaart van de Parklaan, met tram (na 1909).

Bron: STAR s.d.: *Le Boulevard du Parc (SCMS_PBK_1982)* [online]
<http://www.beeldbank.stad.gent> (geraadpleegd op 11 juli 2016).

De voortuinen van nummers 5 en 7-7A behielden hun origineel plaveisel in okerkleurige tegels, samen met hun oorspronkelijke aanleg met smalle bloemenperken langsheen het hekwerk en een centraal zeshoekig perk. Bij nummers 11-11K, 13-15K en 17-19 bleef het plaveisel niet bewaard, maar is er toch nog een verwijzing naar de originele aanleg door het patroon van de vloertegels of bloemenperken. Bij nummers 9-9K en 21-23 is zowel het plaveisel als de aanleg vernieuwd. Het smeedijzeren hekwerk is bij alle panden bewaard, maar alleen bij nummers 7-7A en 21-23 bleven ook de dubbele toegangshekken bewaard. Het pand 7-7A heeft dus de best bewaarde voortuin waar alle originele elementen nog aanwezig zijn.

De sgraffitopanelen met imitatie-tegeltableaus zijn overal bewaard, maar zijn bij de meeste panden erg vervaagd. Bij nummers 11-11K en 21-23 werden deze panelen recent gerestaureerd.

Het schrijnwerk bleef niet integraal bewaard, hierna volgt een overzicht per huisnummer:

Parklaan 5: Het schrijnwerk bleef vermoedelijk volledig bewaard, mogelijk met vervanging van het glas. De deur en dievenijzers van het kelderraam bleven eveneens bewaard.

Parklaan 7-7A: Het schrijnwerk op de eerste twee bouwlagen bleef volledig bewaard, met inbegrip van de voordeur en dievenijzers van het kelderraam. Het schrijnwerk van de tweede verdieping en de dakkapellen werd vermoedelijk vernieuwd, maar met behoud van de originele verdelingen.

Parklaan 9-9K: Het schrijnwerk werd volledig vernieuwd en versoberd, deels met behoud van de originele verdelingen. Alleen de voordeur bleef bewaard, met uitzondering van het smeedwerk. De ramen van de dakkapellen verloren hun opdeling. De houten balustrades met smeedijzeren invulling

werden vernieuwd en versoberd. Bij het balkon op de eerste verdieping ging het smeedwerk verloren. De dievenijzers van het kelderraam bleef wel bewaard.

Parklaan 11-11K: Het schrijnwerk werd volledig vernieuwd, met behoud van de originele verdelingen. Alleen de voordeur bleef bewaard, met uitzondering van het smeedwerk. Het is echter onduidelijk of de deur oorspronkelijk voorzien was van smeedwerk. De dievenijzers van het kelderraam bleven wel bewaard. De houten erker bleef grotendeels behouden, maar ingevuld met nieuwe raampartijen.

Parklaan 13-15K: Het schrijnwerk bleef vermoedelijk volledig bewaard, mogelijk met vervanging van het glas. De deur bleef integraal bewaard. De dievenijzers van het kelderraam zijn verwijderd.

Parklaan 17-19: Het schrijnwerk bleef volledig bewaard, maar heeft dringend onderhoud nodig. De deur bleef bewaard. De dievenijzers van het kelderraam zijn verwijderd.

Parklaan 21-23: Het schrijnwerk bleef vermoedelijk volledig bewaard, mogelijk met vervanging van het glas. De deur en dievenijzers van het kelderraam bleven bewaard.

Parklaan 1 – 3, Krijgslaan 2

Tussen 1922 en 1924 zal men het hoekperceel met de Krijgslaan verkavelen en dichtbouwen. De hoek bleef aanvankelijk onbebouwd omdat zich hier de Belvédère bevond (cfr. supra). Het hoekperceel werd aan de Parklaan begrensd door het gebouwencomplex Parklaan 5-23 ontworpen door Emile De Weerd. Het pand Krijgslaan 4, opgericht in 1916 naar ontwerp van Ernest Van Hamme, vormde de zuidelijke aflijning. Er werden drie burgerhuizen in beaux-artsstijl opgericht, alle naar ontwerp van Emile De Weerd voor G. de Hemptinne (Onderbergen 50, Gent). Parklaan 3 werd opgericht in 1922 en heeft een typische enkelhuisplattegrond.¹³⁷ Het aanpalende rijhuis (Parklaan 1) werd samen met het hoekpand (Krijgslaan 2) opgetrokken in 1924 (bouwaanvraag dateert van december 1923) en zijn elk voorzien van een garage in de Krijgslaan.¹³⁸ Via een interne toegang is het rijhuis (Parklaan 1) verbonden met de garage in de Krijgslaan. De voortuinstrook aan de Parklaan werd doorgetrokken en voorzien van smeedijzeren hekwerk in bijpassende vormgeving. De ontwerpplannen van het smeedwerk en de tuinaanleg bleven bewaard in het bouwdoossier. Het hekwerk is identiek voor de drie panden en bleef bewaard, met inbegrip van de dubbele toegangshekken. Het originele plaveisel van de voortuinen bleef niet bewaard bij Parklaan 1 en 3. De voortuin van Krijgslaan 2 is overwoekerd waardoor dit niet kon worden vastgesteld. Het is opmerkelijk dat de volledige huizenrij Parklaan 1-23 en hoekhuis Krijgslaan 2 door dezelfde architect werden ontworpen in twee zeer verschillende, maar desondanks compatibele bouwstijlen. Volgens de bouwplannen was het hoekpand voorzien van een overhoekse gevelbekroning bestaande uit een rechthoekig met ovale blindnis onder rondboogfronton met bolbekroning, gevat tussen vleugelstukken en twee topstukken in het verlengde van de pilasters die de hoektraveeën omlijnen. Het is onduidelijk wanneer dit element werd verwijderd. De balustrade boven de garages is anders uitgevoerd dan ontworpen en telt twee in plaats van vier urnen. De drie panden bewaren hun origineel en typerend schrijnwerk, met uitzondering van drie benedenvensters rechts van de voordeur van het pand Krijgslaan 2.

¹³⁷ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1922/B/58.

¹³⁸ Stadsarchief Gent, Bouwaanvragen particuliere woningen, G12, 1923/B/170.

3 Inventarisatie huidige toestand

3.1 Stedenbouwkundige context

3.1.1 Omgeving

De Parklaan bevindt zich in het zuidelijke gedeelte van de 19^e eeuwse gordel van Gent. Deze buurt wordt gekenmerkt door enerzijds eclectische, art-nouveau en art-deco herenhuizen daterend uit het einde van de 19^e eeuw en begin van de 20^e eeuw, en anderzijds door veelal storende 20^e eeuwse appartementsgebouwen. De buurt wordt doorsneden door de spoorlijn Gent-Brussel en heeft het Sint-Pietersstation in de directe nabijheid. De Parklaan zelf wordt aan de westzijde begrensd door de Burggravenlaan, waar zich een parkje naast de sporen bevindt, en langs de oostzijde door de Fortlaan, waar zich het Citadelpark bevindt. Visueel wordt de Parklaan dus langs beide uiteinden door groen begrensd.

Fig. 5: Zicht op het Citadelpark langs de oostzijde.

Fig. 6: Zicht op parkje met achterliggende spoorlijn langs het westelijke uiteinde.

3.1.2 Parklaan

3.1.2.1 Algemeen

De straat zelf is circa 35 meter breed, gelegen op een helling. Aan de noordoostelijke zijde is een pleinvormige verbreding met twee met bloemen beplante vluchtheuvels. Aan beide zijden is deze straat afgeboord met aaneengesloten bebouwing bestaande uit rijhuizen. De meeste huizen aan de zuidelijke zijde zijn verdiept ingeplant ten opzichte van de rooilijn. Zij zijn voorzien van een voortuin met smeedijzeren hekwerk.

Fig. 7: Beplante vluchtheuvels aan het noordelijke uiteinde.

3.1.2.2 Inrichting

Centraal in de straat bevinden zich tweeëndertig, in twee rijen aangeplante gekandelaarde platanen. Tussen de rijhuizen en het plantsoen is aan beide zijden een rijbaan en een voetpad. De rijbaan bestaat uit een asfaltweg en het voetpad is afgewerkt met betontegels en een boordsteen. Beide bomenrijen tellen 16 bomen. De bomen staan op een plantafstand van 10 meter van elkaar. De afstand tussen de rijen bedraagt 10 meter, de afstand tussen de grens van het openbaar domein en de platanen is aan beide zijden 12 meter. Tussen de bomen bevinden zich parkeerplaatsen. Deze zone is afgewerkt met kasseien, waarbij telkens een vierkante uitsparing met volle grond gemaakt is rondom elke boomstam. Tussen de parkeerplaatsen loopt over de gehele lengte van de straat een wandelpad. Dit pad is verhoogd en bestaat uit een dolomite-verharding, die volledig is verdicht en waarvan het gesteente bijna volledig is verdwenen, tussen verhoogde boordstenen.

Fig. 8: Geasfalteerde weg met kasseibedekking ter hoogte van de parkeerstrook met uitsparingen voor de bomen.

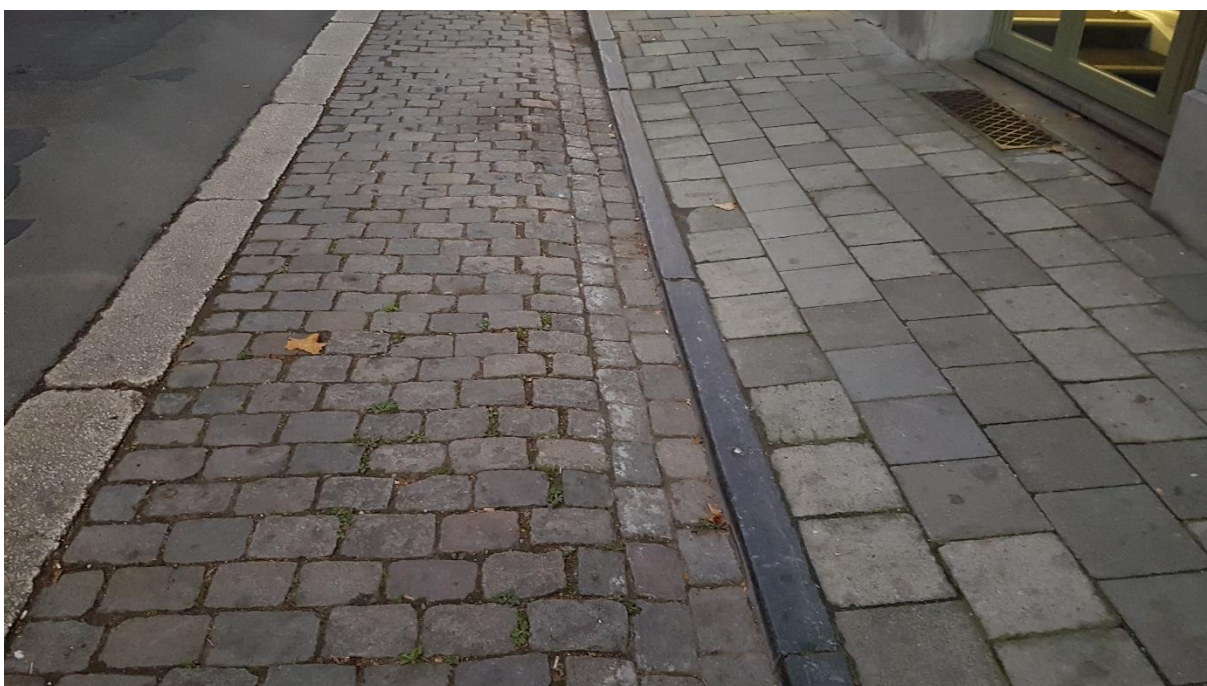

Fig. 9: Voetpad met betontegels, parkeerstrook met kasseien en geasfalteerde weg.

Fig. 10: Centrale wandelpad bestaande uit verhoogde omboordingen ingevuld met aangestampte aarde, langs beide zijden parkeerstroken met kasseien.

Over de straat is een verscheidenheid aan recent straatmeubilair verspreid:

- Een parkeermeter aan beide uiteinden van de straat;
- Een fietsenstalling op de parkeerstrook ter hoogte van nummer 8 en aan het westelijke uiteinde van de straat;
- Een bushokje aan beide uiteinden van de straat, zowel ter hoogte van nummer 5 als nummer 133;
- Een postbus aan het westelijke uiteinde.

Fig. 11: Fietsenstalling ter hoogte van Parklaan 8 (links), parkeermeter aan het oostelijke uiteinde (centraal) en postbus aan het westelijke uiteinde (rechts).

Fig. 12: Fietsenstalling en parkeermeter op het westelijke uiteinde van de straat, met het bushokje ter hoogte van nummer 133 op de achtergrond.

Fig. 13: Bushokje ter hoogte van nummer 5.

3.1.2.3 Beplanting

De groenvormen in de Parklaan worden gedomineerd door de twee bomenrijen van elk 16 gekandelaarde platanen. Deze bomenrijen bevinden zich centraal tussen de twee rijbanen en waren oorspronkelijk in een grasperk aangeplant. Het gazon werd halverwege de jaren '60 vervangen door een kasseiverharding met open voeg, waardoor momenteel drie parkeerplaatsen tussen twee bomen mogelijk zijn gemaakt. In de kasseiverharding zijn vierkante en rechthoekige uitsparingen voor de platanen vrijgehouden. Op de uiteinden van dit lange parkeervlak met bomenrijen is nog een beperkte kruidlaag met grassen bewaard.

Aan het oostelijke einde van de Parklaan liggen twee vluchtheuvels die beplant zijn met kruidachtigen. Meer bepaald gaat het om een mengeling van overblijvende planten en siergrassen, waaronder *Echinacea purpurea*, *Solidago*, *Rudbeckia*, *Allium christophii*, *Nepeta faassenii*, *Asters*, *Achillea millefolium*, *Melica ciliata* etcetera; deze beplanting is beter gekend als 'Prairiebeplanting'. Een deel van de woningen aan de zuidelijke kant van de Parklaan bezit een voortuin. Deze hebben diverse beplantingen die in detail wordt beschreven onder punt 3.2 Bebouwing, bij de onderscheiden panden.

3.1.2.4 Inventaris van het archeologisch onderzoek

Er werden in de Parklaan zelf nog geen archeologische registraties gedaan.

3.2 Bebouwing

De woningen worden in dit hoofdstuk één voor één, of voorkomend per ensemble besproken, te beginnen met de zuidzijde van de straat en daarna de noordzijde.

3.2.1 Ensemble: Krijgslaan 2 en Parklaan 1 en 3

Fig. 14: Zicht op het gevelensemble.

Fig. 15: Huidige toestand van de gevel langs de Krijgslaan.

Fig. 16: Originele ontwerptekening van de gevel langs de Krijgslaan.¹³⁹

Fig. 17: Overzicht van de gevel op de hoek van de Krijgslaan met de Parklaan.

¹³⁹ Stadsarchief, reeks G12, 1923-B-170.

Fig. 18: Huidige toestand van de gevel langs de Parklaan (links), originele ontwerptekening¹⁴⁰ van de gevel langs de Parklaan (rechts).

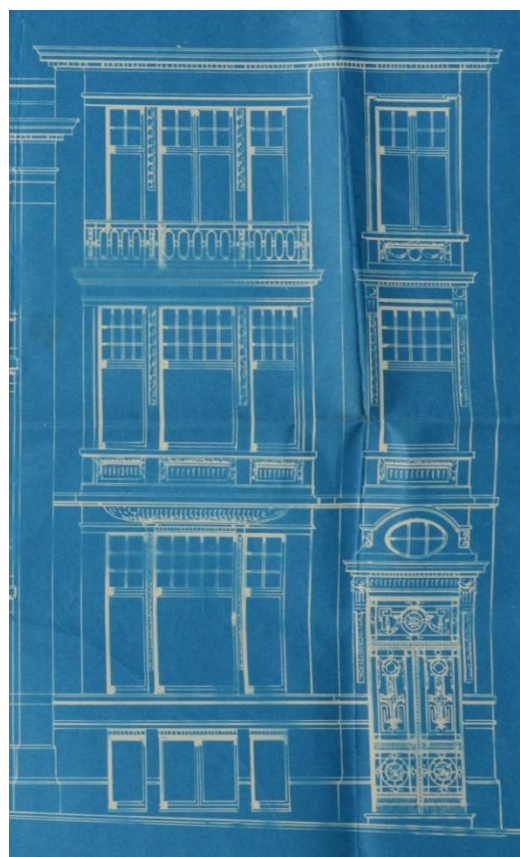

Fig. 19: Links: Hedendaagse toestand van Parklaan 1; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁴¹.

¹⁴⁰ Stadsarchief, reeks G12, 1923-B-170.

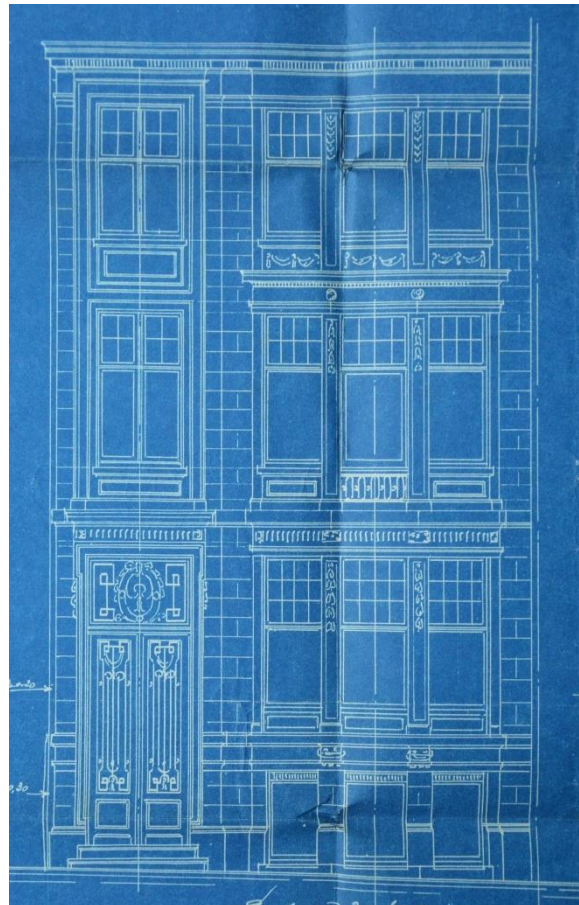

Fig. 20: Links: Hedendaagse toestand van Parklaan 3; Rechts: Originele ontwerp-tekening¹⁴².

Beschrijving

Dit ensemble bestaat visueel uit de bijna identiek opgevatte Parklaan 1 en 3, maar er werd voor geopteerd om Krijgslaan 2 hier ook bij te rekenen aangezien het over dezelfde architect en bouwperiode gaat, en de woning heel wat identieke architecturale details bevat.

Krijgslaan 2, dit burgerhuis uit 1923-1924 ontworpen door architect Emile De Weerdts in beaux-artsstijl op de hoek van de Parklaan met de Krijgslaan is toegankelijk langs laatstgenoemde straat. Aan de Parklaan ligt het pand verdiept ten opzichte van de rooilijn en heeft een met smeedijzeren hekwerk omheinde voortuin die aansluit op de rooilijn van de Krijgslaan. Ook het toegangshek op de straathoek bleef bewaard. Het pand bestaat uit een hoofdvolume van drie bouwlagen en twee traveeën aan de Krijgslaan, drie overhoekse traveeën en één travee aan de Parklaan, over de volledige hoogte uitgewerkt als bow window. Een tweelaags volume met twee garagepoorten op de begane grond en drie vensters op de verdieping, afgewerkt met een balustrade met urnen op de hoekzuiltjes, maakt de verbinding met de rijhuizen in de Krijgslaan. Het gebouw heeft platte daken en een kroonlijst op tandlijst (deels hout, deels gecementeerd), bij het bow window met klossen. De driezijdige hoekpartij wordt benadrukt door pilasters die boven de daklijst worden doorgetrokken (met trigliefen onder de kroonlijst). Voor het gevelparement werd natuursteen gecombineerd met

¹⁴¹ Stadsarchief, reeks G12, 1923-B-170.

¹⁴² Stadsarchief, reeks G12, 1922-B-58.

decoratieve cementering met imitatievoegen. De gevel wordt horizontaal belijnd door een plint, waterlijsten en doorlopende lekdrempels in blauwe hardsteen. Alle gevelopeningen zijn rechthoekig, op de eerste verdieping voorzien van borstweringen met gecanneleerde friezen, op de tweede verdieping met festoenen. De vensteropeningen op de begane grond en tweede verdieping hebben kruisramen en op de eerste verdieping zijn het guillotineramen, alle met bovenlichten met kleine roedeverdeling. De garages hebben originele houten garagepoorten bestaande uit twee deurvleugels met paneelversiering met schijfmotief onder bovenlichten met kleine roedeverdeling. In de plint bleef ook een wateraansluiting bewaard. De rechthoekige voordeur heeft een decoratieve omlijsting met flankerende consoles. De metalen voordeur is haast volledig beglaasd en afgewerkt met fijn smeedwerk in beaux-artsvormtaal.¹⁴³

De tuin is beplant met een bodembedekkende kruidlaag van *Hedera helix* (*Gewone klimop*) met ongeveer in het midden een topiario-vorm (bol) van *Buxus sempervirens* (*Palm*). Tegen de gevel sluit een pad van ca. 100cm breed aan, dat verhard is met rechthoekige betontegels, onderbroken door twee gietijzeren kelderroosters.

Parklaan 1 is een burgerhuis uit 1923-1924 ontworpen door architect Emile De Weerdt in beaux-artsstijl vormt visueel een samenstel met de aanpalende woning rechts (Parklaan 3), ondanks dat het in dezelfde bouwaanvraag vervat zit als Krijgslaan 2. Het pand ligt verdiept ten opzichte van de rooilijn en heeft een met smeedijzeren hekwerk omheinde voortuin. Het hekwerk met geometrische vormgeving bewaart het dubbele toegangshek dat zich rechts bevindt, tegenover de voordeur. De voorgevel telt twee traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) onder plat dak, afgewerkt met een kroonlijst op klossen en met tandlijst. De gevelopbouw bestaat uit brede linkertravee met bow window op de eerste verdieping en bekronend balkon en een smalle deurtravee rechts. Voor het gevelparement werd natuursteen gecombineerd met decoratieve cementering met imitatievoegen. Er is een hardstenen plint en het souterrain en de begane grond worden gemarkeerd door doorlopende lekdrempels, eveneens in blauwe hardsteen.

Behoudens het bovenlicht van de voordeur, zijn alle gevelopeningen rechthoekig en voorzien van borstweringen en omlijstingen in beaux-artsstijl (zoals bloemenkransen, festoenen, gecanneleerde friezen). Het schrijnwerk bleef integraal bewaard. Het souterrain heeft eenvoudige houten ramen. De bel-etage is voorzien van één grote raampartij bestaande uit drie guillotineramen met bovenlichten met kleine roedeverdeling, gescheiden door geprofileerde middelstijlen. De vier vensters op de eerste verdieping (waarvan drie voor het bow window, van elkaar gescheiden met halfzuilen) zijn identieke guillotineramen met bovenlichten met kleine roedeverdeling. Het balkonraam op de tweede verdieping is een kruisraam, door deelzuilen gescheiden van twee zijlichten, allen met bovenlichten met kleine roedeverdeling. Het hoogste venster in de rechtertravee is eveneens voorzien van een kruisraam met gelijkaardige bovenlichten. De rechthoekige voordeur heeft een decoratieve omlijsting met flankerende consoles onder een kroonlijst met ellipsvormig bovenlicht en kleine roedeverdeling. De metalen voordeur met bovenlicht is haast volledig beglaasd en afgewerkt

¹⁴³ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 19.

met fijn smeedwerk in beaux-artsvormtaal. Links hiervan is een wateraansluiting bewaard. Het balkon is voorzien van een gebogen smeedijzeren balustrade in geometrische vormtaal.¹⁴⁴

De voortuin is verhard met lichtgrijze betonstraatstenen. Ongeveer in het midden ligt een verhoogd plantvak, binnen een betonnen kantopsluiting (ID4). Het plantvak ligt ongeveer 10cm hoger dan de omringende verharding. De groenzone is beplant met een bodembedekkende kruidlaag van *Pachysandra terminalis* (*Schaduwkruid*), die momenteel wordt overwoekerd door *Hedera helix* (*Gewone klimop*).

Parklaan 3, dit burgerhuis uit 1922 ontworpen door architect Emile De Weerdt in beaux-artsstijl vormt visueel een samenstel met de aanpalende woning links (Parklaan 1). Het pand ligt verdiept ten opzichte van de rooilijn en heeft een met smeedijzeren hekwerk omheinde voortuin. Het hekwerk met geometrische vormgeving bewaart het dubbele toegangshek dat zich links bevindt, tegenover de voordeur. De voorgevel telt twee traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) onder plat dak, afgewerkt met een kroonlijst op klossen en met tandlijst. De gevelopbouw bestaat uit een deurtravee links en een brede rechtertravee uitgewerkt als bow window. Voor het gevelparement werd natuursteen gecombineerd met decoratieve cementering met imitatievoegen. Souterrain en begane grond worden gemarkeerd door doorlopende lekdrempels in blauwe hardsteen.

Behoudens de voordeur zijn alle gevelopeningen rechthoekig en voorzien van borstweringen en omlijstingen in beaux-artsstijl (zoals bloemenkransen, festoenen, gecanneleerde friezen). Het schrijnwerk bleef integraal bewaard en bestaat uit guillotineramen met bovenlichten met kleine roedeverdeling. De rondbogige voordeur heeft een decoratieve omlijsting met flankerende consoles onder een kroonlijst met rechthoekig bovenlicht. De metalen voordeur met bovenlicht is haast volledig beglaasd en afgewerkt met fijn smeedwerk in beaux-artsvormtaal. Het bow window is doorgetrokken van souterrain tot kroonlijst. De gebogen uitbouw is op elke verdieping voorzien van drie vensteropeningen gescheiden door deelzuilen.¹⁴⁵

De voortuin is verhard met vierkante, gele, keramische tegels. Binnen de verharding bevinden zich 2 verhoogde vakken, gevuld met witte Carrara-keien. Deze vakken zijn omrand met een betonnen kantopsluiting (ID4) die ca. 10cm boven de omringende verharding uitsteekt. Aan de rechterzijde ligt een smalle strook met heesters : *Skimmia japonica*, *Ligustrum ovalifolium* (*Grootbladige liguster*) en *Lonicera* (*Kamperfoelie*, *Geiteblad*). In het verhoogde vak tegen het hek aan de straatzijde, groeit een *Hydrangea aspera* (*Boomhortensia*). De voortuin is momenteel in gebruik als stapelplaats voor bouwafval.

¹⁴⁴ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 19-20.

¹⁴⁵ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 20-21.

Fig. 21: Links: Beglaasde voordeur met smeedwerk in beaux-artsvormtaal langs de Krijgslaan; Rechts: Originele garagepoort langs de Krijgslaan.

Fig. 22: Detail van het hekwerk van Krijgslaan 2.

Fig. 23: Detail van het hekwerk van Parklaan 1.

Fig. 24: Parklaan 1: Links: Inkomdeur; Rechts: Detail van de linkertravee.

Fig. 25: Toegangshekje in de omheining van Parklaan 3.

Fig. 26: Parklaan 3: Links: Detail van de voordeur; Rechts: Erkertravee.

Mutaties

Krijgslaan 2

Vergelijking met de originele ontwerptekeningen laat zien dat de huidige toestand niet volledig overeenkomt met het oorspronkelijke ontwerp. Het is echter onduidelijk of het hier gaat om latere ingrepen, of dat het ontwerp niet volledig volgens de tekeningen uitgevoerd is.

- Bovenop de gevelpartij aan de Krijgslaan zijn slechts twee van de vier urnen geplaatst en is hier een balustrade voorzien in de plaats;
- De voordeur staat met een andere grille-uitwerking opgetekend, en zou een bovenlicht bevatten;
- Het raam rechts van de voordeur kwam maar half zo hoog als het huidige raam;
- Bovenop de hoek van het gebouw staat een monumentale bekroning opgetekend, terwijl dit heden een doorlopende kroonlijst is.

Gezien de aanwezigheid van historische materialen ter hoogte van de locaties waar deze verschillen zich bevinden en het ontbreken van bouwsporen, kan hier echter gesteld worden dat de gevels nooit gewijzigd zijn, en dat de plannen niet volledig volgens tekening uitgevoerd zijn.

Wel zijn de drie ramen rechts van de voordeur nieuw, aangezien deze enerzijds de originele bouwplannen niet volgen, en anderzijds qua uitzicht sterk van het overige schrijnwerk in de gevels afwijken. Hierbij is het raam het dichtste bij de voordeur verlaagd geweest tot zijn huidige vorm, aangezien op de originele plannen een kleiner raam opgetekend staat en omdat hier anderzijds een uitstekende natuurstenen dorpel aanwezig is, terwijl bij alle andere vensters van de gevels de dorpel gelijk zit met het gevelvlak.

Fig. 27: Aangepaste ramen, waarbij het linkse venster een afwijkende dorpel heeft.

Parklaan 1

Vergelijking met de originele ontwerptekeningen laat zien dat er geen verbouwingen aan de gevels plaatsgevonden hebben. Enkel de metalen grille van de voordeur komt niet overeen met de ontwerptekeningen, maar gezien de vormgeving en materialiteit van de huidige voordeur, kan gesteld worden dat dit effectief de originele deur is en de plannen niet volledig volgens tekening uitgevoerd zijn.

Parklaan 3

De gevel is ongewijzigd gebleven sinds de opbouw ervan. Wel is te zien op de ontwerptekening van de omheining dat bepaalde elementen van het hekwerk oorspronkelijk verguld waren. Dit kan anderzijds niet met volledige zekerheid gesteld worden aangezien het hek op de tekening niet dezelfde vormgeving heeft met dit dat effectief uitgevoerd is.

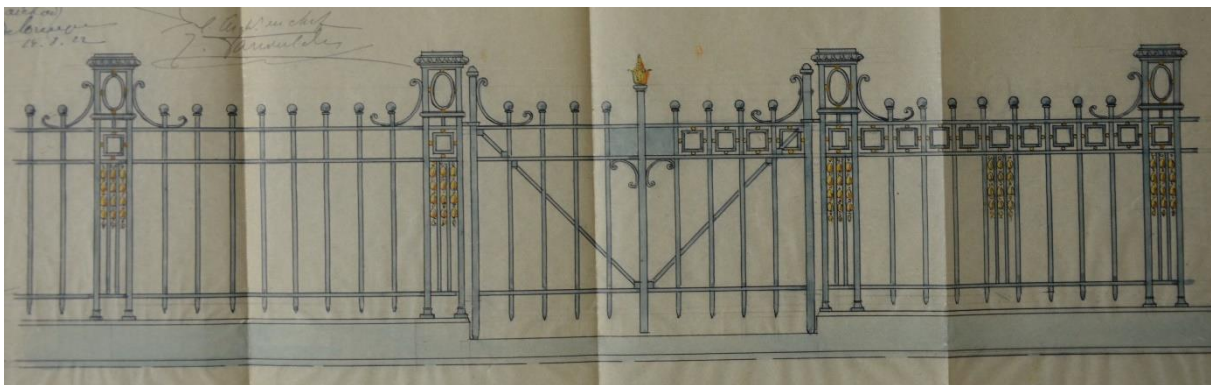

Fig. 28: Originele ontwerptekening van het hek.¹⁴⁶

Schadebeeld

Krijgslaan 2

- De verf is op vele plaatsen afgeschilferd, zowel van de gevelbepoistering als van het schrijnwerk;
- De bepoistering is op sommige plaatsen hersteld zonder het imitatievoegwerk te hernemen;
- Op sommige plaatsen begint het hekwerk te roesten, vooral ter hoogte van de verbindingen;
- De beglazing van de voordeur is gebroken;
- De bakgoot en onderliggende houten kroonlijst zijn in slechte staat door wateraantasting afkomstig van lekken;
- De vensterdorpel van een van de vensters boven de garagepoorten is beschadigd.

Parklaan 1

- Het schilderwerk is zowel op de gevelbepoistering, als op de bakgoot aan het afschilferen.

¹⁴⁶ Stadsarchief, reeks G12, 1922-B-58.

Parklaan 3

- Het schilderwerk van zowel de gevelbepleistering, als de kroonlijst en het raamschrijnwerk schilfert af.
- Het hekwerk van het voortuintje is verroest.

3.2.2 Ensemble: Parklaan 5 tot 21-23

Fig. 29: Overzicht van het gebouwensemble.

Fig. 30: Links: Hedendaagse toestand van nummer 5; Rechts: Originele ontwerp-tekening¹⁴⁷.

¹⁴⁷ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-33.

Fig. 31: Links: Hedendaagse toestand van nummer 7; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁴⁸.

Fig. 32: Links: Hedendaagse toestand van nummer 9; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁴⁹.

¹⁴⁸ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-33.

¹⁴⁹ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-33.

Fig. 33: Links: Hedendaagse toestand van nummer 11; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁵⁰.

Fig. 34: Links: Hedendaagse toestand van nummer 15; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁵¹.

¹⁵⁰ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-33.

¹⁵¹ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-33.

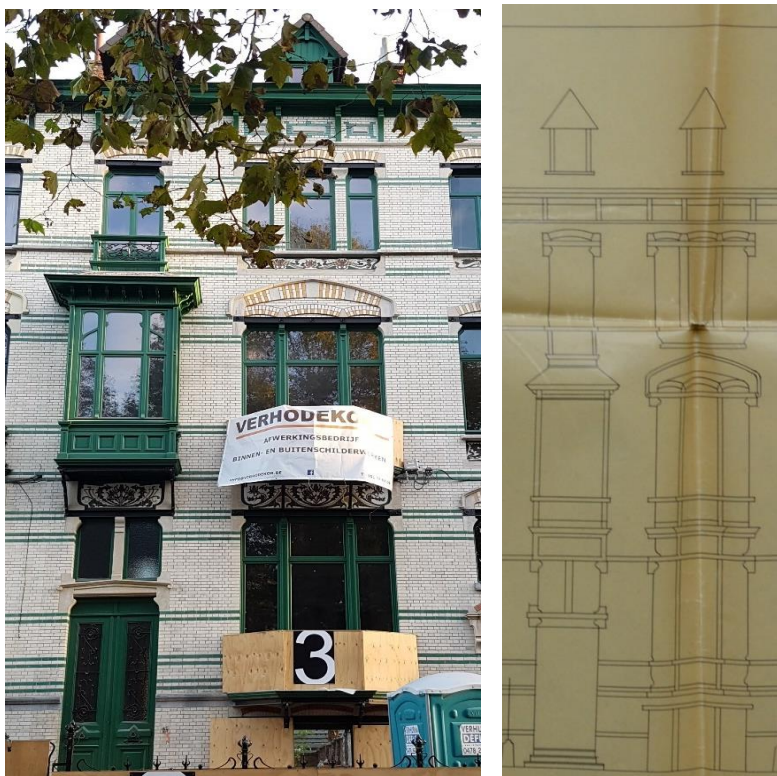

Fig. 35: Links: Hedendaagse toestand van nummer 17-19; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁵².

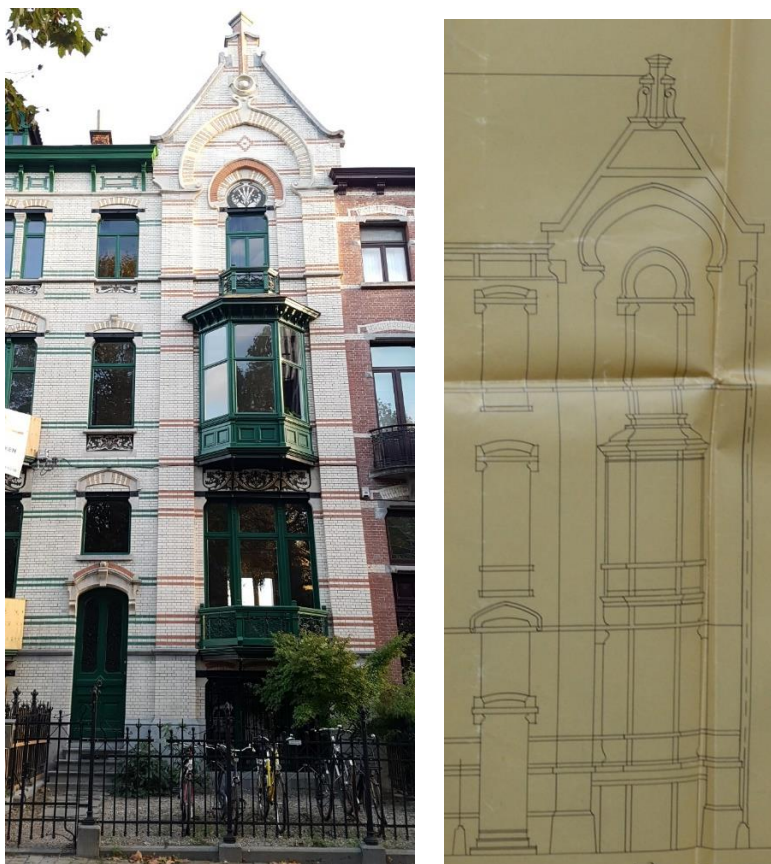

Fig. 36: Links: Hedendaagse toestand van nummer 21-23; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁵³.

¹⁵² Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-33.

¹⁵³ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-33.

Beschrijving

Parklaan 5-23 is een gebouwencomplex uit 1898 ontworpen door architect Emile De Weerdt. Het geheel bestaat uit zeven woonhuizen met een uniforme gevelwand van drie en een halve bouwlaag (souterrain) en vijftien traveeën met een totale lengte van ongeveer 46 meter, onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). Elk woonhuis telt twee traveeën, behalve het centrale pand dat er drie telt. De gevelwand is symmetrisch opgebouwd en bestaat uit een lijstgevel met twee zijrisalieten van elk één travee met een puntgevel (met schouderstukken en overhoeks topstuk) en één middenrisaliet van drie traveeën waarbij de middelste travee verlengd wordt in een dakvenster met puntgevel (met schouderstukken en overhoeks topstuk). Deze risalieten zijn op de eerste verdieping voorzien van trapeziumvormige erkers met bekronend balkon, in de zijrisalieten zijn de bel-étagevensters uitgewerkt als balkonvensters met balustrade, terwijl dit bij het middenrisaliet twee rechthoekige vensters zijn met een borstwering in smeedwerk in een natuurstenen omlijsting. De lijstgevels tussen de risalieten zijn eveneens symmetrisch opgebouwd en tellen elk vijf traveeën. Deze zijn opgebouwd uit een centrale deurtravee met rechthoekige houten erker en bekronend balkon. De flankerende traveeën zijn breder en hebben een souterrainvenster en een balkon zowel op de bel-étage als de eerste verdieping, alle gevat in één vensternis onder florentijnse boog. Daarboven op de tweede verdieping zijn drie gekoppelde vensters onder ontlastingsboogjes. De volgende flankerende traveeën zijn opnieuw smallere deurtraveeën met deur, bovenlicht en rechthoekige vensters op de twee verdiepingen.

Het gevelparement uit wit kalksilicaatmetselwerk in staand verband wordt verlevendigd door parallelle banden in rood (voor de risalieten) en groen geglazuurde baksteen (voor de tussenliggende lijstgevels). Voor de risalieten werd rood voegwerk gebruikt. In de rollagen en ontlastingsbogen boven de vensters vinden we witte en okerkleurige kalksilicaatstenen terug. De houten kroonlijst heeft tussen de klossen rechthoekige kaders in groene en rode baksteen, afhankelijk van de plaats. In het dak zijn boven elke lijstgevel vier spitse dakkapellen met houten timpaan en halfronde windborden. Alle gevelopeningen hebben een zichtbare metalen latei met bloemen op natuurstenen hoekconsooltjes, behoudens de deuren die een natuurstenen linteel of tussendorpel hebben. De bovenlichten van de deuren in de vierde, negende en de twaalfde travee zijn uitgewerkt als bolkozijn. Alle balkons steunen op zichtbare ijzeren balken en consoles. De balustrades zijn uitgevoerd in hout met decoratief smeedwerk. Onder de balkons op de eerste verdieping en op de borstwering van de vensters op de verdiepingen zijn wandschilderingen op doek aangebracht (imitatie faiencetegeltafelen met florale art-nouveaumotieven). De houten erkers in de risalieten hebben eenvoudig schrijnwerk met bovenlichten onder een kroonlijst en leien afdak. De twee rechthoekige erkers in vierde en twaalfde travee zijn sierlijker uitgewerkt en hebben bovenlichten met art-nouveauvormige roedeverdeling, eveneens onder kroonlijst en leien afdak. De souterrainvensters hebben driedelige ramen en dievenijzers, behalve in het middenrisaliet waar er twee rechthoekige souterrainvensters zijn. De balkonvensters zijn opgebouwd uit een centrale balkondeur met bovenlicht tussen twee vaste raamstijlen met consoles en vaste zijlichten, eveneens met bovenlicht. De overige rechthoekige vensters en bovenlichten hebben eenvoudig schrijnwerk met een bovenlicht. De deuren in de tweede, zesde, tiende en veertiende travee zijn getoogd en voorzien van paneelversiering met schijfmotieven, een brievengleuf en twee rondbogige deurvensters met smeedwerk en (al dan niet gekleurd) reliëfglas. De overige deuren zijn rechthoekige vleugeldeuren met paneelversiering, deurtrekker en twee rechthoekige deurvensters met smeedwerk en (al dan niet gekleurd) reliëfglas.

Het centrale venster op de tweede verdieping van het middenrisaliet is samen met het bovenliggende dakvenster gevat in een vensternis onder florentijnse boog belijnd met natuurstenen waterlijsten. Op de borstwering tussen beide vensters is een verdiept boogveld met wandschilderingen op doek met florale art-nouveaumotieven in natuurstenen omlijsting.

In de zijrisalieten hebben de balkonvensters van de tweede verdieping een florentijnse boog in rode baksteen als bekroning. Dit venster ligt verdiept in een vensternis, eveneens een florentijnse boog, afgelijnd met witte en okerkleurige bakstenen en natuurstenen waterlijst onder een blinde oculus.

Elk woonhuis van dit ensemble heeft een omheinde voortuin. De smeedijzeren balustrade met dubbel toegangshek heeft een zweepsflagmotief (identiek aan dat van het burgerhuis Parklaan 33, van dezelfde architect). Waar dit bewaard bleef heeft de voortuin een aanleg bestaande uit een centraal achthoekig bloemenperk en langwerpige bloemenperken langsheen het hekwerk. Het originele plaveisel bestaat uit okerkleurige tegels die rechtop worden geplaatst ter afboording van de bloemenperken.¹⁵⁴

De voortuin van nummer 5 is verhard met gele, keramische tegels (14x14cm), met een geprofileerd motief. De voortuin heeft aan linker- en straatzijde een randbeplanting van heesters, waaronder vooral *Ligustrum ovalifolium* (*Haagliguster*). Aan de rechterzijde van de tuin groeit een (klim)roos.

Ook de voortuin van nummer 7 heeft nog de verharding met gele, keramische tegels (14x14cm), met geprofileerd motief. Er is een randbegroeiing in smalle plantvakken van *Bergenia cordifolia* (*Schoenlappersplant*) met enkele spontane varens (*Dryopteris*, *Niervaren*). Een centraal, achthoekig plantvak is eveneens aangeplant met *Bergenia* (*Schoenlappersplant*). Alle plantvakken zijn afgeboord met de tegels, gebruikt voor de verharding, in opstand geplaatst.

De voortuin van nummer 9 is verhard met tegels in blauwe hardsteen. De plantvakken aan linker- en straatzijde werden behouden, maar zijn afgeboord met blauwe-hardsteen-tegels in opstand. Ze zijn begroeid met *Vinca minor* (*Maagdenpalm*). Er is een fietsrek geplaatst tegen het plantvak aan de linkerzijde. De voortuin wordt gebruikt als fietsenstalling.

De verharding van de voortuin op nummer 11 bestaat uit lichtgrijze betonstraatstenen, in halfsteens verband, met een achthoekig, centraal patroon in donkergrijze betonstraatstenen. Aan de rechterzijde is een klein plantvak vrijgehouden, afgeboord met betonstraatstenen in opstand; aan de straatzijde ligt een smal plantvak, afgeboord met betonstraatstenen in opstand. De resterende beplanting bestaat uit een tweetal *Ligustrum ovalifolium* (*Haagliguster*); de overige ruimte in de plantvakken is begroeid met grassen en kruiden. Er is een fietsrek geplaatst tegen het smeedijzeren hek aan de linkerzijde. De voortuin wordt gebruikt om fietsen en vuilbakken te stallen.

De voortuin van nummer 13-15 is verhard met lichtgrijze betonstraatstenen in halfsteens verband. In de verharding is een achthoekig plantvak uitgespaard, afgeboord met een smalle kantopsluig in beton. Aan linker-, rechter- en straatzijde van de voortuin zijn de plantvakken behouden en

¹⁵⁴ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 19-20.

afgeboord met een smalle betonnen kantopsluiting. Nergens is beplanting of begroeiing aanwezig, slechts verdichtte grond. De voortuin wordt gebruikt om fietsen en vuilbakken te stallen.

De verharding van de voortuin op nummer 21-23 bestaat uit grijze kiezel waarin enkele stapstenen in blauwe hardsteen zijn geplaatst tussen het hek en de voordeur van het pand. Onderaan en rechts van de trap naar de voordeur groeit een *Viburnum davidii*. In de rechterhoek, tegen de voorgevel staat een *Acer palmatum* (*Japanse esdoorn*).

Fig. 37: Detailfoto's van nummer 5.

Fig. 38: Detailfoto's van nummer 7.

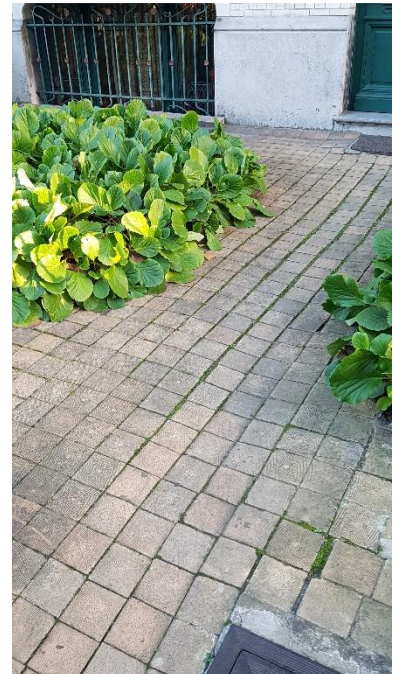

Fig. 39: Detailfoto's van nummer 7.

Fig. 40: Detailfoto's van nummer 9.

Fig. 41: Detailfoto's van nummer 11.

Fig. 42: Detailfoto's van nummer 15.

Fig. 43: Detailfoto's van nummer 21-23.

Mutaties

Parklaan 5

Dit pand sloot ten tijde van de opbouw de zuidelijke gevelrij van de Parklaan af. Nummers 1, 3 en Krijgslaan 2 werden pas een vijftientigtal jaar later aangebouwd. Hierdoor stond de oostgevel van het pand origineel vrij. Dit was geen blinde wachtgevel, maar een uitgewerkte gevel met gelijkaardige opbouw zoals de straatgevel, zoals op onderstaande ontwerptekening van de gevel kan gezien worden. In 1922 zou deze gevel een gemene muur worden met nummer 3, waardoor sindsdien enkel nog de bovenzijde zichtbaar is. In een latere periode is deze gevel echter in grote mate verschaald door het wegnemen van decoratieve elementen, aanbrengen van cementeringen en de opbouw van een schouwvolume. Verder blijkt uit vergelijking met een oude postkaart ook dat in een latere periode het rode pannendak vervangen is door een zwart pannendak en is ook het voortuintje heringericht. Voor 1978 werd ook de originele piron weggenomen die op de deksteen van de puntgevel stond. Het raamschrijnwerk werd vervangen naar identiek voorbeeld van de historische toestand. De top van de puntgevel werd in een latere periode heropgebouwd met gewone bakstenen in plaats van de karakteristieke kalksilicaatstenen.

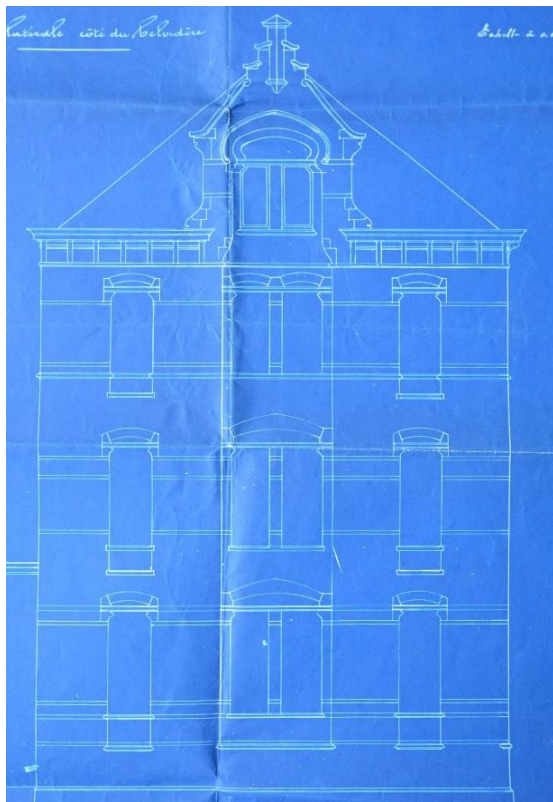

Fig. 44: Links: Originele ontwerptekening van de oostgevel¹⁵⁵; Rechts: Overblijvend topstuk van de oostgevel.

Parklaan 7

Deze gevel is ongewijzigd gebleven sinds de opbouw ervan. Wel zijn de zinken roevendakjes van de dakkapellen vervangen door een vlakke dakafwerking. Voor 1978 werd ook de originele piron weggenomen die op de dakkapellen stonden.

¹⁵⁵ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-33.

Parklaan 9

De gevel is grotendeels ongewijzigd gebleven, op volgende ingrepen na:

- Al het raamschrijnwerk, op het bovenlicht van de deur en (voor zover zichtbaar vanaf straatniveau) de ramen van de tweede verdieping, zijn vervangen door kunststof.
- De ramen in de dakkapellen zijn vervangen door enkelvoudige ramen, terwijl deze vroeger twee raamvleugels bevatten.
- De grilles voor de beglazing van de voordeur zijn weggenomen.
- De oorspronkelijke smeedijzeren balustrade van het bovenste balkon is vervangen door een sobere houten balustrade.
- Het originele rode pannendak is vervangen door zwarte dakpannen.
- Het voortuintje is heringericht.
- Voor 1978 werd ook de originele pirrons weggenomen die op de dakkapellen stonden.

Parklaan 11

De gevel is ongewijzigd gebleven, op het vervangen van al het houten schrijnwerk (op de voordeur met bovenlicht) door kunststof na. Ook werd de smeedijzeren balustrade boven de erker na 1978 vervangen door de huidige recente balustrade. Bij deze verbouwing werd ook het leien dak van de erker vervangen door zink. Verder is het mogelijk dat in een latere periode al het schrijnwerk in de huidige kleur geschilderd, aangezien dit pand als enige van het gebouwensemble deze kleurstelling bevat. Anderzijds is het ook aannemelijk dat hier gekozen is voor een andere kleurstelling omdat dit pand het middenrisaliet van het gebouwensemble is, en dit een manier is om het pand te benadrukken. Vergelijking met een tweelingpand is niet mogelijk aangezien dit het unieke centrale pand betreft, en ook kleurenfoto's van de originele toestand bestaan niet. Kleuronderzoek op de voordeur en erker kunnen hier meer duidelijkheid in brengen. Voor 1978 werd ook de originele piron weggenomen die op de deksteen van de puntgevel stond. De puntgevel zelf werd heropgebouwd met gewone bakstenen in plaats van met de karakteristieke kalksilicaatstenen.

Parklaan 15

Deze gevel is ongewijzigd gebleven, op het vervangen van het rode pannendak door zwarte pannen na. Ook de dakkapellen werden hiermee afgewerkt, waardoor de originele zinken roevendakafwerking verdween. De dievenijzers voor de souterrainramen zijn weggenomen. Verder is ook de originele inrichting van het voortuintje verdwenen, in de plaats werden cementklinkertjes geplaatst. Voor 1978 werd ook de originele piron weggenomen die op de dakkapellen stonden.

Parklaan 17-19

Voor 1978 werd ook de originele piron weggenomen die op de dakkapellen stonden. Verder heeft een recente restauratie het gebouw terug naar zijn originele uitzicht teruggebracht.

Parklaan 21-23

Deze gevel is ongewijzigd gebleven sinds de opbouw ervan. Wel is de originele inrichting van het voortuintje verdwenen, in de plaats zijn keitjes met stapstenen en een fietsenstalling geplaatst. Voor 1978 werd ook de originele piron weggenomen die op de deksteen van de puntgevel stond.

Schadebeeld

Parklaan 5

- Alle wandschilderingen op doek zijn vervaagd.
- De cirkelvormige wandschildering in het boogveld boven het bovenste venster van de linkertravee is verdwenen en vervangen door een cementering.
- De balustrade bovenop de erker is verdwenen en vervangen door een banale staalstructuur.
- Het metalen hekwerk rond het voortuintje is verroest.

Parklaan 7

- De verf van verschillende ijzeren lateien, balustrades, houten elementen en schrijnwerk schilfert af.
- Het hekwerk van de omheining is verroest.
- De buitenvloer is verzakt.

Parklaan 9

- Het metselwerk rond de deurbel naast de voordeur is verkleurd.
- Alle wandschilderingen op doek zijn vervaagd, deze onder het bovenste balkon is beschadigd en hersteld met een cementering.

Parklaan 11

- De verf op het houten schrijnwerk schilfert af.
- Een van de natuurstenen traptreden onder de voordeur is afgebroken.
- Het voegwerk ter hoogte van de topgevel is op verschillende plaatsen uitgespoeld.

Parklaan 15

- De natuurstenen dorpel van het bovenlicht van de voordeur is onderaan afgebroken.
- Alle wandschilderingen op doek zijn vervaagd.
- Het hekwerk van de omheining is verroest.

Parklaan 17

De gevel is in goede staat.

Parklaan 19

De gevel is in goede staat.

3.2.3 Parklaan 25

Fig. 45: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerp-tekening¹⁵⁶.

Beschrijving

Parklaan 25 is een eclectisch burgerhuis uit 1899, met aanpassingen uit 1912. Het pand ligt verdiept ten opzichte van de rooilijn omwille van haar voormalige omheinde voortuin. De voorgevel telt twee traveeën en drie en een halve bouwlaag. Het gevelparement in rode baksteen wordt horizontaal belijnd door een hardstenen plint (met voetschraper), horizontale banden in witte baksteen en een houten kroonlijst op klossen. De smalle deurtravee links ligt verdiept ten opzichte van de brede rechtertravee met suprapositie van souterrain, gekoppelde bel-étagevensters met balkon, erker, bekronend balkon en dakvenster onder trapgevel met overhoeks topstuk. Alle muuropeningen zijn rechthoekig met hardstenen dorpel, afgeschuinde hardstenen linteel (op de benedenverdieping met hoekconsoltjes) onder ontlastingsboog in witte baksteen en met hardstenen diamantkoppen ter hoogte van de tussendorpels van de ramen. De voordeur is een vleugeldeur met paneelversieringen,

¹⁵⁶ Stadsarchief, reeks G12, 1899-B-7.

twee deurtrekkers met brievengleuf en deurvensters met smeedwerk. Het vaste bovenlicht is van de deur gescheiden door een hardstenen tussendorpel en is ingevuld met een glas-in-loodraam dat de skyline van Gent met zonnestralen voorstelt. Het bovenliggende venster is uitgewerkt als half rond balkon met vloerplaat en console in blauwe hardsteen. De gebogen smeedijzeren balustrade en de beglaasde balkondeuren met bovenlicht bleven bewaard. Boven de souterrain zijn twee gekoppelde bel-étagevensters tussen een gesculpteerde halfzuil in blauwe hardsteen. De ramen zijn uitgewerkt als balkondeuren met bovenlichten met glas-in-loodramen in identieke geometrische art-nouveaumotieven. Het uitkragende balkon in blauwe hardsteen rust op een console. De houten erker heeft zeer verzorgd houtsnijwerk en afgeronde hoeken en gebogen glasplaten. Het geheel heeft een neoclassicistische afwerking en rust op een geprofileerde hardstenen vloerplaat op drie consoles. Boven de kroonlijst is een gebogen smeedijzeren balustrade van het bovenliggende balkon. Het houten schrijnwerk van de overige vensters bestaat uit T-ramen, al dan niet uitgewerkt als balkondeuren.¹⁵⁷

De voortuin wordt aan de rechterzijde begrensd door een coniferen haag van *Chamaecyparis* (*Schijncipres*). De voortuin is ontdekt in een toegang tot de voordeur van de woning en een toegang tot de halfondergrondse garage. Tussen beide staat een verhoogde, gemetste plantbak. Vermits de opname in het winterseizoen is gebeurd, is niet duidelijk wat in deze plantbak groeit; wellicht gaat het over vaste planten en/of bol- en knolgewassen. De verharding bestaat uit lichtgrijze betonstraatstenen in halfsteens verband. De gemetste plantbakken zijn bezet met onregelmatig gekapte natuurstenen.

¹⁵⁷ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 19.

Fig. 46: Geveldetails van Parklaan 25.

Mutaties

Na de opbouw van het pand in 1899 vond er in 1912 een eerste verbouwing plaats. Mogelijk met oog op verfraaiing van de gevel in functie van de aankomende wereldtentoonstelling? Hierbij is op de ontwerp-tekening te zien dat de oorspronkelijke erker wordt vervangen door de huidige. Hiervan zijn nog steeds bouwsporen in het gevelparament te zien. Hierbij is wel op te merken dat het kalf van de zijlichten niet de speklaag in de gevel volgen, zoals bij het centrale raam wel het geval is, maar dat deze hoger zitten. Ofwel zijn hier nog aanpassingen aan gebeurd in een latere periode, ofwel is het ontwerp niet volledig volgens tekening uitgevoerd. Ook is op de tekening te zien dat in deze periode de bovenlichten van verschillende ramen een glas-in-loodinvulling krijgen.

Een volgende bouwaanvraag dateert uit 1920. Hierbij werd gevraagd om een uitbouw te maken ter hoogte van de souterrain- en bel-etagevensters. Dit werd uiteindelijk niet uitgevoerd, maar wel is op deze tekening te zien dat er van het venster in de linkertravee van de eerste verdieping een balkon

gemaakt is, terwijl dit in het ontwerp van 1912 nog niet het geval was. De kalven van de zijlichten van de erker volgen op deze tekening echter nog steeds het niveau van de speklagen, wat doet vermoeden dat deze na 1920 nog aangepast zijn.

Fig. 47: Links: Nieuwe toestand van 1912 waarbij de erker vervangen werd en de glas-in-lood panelen toegevoegd werden¹⁵⁸; Rechts: Nieuw ontwerp van 1920 waarbij de gelijkvloerse uitbouw niet uitgevoerd werd en het nieuwe balkon op de eerste verdieping te zien is¹⁵⁹.

Vervolgens werd tussen 1920 en 1978 nog het souterrain opengebroken om een garagepoort te plaatsen. Hiervoor werd het voortuintje volledig heringericht waarbij het hekwerk en bevloering verdween, en vervangen werd door de huidige helling naar de garage en toegangspadje naar de voordeur. In deze zelfde periode is ook de bekronende pirron van de trapgevel verwijderd. Verder is op een foto uit 1978 te zien dat al het schrijnwerk wit geschilderd was, terwijl historische foto's van rond de eeuwwisseling een toestand laten zien met donker schrijnwerk. Verder kleuronderzoek kan meer duidelijkheid brengen over de originele kleurstelling. De huidige lichtarmatuur op de voordeur is pas na 1978 aangebracht.

¹⁵⁸ Stadsarchief, reeks G12, 1912-B-19.

¹⁵⁹ Stadsarchief, reeks G12, 1920-B-28.

3.2.4 Parklaan 27-31D

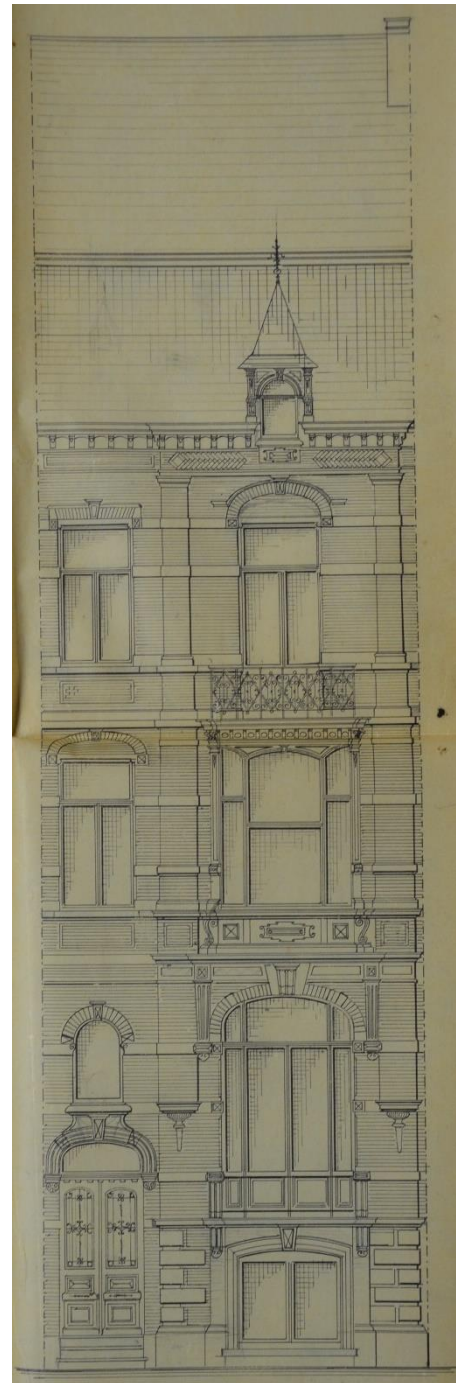

Fig. 49: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerp-tekening¹⁶¹.

Beschrijving

Parklaan 27-31D, dit eclectisch burgerhuis uit 1901 ligt verdiept ten opzichte van de rooilijn omwille van haar voormalige omheinde voortuin, waarvan alleen het smeedijzeren hekwerk langsheen de grenzen met de aanpalende percelen bewaard bleef. De hoge voorgevel telt twee traveeën en vier en een halve bouwlaag onder mansardedak (leien, nok parallel aan de straat). De gevel is opgebouwd uit een smalle deurtravee met deur en bovenlicht, een venster op de eerste en tweede verdieping

¹⁶¹ Stadsarchief, reeks G12, 1901-B-39.

met oculus onder de kroonlijst. De brede uitspringende rechtertravee heeft een souterrain (voorheen met kelderraam), bel-etagevenster, erker op de eerste verdieping, bekronend balkon en dakkapel. Deze rechtertravee is gevat tussen pilasters met bescheiden basementen en kapitelen per bouwlaag, op decoratieve consoles ter hoogte van de bel-etage. De bakstenen gevel wordt verlevendigd met natuurstenen diamantkoppen, doorlopende lekdrempels en bepleisterde banden, onder een sterk overkragende kroonlijst op klossen met tollen, die alleen wordt doorbroken ter hoogte van de dakkapel. Het souterrain heeft een natuurstenen plint met negblokken, onder een waterlijst. De deur, het bovenlicht en bel-etagevenster zijn korfboogvormig in een omlijsting met diamantkoppen en met sluitstenen (diamantkop en console). De vleugel deur heeft twee identieke deurvleugels met paneelversiering, deurtrekkers met brieven sleuven en korfboogvormige deurenvensters met smeedwerk, onder een vast bovenlicht. Het bovenlicht boven natuurstenen dorpel bewaart haar schrijnwerk zonder roedeverdeling. Het grote bel-étagevenster is uitgewerkt als balkon met smeedijzeren balustrade. Het schrijnwerk bestaat uit twee beglaasde balkondeuren tussen vaste beglaasde boven- en zijlichten. De driezijdige houten erker op de eerste verdieping rust op grote gesculpteerde consoles en een hardstenen vloerplaat. Het houtwerk heeft een neoclassicistische vormgeving en is ingevuld met grote ramen. Het bekronend balkon heeft een decoratieve smeedijzeren balustrade. De drie overige vensters (twee in de linkertravee en één op het balkon) zijn getoogd of korfboogvormig boven hardstenen dorpels en hebben een tussendorpel met hoekconsoltjes en een blind boogveld onder een rollaag met diamantkoppen. Ze bewaren hun originele T-ramen, bij het balkon uitgewerkt als balkondeuren. De oculus heeft een diamantkop als sluitsteen. De dakkapel, en bij uitbreiding de gehele mansarde verdieping, ligt verdiept ten opzichte van het gevelvlak. De dakkapel heeft een afdakje met uitgewerkte houten hoekzuiltjes onder een aangekapt zadeldak (leien). Het raam heeft een rondboogvormig bovenlicht.¹⁶²

¹⁶² Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 18-19.

Fig. 50: Geveldetails van Parklaan 27-31D.

Mutaties

De gevel is sinds de opbouw ervan in 1901 grotendeels ongewijzigd gebleven. Wel is er voor 1978 een verbouwing geweest waarbij het originele souterrainvenster vervangen werd door een lage garagepoort. In een latere periode is deze houten garagepoort nog eens vervangen geweest door de huidige witte metalen poort. Bij deze verbouwing werd ook het hekwerk langs de straatkant en de inrichting van het voortuintje verwijderd. Verder werd reeds voor 1978 al het gevelparament wit

geschilderd, terwijl op oude historische foto's te zien is dat dit origineel ongeschilderd was. Ook werd voor die periode een ventilatiekanaal door het bovenlicht van het raam op de eerste verdieping aangebracht, en in een latere periode dekte men de bovenlichten van de ramen op de tweede verdieping af. Mogelijk werd ook het schrijnwerk in een andere kleur geschilderd, kleuronderzoek kan hier meer duidelijkheid over brengen.

Schadebeeld

- De dakrand van de dakkapel is losgekomen.
- De natuurstenen vloerplaat van het balkon is op verschillende plaatsen afgebroken.
- De tegelvloer van het voormalige voortuintje is verzakt en op verschillende plaatsen gescheurd.

3.2.5 Parklaan 33

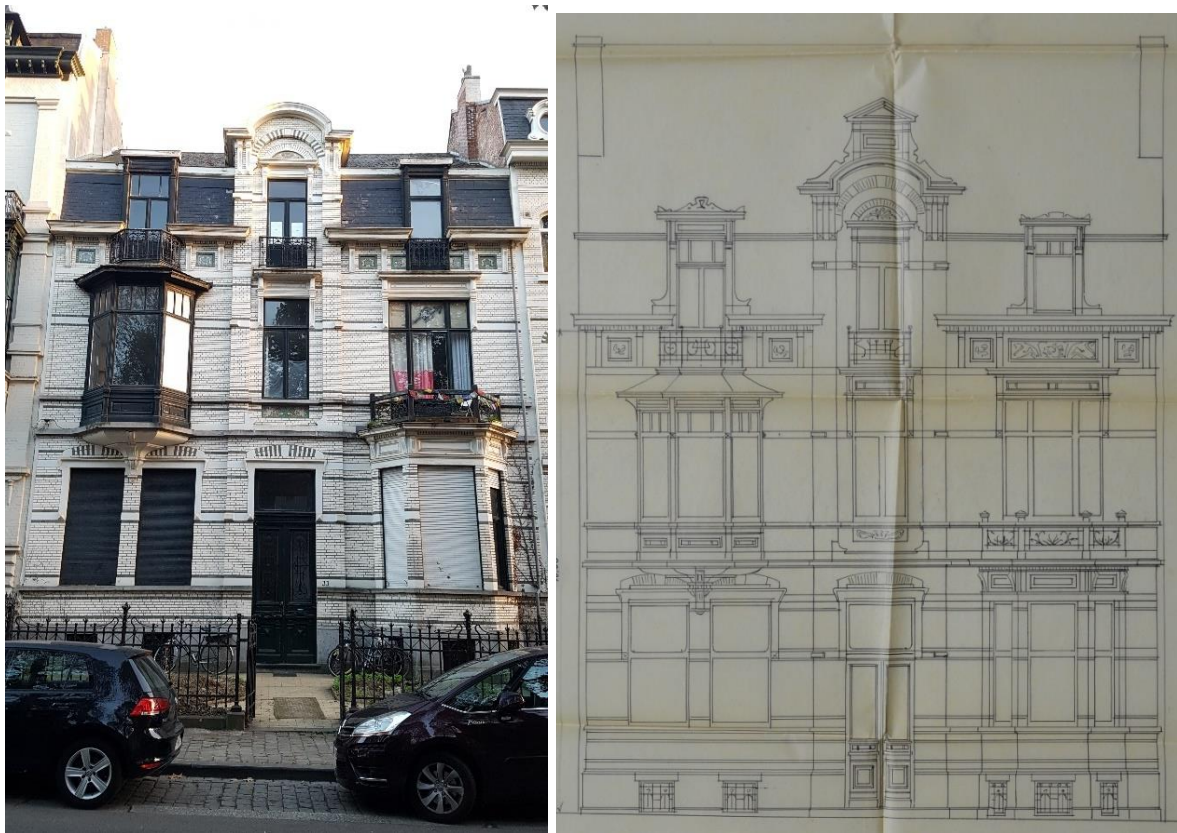

Fig. 51: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁶³.

¹⁶³ Stadsarchief, reeks G12, 1901-B-41.

Beschrijving

Parklaan 33 is een burgerhuis uit 1901 ontworpen door architect Emile De Weerdt. Het pand met dubbelhuisopstand heeft een voor de Parklaan uitzonderlijk brede voorgevel. Dit burgerhuis ligt verdiept ten opzicht van de rooilijn en heeft een omheinde voortuin. Het smeedijzeren hekwerk heeft een zweepslagmotief. Het dubbel toegangshek bevindt zich centraal, tegenover de voordeur. De voorgevel telt drie traveeën en drie bouwlagen onder een mansardedak (leien, nok parallel aan de straat). De symmetrisch opgebouwde lijstgevel heeft een door pilasters gemarkeerd middenrisaliet dat de kroonlijst doorbreekt met een bekronend en fraai uitgewerkt dakvenster onder getoogde kroonlijst. De eerste en derde travee worden eveneens verlengd in dakvensters, uitgevoerd in hout en minder rijk uitgewerkt dan het middenrisaliet. De linkertravee heeft twee gekoppelde vensters op de begane grond met daarboven een houten erker op de verdieping met bekronend balkon en dakvenster. De middentravee bestaat uit een deur, een venster op de verdieping en een bekronend dakvenster met balkondeur. De begane grond van de rechtertravee is uitgewerkt als bow window, met groot bekronend balkon op de verdieping en tenslotte een als balkondeur uitgewerkt dakvenster. Het gevelparement bestaat uit witte kalksilicaatstenen in kruisverband, horizontaal belijnd met rijen grijs-zwarte stenen, witte bepleisterde banden en doorlopende hardstenen waterlijsten en lekdrempels. De houten kroonlijst met tandlijst rust op klossen met tussenin verdiepte panelen. Deze rechthoekige panelen zijn omlijnd met grijs-zwarte baksteen en bevatten veelkleurige faïencetegeltablaeus met art-nouveaumotieven.

De twee gekoppelde vensters in de linkertravee hebben bovenaan een omlopende vlak bepleisterde omlijsting onder een waterlijstje en een geblokte rollaag met grijs-witte baksteen. De originele guillotineramen en houten rolluiken bleven bewaard. De bovenliggende houten erker op massieve conische voet is driezijdig met drie identieke raampartijen bestaande uit een rechthoekig vensterglas met drieledig bovenlicht. Op het leien dakje bevindt zich de driezijdige smeedijzeren balustrade van de bovenliggende balkondeur van het dakvenster. Het dakvenster doorbreekt de kroonlijst en omvat een beglaasde vleugel deur met drieledig bovenlicht, gevat in een neoclassicistische omlijsting.

Het middenrisaliet bewaart de voordeur in een gelijkaardige omlijsting als de benedenvensters in de linkertravee. De houten vleugel deur bestaat uit twee identieke deurvleugels met diamantkop, deurtrekker met brievingleuf en deurvenster met decoratief smeedwerk, onder een vast bovenlicht. Het venster op de verdieping en bovenliggend dakvenster zijn gevat in één verdiepte rondboognis met afgeronde hoeken onder een rollaag in witte en grijs-zwarte baksteen. Beide rechthoekige vensters hebben een bekronende houten waterlijst op uitgewerkte consoles. De borstwering van het venster en het boogveld van het dakvenster zijn voorzien van verdiepte panelen met veelkleurige faïencetegeltablaeus met florale motieven in art-nouveauvormgeving. Beide vensters hebben T-ramen, bij het dakvenster uitgewerkt als balkondeuren en voorzien van een decoratieve smeedijzeren balustrade.

De rechtertravee heeft een driezijdig bow window onder een neoclassicistische kroonlijst met tandlijst op klossen waartussen zich rechthoekige spiegels bevinden. Het bekronend heeft een vermoedelijk houten balustrade met art-nouveauvormig smeedwerk. Het balkonvenster bewaart haar origineel zesdelig schrijnwerk en wordt bekroond met een houten kroonlijst tussen uitgewerkte

consoles. Het dakvenster heeft een gelijkaardige omlijsting en smeedwerk als dit in de linkertravee, maar is smaller en heeft schrijnwerk met vast bovenlicht zonder roedeverdeling.¹⁶⁴

De voortuin heeft de originele indeling bewaard : aan beide zijden van het centrale toegangspad is een achthoekig plantvak vrijgehouden, dat is afgeboord met tegels identiek aan deze van de verharding, maar in opstand geplaatst. De randen van de voortuin, meer bepaald de zijkanten en de straatkant zijn eveneens vrijgehouden als plantvak. Hun vormgeving volgt de belijning van de achthoeken. De verharding bestaat uit lichtgele, keramische tegels (26x13cm). De plantvakken waren bij de opname gevuld met houtsnippers.

Fig. 52: Geveldetails van Parklaan 33.

¹⁶⁴ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 17-18.

Fig. 53: Geveldetails van Parklaan 33.

Mutaties

De gevel is sinds de opbouw ervan in 1901 grotendeels ongewijzigd gebleven. Zo betreft dit zelfs een van de enige panden die nog zijn oorspronkelijke voortuininrichting heeft bewaard. Wel is voor 1978 de bekroning bovenop de getoogde dakkapelomlijsting verwijderd die wel nog op historische foto's en ontwerpplannen te zien is. Ook op de dakkapellen staat een ornament opgetekend op de originele ontwerptekening, maar of deze hier wel degelijk gestaan hebben, of hoe deze eruit gezien hebben, is niet te achterhalen aan de hand van historisch bronmateriaal. Verder is ook voor 1978 ter hoogte van de rechtse dakkapel de kroonlijst van de gevel opengebroken om net zoals in de linkertravee een balkondeur met smeedijzeren balustrade te plaatsen. Hierbij verdween het originele raam van de dakkapel en werd het doorlopende sgraffitopaneel dat de onderliggende venster bekroonde doorbroken. De boordplanken van de goot werden op een onzichtbare manier in een hoek aangevuld.

Fig. 54: Links: Originele toestand met doorlopend graffitopaneel en kroonlijst¹⁶⁵; Rechts: Toestand na de verbouwing waarbij de borstwering opengemaakt werd en een nieuw raam met smeedijzeren balustrade geplaatst werd. Hierbij werd de bakgoot met recuperatieboordplanken afgewerkt aan de uiteinden.

Schadebeeld

- Verschillende leien van het mansardedak zijn losgekomen.
- De bakgoten en houten lijstwerk zijn aangetast door vocht.
- De sgraffitotegels zijn vervaagd.
- Er zijn verschillende stijlen van de centrale balkonbalustrade afgebroken.
- Het hekwerk is verroest en er zijn elementen afgebroken.

¹⁶⁵ Stadsarchief, reeks G12, 1901-B-41.

3.2.6 Parklaan 35

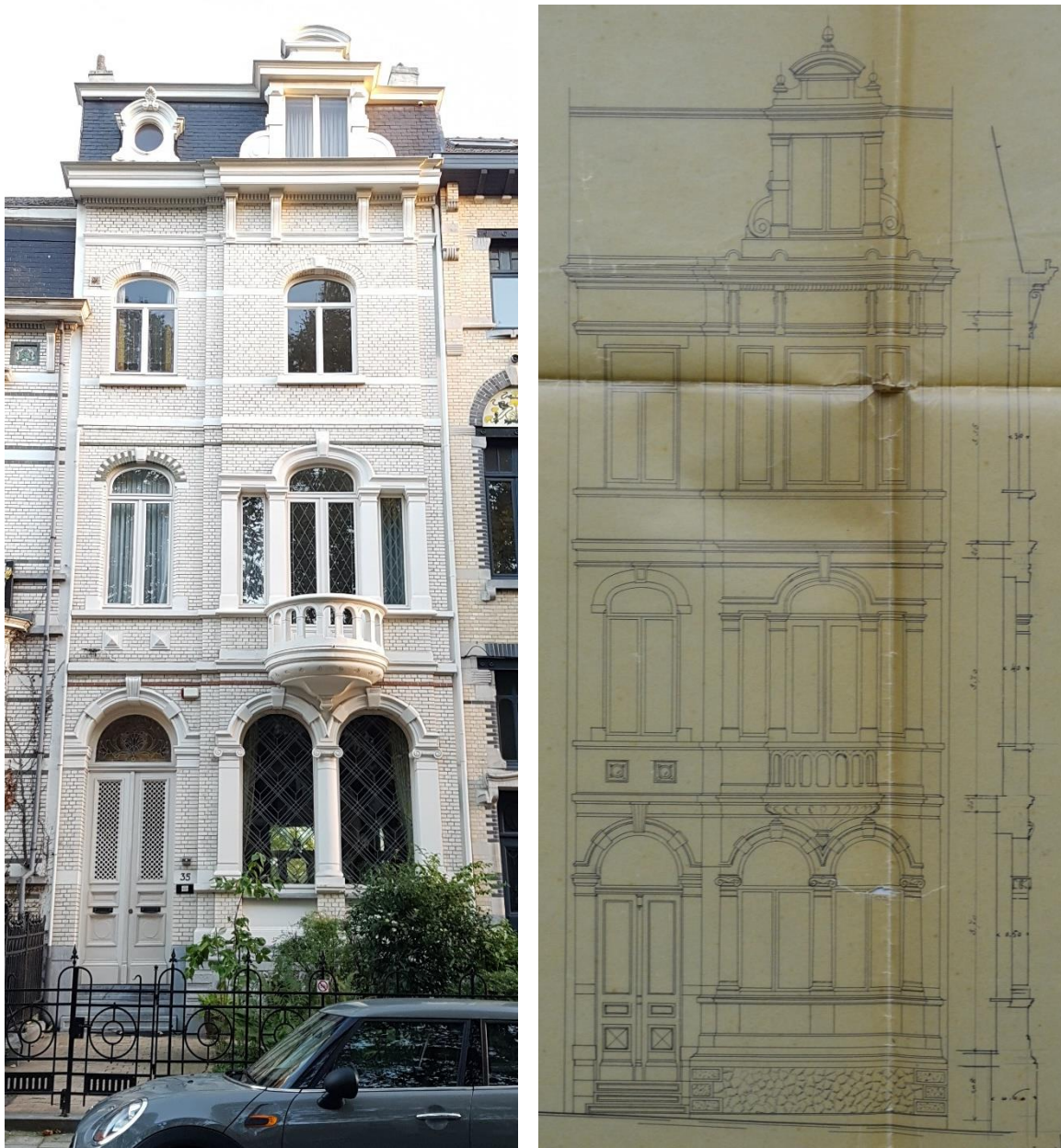

Fig. 55: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁶⁶.

Beschrijving

Parklaan 35 is een burgerhuis uit 1901-1902 ontworpen door architect Ernest Van Hamme met aanpassingen uit 1909. Dit pand ligt verdiept ten opzichte van de rooilijn en heeft een voortuin omheind met smeedijzeren hekwerk met strak geometrische vormgeving. Het dubbel toegangshek bevindt zich links, tegenover de voordeur. De voortuin bewaart de oorspronkelijke aanleg met plantenperken en het origineel plaveisel in een okerleurige betegeling. De lijstgevel telt twee traveeën en drie bouwlagen onder een mansardedak (leien, nok parallel aan de straat). Het gevelparement bestaat uit beige kalksilicaatstenen in kruisverband en wordt horizontaal geleed door bepleisterde banden en waterlijsten, doorlopende lekdrempels en een enkele rij rode en groene geglazuurde stenen. Bovenaan is de gevel afgelijnd met een overkragende houten kroonlijst met tandlijst, in de rechtertravee op consolevormige klossen. De gevel is opgebouwd uit een smalle deurtravee links

¹⁶⁶ Stadsarchief, reeks G12, 1901-B-88.

en een uitspringende rechtertravee met balkon op de eerste verdieping. De begane grond is afgewerkt met een hardstenen plint met bossage. De verhoogde begane grond is opengewerkt met een voordeur en een gekoppeld bel-étagevenster, alle onder een rondbogige geblokte geprofileerde omlijsting, bij de voordeur met consolevormige sluitsteen. De voordeur is een vleugel deur met panelen met schijfmotieven en deurvensters met metalen grille, met daarboven een vast bovenlicht met glas-in-lood. Verder bleven ook twee deurtrekkers met ingewerkte brievengleuven en een uitzonderlijk sierlijke en vrijstaande voetschraper bewaard. De gekoppelde bel-étagevensters zijn gevat tussen twee pilasters en gescheiden door een halfronde tussenzuil, alle met ionische kapitelen. Origineel schrijnwerk met bijzondere glas-in-loodramen met geometrisch motief.

De eerste verdieping heeft links een rondboogvenster met verdiepte sponning en onder een rollaag met donkergroene geglaazuurde bakstenen en sluitsteen, ingevuld met T-ramen. De borstwering is gedecoreerd met twee diamantkoppen. De rechtertravee wordt benadrukt door een massieve halfronde balkonuitbouw met rondboogbalustrade. Palladiaans balkonvenster met eenvoudige pilasters onder een geprofileerde omlijsting met sluitsteen voor het centrale rondboogvenster. Origineel schrijnwerk en balkondeuren met vast bovenlicht. De tweede verdieping heeft twee identieke rondboogvensters met hardstenen dorpels en onder rollaag met sluitsteen, ingevuld met houten T-ramen. De gevel is afgelijnd met een geprofileerde waterlijst met daarboven de kroonlijst. Het mansardedak heeft links een oeil-de-boeuf en rechts een rechthoekig dakvenster tussen geblokte hoekpilasters met voluutvormige vleugelstukken, onder een kroonlijst met rondboogfronton.¹⁶⁷

De verharding van de voortuin bestaat uit oranjegele, keramische tegels (16x16cm). Centraal is een groot plantvak aangelegd, dat beplant is met vooral groenblijvende heesters zoals : *Viburnum tinus*, *Rhododendron*, *Lonicera nitida* (*Chinese kamperfoelie*), *Rhododendron* (*Azalea*), *Aucuba japonica* 'Variegata' (*Japanse broodboom*) en een kruidlaag van *Pachysandra terminalis* (*Schaduwkruid*), *Hedera helix* (*Gewone klimop*), *Dryopteris* (*Niervaren*) en *Geranium* (*Ooievaarsbek*). Het plantvak is afgeboord met de lichtgele, keramische tegels, in opstand geplaatst.

¹⁶⁷ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 17.

Fig. 56: Geveldetails van Parklaan 35.

Mutaties

De gevel is sinds de opbouw ervan in 1901 grotendeels ongewijzigd gebleven. Zo betreft dit zelfs een van de enige panden die nog zijn oorspronkelijke voortuininrichting heeft bewaard. Wel is in 1909 de gevel van de tweede verdieping heropgebouwd. Hetzelfde metselwerkparement werd hierbij gebruikt, aangevuld met speklagen die voordien niet aanwezig waren. De bestaande rechthoekige vensters werden vervangen door de huidige getoogde vensters.

Schadebeeld

De gevel zelf verkeert in zeer goede staat. De vloer van het voortuintje is echter op verschillende plaatsen verzakt en heeft gescheurde tegels.

3.2.7 Parklaan 37-37C

Fig. 57: Links: Hedendaagse toestand. De originele ontwerptekening ontbreekt.

Beschrijving

Parklaan 37-37C is een architecturaal opvallend burgerhuis uit 1901-1902 ontworpen door architect Achilles Van Hoecke-Dessel. Dit pand ligt verdiept ten opzichte van de rooilijn en heeft een met decoratief smeedijzeren hekwerk omheinde voortuin. Het toegangshek bevindt zich links, tegenover de voordeur. De aanleg van de voortuin is niet bewaard maar de indeling verwijst nog naar de oorspronkelijke toestand. De kwaliteitsvolle lijstgevel telt drie traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). Het gevelparement bestaat uit okerleurige kalksilicaatsteen in kruisverband, verrijkt met grijze gesmoorde stenen voor de vensteromlijstingen (behalve op de tweede verdieping) en blauwe hardsteen en bleke natuursteen voor constructieve onderdelen zoals dorpels, banden, lijsten en hoek- en sluitstenen. De gevelopeningen van de begane grond en het souterrain zijn allen gevat in een omlijsting van grijs-zwarte stenen, onder dito rollagen, met natuurstenen dorpels en hoekstenen. De rechthoekige deuropening heeft een gebogen zandstenen waterlijst met daarboven een groot bovenlicht met afgeronde benedenhoeken en onder metalen latei met bloemen. Het schrijnwerk van de deur bestaat uit twee identieke deurvleugels met dubbele deurvensters met decoratief smeedwerk en reliëfglas, onder een klein tweeledig bovenlicht met cirkelvormig smeedwerk en reliëfglas. Verder bleven twee deurtrekkers en één brievenleuf bewaard. Naast de deur is een gevelsteen met opschrift: “VAN HOECKE-DESSEL / 1902 ARCHITECTE”.

Het bovenlicht heeft een kleine roedeverdeling met rondboogmotief en reliëfglas. De begane grond bestaat verder uit twee identieke rechthoekige vensternissen met afgeschuinde sponning onder metalen lateien. De keldervensters zijn van de bovenliggende bel-etagevensters gescheiden door een rollaag en hardstenen dorpel. Het schrijnwerk van de bovenliggende vensters is uitgewerkt als balkondeuren met bovenlicht en een borstwering in decoratief smeedijzeren hekwerk. De eerste verdieping heeft een centrale houten erker met bekronend balkon, geflankeerd door twee identieke florentijnse boogvensters met sgraffitopanelen in de boogvelden. De driezijdige houten erker heeft een uitkragend onderstel (afdak) met leien op een metalen balk met bloemen en twee zeer rijk uitgewerkte smeedijzeren consoles. Het schrijnwerk heeft bovenlichten met kleine roedeverdeling voorzien van okerkleurig reliëfglas. De erker is bekroond met een driezijdig schilddak met leien en een bekronende trapeziumvormige smeedijzeren balustrade. De flankerende florentijnse boogvensters hebben een afgeschuinde sponning en omlijsting in grijs-zwarte baksteen boven een banderolvormige dorpel en onder een metalen tussendorpel met bloemen. Het boogveld onder zandstenen sluitsteen met metalen bloem is ingevuld met een sgraffitopaneel (imitatie-faïencetegeltabelau) met art-nouveauvormig plantenmotief in groen en okertinten. Het schrijnwerk bestaat uit kruisramen met bovenlichten in okerkleurig reliëfglas. De tweede verdieping is gevat tussen twee grote versneden consoles uit bak- en zandsteen die de houten kroonlijst op klossen met consoltjes ondersteunen. De vensterpartij op deze verdieping bestaat uit vijf gekoppelde vensters onder één gedeelde metalen latei met bloemen. De vensters zijn van elkaar gescheiden door pilasters met natuurstenen voet en kapiteel en verkleinen naar buiten toe, waarbij het centrale venster een dubbele balkondeur is. De afgeronde dorpels van de flankerende vensters zijn sierlijk uitgewerkt met een centrale watergeultje. Het schrijnwerk is voorzien van bovenlichten met een ongelijke roedeverdeling en okerkleurig reliëfglas.¹⁶⁸

De voortuin is verhard met betontegels (30x30cm). Aan de linkerkant is een smal vak, beplant met *Taxus baccata* (*Venijnboom*), *Buxus sempervirens* (*Palm*) en een enkele *Hydrangea macrophylla* (*Tuinhortensia*). De voortuin bevat een ornament bestaande uit een tuinschaal op sokkel, geplaatst in een verhoogd, cirkelvormig plantvak. Zowel de schaal als het vak zijn beplant met overblijvende en éénjarige bloemen en planten, waaronder *Begonia semperflorens* (*Waterbegonia*) en *Hedera helix* (*Gewone klimop*). Een plantvak langs het hekwerk aan straatzijde, is beplant met geschoren *Ligustrum ovalifolium* (*Haafliquster*).

¹⁶⁸ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 16-17.

Fig. 58: Geveldetails van Parklaan 37-37C.

Mutaties

Mutaties definiëren ten opzichte van de originele toestand is onmogelijk gezien het gebrek aan archiefdocumenten of historisch fotomateriaal. Er zijn alleszins geen bouwsporen zichtbaar in de gevel en alle gevelelementen lijken uit de begin-20e eeuwse periode te dateren, waardoor kan aangenomen worden dat deze gevel ongewijzigd gebleven is sinds de opbouw ervan. Wel is op een foto uit 1978 te zien dat het pand ingericht was als privé-club, waarbij een luifel met uithangbord aangebracht was bovenaan de voordeur en de bel-etagevensters afgedekt waren met plaatmateriaal. Al het schrijnwerk was toen ook wit geschilderd. Van deze toestand is heden niets meer overgebleven.

Schadebeeld

De gevel zelf verkeert in zeer goede staat. Enkel het hekwerk rond het voortuintje is verroest.

3.2.8 Parklaan 39

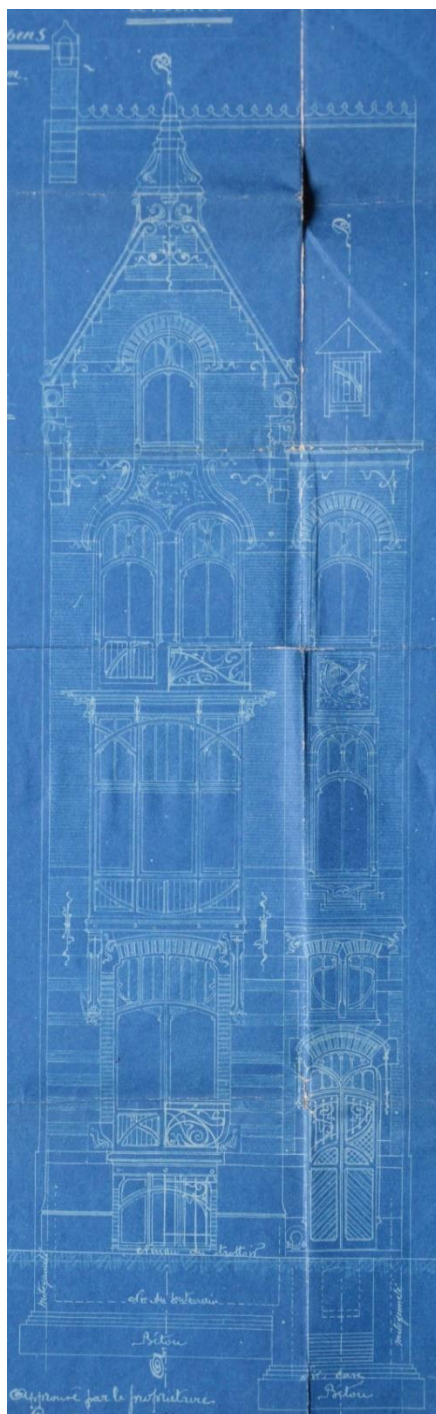

Fig. 59: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁶⁹.

¹⁶⁹ Stadsarchief, reeks G12, 1900-B-30.

Beschrijving

Parklaan 39 is een zeer rijk uitgewerkt art-nouveauburgerhuis uit 1900-1901 ontworpen door architect Jules-Pascal Ledoux. Het pand ligt dieper ten opzichte van de rooilijn en heeft een met decoratief smeedijzeren hekwerk omheinde voortuin. Het tweedelig toegangshek bevindt zich centraal in de afsluiting. De originele aanleg bleef bewaard, bestaande uit een centraal achthoekig plantenperk en een perk langsheen de scheiding met Parklaan nummer 37-37C. Het rijhuis heeft een voorgevel van twee traveeën en vier en een halve bouwlaag onder zadeldak (leien, nok parallel aan de straat). Het bakstenen gevelparement is wit beschilderd maar wordt op de bel-etageverdieping verlevendigd door bepleisterde banden afgewisseld met horizontale banden in geglazuurde baksteen, die elk op hun beurt bestaan uit een rij groene bakstenen tussen twee rijen gele bakstenen. De natuurstenen dorpels en waterlijsten (al dan niet met zweepslagmotief) worden verlengd in horizontale banden. Door de huidige beschildering zijn deze nog nauwelijks waarneembaar. Voorts zijn de rollagen boven de meeste gevelopeningen uitgewerkt in wit-groene geglazuurde baksteen en zijn er drie decoratieve faiencetegeltableaus. De art-nouveaulijnvoering wordt doorgevoerd in alle aspecten van de gevel, zoals het schrijnwerk, de zeer kunstige muurankers, het hekwerk en de zweepslagvormige aflijning van de gevelaccenten, waterlijsten en de geveltop. De voorgevel is opgebouwd uit een brede licht uitspringende linkertravee met topgevel. Deze travee bestaat uit één verdiepte nis (Brugse travee) dat het souterrain-venster, bel-étagevenster, houten erker, bekronend balkon met gekoppelde vensters en het topvenster omvat. De smalle rechtertravee omvat de voordeur met bovenlicht en een nis met twee smalle vensters boven elkaar. Deze travee is voorzien van een houten kroonlijst met daarboven een kleine dakkapel (leien). De lage (natuurstenen of gecementeerde) plint is beschilderd en bewaart de inscriptie "*Jules P. Ledoux / Architecte / 1901*". Het souterrainvenster onder zichtbare I-balk met bloemen is gevat tussen een omlijsting in wit-rode geglazuurde baksteen met hoekconsooltjes. Het bewaart zijn origineel schrijnwerk met afgerond raamwerk en eenvoudige dievenijzers. Daarboven het getoogd bel-etagevenster, uitgewerkt als balkon met sierlijk smeedijzeren balustrade. Het getoogde venster boven een natuurstenen vloerplaat is gevat in een omlijsting van wit-rode geglazuurde baksteen onder een rollaag van wit-groene geglazuurde baksteen onder een natuurstenen waterlijst met zweepslagmotief. Het originele art-nouveauschrijnwerk met balkondeuren en sierlijk bovenlicht met kleine roedeverdeling en gekleurd reliëfglas bleef bewaard. De driezijdige houten erker op de eerste verdieping is fijn uitgewerkt met houtsnijwerk en roedeverdeling in art-nouveauvormgeving. De rechthoekige raamdelen werden vernieuwd, maar de bovenlichten met groen reliëfglas bleven behouden. Boven de eenvoudige kroonlijst van de erker bewaart het bovenliggende balkon een sierlijk smeedijzeren balustrade. Twee gekoppelde rondboogvensters geven uit op dit balkon. De vensters zijn samen met het bovenliggende rondboogvenster gevat in dezelfde nis met aflijnende waterlijst met zweepslagmotief. Tussen deze venster is een vijfzijdig faiencetegeltableau waarop het bouwjaar "1900" op banderol staat afgebeeld tussen florale motieven. De puntgevel is afgelijnd met een sierlijke waterlijst met zweepslagmotief en voluutvormige schouderstukken. Deze lijnvoering loopt door in de geveltop, die is afgenomen en in de voortuin is geplaatst. Verder bevinden zich in de voortuin nog minstens een tiental blokken in blauwe hardsteen die tot de gevel behoren. De rondbogige deuropening afgewerkt met een rollaag in wit-groene geglazuurde baksteen. Hierboven is een gebogen en beglaasde ijzeren luifel. De houten deur heeft een zeer dynamische vormgeving en is voorzien van twee ongelijke deurvensters met smeedwerk en een driedelig bovenlicht met kleine roedeverdeling en reliëfglas. De deur bewaart twee deurtrekkers met ingebouwde brievenleuf, een deurbel met leeuwenkopje. Vlakbij is een voetschraper ingewerkt in de plint. Boven de luifel is een

bolkozijn als bovenlicht met natuurstenen omlijsting en waterlijst met zweeps slagmotief. Beide delen van het bovenlicht zijn afgewerkt met rollaagjes in wit-groene geglaazuurde baksteen en sierlijk gebogen dievenijzers. De twee bovenliggende rondboog vensters zijn gevat in eenzelfde vensternis, bovenaan afgewerkt met een rollaag met wit-groene geglaazuurde bakstenen onder een waterlijst met zweeps slagmotief. De borstweringen van deze vensters zijn afgewerkt met faiencetegeltafels. Het onderste tableau stelt een bloemmotief voor in typische art-nouveaувormgeving. In het bovenste en tevens grootste tableau is een pauze te zien. Boven de korte geprofileerde houten kroonlijst bevindt zich in het verlengde van deze vensters een kleine dakkapel (schilddak, leien).¹⁷⁰

De verharding van de voortuin bestaat uit oranjegele, keramische tegels. Aan de linkerkant is een hoge haag van *Taxus baccata* (*Venijnboom*) aangeplant. Voor de woning ligt een plantvak, afgeboord met kantopsluitingen in blauwe hardsteen en beplant met meerdere *Rhododendrons*. Aan linker en straatzijde liggen eveneens smalle plantstroken, gevuld met *Ligustrum ovalifolium* (*Haagliguster*), *Aucuba japonica* 'Variegata' (*Japanse broodboom*) en een kruidlaag van *Hedera* en *Dryopteris* (*Niervaren*).

¹⁷⁰ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 15-16.

Fig. 60: Geveldetails van Parklaan 39.

Mutaties

De gevel is sinds de opbouw ervan in 1901 grotendeels ongewijzigd gebleven. Wel is reeds voor 1978, vermoedelijk door stabiliteitsredenen, het topstuk van de puntgevel gedemonteerd en in het voortuintje gezet ter bewaring. Ook zijn zeer recent alle ramen van de verdiepingen vernieuwd. Hierbij kregen deze een recht in plaats van getoogd kalf en versimpelde profileringen. Ook de erker werd aangepast. Na 1978 werd de basis ervan met I-ligger met hout omkast. Verder laten de originele ontwerptekeningen zien dat het kalf van het centrale raam gelijk zat met dit van de zijlichten en dat de erkerbekroning versierd was met smeedijzeren elementen. Of dit effectief ook zo uitgevoerd was is niet na te gaan aangezien er voor 1978 geen iconografisch materiaal is dat dit kan staven. Verder is waarschijnlijk de gevel in een latere periode, maar voor 1978, wit geschilderd. Historische foto's en het feit dat dergelijke baksteenarchitectuur met knipvoegwerk doorgaans niet geschilderd werd, doen namelijk vermoeden dat de gevel origineel uit bloot baksteenparament bestond.

Fig. 61: Uitzicht van de erker en raamschrijnwerk volgens de originele ontwerptekening¹⁷¹.

Schadebeeld

- Topstuk van de puntgevel ontbreekt.
- Knipvoegen zijn op verschillende plaatsen verdwenen.
- Houten omkasting onder de erker is aangetast door vocht.
- De nokbekroningen zijn afgebroken.
- Het hekwerk rond de voortuin is verroest.

¹⁷¹ Stadsarchief, reeks G12, 1900-B-30.

3.2.9 Parklaan 41-81

Fig. 62: Hedendaagse toestand.

Dit pand is pas in de jaren 1970 opgetrokken, na de sloop van de originele eind-19^e eeuwse bebouwing. Dit gebouw wordt niet verder in het beschermingsbesluit behandeld en wordt bijgevolg niet verder besproken.

3.2.10 Ensemble: Parklaan 83-89 en 93-95

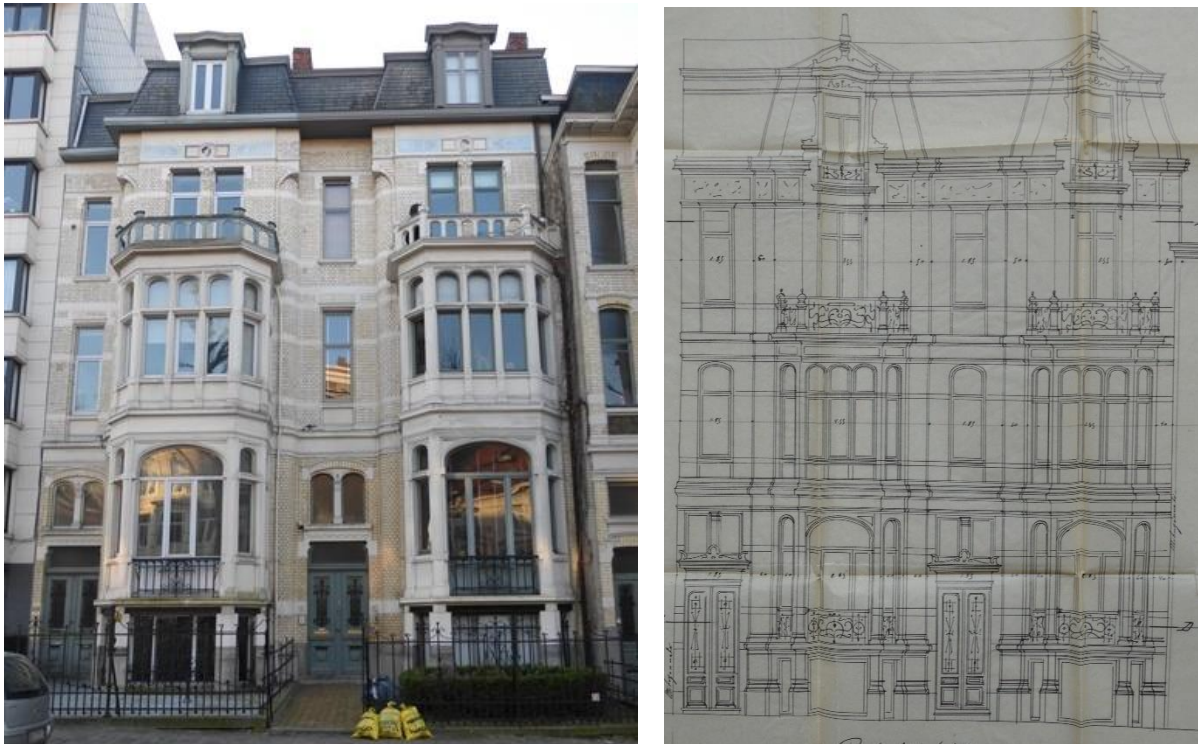

Fig. 63: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originale ontwerptekening¹⁷².

Beschrijving

Parklaan 83-89 is een eclectisch burgerhuis, gebouwd in 1901 samen met Parklaan 93-95 als deel van een samenstel van twee identieke rijhuizen ontworpen door architect Georges Vereecken. Het pand is achterin op het perceel gelegen en heeft een voortuin omheind met decoratief smeedijzeren hekwerk. Het rijhuis heeft een voorgevel van twee traveeën en drie en een halve bouwlaag onder mansardedak (leien). Het gevelparement in beige kalksilicaatstenen in staand verband wordt verlevendigd door een lage hardstenen plint en horizontale banden en waterlijsten in beschilderde natuursteen en/of pleisterwerk. De gevel is opgebouwd uit een smalle deurtravee links die door middel van een afgeronde hoek met ezelsoor overgaat naar de uitspringende rechtertravee. Deze brede travee wordt geaccentueerd door een monumentale erkeruitbouw die het souterrain, bel-étage en eerste verdieping omvat, met als bekroning een ruim balkon. De deuropening is afgewerkt met hoekconsooltjes onder een latei met schijfmotieven. Daarboven bevindt zich een bolkozijn als bovenlicht met tussenstijl en onder een rollaag. De houten vleugel deur is afgewerkt met schijfmotieven, bewaart twee brievengleuven en twee deurvensters met decoratief smeedwerk, onder een vast bovenlicht met mat glas. De twee bovenliggende smalle rechthoekige vensters hebben beide verdiepte sponningen. Het venster op de eerste verdieping heeft een verdiepte borstwering en bovenaan een rollaag. Het venster van de tweede verdieping heeft een geprofileerde dorpel en bovenaan hoekconsooltjes. De vijfzijdige erkeruitbouw heeft zichtbare metalen steunbalken en is voorts volledig in natuursteen uitgewerkt. De vensters van het souterrain zijn afgeschermd met decoratieve dievenijzers. De smalle korfboogvormige vensters van de twee bovenliggende verdiepingen hebben stenen tussendorpels, met uitzondering van het brede centrale venster van de bel-étage. Dit korfboogvormige venster is uitgewerkt als balkon met smeedijzeren

¹⁷² Stadsarchief, reeks G12, 1901-B-4.

hekwerk in art-nouveauvormgeving. Het bekronend balkon op de tweede verdieping heeft een (vermoedelijk houten) korfboogbalustrade tussen zeszijdige hoekstijlen. De twee balkonvensters met hoekconsoltjes en verdiepte sponning zijn gescheiden door een bakstenen middenstijl met Korinthisch kapiteel. Onder de kroonlijst is een bepleisterde zone met (mogelijk sgraffito-) beschildering bestaande uit de voorstelling van een hoofd in profiel (man met donkere huidskleur die naar rechts kijkt) gevat in een rode cirkel en een beige rechthoek, geflankeerd door florale motieven tegen een lichtblauwe achtergrond. Het mansardedak springt uit ter hoogte van de rechtertravee en heeft centraal een rechthoekig dakvenster tussen geprofileerde pilasters onder een licht gebogen overkragende kroonlijst.

Parklaan 93-95 is een eclectisch burgerhuis, gebouwd in 1901 samen met Parklaan 83-89 als deel van een samenstel van twee identieke rijhuizen ontworpen door architect Georges Vereecken. Het pand is achterin op het perceel gelegen en heeft een voortuin omheind met decoratief smeedijzeren hekwerk. Het originele aanleg met plantenperken bleef bewaard. Nabij de voordeur is een metalen voetschraper ingewerkt. Het rijhuis heeft een voorgevel van twee traveeën en drie en een halve bouwlaag onder mansardedak (leien). Het gevelparement in beige kalksilicaatstenen in staand verband wordt verlevendigd door een lage hardstenen plint en horizontale banden en waterlijsten in beschilderde natuursteen en/of pleisterwerk. De gevel is opgebouwd uit een smalle deurtravee links die door middel van een afgeronde hoek met ezelsoor overgaat naar de uitspringende rechtertravee. Deze brede travee wordt geaccentueerd door een monumentale erkeruitbouw die het souterrain, bel-étage en eerste verdieping omvat, met als bekroning een ruim balkon. De deuropening is afgewerkt met hoekconsoltjes onder een latei met schijfmotieven. Daarboven bevindt zich een bolkozijn als bovenlicht met tussenstijl en onder een rollaag. De houten vleugel deur is afgewerkt met schijfmotieven, bewaart twee brievengleuven en twee deurvensters met decoratief smeedwerk, onder een vast bovenlicht met mat glas. De twee bovenliggende smalle rechthoekige vensters hebben beide verdiepte sponningen en zijn voorzien van eenvoudig schrijnwerk met bovenlicht. Het venster op de eerste verdieping heeft een verdiepte borstwering en bovenaan een rollaag. Het venster van de tweede verdieping heeft een geprofileerde dorpel en bovenaan hoekconsoltjes. De vijfzijdige erkeruitbouw heeft zichtbare metalen steunbalken en is voorts volledig in natuursteen uitgewerkt. De vensters van het souterrain zijn afgeschermd met decoratieve dievenijzers. De smalle korfboogvormige vensters van de twee bovenliggende verdiepingen hebben stenen tussendorpels, met uitzondering van het brede centrale venster van de bel-étage. Dit korfboogvormige venster is uitgewerkt als balkon met smeedijzeren hekwerk in art-nouveauvormgeving. Het bescheiden uitgewerkt schrijnwerk bestaat uit één venster deur gevat tussen twee vaste beglaasde zijpanelen onder een groot bovenlicht. Het bekronend balkon op de tweede verdieping heeft een (vermoedelijk houten) korfboogbalustrade tussen zeszijdige hoekstijlen. De twee balkonvensters met hoekconsoltjes en verdiepte sponning zijn gescheiden door een bakstenen middenstijl met verguld Korinthisch kapiteel. Onder de kroonlijst is een bepleisterde zone met (mogelijk sgraffito-) beschildering bestaande uit de voorstelling van een hoofd in profiel (blanke man die naar links kijkt) gevat in een rode cirkel en een oranje rechthoek, geflankeerd door florale motieven tegen een lichtblauwe achtergrond. Het mansardedak springt uit ter hoogte van de rechtertravee en heeft

centraal een rechthoekig dakvenster tussen geprofileerde pilasters onder een licht gebogen overkragende kroonlijst.¹⁷³

De voortuin is verhard met gebakken, okergele kleiklinkers in waalformaat. Voor wat het inkompad betreft, zijn deze halfsteens geplaatst, in verticale richting en met enkele rollaag aan de zijkanten. Daar sluit de verharding van de voortuin op aan, met de kleiklinkers halfsteens, in horizontale richting geplaatst. In de voortuin is een plantvak in achthoekvorm uitgespaard, afgeboord met de kleiklinkers in opstand. Het plantvak zelf is afgeboord met een haag van *Boordpalm* of *Buxus sempervirens*, ongeveer 80cm hoog. In het midden staat een tuinvaas op sokkel. Tussen dit ornament en de boordpalm is *Hydrangea macrophylla* (*Tuinhortensia*) en *Erica* (*Dopheide*) aangeplant. Vanuit het plantvak klimt een *Wisteria sinensis* (*Blauwe regen*) omhoog langs de uiterste rand van de gevel aan de rechterkant tot boven de tweede verdieping.

¹⁷³ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 14-15.

Fig. 64: Geveldetails van Parklaan 83-95.

Mutaties

Mutaties definiëren ten opzichte van de originele toestand is onmogelijk aangezien het ontwerp niet volledig volgens de ontwerptekening uitgevoerd is en er geen historisch fotomateriaal bestaat. Er zijn alleszins geen bouwsporen zichtbaar in de gevel en alle gevelelementen lijken uit de begin-20^e eeuwse periode te dateren, waardoor kan aangenomen worden dat deze gevel ongewijzigd gebleven is sinds de opbouw ervan. Ook het feit dat de tweelinghuizen er heden nog steeds identiek uitzien wijst er op dat deze geen ingrepen ondergaan hebben. Wel zijn bij nummer 83-89 alle ramen na 1978 vervangen door kunststoframen. Hierbij werd de historische vormgeving gevolgd, op het T-raam in de dakkapel na, dit werd een tweelicht. Bij nummer 93-95 is dan weer een afwijkende kleurstelling te zien van het schrijnwerk ten opzichte van de toestand in 1978. Verder kleuronderzoek kan uitwijzen wat de originele kleurstelling was.

Schadebeeld

- De sgraffito is vervaagd bij nummer 83-89.
- De onderzijde van de voordeur van nummer 83-89 is beschadigd, het onderste paneel ontbreekt.

3.2.11 Ensemble: Parklaan 99-105 en 107-111

Fig. 65: Overzicht van het gevelensemble

Fig. 66: Links: Hedendaagse toestand van nummer 99-105; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁷⁴ (ontwerp niet volgens plan uitgevoerd).

¹⁷⁴ Stadsarchief, reeks G12, 1900-B-50.

Fig. 67: Links: Hedendaagse toestand van nummer 107-111; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁷⁵ (ontwerp niet volgens plan uitgevoerd).

Beschrijving

Beide woningen behoren tot een groter ensemble waartoe ook de naastliggende nummers 113-121 en 123 behoren. Deze werden door dezelfde architect in dezelfde periode gebouwd, maar hebben zeer afwijkende architecturale kenmerken, waardoor geopteerd is om deze als twee aparte ensembles te behandelen.

Parklaan 99-105 is een burgerhuis, in 1900 opgericht als deel van een ensemble van vier eclectische woonhuizen ontworpen door architect Prosper Buyck. Dit pand vormt een visueel geheel met het

¹⁷⁵ Stadsarchief, reeks G12, 1900-B-50.

aanpalende rijhuis (Parklaan 107-111) waarmee het samen een opvallend gevelperspectief heeft dat een trapsgewijze overgang maakt van de rooilijn aan de straat naar de achterin gelegen woningen met een voortuin. De getrapte voorgevel telt twee traveeën (en één smalle zijtravee) en vier en een halve bouwlaag (souterrain) onder een houten kroonlijst met sierlijke klossen. Daarboven bevindt zich het mansardedak (leien) met rechthoekig dakraam boven de rechtertravee. De gevel is opgedeeld in een smalle deurtravee links, een smalle zijtravee en een brede rechtertravee met souterrain, waarboven zich een terras bevindt. Het gevelparement bestaat uit okerleurige en witte kalksilicaatstenen in staand verband doorbroken met waterlijsten en doorlopende banden (beschilderde natuursteen of pleisterwerk). De souterrain heeft een hardstenen plint, vier kelderramen met decoratieve dievenijzers en een bekronend smeedijzeren balustrade. De muuropeningen in de smalle traveeën zijn getoogd onder een rollaag met natuurstenen hoekstenen. De verdiepte borstweringen van de smalle vensters op het eerste en tweede verdiep en de boogvelden boven de vensters op het tweede verdiep zijn voorzien van sgraffitopanelen. De vensters in de rechtertravee zijn rechthoekig met hoekconsooltjes en hebben grote raampartijen met bovenlichten in reliëfglas. Op de eerste en tweede verdieping betreft het vensterdeuren, waarbij de tweede verdieping afgeschermd is door sierlijk smeedijzeren hekwerk identiek aan dat van het onderliggende terras. De houten voordeur is voorzien van twee deurvensters met sierlijk smeedwerk, onder een vast bovenlicht. Rechts is een wateraansluiting bewaard.

Parklaan 107-111 is een burgerhuis, in 1900 opgericht als deel van een ensemble van vier eclectische woonhuizen ontworpen door architect Prosper Buyck. Dit pand vormt een visueel geheel met het aanpalende rijhuis (Parklaan 99-105) waarmee het samen een opvallend gevelperspectief heeft dat een trapsgewijze overgang maakt van de rooilijn aan de straat naar deze van de achterin gelegen woningen met een voortuin. De getrapte voorgevel telt vier en een halve bouwlaag (souterrain), één smalle zijtravee en een straatgevel van twee traveeën onder een houten kroonlijst met sierlijke klossen. Daarboven bevindt zich het mansardedak (leien) met rechthoekig dakraam boven de rechtertravee. De twee overhoekse traveeën worden verlengd in een achzijdig hoektorentje, vandaag vlak afgedekt maar voorheen voorzien van een uivormige bekroning. De gevel is opgedeeld in een smalle zijtravee links uitkijkend op het terras van het naburig pand en aan de straatzijde een smalle deurtravee links en een brede rechtertravee met souterrain. Het gevelparement bestaat uit okerleurige en witte kalksilicaatstenen in staand verband doorbroken met waterlijsten en doorlopende banden (beschilderde natuursteen of pleisterwerk). De souterrain heeft een hardstenen plint. De muuropeningen in de smalle traveeën zijn getoogd onder een rollaag met natuurstenen hoekstenen. De verdiepte borstweringen van de smalle vensters op het eerste en tweede verdiep en de boogvelden boven de vensters op het tweede verdiep zijn voorzien van sgraffitopanelen. De vensters in de rechtertravee zijn rechthoekig. Op de eerste verdieping betreft het een eenvoudig venster zonder omlijsting, daarboven een licht uitspringende driezijdige erker onder een kroonlijst. Daarboven op de derde verdieping bevindt zich een drieledig venster met hoekconsooltjes en centrale vensterdeur met smeedijzeren borstwering. De zijtravee die uitgaat op het terras van aanpalend burgerhuis is ter hoogte van de eerste verdieping voorzien van een groot verdiept paneel met decoratief art-nouveauschilderwerk op linnen, ingekleefd in een pleisterlaag.¹⁷⁶

¹⁷⁶ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 13-14.

Fig. 68: Geveldetails van Parklaan 99-105.

Fig. 69: Geveldetail van Parklaan 99-105.

Fig. 70: Geveldetails van Parklaan 107-111.

Mutaties

Mutaties definiëren ten opzichte van de originele toestand is onmogelijk aangezien het ontwerp niet volgens de ontwerptekening uitgevoerd is en er geen gedetailleerd historisch fotomateriaal bestaat.

Wel kan op historische foto's gezien worden dat het 'torentje' op de hoektravee van nummer 107-111 origineel bekroond was met de dakvorm die op de originele ontwerptekening te zien is. Allesinds is dit dakje reeds voor 1978 verdwenen.

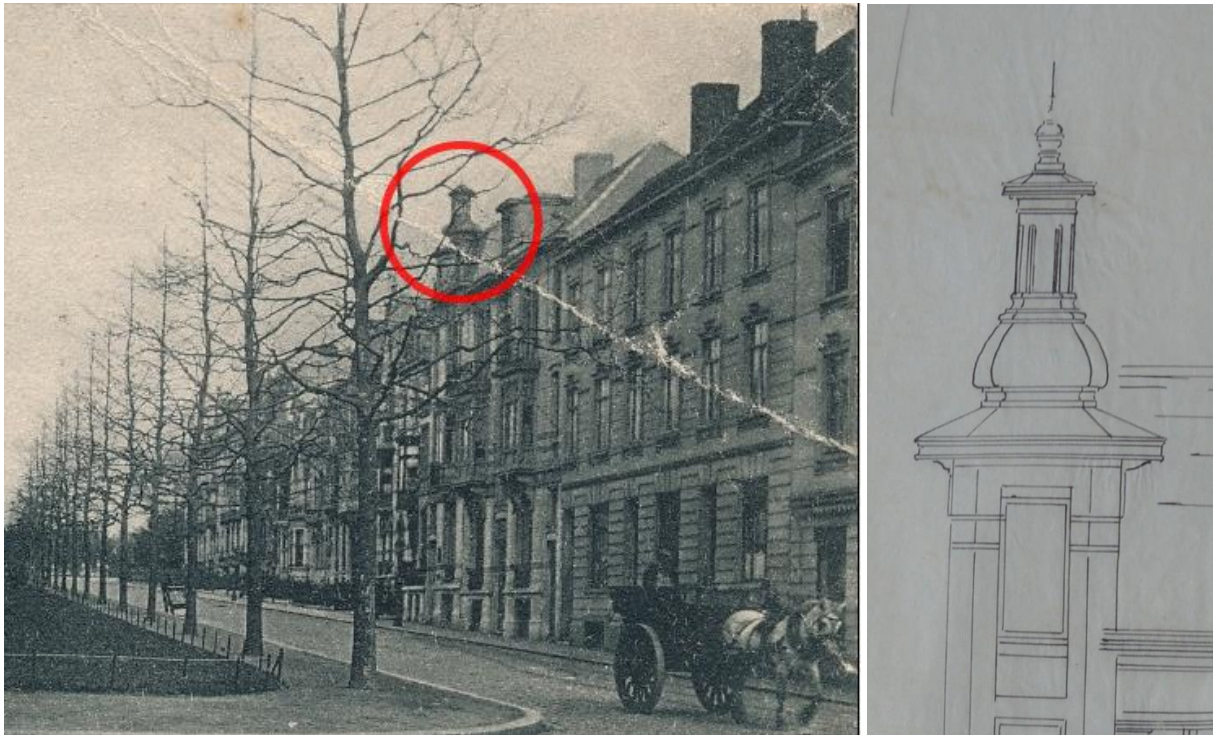

Fig. 71: Op historische foto's¹⁷⁷ is de torenbekroning te zien zoals deze op de originele ontwerptekening¹⁷⁸ weergegeven is.

Verder is ook na 1978 al het originele raamschrijnwerk vervangen door het huidige nieuwe schrijnwerk. Ook de deur met bovenlicht van nummer 107-111 werd vervangen. De grilles werden echter gerecupereerd bij de nieuwe deur. Ook laat de smeedijzeren stijl die naast het volume van het souterrain staat vermoeden dat hier origineel een poortje aan vastgezet heeft in het hekwerk. Dit is allesinds reeds voor 1978 verdwenen.

Schadebeeld

- De sgraffito is bij beide panden vervaagd.
- Het doek met schildering op de zijgevel van nummer 107-111 is vervaagd.
- Verschillende geglazuurde bakstenen in de gevelvlakken zijn verkleurd.

¹⁷⁷ VAN DEN HEUVEL TH. s.d.: *L'Avenue du Parc (SCMS_PBK_1981)* [online] <http://www.beeldbank.stad.gent> (geraadpleegd op 11 juli 2016).

¹⁷⁸ Stadsarchief, reeks G12, 1900-B-50.

3.2.12 Parklaan 113-123

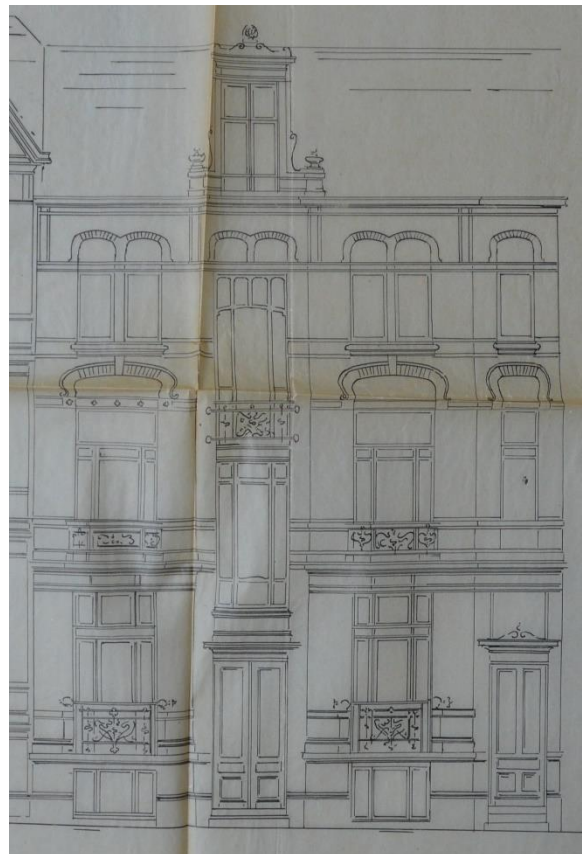

Fig. 72: Links: Overzicht van het ensemble; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁷⁹ (ontwerp niet volgens plan uitgevoerd).

Beschrijving

Beide woningen behoren tot een groter ensemble waartoe ook de naastliggende nummers 99-105 en 107-111 behoren. Deze werden door dezelfde architect in dezelfde periode gebouwd, maar hebben zeer afwijkende architecturale kenmerken, waardoor geopteerd is om deze als twee aparte ensembles te behandelen.

Parklaan 113-121 is een eclectisch getint burgerhuis, in 1900 opgericht als deel van een ensemble van vier eclectische woonhuizen ontworpen door architect Prosper Buyck. Het betreft een rijhuis met een voorgevel van twee traveeën en drie en een halve bouwlaag onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). Het gevelparement uit okerleurige en witte kalksilicaatstenen in staand verband wordt verlevendigd door een hardstenen plint en horizontale banden en waterlijsten in beschilderde natuursteen en/of pleisterwerk. De pilastergevel is opgebouwd uit twee verdiepte traveeën van ongelijke breedte. De brede linkertravee wordt geaccentueerd door een erker op de eerste verdieping, met een bekronend balkon, onder een houten kroonlijst op consoles en klossen. De smalle deurtravee rechts accentueert het trappenhuis en is uitgewerkt als één langgerekte venstertravee die wordt verlengd in een dakvenster. De hardstenen plint is doorbroken met een garagepoort. Hierboven bevindt zich het rechthoekige bel-étagevenster met verdiepte sponning, uitgewerkt als balkon met vensterdeuren en decoratieve smeedijzeren balustrade. Op de eerste

¹⁷⁹ Stadsarchief, reeks G12, 1900-B-50.

verdieping bevindt zich de rechthoekige houten erker op gesculpteerde consoles. De erker heeft een eenvoudige vormgeving met paneelversieringen, geprofileerde roeden en een geprofileerde kroonlijst. Het raamwerk met vaste bovenlichten heeft aan de voorzijde een zesdelige opdeling. De tweede verdieping heeft een balkon met smeedijzeren balustrade met art-nouveauvormgeving.

Het rechthoekige balkonvenster is uitgewerkt als kruisvenster met consoltjes in de bovenhoeken. Het schrijnwerk bestaat uit twee vensterdeuren met vaste bovenlichten, gescheiden door een zwaar uitgevoerde middenstijl. De zone tussen dit balkonvenster en de kroonlijst is bepleisterd en afgewerkt met een geprofileerde lijst. De smalle rechtertravee bestaat uit een suprapositie van de voordeur, twee grote vensters en een dakvenster. De houten vleugel deur is voorzien van twee deurvensters met decoratief smeedwerk, twee brievengleuven, één (mogelijk oorspronkelijk twee) deurtrekker en panelen met art-nouveauvormgeving (waarvan één paneel aangepast is met moderne brievenpleuven). Het vaste bovenlicht met hoekconsoltjes is vijfledig opgedeeld door verticale roeden. Hierboven bevindt zich een verdiept bepleisterd muurvlak (vermoedelijk oorspronkelijk een sgraffitopaneel) onder een getoogde rollaag onder geprofileerde lijst. De twee bovenliggende vensters zijn gevat in één nis met verdiepte sponning onder een getoogde rollaag met hoekconsoltjes en consolevormige sluitsteen. De vensters zijn bescheiden door een bepleisterd muurdeel, mogelijk oorspronkelijk voorzien van een sgraffitopaneel. Het schrijnwerk met roedeverdeling heeft telkens één centraal bewegend deel. De deurtravee wordt verlengd in een rechthoekig dakvenster met gesculpteerde hoekstijlen onder een geprofileerde kroonlijst. Het dakvenster is uitgewerkt als balkon en is voorzien van een decoratieve smeedijzeren balustrade. Behoudens het dakvenster en de garagepoort is alle schrijnwerk origineel.

Parklaan 123 is een eclectisch getint burgerhuis, in 1900 opgericht als deel van een ensemble van vier eclectische woonhuizen ontworpen door architect Prosper Buyck. Het betreft een rijhuis met een voorgevel van twee traveeën en drie en een halve bouwlaag onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). Het gevelparement uit okerleurige en witte kalksilicaatstenen in staand verband wordt verlevendigd door een plint (blauwe hardsteen en pleisterwerk) en horizontale banden en waterlijsten in beschilderde natuursteen en/of pleisterwerk. De voorgevel wordt horizontaal geleed voor een waterlijst boven de bel-étageverdieping, waarbij de bovenliggende verdiepingen uitgewerkt zijn als pilastergevel, onder een houten kroonlijst op consoles en klossen. We maken een onderscheid tussen de brede linkertravee die wordt geaccentueerd door een erker op de eerste verdieping, met een bekronend balkon, en een smalle deurtravee rechts. De beschilderde plint is doorbroken met een keldervenster met eenvoudig schrijnwerk. Hierboven bevindt zich het rechthoekige bel-étagevenster met verdiepte sponning, uitgewerkt als balkon met decoratieve smeedijzeren balustrade. De vensterdeuren hebben een kleine roedeverdeling en vaste bovenlichten met roedeverdeling en groen reliëfglas. Op de eerste verdieping bevindt zich de rechthoekige houten erker op gesculpteerde consoles. De erker heeft een eenvoudige vormgeving met paneelversieringen en een overkragende kroonlijst. Het schrijnwerk heeft met kleine roedeverdeling heeft bovenlichten met roedeverdeling en groen reliëfglas. De tweede verdieping heeft een balkon met smeedijzeren balustrade met art-nouveauvormgeving. Het rechthoekige balkonvenster met consoltjes heeft vernieuwd schrijnwerk. De deuropening is bovenaan afgewerkt met hoekconsoltjes onder een rollaag met geprofileerde lijst. Daarboven bevindt zich een verdiepte nis met sponning. De houten voordeur (vernieuwd tijdens het interbellum) is voorzien van een deurvenster met smeedwerk in geometrische vormgeving, onder een (origineel) bovenlicht. Het langwerpige getoogde venster op de

eerste verdieping heeft een verdiepte sponning onder een rollaag met hoekstenen en geprofileerde lijst. De verdiepte borstwering is afgewerkt met een (vervaagd) sgraffitopaneel met art-nouveauvormgeving. Het schrijnwerk heeft een kleine roedeverdeling met bovenlicht in groen reliëfglas. Het bovenliggende venster is eenvoudiger uitgewerkt. Het betreft een langwerpig getoogd venster onder een rollaag en met geprofileerde dorpel. Het schrijnwerk van het kelderraam, de bel-étageverdieping, de erker, de voordeur (vernieuwd tijdens het interbellum) en het venster op de eerste verdieping is origineel.¹⁸⁰

Fig. 73: Geveldetails van Parklaan 113-121.

¹⁸⁰ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 12-13.

Fig. 74: Geveldetails van Parklaan 123.

Mutaties

Mutaties definiëren ten opzichte van de originele toestand is onmogelijk aangezien het ontwerp niet volgens de ontwerptekening uitgevoerd is en er geen gedetailleerd historisch fotomateriaal bestaat. Bij 113-121 werden in de periode voor 1978 de souterrainvensters vervangen door de huidige garagepoort. Ook werd het raam in het dakvenster vernieuwd en werd naast het dakvenster nog een dakuitbouw bijgeplaatst. Verder bevatten origineel alle ramen een glas-in-loodinvulling, welke in de

periode na 1978 verdwenen. Vermoedelijk waren beide verdiepte velden in de deurtravee oorspronkelijk ingevuld met een sgraffitopaneel.

Bij nummer 123 werd vermoedelijk tijdens de interbellumperiode de huidige voordeur geplaatst, hierbij bleef het bovenlicht behouden. Verder werd in de periode voor 1978 de dakuitbouw opgericht en na 1978 werd het schrijnwerk van de bovenste verdieping vervangen. Vermoedelijk was het verdiepte veld boven de voordeurlatei oorspronkelijk ingevuld met een sgraffitopaneel.

Schadebeeld

Nummer 113-121

- Het dakvenster staat scheef.

Nummer 123

- De gevelstenen zijn sterk verkleurd.
- Het schilderwerk van de plint, schrijnwerk en smeedwerk schilfert af.
- De wandschildering is sterk vervaagd.

3.2.13 Parklaan 127-133

Fig. 75: Visueel ensemble van drie identieke panden.

Fig. 76: Hoekpand nummer 135 hoort volgens de originele plannen bij het ensemble, wat resulteert in een identieke gevelafwerking en ornamentiek als de naastliggende panden. Visueel kan dit pand echter niet bij de andere drie panden als ensemble gerekend worden door zijn afwijkende gevelverhoudingen, ritmiek van gevelopeningen, kroonlijsthogte en dakvolume.

Fig. 77: Originele ontwerp-tekening.¹⁸¹ De panden zijn uiteindelijk niet volgens tekening uitgevoerd.

Beschrijving

Parklaan 127, 129-131 en 133 zijn drie identieke neoclassicistische rijhuizen met een uniforme gevelwand, in 1896 gelijktijdig opgericht met het hoekpand Parklaan 135. De gevel van elk rijhuis telt twee traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De bepleisterde gevel is afgewerkt met schijnvoegen op de gelijkvloerse verdieping, imitatievoegen op de eerste verdieping en vlakke bepleistering op de tweede verdieping, onder een houten kroonlijst op klossen met tandlijst. De gelijkvloerse verdieping heeft een hardstenen plint en is voorzien van een deuropening en een rechthoekig venster met hardstenen dorpel, beide zonder omlijsting. De twee vensters per verdieping zijn gevat in een rechthoekige geprofileerde omlijsting boven hardstenen dorpel, op de eerste verdieping met consolevormige sluitsteen. Alleen bij het linkse pand (Parklaan 127) bleef het originele schrijnwerk bewaard, met uitzondering van het kelderraam). Het betreft een houten paneeldeur met brievingleuf en ijzeren deurraampje onder een vast bovenlicht. Het benedenraam is driedelig met bovenlicht, de overige ramen hebben een klassieke T-opdeling. Alleen het kelderraam van het rechterpand (Parklaan 133) is voorzien van dievenijzers.

Parklaan 135 is een neoclassicistisch hoekpand (café) gelegen op de hoek van de Parklaan met de Burggravenlaan, in 1896 gelijktijdig opgericht met de drie aanpalende panden (Parklaan 127, 129-131 en 133). Het pand heeft een voorgevel van drie bouwlagen en twee traveeën aan de Parklaan, één overhoekse travee en twee traveeën aan de Burggravenlaan met aanpalend eenlaags volume (voorheen de muur van de koer). De bepleisterde gevel is voorzien van doorlopende bepleisterde

¹⁸¹ Stadsarchief, reeks G12, 1896-B-20.

banden en waterlijsten, heeft een begane grond met imitatievoegen en een houten kroonlijst op klossen met tandlijst onder een zadeldak (pannen, nok telkens parallel aan de straat). De gelijkvloerse verdieping telt vier vensters en een toegangsdeur, die zich op hoek bevindt, allen zonder omlijsting en met hardstenen dorpels. De (beschilderde) hardstenen plint heeft vier getoogde kelderramen. De vijf vensters per verdieping zijn gevat in een rechthoekige geprofileerde omlijsting boven hardstenen dorpel, op de eerste verdieping met consolevormige sluitsteen.¹⁸²

Fig. 78: Geveldetails van Parklaan 127-135.

¹⁸² Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 11-12.

Mutaties

Mutaties definiëren ten opzichte van de originele toestand is onmogelijk aangezien het ontwerp niet volgens de ontwerptekening uitgevoerd is en er geen gedetailleerd historisch fotomateriaal bestaat.

Bij recentere renovatiewerken werd al het deur- en raamschrijnwerk van de centrale panden vervangen (op het kelderraam van 133 na), enkel de uiterst linkse pand behield zijn originele houten schrijnwerk. bij het hoekpand werd het schrijnwerk vervangen door schrijnwerk naar bestaand model. Ook verdwenen de dievenijzers voor de kelderramen van twee linkerpanden en de gootklossen van nummer 129-131. Bij nummer 133 werd een dakuitbouw geplaatst. Bij het hoekpand werd de inkomdeur vervangen.

Schadebeeld

- Het schilderwerk op de bepleistering en kroonlijst van 127-131 schilfert af.

3.2.14 Parklaan 2 – Fortlaan 96-97

Fig. 79: Hedendaagse toestand.

Beschrijving

Parklaan 2 - Fortlaan 96-97 is een beeldbepalend modernistisch hoekpand, volgens gevelsteen in 1935 ontworpen door architect Raoul Van Houtte. Dit appartementsgebouw heeft een gevel van drie bouwlagen en vijf traveeën aan de Parklaan, één overhoekse travee en drie traveeën aan de Fortlaan, onder een plat dak. Strak gevelontwerp, gekenmerkt door een gevelbrede uitbouw op de verdiepingen bestaande uit een combinatie van in- en uitspringende erkervolumes en terrassen met

buisleuning. De verdiepingen worden extra benadrukt door een verschillend gevelparement op de begane grond en de verdiepingen, respectievelijk donkerpaarse en gele bakstenen metselwerk. De horizontale lijnvoering van het gevelontwerp wordt bekomen door de lage hardstenen plint, beschilderde betonnen banden en doorlopende dorpels, de bandvensters en de sterk overkragende kroonlijst. De gevel wordt geritmeerd door rechthoekige vensteropeningen, op de begane grond met hardstenen dorpels. De eerste twee traveeën aan de Parklaan zijn verticaliserend uitgewerkt, met een verdiepte eerste travee met garagepoort met bovenlicht. Daarnaast een deur met brede hardstenen omlijsting onder twee grote patrijspoorten. Naast de deur is een gevelsteen met opschrift “*RAOUL VAN HOUTTE / ARCHITECTE 1935*”. Aan de Fortlaan zijn nog twee smalle deuren. Het houten schrijnwerk is grotendeels vervangen, maar sporadisch bewaard zoals bij het hoekvenster op de eerste verdieping.¹⁸³

Mutaties

Dit pand is pas opgebouwd in de periode tussen 1933 en 1937, na de sloop van het lusthof dat hier sinds het einde van de 19^e eeuw aanwezig was. Er zijn geen originele geveltekeningen of historische foto's bewaard gebleven van de woning, waardoor mutaties ten opzichte van de originele toestand achterhalen onmogelijk is. Wel is te zien dat het schrijnwerk grotendeels vervangen is.

¹⁸³ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 11.

3.2.15 Parklaan 4

Fig. 80: Hedendaagse toestand.

Beschrijving

Parklaan 4 is een modernistisch rijhuis met enkelhuisopstand van twee traveeën en vier (oorspronkelijk drie) bouwlagen onder mansardedak (oorspronkelijk plat dak), volgens kadaster gebouwd in 1933. De gevel is opgebouwd uit een brede linkertravee met driezijdige erkeruitbouw en een smallere rechtertravee met verdiepte portiek onder een eenvoudige kroonlijst in kunststof. Het gevelparement in rode baksteen wordt verlevendigd door een lage hardstenen plint en wit beschilderde betonnen banden met horizontaliserende werking. De verdiepte portiek met afgeschuinde dagkanten wordt door betonnen elementen onderverdeeld in een deur, flankerend venster en langwerpige bovenlicht. De deur heeft een groot deurvenster met decoratief smeedwerk. De venster en het bovenlicht hebben decoratieve dievenijzers. Links van de deur is een voetschraper bewaard. De begane grond is verder voorzien van twee gekoppelde rechthoekige vensters boven hardstenen dorpels. De eerste verdieping wordt bepaald door een driezijdige erkeruitbouw in beton met bakstenen parement op de borstwering en een subtiel uitkragende kroonlijst, identiek schrijnwerk als op de begane grond. Het venster boven de deur heeft ook gelijkaardig schrijnwerk boven een hardstenen dorpel en met omlijsting in baksteen onder een betonnen linteel. De voormalige zolderverdieping onder de kroonlijst is volledig uitgewerkt in beton met horizontale banden en voorzien van een strook met drie bandvensters. In het dak werd recent een extra mansardeverdieping toegevoegd met leien, voorzien van een overdekt dakterras en een dakvenster.

Alle schrijnwerk is bewaard en bestaat uit gevernist houten ramen met vaste bovenlichten met kleine roedeverdeling. Op de zolderverdieping betreffen het kleine ramen zonder bovenlicht.¹⁸⁴

Mutaties

Dit pand is pas opgebouwd in de periode tussen 1933 en 1937, na de sloop van het lusthof dat hier sinds het einde van de 19^e eeuw aanwezig was. Er zijn geen originele geveltekeningen of historische foto's bewaard gebleven van de woning, waardoor mutaties ten opzichte van de originele toestand achterhalen onmogelijk is. Wel is te zien dat er recent een mansardeverdieping toegevoerd werd op het platte dak.

3.2.16 Parklaan 6

Fig. 81: Hedendaagse toestand.

¹⁸⁴ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 11.

Beschrijving

Parklaan 6 is een modernistisch rijhuis van drie bouwlagen onder plat dak, volgens gevelsteen in 1936 ontworpen door architect Geo. Pauwels. Strak gevelontwerp, gekenmerkt door een gevelbrede loggia-uitbouw op de eerste verdieping (gecombineerde erker en terras). De horizontale lijnvoering van het gevelontwerp wordt benadrukt door de verdiepte lintvoegen, houten kroonlijst op klossen en buisleuning van de terrassen. Gevelparement van gele baksteen in halfsteensverband op een lage hardstenen plint met accenten in blauwe hardsteen en wit beschilderde betonnen banden. De plint bewaart een laag keldervenster met dievenijzer, een wateraansluiting, voetschraper en gevelsteen met opschrift "GEO. PAUWELS / ARCHITECTE / GAND 1936". De gelijkvloerse verdieping wordt gekenmerkt door een groot erkerraam met bovenlichten met een hardstenen dorpel en hoekpijlers, geflankeerd door een verdiepte portiek. De houten voordeur heeft een groot deurvenster met geometrisch smeedwerk. De uitbouw op de eerste verdieping heeft een erker met bovenlichten en vermoedelijk centraal guillotineraam. Het aansluitend terras heeft een gekoppelde deur en venster en is afgewerkt met een metalen buisleuning. In het gevelvlak boven de erker is een horizontaliserende houten kroonlijst op klossen. Daarboven het dakterras met metalen buisbalustrade tussen twee opgaande muurdelen. Het origineel schrijnwerk bleef behouden.¹⁸⁵

Mutaties

Dit pand is pas opgebouwd in de periode tussen 1933 en 1937, na de sloop van het lusthof dat hier sinds het einde van de 19^e eeuw aanwezig was. Er zijn geen originele geveltekeningen of historische foto's bewaard gebleven van de woning, waardoor mutaties ten opzichte van de originele toestand achterhalen onmogelijk is. Vermoedelijk is de gevel ongewijzigd gebleven.

¹⁸⁵ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 10-11.

3.2.17 Ensemble: Parklaan 8 tot 18-18D

Fig. 82: Hedendaagse toestand.

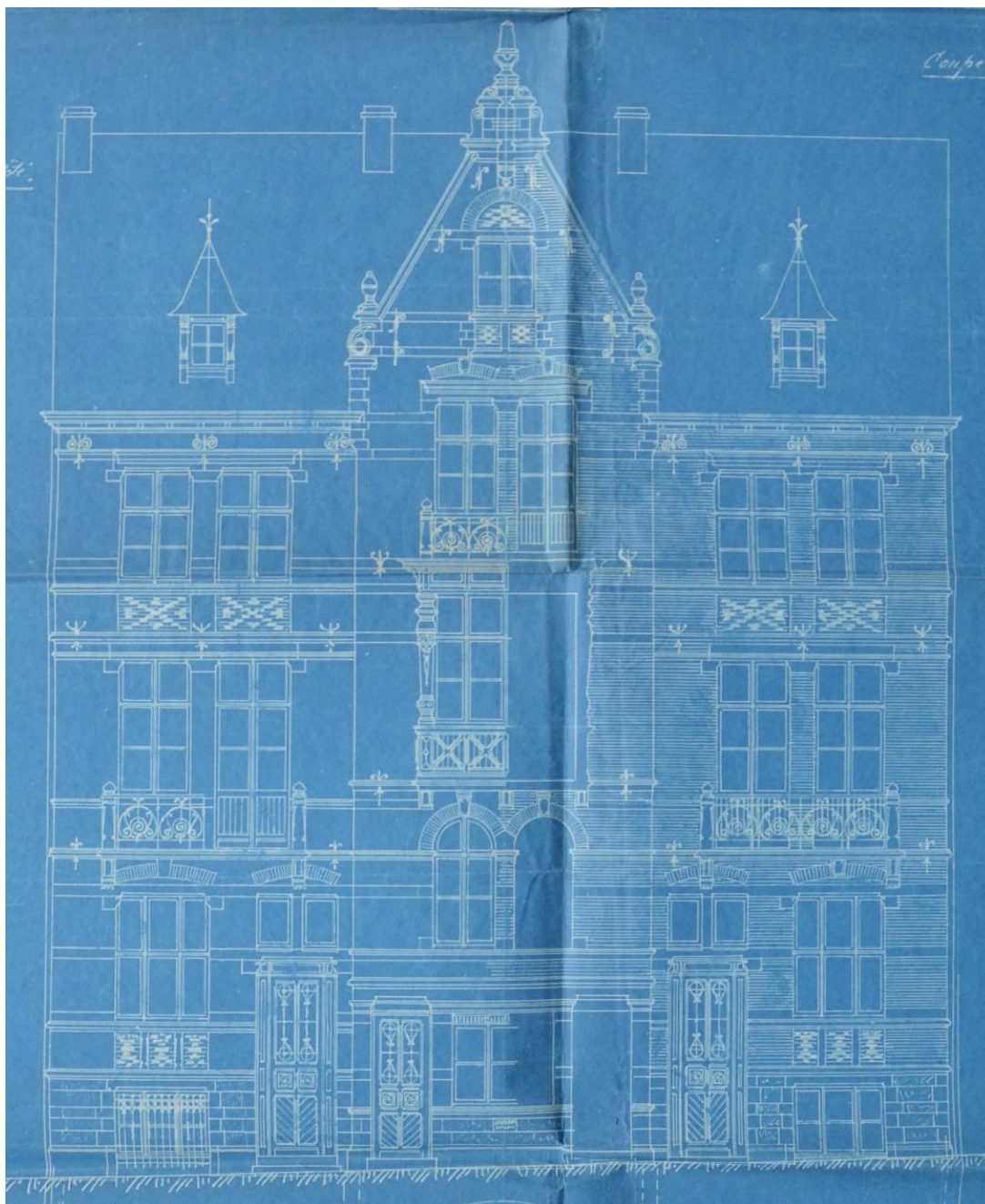

Fig. 83: Originele ontwerp-tekening.¹⁸⁶

Beschrijving

Parklaan 8-18D is een eclectisch getinte eenheidsbebouwing van drie woonhuizen, volgens gevelopschrift in 1899 ontworpen door Jules-Pascal Ledoux. Het ensemble heeft een verankerde bakstenen voorgevel van zes traveeën met drie bouwlagen (vier in het middenpand) onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat; haaks op de straat bij het middenpand). De centrale woning is uitgewerkt als middenrisaliet met bekronende puntgevel terwijl de beide licht verzonken zijpanden zijn opgebouwd volgens spiegelbeeldschema onder een houten kroonlijst op klossen en bekronende dakkapel onder leien en gietijzeren bekroning (alleen bewaard in het linkerpand). De gevels worden horizontaal geritmeerd door doorlopende lekdrempels en natuurstenen banden in

¹⁸⁶ Stadsarchief, reeks G12, 1899-B-13.

een combinatie van blauwe hardsteen en beschilderde natuursteen (blauwe hardsteen of zandsteen). Alle muuropeningen zijn afgewerkt door een ontlastingsboog in gele baksteen (sommige met sluitsteen) en behielden hun origineel houten schrijnwerk met bovenlichten met kleine roedeverdeling en groen reliëfglas. Op twee rondboogvensters na zijn alle muuropeningen rechthoekig met natuurstenen hoekconsoltjes.

De centrale woning (Parklaan 10) is uitgewerkt als middenrisaliet met bekronende puntgevel met voluutvormige vleugelstukken, een overhoeks topstuk met siervaas. In de beschilderde natuurstenen onderbouw met lage hardstenen plint bevinden zich een deuropening, een venster en een tot venster omgevormde deuropening. In de bossageplint zijn een kelderraam en twee ijzeren voetschrapers bewaard, samen met de gevelsteen met opschrift "Jul. Pasc. Ledoux / architecte / 1899". De vensters zijn voorzien van houten rolluiken en de paneeldeur heeft schijfmotieven, twee deurvensters met smeedwerk en een centrale deurtrekker. De bovenliggende tussenverdieping heeft twee gekoppelde waarbij de centrale kolom een natuurstenen sluitsteen heeft met gebeeldhouwd "duiveltje" of vleermuis. Hierboven bevindt zich de houten erker met bekronend smeedijzeren balkonhek. De erker steunt op drie natuurstenen consoles en zichtbare metalen balken. Het verzorgde houtsnijwerk heeft neoclassicistische en neo-Vlaamse-rennaissancekenmerken onder een overkragende kroonlijst op consoles met gekoppelde tollen. Op het balkon zijn twee gekoppelde vensterdeuren. De geveltop bewaart tenslotte een zoldervenster met een verdiepte borstwering en bekronend boogveld (voorheen van tegels voorzien).

De twee zijpanden (Parklaan 8 en 18-18D) zijn identiek opgebouwd volgens spiegelbeeldschema. De gelijkvloerse verdieping heeft een hogere hardstenen bossageplint, doorbroken door een souterrainvenster onder een linteel met gutae en voorzien van gietijzeren dievenijzers (alleen bewaard bij het rechterpand, nummer 8). Daarboven het benedenvenster van de bel-étageverdieping met verdiepte borstwering met tegels met eglomiséschilderingen tussen natuurstenen pilasters. De voordeur met bolkozijnbovenlicht is hoger dan deze in het middenpand. De houten toegangsdeur heeft een identieke vormgeving, maar zonder de deurvensters en met een andere deurtrekker. Er bleef ook een ijzeren voetschraper bewaard. De eerste verdieping wordt gemarkeerd door een balkon op een hardstenen vloerplaat en twee natuurstenen consoles. Het gietijzeren balkonhek is gevat tussen twee gesculpteerde natuurstenen hoekpijlers. Twee gekoppelde vensterdeuren, identiek aan deze in het middenpand. Op de tweede verdieping zijn twee gekoppelde vensters waarbij de verdiepte borstweringen voorzien zijn van tegels met gelijkaardige eglomiséschilderingen. In het dak bevindt zich een spitse dakkapel onder leien met ijzeren bekroning (alleen bewaard bij het linkerpand, nummer 18-18D).¹⁸⁷

¹⁸⁷ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 9-10.

Fig. 84: Geveldetails van Parklaan 8-18D.

Mutaties

De gevels zijn sinds de opbouw ervan in 1899 grotendeels ongewijzigd gebleven. Wel zijn volgende ingrepen uitgevoerd:

- Bij het rechterpand werd de dakkapel verwijderd en vervangen door een daklicht.
- Bij het centrale pand werd de rechtse deuropening op een bijna onzichtbare manier verbouwd tot venster. Enkel de overblijvende voetschraper en naden in de plint zijn getuigen van deze voormalige deuropening. Alle ramen van de tweede en derde verdieping werden vervangen door recent schrijnwerk naar historische vormgeving.
- Bij het linkerpand werden de dievenijzers van voor het souterrainvenster verwijderd. Het raam werd vervangen door een recent raamluik. Ook werden in een recente periode zonnepanelen op het dak gelegd. Alle ramen werden vervangen door recent schrijnwerk naar historische vormgeving.

Schadebeeld

- De schilderijen in de glastegels zijn vervaagd.

3.2.18 Parklaan 20-26

Fig. 85: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁸⁸.

Beschrijving

Parklaan 20-26 is een neoclassicistisch burgerhuis uit 1900 ontworpen door Jules Ledoux in 1899. Het rijhuis heeft een bepleisterde gevel van twee traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De gevel wordt horizontaal geritmeerd door doorlopende lekdrempels en bepleisterde lijsten onder een houten kroonlijst met tandlijst op consoles met tussenin twee rechthoekige geprofileerde spiegels. De gevel is opgebouwd uit een deurtravee links en een bredere uitspringende rechtertravee met op de eerste verdieping een erker met bekronend balkon. De rechthoekige houten erker steunt op twee kleine gesculpteerde consoles en heeft een neoclassicistische afwerking met panelen, hoekpilasters en een geprofileerde kroonlijst met daarboven de decoratieve smeedijzeren. De souterrain is afgewerkt met een hardstenen plint

¹⁸⁸ Stadsarchief, reeks G12, 1899-B-41.

met daarboven vlak pleisterwerk, doorbroken door een keldervenster en de hoge toegangsdeur. De houten vleugel deur bestaat uit een paneel deur, een deurvenster met decoratief smeedwerk en centraal een deurtrekker. Deze deur is gevat in een brede omlijsting onder een fries met schijfmotieven en een bovenlicht met reliëfglas. Naast de deur is een voetschraper bewaard. De bel-etageverdieping is afgewerkt met schijnvoegen en heeft één rechthoekige vensteropening met vlakke omlijsting en origineel schrijnwerk met zesdelige raamopdeling. De ramen op de twee bovenliggende verdiepingen hebben een rechthoekige geprofileerde omlijsting met borstweringen met schijfmotief. De deur en het venster van de bel-étageverdieping zijn origineel. Het overige schrijnwerk werd vernieuwd, maar met behoud van de oorspronkelijke opdelingen (met uitzondering van het kelderraam).¹⁸⁹

Fig. 86: Geveldetails van Parklaan 20-26.

Mutaties

De gevel is sinds de opbouw ervan in 1900 grotendeels ongewijzigd gebleven. Wel is te zien dat het ontwerp niet volledig volgens de originele plannen uitgevoerd is. Zo is het mansardedak met dakkapel niet uitgevoerd, en is in de plaats geopteerd om de souterrainverdieping te verhogen. Dit

¹⁸⁹ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 9.

werd waarschijnlijk gedaan om de kroonlijshoogte te laten aansluiten bij het naastliggende pand. Verder is al het raamschrijnwerk, op het bel-étage raam na, in een latere periode vervangen door nieuw schrijnwerk vormgegeven naar historisch voorbeeld, op het souterrainraam met hedendaags uitzicht na.

Schadebeeld

- De houten omkasting van de onderzijde van de erker is aangetast door vocht.

3.2.19 Ensemble: Parklaan 28 tot 34-40

Fig. 87: Overzicht van het gevelensemble, waarbij de vijf huizen door hun bijna identieke gevelafwerking, vormgeving, stijl en verhoudingen een ensemble vormen, maar nummer 20-26 (uiterst rechts) hoort niet bij de oorspronkelijke bouwaanvraag.

Fig. 88: Huidige toestand van nummer 28 (links) en 30 (rechts).

Fig. 89: Huidige toestand van nummer 32 (links) en 34-40 (rechts).

Beschrijving

Parklaan 28, deel van een uniforme gevelwand van vier identieke burgerhuizen, gebouwd in 1898. Het burgerhuis heeft een bepleisterde gevel van drie traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De gevel wordt horizontaal geritmeerd door doorlopende lekdrempels en bepleisterde lijsten onder een houten kroonlijst op klossen en met tandlijst. Centraal op de eerste verdieping bevindt zich een trapezoidale houten erker op twee kleine gesculpteerde consoles. De rechthoekige houten erker heeft een neoclassicistische afwerking met panelen, hoekpilasters en een overkragende geprofileerde kroonlijst op klossen. De souterrain is afgewerkt met een (overschilderde) hardstenen plint met daarboven imitatie metselwerk, doorbroken door een garagepoort. De hoge toegangsdeur heeft dezelfde hoogte als de vensters van de bel-étageverdieping. De houten vleugel deur bestaat uit twee paneeldeuren met daarboven een zone met twee cirkelvormige bovenlichten en vervolgens een klassiek rechthoekig bovenlicht met reliëfglas. Naast de deur is een voetschraper bewaard. De bel-étageverdieping is afgewerkt met doorlopende imitatievoegen en telt twee rechthoekige vensteropeningen zonder omlijsting en met guillotineramen. De ramen op de twee bovenliggende verdiepingen hebben een rechthoekige geprofileerde omlijsting, op de eerste verdieping met gecanneleerde borstweringen.

Parklaan 30, deel van een uniforme gevelwand van vier identieke burgerhuizen, gebouwd in 1898. Het burgerhuis heeft een bepleisterde gevel van drie traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De gevel wordt horizontaal geritmeerd door doorlopende lekdrempels en bepleisterde lijsten onder een houten kroonlijst met tandlijst (klossen verwijderd). Centraal op de eerste verdieping bevindt zich een houten erker op twee gesculpteerde consoles. De rechthoekige houten erker heeft een neoclassicistische afwerking met panelen, hoekpilasters en een overkragende kroonlijst op klossen. De souterrain is afgewerkt met een hardstenen plint met daarboven vlak pleisterwerk (voorheen voorzien van imitatie metselwerk). De hoge toegangsdeur heeft dezelfde hoogte als de vensters van de bel-étageverdieping. Van het schrijnwerk van deze deur bleef alleen het bovenlicht bewaard. Naast de deur zijn een wateraansluiting en voetschraper bewaard. De bel-étageverdieping is afgewerkt met doorlopende imitatievoegen en telt twee rechthoekige vensteropeningen zonder omlijsting en met guillotineramen. De ramen op de twee bovenliggende verdiepingen hebben een rechthoekige geprofileerde omlijsting, op de eerste verdieping met gecanneleerde borstweringen.

Parklaan 32, deel van een uniforme gevelwand van vier identieke burgerhuizen, gebouwd in 1898 en aangepast tijdens het interbellum. De voorgevel telt drie traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De gevel wordt horizontaal geritmeerd door doorlopende lekdrempels onder een houten kroonlijst op klossen en een tandlijst. Centraal op de eerste verdieping bevindt zich een erker onder een geprofileerde kroonlijst. De souterrain is afgewerkt met een hardstenen plint die doorloopt in de hardstenen omlijsting boven de twee keldervensters en de vernieuwde deur. Daarboven is de gevel afgewerkt met vernieuwde schijnvoegen. Het pand heeft een hoge toegangsdeur en rechthoekige vensteropeningen. Twee bewaarde guillotineramen op de bel-étageverdieping.

Parklaan 34-40, deel van een uniforme gevelwand van vier identieke burgerhuizen, gebouwd in 1898. Het burgerhuis heeft een bepleisterde gevel van drie traveeën en drie en een halve bouwlaag (souterrain) onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De gevel wordt horizontaal

geritmeerd door doorlopende lekdrempels en bepleisterde lijsten onder een houten kroonlijst op klossen en een tandlijst. Centraal op de eerste verdieping bevindt zich een houten erker op twee gesculpteerde consoles. De rechthoekige houten erker heeft een neoclassicistische afwerking met panelen, hoekpilasters en een overkragende geprofileerde kroonlijst op klossen. De souterrain is afgewerkt met een hardstenen plint die doorloopt in de hardstenen omlijsting boven de twee keldervensters. Daarboven is de gevel afgewerkt met imitatie metselwerk. De hoge toegangsdeur heeft dezelfde hoogte als de vensters van de bel-étageverdieping. De houten vleugeldeur bestaat uit twee paneeldeuren met daarboven een zone met twee cirkelvormige bovenlichten en vervolgens een klassiek rechthoekig bovenlicht. Naast de deur zijn een wateraansluiting en voetschraper bewaard. De bel-étageverdieping is afgewerkt met doorlopende imitatievoegen en telt twee rechthoekige vensteropeningen zonder omlijsting en met guillotineramen. De ramen op de twee bovenliggende verdiepingen hebben een rechthoekige geprofileerde omlijsting.¹⁹⁰

¹⁹⁰ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 8-9.

Fig. 90: Geveldetails van Parklaan 28.

Fig. 91: Geveldetails van nummer 30.

Fig. 92: Geveldetails van nummer 32.

Fig. 93: Geveldetails van nummer 34-40.

Mutaties

Aangezien er geen originele bouwplannen of historische foto's van de panden beschikbaar zijn, kan niet met zekerheid gezegd worden wat de originele toestand was. Wel kan vastgesteld worden:

Nummer 28

- De souterrainvensters werden verbouwd tot garagepoort.

Nummer 30

- De souterrainvensters werden verbouwd tot garagepoort.
- De voordeur werd verlaagd waardoor deze heden een tweeledig bovenlicht heeft.
- De gootklossen werden verwijderd.

Nummer 32

- De originele gevelafwerking werd vervangen door een gevel in baksteenparement, vermoedelijk gebeurde dit tijdens het interbellum.
- De natuurstenen plint werd in dezelfde periode vervangen door de huidige.
- De voordeur werd vervangen, inclusief bovenlicht.
- De erker werd vernieuwd.

Nummer 34-36

- Al het schrijnwerk op de verdiepingen werd vernieuwd.
- Op de bovenste verdieping werd een ventilatiekanaal door de gevel getrokken.

Schadebeeld

Nummer 28

- Schilderwerk van het schrijnwerk en de erker schilfert af.

Nummer 30

- Ontbrekende gootklossen.

Nummer 32

- Zware scheurvorming in het schouwvolume.

Nummer 34-40

- De gevel is in goede staat.

3.2.20 Parklaan 42-42E

Fig. 94: Hedendaagse toestand.

Dit pand is pas na 1978 opgetrokken, na de sloop van de originele eind-19^e eeuwse bebouwing. Dit gebouw wordt niet verder in het beschermingsbesluit behandeld en wordt bijgevolg niet verder besproken.

3.2.21 Parklaan 44-72

Fig. 95: Hedendaagse toestand.

Dit pand is pas rond het midden van de jaren 1970 opgetrokken, na de sloop van de originele eind-19^e eeuwse bebouwing. Dit gebouw wordt niet verder in het beschermingsbesluit behandeld en wordt bijgevolg niet verder besproken.

3.2.22 Parklaan 76-76A

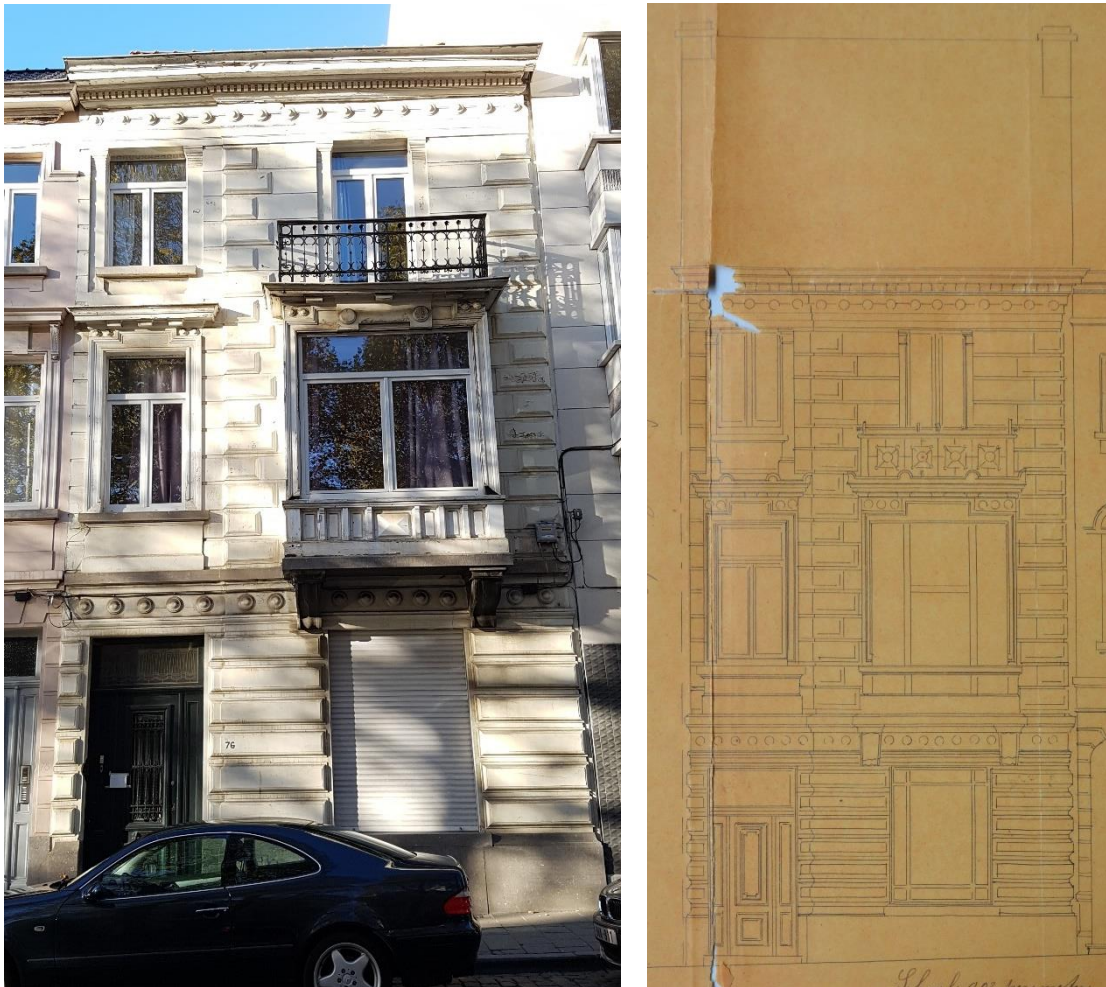

Fig. 96: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerptekening.

Beschrijving

Dit neoclassicistisch rijhuis uit 1895 heeft een voorgevel van twee traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De bepleisterde gevel bestaat uit een smalle verdiepte deurtravee links en een brede rechtertravee met erker en bovenliggend balkon, onder een houten kroonlijst met tandlijst en fries met schijfmotieven. De gevel is voorzien van schijnvoegen waarbij de rechtertravee wordt afgelijnd door negblokken. De gelijkvloerse verdieping wordt gemarkeerd door een doorlopende lekdrempel in blauwe hardsteen en een fries met schijfmotieven. De hardstenen plint heeft een geprofileerde bovenrand en bewaart een wateraansluiting en metalen voetschraper. De voordeur bestaat uit een houten paneeldeur met schijfmotief, een groot deurvenster met decoratief smeedwerk en centraal een deurtrekker met ingewerkte brievenleuf. Deze deur is gevat in een brede omlijsting onder een vast bovenlicht met achterliggend glas-inloodpaneel. De houten erker rust op een vloerplaat en twee kleine consoles in blauwe hardsteen. De erker bewaart zijn structuur met decoratieve panelen, een diamantkop en schijfmotieven, onder een uitkragende geprofileerde (verweerde) kroonlijst op klossen. Het schrijnwerk is vernieuwd. Bovenop de erker bevindt zich het balkon met decoratieve smeedijzeren balustrade. De rechthoekige vensters hebben hardstenen dorpels en hebben diverse omlijstingen. Het benedenvenster heeft geen omlijsting. Het venster boven de voordeur is gevat in een geprofileerde omlijsting met daarboven

schijfmotieven en een geprofileerde waterlijst op klossen. De twee vensters op de tweede verdieping zijn gevat tussen kleine pilasters met subtiel geprofileerde kapitelen.¹⁹¹

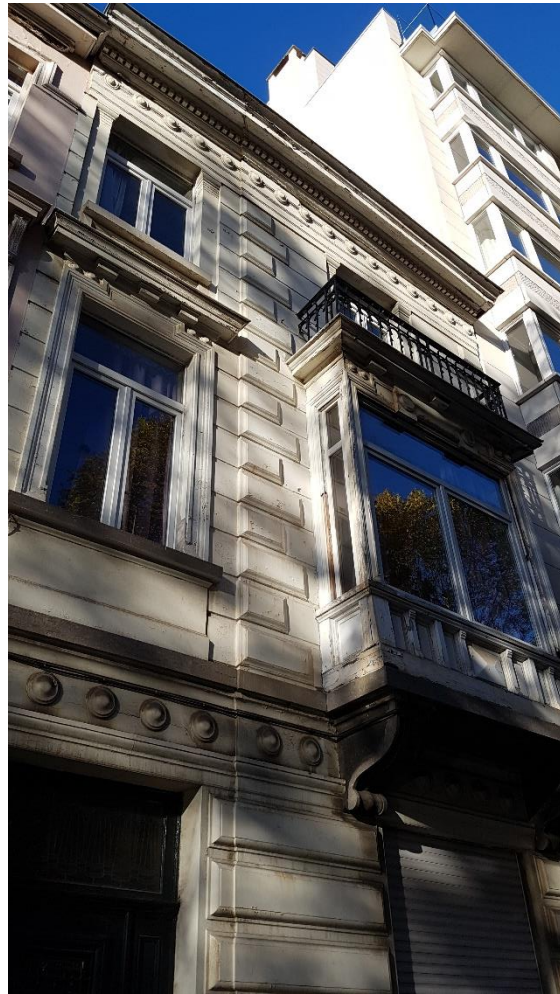

Fig. 97: Geveldetails van Parklaan 76-76A.

Mutaties

De gevel is sinds de opbouw ervan in 1895 grotendeels ongewijzigd gebleven. Wel is het originele schrijnwerk na 1978 vervangen door recent schrijnwerk.

Schadebeeld

- De bakgoot met kroonlijst, kroonlijst van de erker en houten onderzijde van de erker zijn aangetast door vocht.
- Het schilderwerk op de gevelbeploistering schilfert af.
- De voetschraper is losgekomen.

¹⁹¹ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 7-8.

3.2.23 Parklaan 78

Fig. 98: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerp-tekening¹⁹².

Beschrijving

Parklaan 78 is een neoclassicistisch burgerhuis uit 1895-1896 met een voorgevel van twee traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). Het rijhuis heeft een bepleisterde voorgevel met rechthoekige muuropeningen boven hardstenen dorpels onder een eenvoudige houten kroonlijst. De gelijkvloerse verdieping is voorzien van een hardstenen plint met daarboven schijnvoegen. Het schrijnwerk van de deur bleef bewaard en bestaat uit een houten paneeldeur met groot deurvenster met metalen grille en centraal een deurtrekker met ingewerkte brievenleuf. Deze deur is gevat in een brede omlijsting onder een vast bovenlicht. Links van de deur is een uitsparing voor een voetschraper. In de linkertravee is boven het benedenvenster een balkon aangebracht. Dit rust op twee gesculpteerde consoles en is voorzien van decoratief smeedijzeren hekwerk. De vensters op de eerste verdieping hebben een geprofileerde omlijsting onder geprofileerde kroonlijsten op consoles. De twee bovenliggende vensters hebben alleen een doorlopende profilering aan de bovenranden.¹⁹³

¹⁹² Stadsarchief, reeks G12, 1895-B-40.

¹⁹³ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 7.

Fig. 99: Geveldetails van Parklaan 78.

Mutaties

De gevel is sinds de opbouw ervan in 1895 grotendeels ongewijzigd gebleven. Wel is het originele schrijnwerk na 1978 vervangen door recent schrijnwerk.

Schadebeeld

- De kroonlijst is aan de rechterzijde aangetast door vocht.
- De voetschraper ontbreekt.

3.2.24 Parklaan 80

Fig. 100: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerptekening¹⁹⁴.

Beschrijving

Parklaan 80 is een imposant burgerhuis uit 1897 in neo-Vlaamse-renaïssancestijl. De voorgevel telt twee traveeën en drie bouwlagen, onder een zadeldak (kunstleien, nok parallel aan de straat). De gevel wordt gemarkeerd door de brede linkertravee met verjongende erker en bekronende balkons die eindigt in een puntgevel met sterk uitkragende daklijst. De smalle deurtravee eindigt in een houten kroonlijst met tollen. De bakstenen gevel heeft een sterk gesculpteerde hardstenen plint en wordt geritmeerd door doorlopende dorpels en speklagen. Verder wordt het gevelparement verlevendigd door gele en groen-blauwe geglazuurde bakstenen. De houten erker rust op een hardstenen vloerplaat en zware gesculpteerde hardstenen consoles. Tussen de consoles bevindt zich het grote rechthoekige benedenvenster met houten schrijnwerk met originele roedeverdeling en

¹⁹⁴ Stadsarchief, reeks G12, 1896-B-18.

glas-in-loodramen als bovenlichten. De erker is uitgewerkt met fijn houtsnijwerk en bewaart zijn originele opdeling met rondbogige bovenlichten. De borstwering is afgewerkt met een balustrade en de hoekelementen met wortelmotieven. De sterk uitkragende kroonlijst wordt geschraagd door consoles met tollen met tussenin faïencetegels. Het bekronend balkon op de bovenliggende verdieping heeft een houten balustrade met smeedijzeren hekwerk en hoge vensterdeuren bekroond door een gelijkaardige kroonlijst op consoles met tollen. Daarboven een kleiner balkon met gelijkaardige balustrade als de onderliggende verdieping. De vensterdeur van deze bovenste verdieping is bekroond met een fries van faïencetegels onder een geprofileerde houten waterlijst. Aan weerszijden van de vensterdeur zijn diamantkoppen in de gevel ingewerkt. De houten paneeldeur heeft twee identieke deurvensters met fraai rondbogig bovenlicht met spaken. Verder bleven ook de brievengleuf en deurgreep bewaard. De rechthoekige deuropening wordt bekroond met een houten hoofdgestel in de vorm van een driehoekfronton met bekroning, steunend op consoles met daartussen een cartouche die leest “JAER 1897”. De twee bovenliggende vensters zijn identiek, met uitzondering van de met hekwerk versierde borstwering op de eerste verdieping. Beide behielden hun schrijnwerk en hebben een geprononceerde ligger en een bekroning, identiek aan dit van het venster in de geveltop. Alle schrijnwerk in de voorgevel bleef bewaard.¹⁹⁵

Fig. 101: Geveldetails van Parklaan 80.

¹⁹⁵ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 7.

Mutaties

De gevel is sinds de opbouw ervan in 1897 ongewijzigd gebleven.

Schadebeeld

De gevel verkeert in goede staat.

3.2.25 Ensemble: Parklaan 82 tot 86

Fig. 102: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerp-tekening¹⁹⁶.

Beschrijving

Parklaan 82, oorspronkelijk een samenstel van drie identieke enkelhuizen uit 1894, samen met nummers 84 en 86. Het rijhuis heeft een pilastergevel van twee traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De gelijkvloerse verdieping is voorzien van een hardstenen plint en schijnvoegen. De houten voordeur, vermoedelijk een toevoeging uit het interbellum, bleef behouden. Het betreft een geverniste houten deur met groot getoogd deurvenster afgewerkt met hekwerk met geometrische art-decomotieven en centraal monogram “DK” gevat in een cirkel. Onderaan voorzien van een brievenleuf, bovenaan met vast bovenlicht met achter het vensterglas een veelkleurig glas-in-loodpaneel. Daarnaast bevindt zich het getoogde benedenvenster met hardstenen dorpel en vernieuwd schrijnwerk. De gelijkvloerse verdieping wordt van de bovenliggende verdiepingen gescheiden door middel van een uitgesproken doorlopende lekdrempel en doorlopende dorpels in blauwe hardsteen. Daarboven bevinden zich de geblokte penanten (met subtiel geprofileerde imposten) met tussenin de verdiepte muurvlakken met de vensteropeningen.

¹⁹⁶ Stadsarchief, reeks G12, 1894-B-37.

Het betreft getoogde muuropeningen met hardstenen dorpels en vernieuwd schrijnwerk, waarvan deze op de eerste verdieping verbonden zijn door een bekronende omlijsting.

Parklaan 84, oorspronkelijk samen met nummers 82 en 86 een samenstel van drie identieke enkelhuizen uit 1894, met vernieuwde gevel in beaux-artsstijl uit 1923 door architect Maurice Aubert. De straatgevel telt twee traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). Imposante en rijk gedecoreerde façade in beaux-artsstijl met een parement in hoogwaardige natuursteen-imitatie, vermoedelijk in combinatie met echte natuursteen. De gevel is opgebouwd uit een smalle deurtravee links en een brede rechtertravee met 'bow window' op de eerste verdieping. Hoewel de kroonlijst werd verhoogd en de lekdrempel boven de gelijkvloerse verdieping werd verlaagd, hield het nieuwe ontwerp rekening met de verhoudingen en gevelritmiek van het ensemble dat zich hier ooit bevond. Zo bleven de inplanting en basisvorm van de raamopeningen (behoudens de toevoeging van het bow window) ongewijzigd en werd de hardstenen plint behouden (met toevoeging van een geprofileerde bovenrand). Door de (weliswaar aangepaste) geblokte pilasters en schijnvoegen op de begane grond te behouden heeft men nog steeds een gevoel van eenheid en zoekt het ontwerp aansluiting bij de vormgeving van de flankerende gevels. De toevoeging van het bow window accentueert de brede rechtertravee, die uitspringt ten opzichte van de verdiepte deurtravee, hetgeen eveneens wordt benadrukt door een verspringing in de kroonlijst (dewelke is voorzien van klossen). Het bow window en bekronend venster zijn gevat in een doorlopende omlijsting van geblokte pilasters eindigend in met tandlijsten en festoenen verrijkte imposten die een geblokt rondboogvormig hoofdgestel dragen en verticaal worden verlengd in twee consoles onder en twee natuurstenen bekroningen boven de kroonlijst. De structuur van het bow window is uitgevoerd in gewapend beton, rust op twee naar binnen gekeerde consoles en is voorzien van een drielicht boven een borstwering met gecanneleerde panelen. De geprofileerde kroonlijst van de erker is afgewerkt met een tandlijst en een bekronend fries in hout dat slechts deels behouden bleef. De geveltop wordt verder geaccentueerd door het bekronend venster boven het bow window. Het getoogd venster is gevat in een rondbogige nis met plantenmotieven uitgewerkte archivolt en een voluutconsole als sluitsteen. De getoogde deuropening heeft een consolevormige sluitsteen. Het betreft een beschilderde houten deur bestaande uit een basis versierd met geprofileerde panelen met cirkelmotieven en een brievengleuf, met daarboven een groot deurvenster met sierlijk ijzeren traliwerk. De rijk uitgewerkte ijzeren voetschraper uit 1923 en de wateraansluiting bleven eveneens bewaard. Het bovenliggende getoogde venster werd verlevendigd met een borstwering die aansluit bij deze van het bow window en wordt bekroond door een geprofileerde lijst op twee consoles. Het venster op de tweede verdieping heeft een sobere geprofileerde borstwering en sculpturale korfbogige bekroning met consolevormige sluitsteen.

Parklaan 86, oorspronkelijk een samenstel van drie identieke enkelhuizen uit 1894, samen met nummers 84 en 82. Het rijhuis heeft een pilastergevel van twee traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De straatgevel heeft een vernieuwde gevelafwerking die bestaat uit een vlakke bepleistering met geschilderde imitatievoegen. Daarboven bevindt zich de houten kroonlijst op klossen. Verder markeren een doorlopende lekdrempel en

waterlijst de eerste verdieping waarboven zich de penanten en verdiepte muurvlakken met de vensteropeningen bevinden. Eenvoudige getoogde muuropeningen met hardstenen dorpels.¹⁹⁷

Fig. 103: Geveldetails van Parklaan 82.

¹⁹⁷ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 5-6.

Fig. 104: Geveldetails van nummer 84.

Mutaties

Nummer 82

- Al het originele schrijnwerk werd vervangen door kunststofschrjnwerk.
- De bakgoot en kroonlijst werden vervangen of omkast door de huidige kunststofafwerking.

Nummer 84

- Deze woning kreeg zijn huidige uitzicht pas bij een verbouwing uit 1923, oorspronkelijk zag deze er hetzelfde uit als nummer 82. De gehele gevelafwerking werd hierbij gewijzigd en er werd een bow window toegevoegd. De gevelopeningen zijn de enige nog herkenbare originele elementen.
- Na 1982 werd al het schrijnwerk op de verdiepingen vervangen door kunststof schrijnwerk en verdwenen de rondbogige sierelementjes van de erkerbekroning.

Nummer 86

- In de periode voor 1982 werd de originele gevelbepleistering verwijderd door de huidige bepleistering met imitatievoegen.
- Na 1982 werd al het schrijnwerk vervangen door kunststof schrijnwerk. De deur behield haar bovenlicht, maar de vleugel werd vervangen door een exemplaar in zwarte kunststof.

Schadebeeld

Nummer 82

- Vochtaantasting aan de bepleistering ter hoogte van het linkervenster op de verdieping.

Nummer 84

- De kroonlijst van de erker is aangetast.
- Het schilderwerk van de kroonlijst en bakgoot schilfert af.

Nummer 86

- Het schilderwerk van de kroonlijst en bakgoot schilfert af.

3.2.26 Parklaan 92

Fig. 105: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerp-tekening¹⁹⁸.

Beschrijving

Parklaan 92 is een neoclassicistisch burgerhuis uit 1898 ontworpen door architect Ch. Masereel. Het mansardedak is een toevoeging uit 1922 door architect G. Vande Sande. De voorgevel telt twee

¹⁹⁸ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-35.

traveeën en drie bouwlagen onder een mansardedak (pannen en leien, nok parallel aan de straat). Het rijhuis heeft een bepleisterde voorgevel met imitatievoegen, een lage hardstenen plint en doorlopende dorpels en waterlijsten, onder een houten kroonlijst op klossen. De voorgevel is opgebouwd uit een smalle deurtravee links en een bredere uitspringende hoofdtravee rechts met centrale erker en bekronend balkon. De brede vleugel deur heeft een vast bovenlicht geschraagd door drie voluutvormige consoltjes. Beide deurvleugels zijn voorzien van panelen met diamantkoppen en deurvensters met ijzeren grille, handvaten en in de rechterdeurvleugel is een brievenleuf. In de plint bevinden zich respectievelijk links en rechts van de deur een wateraansluiting en een ijzeren voetschraper. De rechthoekige vensters zijn ontdaan van hun omlijstingen, met uitzondering van een geprofileerde waterlijst boven het venster van de eerste verdieping. De aangepaste erker bestond volgens de bouwaanvraag uit hout en is vermoedelijk versteend. De hardstenen vloerplaat en zware rijkelijk gedecoreerde consoles bleven wel bewaard. De balustrade van het balkon is eveneens versteend. De oorspronkelijke gietijzeren balustrade is vervangen door een exemplaar uit steen (of beton) en doorbroken met zes vierkante uitsparingen met decoratief smeedwerk met florale motieven. Het mansardedak heeft twee rechthoekige dakvensters gevat in een houten omlijsting. Ze zijn geflankeerd door vleugelstukken onder een geprofileerde kroonlijst op twee consoltjes (identiek aan deze in de voordeur).¹⁹⁹

Fig. 106: Geveldetails van Parklaan 92.

¹⁹⁹ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 5.

Mutaties

Na de opbouw van de woning in 1898 werd in 1922 de mansardeverdieping toegevoegd. Zowel de originele ontwerpplannen, als de plannen bestaande toestand uit 1922 laten dezelfde balustradeuitwerking, bossagevoegen, erker-, venster- en kroonlijstversieringen zien. Hierdoor kan er van uitgegaan worden dat deze elementen effectief uitgevoerd geweest zijn volgens plan, maar dat deze in een latere periode voor 1982 verwijderd geweest zijn waardoor de gevel zijn huidige vlakke sobere uitzicht kreeg. Ook werd het originele houten schrijnwerk op de verdiepingen in een latere fase vervangen door schrijnwerk in kunststof met dezelfde vormgeving als het bestaande.

Schadebeeld

De gevel verkeert in goede staat.

3.2.27 Parklaan 94-94H

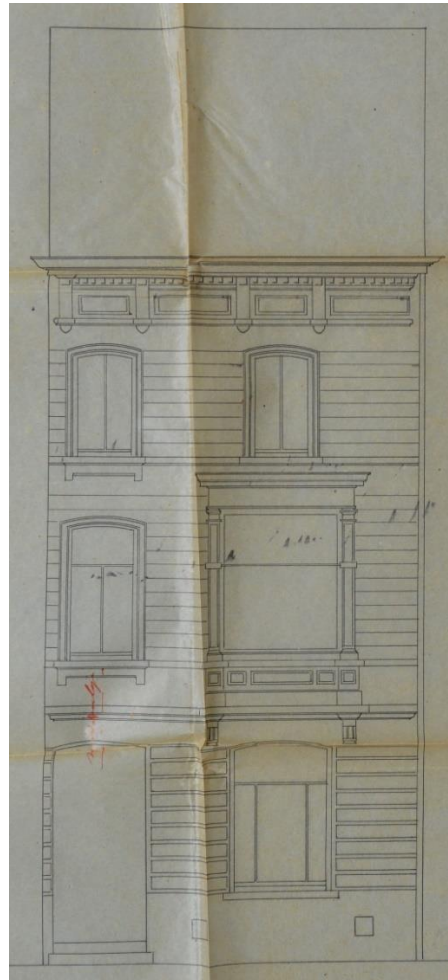

Fig. 107: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originale ontwerp-tekening²⁰⁰.

²⁰⁰ Stadsarchief, reeks G12, 1898-B-1.

Beschrijving

Parklaan 94-94H is een burgerhuis uit 1898 met een sterk versoberde gevel. Dit rijhuis heeft een straatgevel van twee traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak (pannen, nok parallel aan de straat). De bakstenen gevel is afgewerkt met een recente vlakke bepleistering. Links bevindt zich de smalle deurtravee terwijl de brede rechtertravee wordt bepaald door een erker op de eerste verdieping. De lage hardstenen plint is voorzien van een ijzeren voetschraper. De doorlopende lekdrempels en een waterlijst tussen het gelijkvloers en de eerste verdieping ritmeren de gevel. De erker op voluutvormige natuurstenen consoles werd sterk vereenvoudigd en vervangen door kunststof. De getoogde gevelopeningen van de gelijkvloerse verdieping zijn ontdaan van hun omlijsting. De drie overige getoogde vensters zijn gevat in een geprofileerde omlijsting die doorloopt in de borstwering, met rijk uitgewerkte consolevormige sluitstenen met bladwerk. Houten kroonlijst op tandlijst boven vier rijk uitgewerkte consoles (ter hoogte van de vensteromlijstingen) met tussenin vier rechthoekige spiegels. Het bovenlicht van de voordeur is voorzien van een glas-in-loodpaneel met voorstelling van een op- of ondergaande zon.²⁰¹

Fig. 108: Geveldetails van Parklaan 94-94H.

Mutaties

Na de opbouw van de woning in 1898 werden na 1982 volgende ingrepen uitgevoerd:

- Al het originele houten schrijnwerk werd vervangen door kunststof schrijnwerk, op het bovenlicht van de voordeur na.
- De erkerbekleding werd vervangen door kunststofpanelen.
- De bossagevoegen werden over het hele vlak vervangen door een vlakke bepleistering.
- Het venster boven de erker werd opengemaakt tot balkondeur en er werd een recente balustrade geplaatst.

²⁰¹ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 4-5.

Schadebeeld

De gevel verkeert in goede staat.

3.2.28 Parklaan 96

Fig. 109: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Originele ontwerptekening²⁰².

Beschrijving

Parklaan 96, dit rijkelijk versierd neoclassicistisch rijhuis uit 1895 heeft een voorgevel van twee traveeën en twee en een halve bouwlaag (souterrain) onder een mansardedak met oeil-de-boeuf en dakvenster. De bepleisterde bakstenen gevel bestaat uit een smalle deurtravee links en een brede rechtertravee met balkon op de tweede verdieping, onder een houten kroonlijst op klossen en een

²⁰² Stadsarchief, reeks G12, 1895-B-20.

tandlijst. De verdiepingen worden gemarkeerd door doorlopende lekdrempels in blauwe hardsteen. De hoge hardstenen plint en de gelijkvloerse verdieping zijn afgewerkt met horizontale banden in respectievelijk blauwe hardsteen en plaasterwerk. Het balkon bestaat uit een hardstenen vloerplaat op twee rijk uitgewerkte consoles (vermoedelijk natuursteen). De decoratieve gietijzeren balustrade is gevat tussen twee rechthoekige hoekzuilen, die hun oorspronkelijke bolvormige bekroningen zijn verloren. Het getoogd keldervenster is gevat in een vlakke omlijsting met voluutvormige hoekconsoles en sluitsteen. De getoogde deur is bekroond met een diamantkop als sluitsteen. Het betreft een monochroom beschilderde houten paneeldeur met van onder naar boven: een vierkant paneel met diamantkop, een rechthoekig paneel met brievenleuf en handvat, een centraal deurvenster met decoratief smeedijzeren hekwerk onder een waterlijst op twee consooltjes. Hierboven draagt een kroonlijst met afwisselend consoles en schijfmotieven het bovenlicht. Het venster op de bel-etage is getoogd met een diamantkop als sluitsteen en heeft een borstwerking met geprofileerde spiegel. De vensteropeningen op de verdieping zijn gevat in een rechthoekige verdiepte omlijsting met diamantkoppen en schijfmotieven onder geprofileerde bekroningen op consoles. Het schrijnwerk van het balkonvenster behield mogelijk originele elementen zoals de verdiepte middenstijl met diamantkop. Boven de kroonlijst bevindt zich het mansardedak met links een oeil-de-boeuf en rechts een dakkapel gevat tussen twee pilasters en voluten, onder een boogfronton met bekroning in de vorm van een bol met pin. Rechts onder in de plint bevindt zich een ijzeren voetschraper.²⁰³

Fig. 110: Geveldetails van Parklaan 96.

²⁰³ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 4.

Mutaties

De gevel is exact uitgevoerd zoals op de bouwaanvraag van 1895 opgetekend staat. Op het vervangen van al het raamschrijnwerk door kunststofschrijnwerk met dezelfde vormgeving als het bestaande na. Verder is er ook een ventilatiekanaal door de gevel van de tweede verdieping geplaatst en zijn de bolornamenten op de postamenten van het balkon en het windbord aan de bovenstijl van het dakkapelraam verdwenen na 1982. De vierkante leien op het mansardedak werden na 1982 vervangen door de huidige zinken leien met driezijdige uiteinden.

Schadebeeld

- Het schilderwerk op zowel het schrijnwerk als bepleistering schilfert af.

3.2.29 Parklaan 98

Fig. 111: Links: Hedendaagse toestand; Rechts: Origineel ontwerp²⁰⁴.

²⁰⁴ Stadsarchief, reeks G12, 1893-B-8.

Beschrijving

Parklaan 98-98A is een neo-Vlaamse-renaissancegetint burgerhuis (kunstenaarswoning), volgens gevelcartouches en bouwaanvraag van 1893. De straatgevel telt twee traveeën en drie bouwlagen onder een zadeldak (leien, nok parallel aan de straat). Het bakstenen gevelparement wordt verlevendigd met doorlopende standstenen speklagen en detaillering, boven een plint in blauwe hardsteen die deels vlak en deels in bossage is afgewerkt. De gevel wordt geritmeerd door een smalle deurtravee onder een eenvoudige kroonlijst (voorheen op klossen) met rondboogjes, en een brede rechtertravee met houten erker op de verdieping (voorheen met bekronend balkon). De rechtertravee wordt verlengd in een topgevel met voluten, trappen en een bekronend driehoeksfronton met pinakel. Op de benedenverdieping zijn de licht getoogde toegangsdeur en het breed benedenvenster gevat in een gecanneleerde geriemde natuurstenen omlijsting met als sluitsteen respectievelijk een diamantkop en een cartouche met voorstelling van een schilderspalet met verfborstels (verwijzing naar het beroep van de bouwheer, namelijk kunstschilder). De overige vensters hebben een hardstenen dorpel op zandstenen consooltjes die een eierlijstfries flankeren, met uitzondering van het voormalige deurvenster van het balkon, dat later werd verkleind. Het smal rechthoekig venster op de eerste verdieping van de deurtravee heeft een geprofileerde zandstenen latei onder geblokte ontlastingsboog met zandstenen diamantkoppen. De met zink afgedekte houten erker heeft een hardstenen vloerplaat gesteund door twee rijk versierde voluutvormige consoles in zandsteen die een gecanneleerd zandstenen fries flankeren. De houten erker is rijk gedecoreerd met neo-Vlaamse-renaissancemotieven in houtsnijwerk zoals rolwerk, cartouches en wortelmotieven. In het centrale paneel is een cartouche met spreuk weergegeven (vandaag deels dichtgeschilderd) die luidt "kunst ha[xxx] gunst / gunst [xxxxx] kunst". In de bovenverdieping bevinden zich twee rondboogvensters met zandstenen diamantkoppen, waarvan deze in de rechtertravee benadrukt wordt door een geprofileerde zandstenen lijst eindigend in twee consooltjes. In de zwikken boven dit rondboogvenster bevinden zich twee zandstenen cartouches met opschriften "JAER" en "1893". De geveltop van de erkertravee is voorzien van een klein rechthoekig zolderraam onder een geprofileerde zandstenen latei met zandstenen boogveld met waaiermotief onder diamantkop. Boven de kroonlijst van de deurtravee bevindt zich een kleine houten dakkapel onder spits zadeldak bedekt met leien. De oorspronkelijke ijzeren bekroning is verdwenen. De houten voordeur heeft twee deurvensters met sierlijk smeedwerk en een centrale deurtrekker met ingewerkte brievengeleuf. Het bovenlicht is voorzien van reliëfglas en een tussendorpel met eierlijst.²⁰⁵

Fig. 112: Detail van de cartouches.

²⁰⁵ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 4.

Fig. 113: Links: Detail van de erker; Rechts: Detail van de console met schildersattributen.

Fig. 114: Detail van het erkeropschrift.

Mutaties

De gevel bleef sinds de opbouw ervan in 1893 grotendeels ongewijzigd, op volgende ingrepen na:

- Verwijderen van balkon bovenop de erker en wijzigen van balkondeur naar rondboogvenster;
- Verwijderen van gootklossen onder recent vervangen bakgoot;
- Verwijderen van smeedijzeren piron bovenop dakkapel.
- Vervangen van raamschrijnwerk door schrijnwerk in kunststof, naar bestaand model.

Schadebeeld

De gevel verkeert over het algemeen in goede staat.

3.3 Tweeëndertig gekandelaarde platanen

De nummering van de platanen, toegepast in het beschermingsdossier, is ook hier gebruikt.

Nummer 1 = Fortlaan zuidoostzijde

Nummer 16 = Burggravenlaan zuidoostzijde

Nummer 17 = Burggravenlaan noordwestzijde

Nummer 32 = Fortlaan noordwestzijde

De informatie van het beschermingsdossier werd overgenomen en uitgebreid met vaststellingen gedaan op 8/12/2018 en 20/12/2018.

Variëteit K : knoestige stam, diep ingesneden blad

E : egale stam, minder diep ingesneden blad

Plantafstand in de rij : 10m

Plantafstand tussen de rijen : 10m

Plantafstand tussen de rij en de huizen of grens van het openbaar domein : 12m

Nr.	Omtrek '16	Omtrek '18	Variëteit	Opmerkingen/Schadebeeld
1	313	330	K	Wortels drukken verharding op.
2	290	298	K	Licht gebogen groei bovenaan de takvrije stam; schade aan stamvoet en bovengronds wortelgestel; lang uitlopende, bovengrondse wortels die de verharding opdrukken
3	275	282	E	Rechte stam, glad. Wortels drukken verharding op.
4	267	278	K	Lichte knik bovenaan de takvrije stam, vanwaar de groei iets scheef verloopt. Onevenwichtige kroonopbouw. Wortels drukken verharding op.
5	251	255	K	Licht gebogen groei bovenaan de takvrije stam. Schade aan bovengronds wortelgestel. Wortels drukken verharding op.
6	325	330	K	Schade aan bovengronds wortelgestel. Wortels drukken verharding op.
7	280	294	E	Wortels drukken verharding op. Deel van bovengrondse wortels vastgezet in asfalt.
8	275	288	K	Lichte knik bovenaan de takvrije stam, vanwaar de groei iets gebogen verloopt. Schade aan bovengronds wortelgestel. Wortels drukken verharding op.
9	288	306	K	Schade aan bovengronds wortelgestel en stamvoet. Stam heeft een gebogen groei.
10	290	295	K	Zwammen op stamvoet. Schade aan bovengronds wortelgestel en stamvoet.
11	349	253	K	Schade aan stamvoet. Gebogen stamverloop.
12	264	276	K	Licht gebogen stamverloop.
13	274	280	K	Gebogen stamverloop; wortels drukken verharding op; schade aan bovengrondse wortels.
14	75	79	ingeboet	licht scheve groei; kruin nog niet gekandelaard

15	315	323	K	Schade aan bovengronds wortelgestel en stamvoet; wortels drukken verharding op.
16	121	123	Ingeboet in 1967	Scheve groei
17	274	285	K	Geen opmerkingen
18	317	330	K	Licht gebogen groeiverloop boven de takvrije stam.
19	325	330	K	Licht gebogen stamverloop; schade aan stamvoet en bovengronds wortelgestel;
20	250	252	K	Schade aan stamvoet en bovengrondse wortels; wortels drukken verharding op.
21	282	285	K	Schade aan bovengrondse wortels; wortels drukken verharding op.
22	304	310	K	Schade aan bovengrondse wortels; wortels drukken verharding op.
23	300	305	K	Schade aan stamvoet
24	353	345	K	Schade aan stamvoet en bovengrondse wortels. Gebogen groeiverloop bovenaan takvrije stam.
25	355	360	K	Schade aan stamvoet en bovengrondse wortels. Gebogen groeiverloop bovenaan takvrije stam.
26	258	282	K	Schade aan bovengrondse wortels; wortels drukken verharding op.
27	308	325	K	Zwammen op bovengrondse wortels. Schade aan stamvoet en bovengrondse wortels; wortels drukken verharding op.
28	305	309	K	Lichte knik bovenaan de takvrije stam, vanwaar de groei iets gebogen verloopt. Schade aan bovengronds wortelgestel. Wortels drukke verharding op.
29	256	264	K	Wortels drukken verharding op.
30	237	241	K	Gebogen stamverloop. Schade aan bovengronds wortelgestel en stamvoet. Wortels drukken verharding op.
31	110	118	Ingeboet in 1967	Groei verloopt scheef tot overhellend vanaf de kruin. Heeft beperkte onverharde ruimte; één grote wortel drukt de verharding op.
32	130	135	Ingeboet in 1967	Groeit scheef tot overhellend. Enkele lange , deels bovengrondse wortels bieden tegenwicht voor de scheve groei (trekwortel); deze zijn oppervlakkig beschadigd. Scheur in trekwortel en stam.

Samenvatting : Na de visuele controle kan worden gesteld dat de platanen over het algemeen in vrij goede staat verkeren, enkele gevallen waar zwammen werden vastgesteld of die scheef groeien, niet te na gesproken. De beschadigingen aan oppervlakkig wortelgestel en stambasis vormen echter een probleem, net zoals de totaal verdichtte bodem, zowel voor de gezondheid van de boom als voor het esthetisch uitzicht.

Fig. 115: Knoestige stam links (boom 24) tegenover een gladde, rechte stam op de afbeelding rechts (boom 3).

Fig. 116: Gebogen groeiverloop links (boom 2) tegenover een scheve groei rechts (boom 31 en boom 32 op achtergrond).

Fig. 117: Beschadigde verharding en kantopsluiting ten gevolge van worteldruk (boom 2) .

Fig. 118: Beschadigde stambasis (boom 11) .

Fig. 119: Zwam op stamvoet van boom 10 .

Fig. 120: Zwammen op stamvoet van boom 27 .

Fig. 121: Beschadiging stambasis en wortels door parkerende auto's .

4 Erfgoedwaarden

4.1 Erfgoedwaarden beschermingsbesluit

4.1.1 Beschermd stadszicht: Parklaan met omgeving

4.1.1.1 historische waarde

Vanaf 1892 werd met de Parklaan een brede en rechtstreekse verbinding gecreëerd tussen het reizigersstation en het prestigieuze stadspark, hetgeen deze straat tot één van de meest riante boulevards van Gent maakte. Het eigenaarsprofiel bestond bijgevolg uit de 19de-eeuwse stedelijke elite van de gegoede burgerij, grootindustriëlen, zakenlui en beoefenaars van de vrije beroepen die werden aangetrokken door deze nieuwe boulevards buiten het overbevolkte stadscentrum. De Parklaan is in dit opzicht een getuige van deze sociaal-demografische verschuiving die Gent kenmerkte op het einde van de 19de eeuw en getuigt van de bewuste politiek van het Gentse stadsbestuur dat door strenge bouwvoorschriften een elitair doelpubliek voor deze wijk nastreefde.²⁰⁶

4.1.1.2 stedenbouwkundige waarde

De Parklaan is een belangrijke getuige van de 19de-eeuwse stadsuitbreiding van Gent, die met de afschaffing van de octrooirechten in 1860 werd ingezet. De doordachte en planmatige aanleg van het Citadelpark en de urbanisering van de omliggende gebieden illustreert de wijze waarop het Gentse stadsbestuur bewust aan stadsplanning deed. Typerend voor de stedenbouwkundige opvattingen van de late 19de eeuw werden op de voormalige stadsvesten en in de omliggende wijken brede boulevards aangelegd die werden afgelijnd door statige burgerhuizen en steevast waren voorzien van één of meer beboomde promenades. Voor de Parklaan is zeer bewust gekozen voor de aanleg als boulevard, die in dit opzicht een bijzonder representatief en gaaf bewaard voorbeeld vormt. De aanleg van de Parklaan is tevens een belangrijke schakel in de stedenbouwkundige ontwikkeling van de wijk Gent-Sint-Pieters waarvoor de aanwezigheid van de spoorlijn Brussel-Oostende een bepalende factor zou blijken. Het eerste reizigersstation in 1881, opgericht aan het Parkplein, fungeerde als een incubator voor deze wijk. De stedenbouwkundige waarde van de Parklaan komt tot uiting in haar strategische inplanting op de helling tussen het hoger gelegen Citadelpark en de vlakte van de Sint-Pieters-Aalstwijk waardoor de Parklaan een interessant perspectief biedt op de omgeving. Vanaf het Parkplein, het voormalige stationsplein, vormt de statige boulevard met monumentale bomenrij een natuurlijke geleide naar het hoger gelegen stadsdeel waarbij de bezoeker via een ononderbroken groene leidraad bij de hand wordt genomen. De monumentale bomenrijen die de laan domineren vormen een visuele uitloper van het Citadelpark.²⁰⁷

4.1.1.3 architecturale waarde

De architecturale waarde van de Parklaan bestaat uit de ensemblewaarde die door het geheel van kwalitatieve architectuur uit verschillende stijlen en periodes wordt gevormd. De Parklaan bezit een staalkaart van alle gangbare architectuurstijlen die belle époque typeren, gaande van neoclassicisme en neo-Vlaamse renaissance over eclectisch geïnspireerde bouwstijlen en art nouveau. Tevens zijn verdienstelijke voorbeelden van de beaux-artsstijl en het modernisme aanwezig, die door hun

²⁰⁶ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p.1.

²⁰⁷ Ibidem, p. 1-2.

gevelcompositie, inplanting en bouwhoogte harmoniëren met de belle-époquearchitectuur. Nagenoeg alle voorname architecten die tijdens het fin du siècle in Gent actief waren zijn vertegenwoordigd. De bouwwerken die door hen aan de Parklaan werden gerealiseerd zijn typerend voor hun werk en behoren voor sommige van deze architecten tot hun betere werken. In het bijzonder architect Emile De Weerdts wordt hier sterk vertegenwoordigd, van wiens oeuvre diverse voorbeelden bewaard bleven gaande van hoogstaande eclectische gevelontwerpen tot art nouveau en verzorgde beaux-artsstijl. Het burgerhuis ontworpen door de in Gent befaamde architect Achilles Van Hoecke-Dessel (Parklaan 37-37C) behoort tot één van zijn betere werken. De panden in de Parklaan zijn representatief voor de kenmerkende stijlelementen, materiaalgebruik en decoratieve vernieuwingen van de belle époque. De veelvuldig toegepaste geglazuurde baksteen, sierlijk smeedwerk, tegeltableaus en sgraffitopanelen zijn uitermate herkenbaar voor deze stijlperiode en getuigen van een bijzonder vakmanschap. Het feit dat deze burgerhuizen hun authentieke context met omheinde voortuinen langsheen een beboomde laan grotendeels behielden, draagt bij aan hun herkenbaarheid en representativiteit. Zowel wat opstand, plattegrond als architecturale uitwerking betreft beantwoordt de oorspronkelijke bebouwing van de Parklaan volledig aan het type van het belle-époque burgerhuis in Gent waarbij de vernieuwende materialen en concepten zich beperken tot de geveluitwerking in combinatie met een typische enkelhuisopstand.²⁰⁸

4.1.2 Als monument beschermde platanen

4.1.2.1 esthetische waarde

De bomen in de Parklaan vormen een zeer uitgesproken beeldbepalend object, mede door hun homogeen voorkomen, met een mooie representatieve groeivorm als uniform gekandelaarde bomen. Deze bomenrijen zijn herkenbare voorbeelden van deze kunstsnoeivorm. Ze behoren bovendien tot de dikste en oudste platanen van het Gentse;²⁰⁹

4.1.2.2 historische waarde

De bomen vormen een eenheid met de historische bebouwing in de laan en hebben een hoge context- en ensemblewaarde. De bomen werden aangeplant eind 19de eeuw en behoren tot de dikste en oudste exemplaren het Gentse. Vanaf eind de 18de eeuw begon men platanen in steden aan te planten omwille van hun sierwaarde en stressbestendigheid, eind 19de eeuw behoorden platanen, voornamelijk de kruising, de gewone platanen, tot de meest aangeplante laanbomen. Dit kwam onder meer door de invloed van Hubert Van Hulle van de Gentse groendienst. De bomen in de Parklaan zijn hiervan een representatief voorbeeld;²¹⁰

4.1.2.3 stedenbouwkundige waarde

De Parklaan werd aangelegd als verbinding tussen het Citadelpark en het nu verdwenen treinstation in de Burggravenlaan. De Parklaan is herkenbaar als een eind 19de-eeuwse

²⁰⁸ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p.2.

²⁰⁹ Ibidem

²¹⁰ Ibidem

stadsontwikkeling. De stedenbouwkundige waarde van de platanen komt tot uiting in hun aanplanting in twee aaneengesloten rijen waardoor zij de zichtas van de Parklaan bepalen. De bomenrijen accentueren tevens de samenhang met de landschappelijke structuur van het Citadelpark;²¹¹

4.2 Aanvullende waardestelling

4.2.1 Straatinrichting

De afwerking van de rijbaan met vlakke asfalt draagt niet bij tot het historische karakter van de laan en betekent een verzwakking van de erfgoedwaarden.

De fietsenstallingen zijn een storend element in de straat, maar minder storend dan wanneer de fietsen niet gegroepeerd zouden staan en zich verspreid over de hele straat zouden bevinden.

De bushokjes zijn storende elementen aangezien hun materialiteit en vormgeving in grote mate contrasteert met de historische context.

Het inrichten van parkeerplaatsen tussen de bomenrijen is uitermate storend. Terwijl de laan origineel ontworpen werd als wandelboulevard, blijft er heden door de geparkeerde wagens slechts nog een meterbreed wandelpad van deze brede boulevard over. De aanwezigheid van deze auto's verstoren ook in sterke mate de beleving van de wandelaar in de historische laan. Bovendien vormen de parkerende auto's een bedreiging voor de monumentale bomen. Ook de parkeerstroken langs de huizenrijen zijn storend aangezien de wagens het zicht op de gelijkvloerse gevelpartijen voor een deel ontnemen.

²¹¹ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 2-3.

Fig. 122: Zicht op de centrale wandelstrook omgeven door wagens.

4.2.2 Bebouwing

In dit hoofdstuk wordt elke woning of gevelensemble individueel behandeld. De verschillende gevelelementen worden op een recente foto aangeduid met een kleur, waarvan bij onderstaande legende de kleurcode kan teruggevonden worden. Daarbij horend wordt ook elke aanduiding vervolgens uitvoerig toegelicht.

	Hoge erfgoedwaarde
	Positieve erfgoedwaarde
	Neutrale waarde
	Storend

Fig. 123: Kleurcode voor de waardering van onderstaande waardebepalingskaarten.

4.2.2.1 Krijgslaan 2

Fig. 124: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartijen dragen door hun beaux-arts uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel geen storende ingrepen ondergaan heeft sinds de opbouw ervan draagt in belangrijke mate toe tot deze hoge erfgoedwaarde. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

Neutrale erfgoedwaarde

- De drie ramen op de gelijkvloerse verdieping zijn het resultaat van een verbouwing, waardoor zij geen historische waarde hebben. Enerzijds vormen zij door hun zeer neutrale vormgeving, verzorgde uitwerking en aansluitende materialiteit geen storende elementen in het gevelgeheel. Anderzijds zijn dit de enige ramen in het hele gebouw die niet met bovenlichten bijdragen tot de verfijning en detaillering van de gevels, waardoor de verbouwing voor een vershraling van het originele ontwerp gezorgd heeft.
- Het is onduidelijk welke inrichting het voortuintje oorspronkelijk had. De huidige begroeiing is waarschijnlijk niet origineel en dus ook niet historische waardevol. Anderzijds is de begroeiing zeker ook niet storend aangezien deze het zicht op de gevels niet belemmert.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.

4.2.2.2 Parklaan 1

Fig. 125: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn beaux-arts uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel geen storende ingrepen ondergaan heeft sinds de opbouw ervan draagt in belangrijke mate toe tot deze hoge erfgoedwaarde. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

Neutrale erfgoedwaarde

- Het is onduidelijk welke inrichting het voortuintje oorspronkelijk had. De huidige bevoering en begroeiing is waarschijnlijk niet origineel en dus ook niet historische waardevol. Anderzijds is de huidige inrichting zeker ook niet storend aangezien deze het zicht op de gevels niet belemmert.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.

- Het ontbreken van het hek op de grens met Krijgslaan 2 is storend. Het vervangen hiervan met een struik zorgt ervoor dat de perceelsgrens nu visueel dichtgemaakt wordt, terwijl een transparant doorzicht van voortuintje tot voortuintje door de metalen spijlen karakteristiek is voor deze straat.

4.2.2.3 Parklaan 3

Fig. 126: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn beaux-arts uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel geen storende ingrepen ondergaan heeft sinds de opbouw ervan draagt in belangrijke mate toe tot deze hoge erfgoedwaarde. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

Neutrale erfgoedwaarde

- Het is onduidelijk welke inrichting het voortuintje oorspronkelijk had. De huidige bevoering is waarschijnlijk niet origineel en dus ook niet historische waardevol. Anderzijds is de huidige inrichting zeker ook niet storend aangezien deze een onopvallend neutraal uitzicht heeft en het zicht op de gevels niet belemmert.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De overwoekerende begroeiing in het voortuintje belemmert enerzijds het uitzicht op de waardevolle gevel van op de straat en zorgt anderzijds voor een slordig uitzicht in het beschermde stadszicht.

4.2.2.4 Parklaan 5

Fig. 127: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn art-nouveau uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e

eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel deel uitmaakt van het meest beeldbepalende gevelensemble van de hele straat maakt deze gevel extra waardevol. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

Neutrale erfgoedwaarde

- De inrichting van het voortuintje is niet origineel, en dus niet waardevol. Maar de huidige inrichting met toegangspadje is onopvallend en neutraal uitgevoerd, dus geeft ook geen storend beeld in de straat.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels. Dit houdt onder meer het ontbreken of vervagen van de wandbeschilderingen in en het ontbreken van de balkonbalustrade boven de erker.
- Het is storend dat niet al het schrijnwerk in dezelfde kleur geschilderd is. De witte kleur van sommige ramen hoort niet bij de kleurstelling van het gevelensemble.
- De overwoekerende begroeiing in het voortuintje belemmert enerzijds het uitzicht op de waardevolle gevel van op de straat en zorgt anderzijds voor een slordig uitzicht in het beschermde stadszicht.
- De heropbouw van de topgevel met gewone bakstenen in plaats van kalksilicaatstenen past niet bij de rest van het gevelensemble.

4.2.2.5 Parklaan 7

Fig. 128: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn art-nouveau uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel volledig ongewijzigd gebleven is sinds de opbouw ervan en deel uitmaakt van het meest beeldbepalende gevelensemble van de hele straat maakt deze gevel extra waardevol. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element. Vooral in dit geval, aangezien dit een van de enige voortuintjes met bewaard gebleven originele inrichting is.
- De bakgoot en dakkappelen zijn zeer waardevolle en beeldbepalende elementen in de gevel, maar hun ensemblewaarde met de aanliggende panden wordt naar beneden gehaald omdat ze in een afwijkende kleurstelling geschilderd zijn.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.

4.2.2.6 Parklaan 9

Fig. 129: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn art-nouveau uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel deel uitmaakt van het meest beeldbepalende gevelensemble van de hele straat maakt deze gevel extra waardevol. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

Neutrale erfgoedwaarde

- Het nieuwe raamschrijnwerk vormt een verzwakking van de erfgoedwaarden van de gevel, vooral door zijn materialiteit en gebrek aan detaillering. Anderzijds is het schrijnwerk qua vormgeving en kleurstelling een reconstructie van het oude model, waardoor het niet meteen een storend uitzicht in het gevelgeheel heeft.
- De inrichting van het voortuintje is niet origineel en heeft dus geen erfgoedwaarde, maar het is ook geen storend gegeven in het beschermde stadszicht aangezien het uitgevoerd is in een onopvallende materialiteit en het zicht op de gevels niet verhinderd.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- Het vervangen van de ramen met twee raamvleugels in de dakkapellen naar enkelvoudige ramen zorgt ervoor dat het uitzicht van deze dakkapellen niet meer bij het ensemble van de naastliggende panden meer behoren.
- Het vervangen van de metalen balkonbalustrade door een sobere houten balustrade zorgt voor een verschraling van de geveldetaillering en is ook een verzwakking voor de ensemblewaarde van de naastliggende panden die wel nog hun originele identieke balustrades hebben.
- De inrichting van een fietsenstelplaats in het voortuintje zorgt voor een slordige indruk in het beschermde stadszicht.

4.2.2.7 Parklaan 11

Fig. 130: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn art-nouveau uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel deel uitmaakt van het meest beeldbepalende gevelensemble van de hele straat maakt deze gevel extra waardevol. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.
- De originele voordeur met bovenlicht en de erker zijn zeer waardevolle en beeldbepalende elementen in de gevel, maar het is onduidelijk of deze in de originele kleur geschilderd zijn aangezien deze kleur afwijkt van het schrijnwerk in de overige gevels. Het is aannemelijk dat de afwijkende kleur dient ter accentuering van het centrale pand in de symmetrische gevelrij, waardoor de aangeduide elementen in dit geval een hoge erfgoedwaarde krijgen. Verder kleurenonderzoek kan hier meer duidelijkheid in brengen.

Neutrale erfgoedwaarde

- De balustrade boven de erker is recent en heeft dus geen erfgoedwaarde. Door zijn zelfde materialiteit als de andere balustrades en onopvallende vormgeving is het echter ook geen storende factor in de gevel.
- De inrichting van het voortuintje is niet origineel en heeft dus geen erfgoedwaarde, maar het is ook geen storend gegeven in het beschermde stadszicht aangezien het uitgevoerd is in een onopvallende materialiteit en het zicht op de gevels niet verhinderd. Wel is het weergeven van het voormalige zeshoekige perkje in de bevloering een meerwaarde.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De inrichting van een fietsenstelplaats in het voortuintje zorgt voor een slordige indruk in het beschermde stadszicht.
- Hoewel vormgegeven naar historisch model, is het nieuwe raamschrijnwerk storend voor de erfgoedwaarden van de gevel. Dit vooral door zijn materialiteit, eventueel afwijkende kleurstelling en gebrek aan detaillering.
- De heropbouw van de topgevel met gewone bakstenen in plaats van geglazuurde stenen past niet bij de rest van het gevelensemble.

4.2.2.8 Parklaan 15

Fig. 131: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn art-nouveau uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel deel uitmaakt van het meest beeldbepalende gevelensemble van de hele straat maakt deze gevel extra waardevol. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

- Al het schrijnwerk zijn zeer waardevolle en beeldbepalende elementen in de gevel, maar hun ensemblewaarde met de aanliggende panden wordt naar beneden gehaald omdat ze in een afwijkende kleurstelling geschilderd zijn.

Neutrale erfgoedwaarde

- De inrichting van het voortuintje is niet origineel en heeft dus geen erfgoedwaarde, maar het is ook geen storend gegeven in het beschermde stadszicht aangezien het uitgevoerd is in een onopvallende materialiteit en het zicht op de gevels niet verhinderd.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De nieuwe plompe dakbedekking van de dakkapellen zorgt ervoor dat de constructies hun elegante fijne karakter verloren hebben.

4.2.2.9 Parklaan 17-19

Fig. 132: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn art-nouveau uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel deel uitmaakt van het meest beeldbepalende gevelensemble van de hele straat maakt deze gevel extra waardevol. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

Neutrale erfgoedwaarde

- De inrichting van het voortuintje is niet origineel en heeft dus geen erfgoedwaarde. Pas na het beëindigen van de werken zal kunnen beoordeeld worden of de nieuwe inrichting van het voortuintje al dan niet storend is.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De nieuwe plompe dakbedekking van de dakkapellen zorgt ervoor dat de constructies hun elegante fijne karakter verloren hebben.

4.2.2.10 Parklaan 21-23

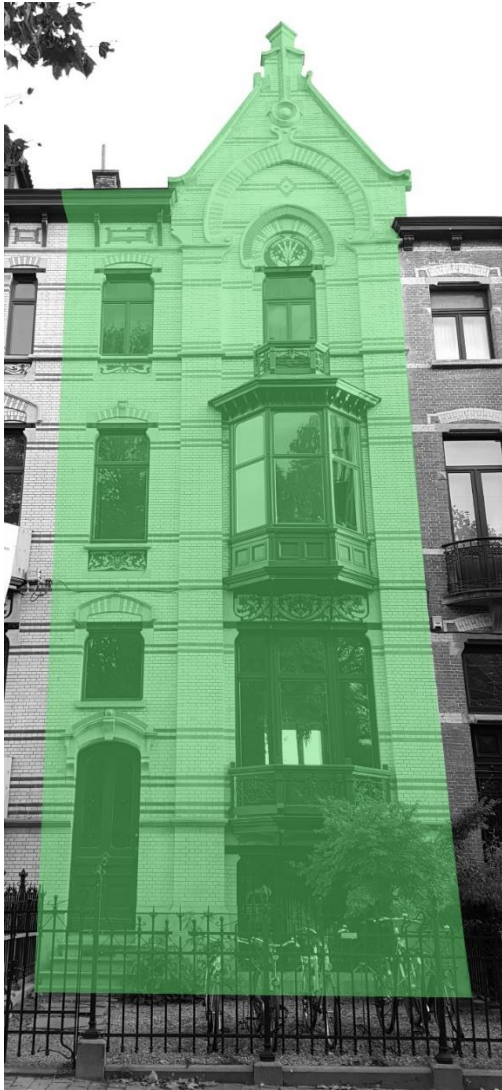

Fig. 133: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn art-nouveau uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral het feit dat de gevel deel uitmaakt van het meest beeldbepalende gevelensemble van de hele straat maakt deze gevel extra waardevol. Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

Neutrale erfgoedwaarde

- De inrichting van het voortuintje is niet origineel en heeft dus geen erfgoedwaarde, maar het is ook geen storend gegeven in het beschermde stadszicht aangezien het uitgevoerd is in een onopvallende materialiteit en het zicht op de gevels niet verhinderd.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De inrichting van een fietsenstelplaats in het voortuintje zorgt voor een slordige indruk in het beschermde stadszicht.

4.2.2.11 Parklaan 25

Fig. 134: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn Vlaamse neo-rennaissance uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht.
- De erker behoort niet tot het originele ontwerp, maar draagt in zeer grote mate toe tot de detaillering en esthetiek van de gevelpartij. De erker is een zeer beeldbepalend en kwalitatief uitgewerkt gevelelement dat de erfgoedwaarde van het pand versterkt.

Positieve erfgoedwaarde

- Het balkon met balkondeuren en smeedijzeren balustrade van de eerste verdieping dateert pas uit een verbouwing van 1920. Het kan geen zeer hoge erfgoedwaarde toegekend worden gezien zijn veel jongere leeftijd en het feit dat deze elementen niet tot het originele ontwerp behoren, maar de vormgeving en materialiteit van het balkon zijn wel een meerwaarde voor de detaillering van de gevel.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.

- De verbouwing van het voortuintje tot autoinrit is een zeer storend gegeven in de context van de gevelrij. Vooral de recente garagepoort die een groot oppervlak van de historische gevel inneemt is uitermate storend voor de herkenbaarheid van het originele ontwerp. Ook het weghalen van het hekwerk rond het voortuintje zorgt voor een verzwakking van de ensemblewaarde van het beschermde stadszicht.
- De lichtarmatuur aan de voordeur is niet origineel en is door zijn materialiteit en kleur storend.

4.2.2.12 Parklaan 27-31D

Fig. 135: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn eclectisch uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht.
- Het gevelvlak behoort tot het originele ontwerp en kan bijgevolg ook een hoge erfgoedwaarde toegeschreven worden. Door het overschilderen van het baksteenparament en de natuursteen is de gevel echter in waarde gezakt aangezien dit zeer atypisch is voor deze soort van architectuur waarbij het parement zichtbaar hoort te blijven. Het gevelvlak heeft hierdoor namelijk een uniform uiterlijk gekregen heeft, terwijl het de bedoeling van dergelijke baksteenarchitectuur is om accenten te leggen met verschillende materialiteiten, kleuren en details die heden weggewerkt zijn achter de schilderlaag.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De verbouwing van het voortuintje tot autoinrit is een zeer storend gegeven in de context van de gevelrij. Vooral de recente garagepoort die een groot oppervlakte van de historische gevel inneemt is uitermate storend voor de herkenbaarheid van het originele ontwerp. Ook het weghalen van het hekwerk rond het voortuintje zorgt voor een verzwakking van de ensemblewaarde van het beschermde stadszicht.
- De ingrepen aan de bovenlichten van de ramen op de verdiepingen zijn storend.
- De veelheid aan brievenbussen naast de voordeur zijn visueel storend.

4.2.2.13 Parklaan 33

Fig. 136: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn eclectisch uitzicht met art-nouveau invloeden in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht, wat nog eens versterkt wordt door zijn gaafheid. Ook het feit dat de gevel qua materialiteit sterk aansluit bij het ensemble Parklaan 5 tot 21, van dezelfde architect, versterkt deze ensemblewaarde.
- Het feit dat dit een van de enige bewaarde voortuininrichtingen met hekwerk heeft in de hele gevelrij, maakt dit pand nog extra zeldzaam.

Neutrale erfgoedwaarde

- De verbouwing van de rechterdakkapel is storend voor het originele ontwerp aangezien het waardevolle wandpaneel hiervoor doorbroken werd. In de nieuwe toestand werd echter gebruik gemaakt van passende materialen en vormgeving, werd de symmetrie van het

dakvlak versterkt door de situatie aan de linkerkant na te bootsen en werden de nieuwe elementen op een kwalitatieve manier ingewerkt in de bestaande gevel. Ook de bakgoot werd op een onzichtbare manier afgewerkt aan de hoeken. Hierdoor is de verbouwing zeer onopvallend in het gevelgeheel.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.

4.2.2.14 Parklaan 35

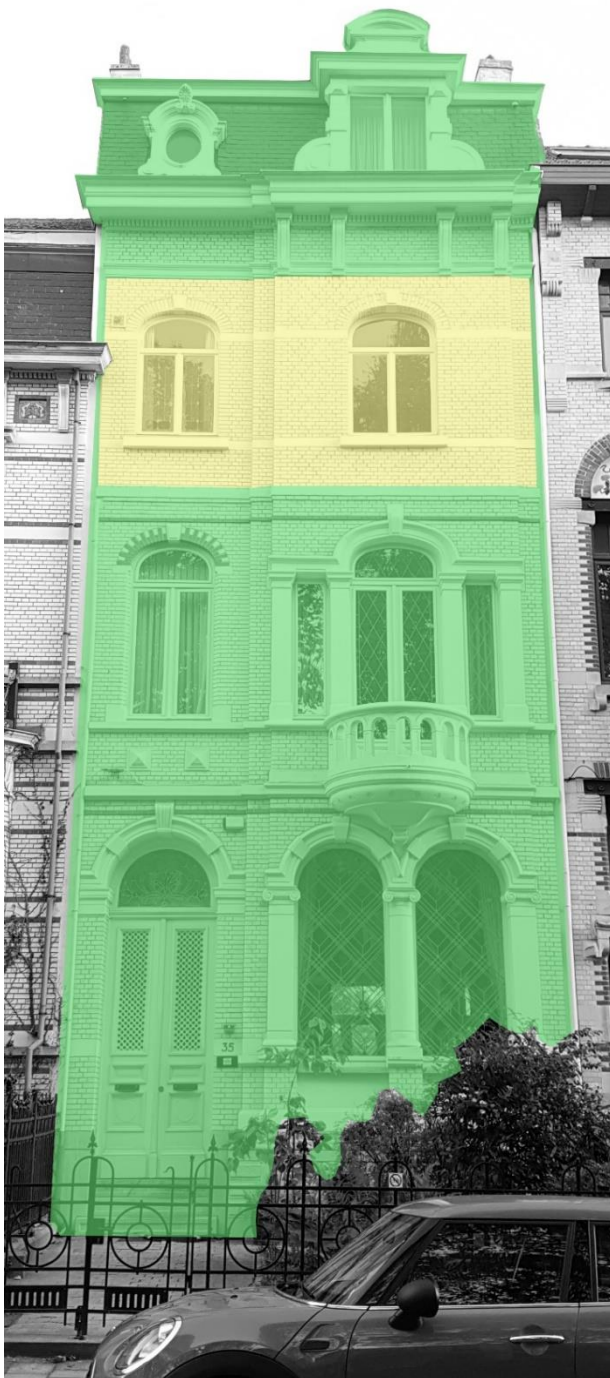

Fig. 137: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn eclectisch uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht, wat nog eens versterkt wordt door zijn uitzonderlijke gaafheid.
- Het feit dat dit een van de enige bewaarde voortuininrichtingen met hekwerk heeft in de hele gevelrij, maakt dit pand nog extra zeldzaam.

Positieve erfgoedwaarde

- De gevel van de tweede verdieping behoort niet tot het originele ontwerp, maar is het resultaat van een latere verbouwing. Hierdoor kan er geen hoge erfgoedwaarde aan dit deel van de gevel toegekend worden. Anderzijds is de materialiteit en vormgeving zeer aansluitend met de rest van de gevel, en was de verbouwing van rechthoekige vensters naar getoogde vensters wel een meerwaarde voor het gevelbeeld aangezien dit perfect aansluit bij de vensters van de onderliggende verdieping.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.

4.2.2.15 Parklaan 37-37C

Fig. 138: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn eclectisch uitzicht met art-nouveau invloeden in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw versterkt de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht, wat nog eens versterkt wordt door zijn uitzonderlijke gaafheid. . Ook de aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.

4.2.2.16 Parklaan 39

Fig. 139: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn art-nouveau uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Dit gebouw mag tot een van de meest opmerkelijkste ontwerpen in de straat gerekend worden en versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht.
- Vooral de sierlijk uitgewerkte muurankers en het (grotendeels verdwenen) originele schrijnwerk zijn zeer uitzonderlijke elementen die bijdragen tot deze hoge erfgoedwaarde.
- Het feit dat dit een van de enige bewaarde voortuininrichtingen met hekwerk heeft in de hele gevelrij, maakt dit pand nog extra zeldzaam.
- Het gevelvlak behoort tot het originele ontwerp en kan bijgevolg ook een hoge erfgoedwaarde toegeschreven worden. Door het overschilderen van het baksteenparament en de natuursteen is de gevel echter in waarde gezakt aangezien dit zeer atypisch is voor deze soort van architectuur waarbij het parament zichtbaar hoort te blijven. Het gevelvlak heeft hierdoor namelijk een uniform uiterlijk gekregen, terwijl het de bedoeling van

dergelijke baksteenarchitectuur is om accenten te leggen met verschillende materialiteiten, kleuren en details die heden weggewerkt zijn achter de schilderlaag.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De omkasting van de erkeraanzet waardoor de versierde I-ligger niet zichtbaar is, betekent een banalisering van de gevel.
- Het vervangen van het uitermate waardevolle schrijnwerk door de huidige ramen betekende een dramatische verzwakking van de erfgoedwaarden. Het originele schrijnwerk zorgde voor heel wat detaillering in de gevel, terwijl het nieuwe schrijnwerk banaal uitgevoerd is.
- De afgeknotte puntgevel is zeer storend voor de gevelverhoudingen en verzwakt de herkenbaarheid van het originele ontwerp.
- De overwoekerende begroeiing in het voortuintje belemmert enerzijds het uitzicht op de waardevolle gevel van op de straat en zorgt anderzijds voor een slordig uitzicht in het beschermde stadszicht.

4.2.2.17 Parklaan 41-81

Fig. 140: Waardebepalingskaart.

Neutrale erfgoedwaarde:

- Het gebouw is door zijn dominante bouwhoogte en gevelbreedte storend ten opzichte van de omliggende uniforme historische bebouwing in de laan. Er wordt echter een neutrale erfgoedwaarde toegekend aan het gebouw omdat deze architectuur nog te jong is om de erfgoedwaarden van deze stijl, materialiteit en vormgeving reeds definitief kunnen vast te leggen.

4.2.2.18 Parklaan 83-89 en 93-95

Fig. 141: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn eclectisch uitzicht met art-nouveau kenmerken in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Deze gebouwen versterken hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Ook het feit dat het om identieke tweelinghuizen gaat is een versterking van deze ensemblewaarde.

- De aanwezigheid van een omheind voortuintje met hekwerk, dat zo karakteristiek is voor deze zijde van de straat, is een belangrijk element.
- Vooral de wandschilderingen zijn uitzonderlijke elementen die bijdragen tot deze hoge erfgoedwaarde.

Neutrale erfgoedwaarde

- Waar het voortuintje van nummer 93-95 vermoedelijk nog de originele inrichting betreft, heeft nummer 83-89 een hedendaagse inrichting. Omdat de materialiteit goed aansluit bij de plint van het gebouw, is dit echter geen storend gegeven.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- Het vervangen van het originele schrijnwerk van nummer 83-89 zorgde voor een verzwakking van de erfgoedwaarden. Enerzijds omdat hierdoor origineel historisch materiaal verdwenen is, en anderzijds omdat de materialiteit niet past binnen deze historische gevelpartij.
- De tweelinghuizen zijn ontworpen om er op alle vlakken identiek uit te zien. Hierdoor zijn alle elementen die ten opzichte van elkaar verschillen storend. Zo hoort het schrijnwerk bijvoorbeeld in dezelfde kleur geschilderd te zijn.
- De inrichting van een fietsenstelplaats in het voortuintje zorgt voor een slordige indruk in het beschermde stadszicht.

4.2.2.19 Parklaan 99-111

Fig. 142: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartijen dragen door hun eclectisch uitzicht met art-nouveau kenmerken in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Deze gebouwen versterken hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral de zeer beeldbepalende positie van deze panden als overgang van gevelrij met voortuintjes, naar gevelrij aansluitend aan de straat maakt het uitzicht van deze gevels extra belangrijk. Ook het feit dat het hierbij om een ensemble gaat is een versterking van de ensemblewaarde.
- Vooral de unieke schildering op doek in de zijgevel is een zeer uitzonderlijke element dat bijdraagt tot deze hoge erfgoedwaarde.

Positieve erfgoedwaarde

- Het schrijnwerk van 107-111 werd in overleg met de Dienst Monumentenzorg van Gent vervangen door nieuw houten schrijnwerk met dezelfde vormgeving, indeling en profilering als het historische schrijnwerk. Aangezien het gaat om recent schrijnwerk, kan er geen materiaalhistorische waarde aan toegeschreven worden, maar aangezien het een quasi

identieke reconstructie is van het oorspronkelijke is dit ook zeker niet storend en draagt het bij aan het geveluitzicht.

Storende elementen

- De bij het schadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- Bij 107-111 zijn de raamprofielen van het vernieuwde schrijnwerk zeer zwaar uitgevoerd. Dit zorgt voor een negatieve visuele impact op het gevelbeeld aangezien het heden de verfijnde profileringen mist die het originele wel had.
- De brievenbussen aan de zijgevel van 99-105 zorgen voor een storend uitzicht op de gevel, vooral omdat ze net voor een waardevolle wandschildering geplaatst zijn.
- Het weghalen van het torendakje is een zeer storende ingreep geweest. Heden geeft de gevel een onafgewerkte indruk aangezien de verhoudingen van het torenvolume'tje niet kloppen zonder dit dakje. Het torentje was in het stadszicht een zeer belangrijk beeldbepalend element aangezien het de hoek bekroond van de overgang waar de gevelrijen tegenover elkaar verspringen.
- De uithangborden op de gevel van 107-111 zijn visueel storend.

4.2.2.20 Parklaan 113-121 en 123

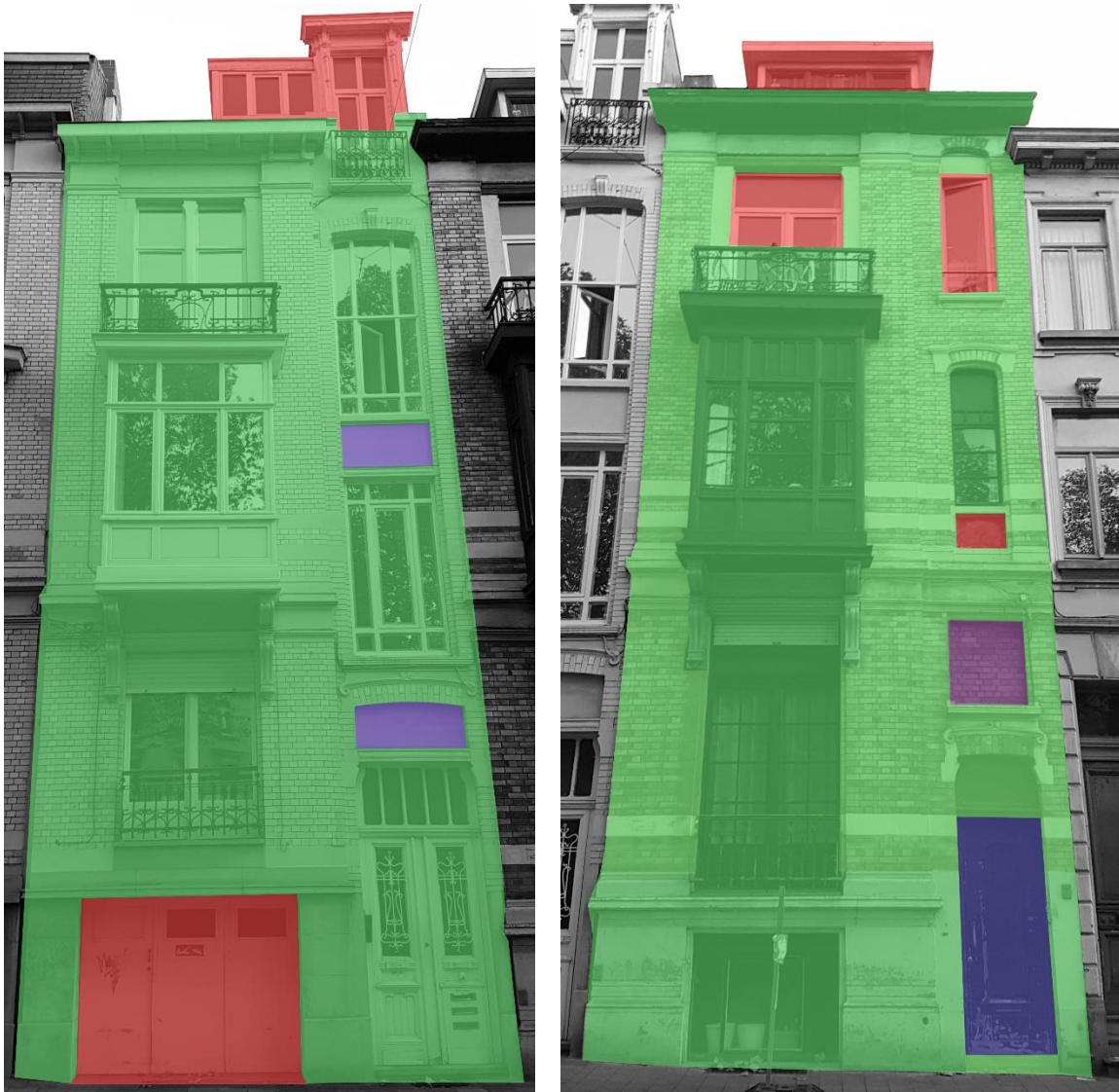

Fig. 143: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartijen dragen door hun eclectisch uitzicht met art-nouveau kenmerken in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Deze gebouwen versterken hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Ook het feit dat het om hierbij om een ensemble gaat, dat tevens aansluit bij de naastliggende panden 97-121, is een versterking van de ensemblewaarde. Wel zorgt de verkleuring van het gevelparament van 123 voor een daling van de hoge erfgoedwaarde van de gevel aangezien hierdoor het uitzicht van de gevel niet meer aansluit bij de naastliggende gevel. Hierdoor is het ensemble moeilijker herkenbaar.

Neutrale erfgoedwaarde

- De recentere voordeur van 123 heeft geen noemenswaardige erfgoedwaarde gezien het niet bij het originele ontwerp hoort. Anderzijds leunt de materialiteit en vormgeving van de deur wel sterk aan bij het overige gevelschrijnwerk, waardoor dit zeker geen storend element is.
- De verdiepte velden in beide gevels zijn duidelijk niet ontworpen om niet ingevuld te zijn met een versiering, maar vormen door hun neutrale onopvallende uitzicht geen storende factor in het gevelbeeld.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- Het vervangen van het originele schrijnwerk door hedendaags schrijnwerk is storend aangezien hierdoor heel wat detaillering in profilering weggefallen is. Vooral het verwijderen van de natuurstenen middenstijl boven de erker van 123 was een zeer storende ingreep.
- De verschillende kleurstellingen van het schrijnwerk tussen beide panden onderling in het ensemble is storend aangezien het de bedoeling is dat deze een uniform kleurenpalet hebben, dat tevens hoort aan te sluiten bij het naastliggende ensemble 99-111.
- Het plaatsen van een garagepoort in de plint van 113-121 is storend omdat hiervoor het originele souterrainvenster is verwijderd en op deze manier de gevelopeningen van het pand te ingrijpend gewijzigd zijn.
- De scheefstand van het dakvenster geeft een storend uitzicht.
- Beide recente dakuitbouwen zijn zeer storend in het historische dakvolume.

4.2.2.21 Parklaan 127-135

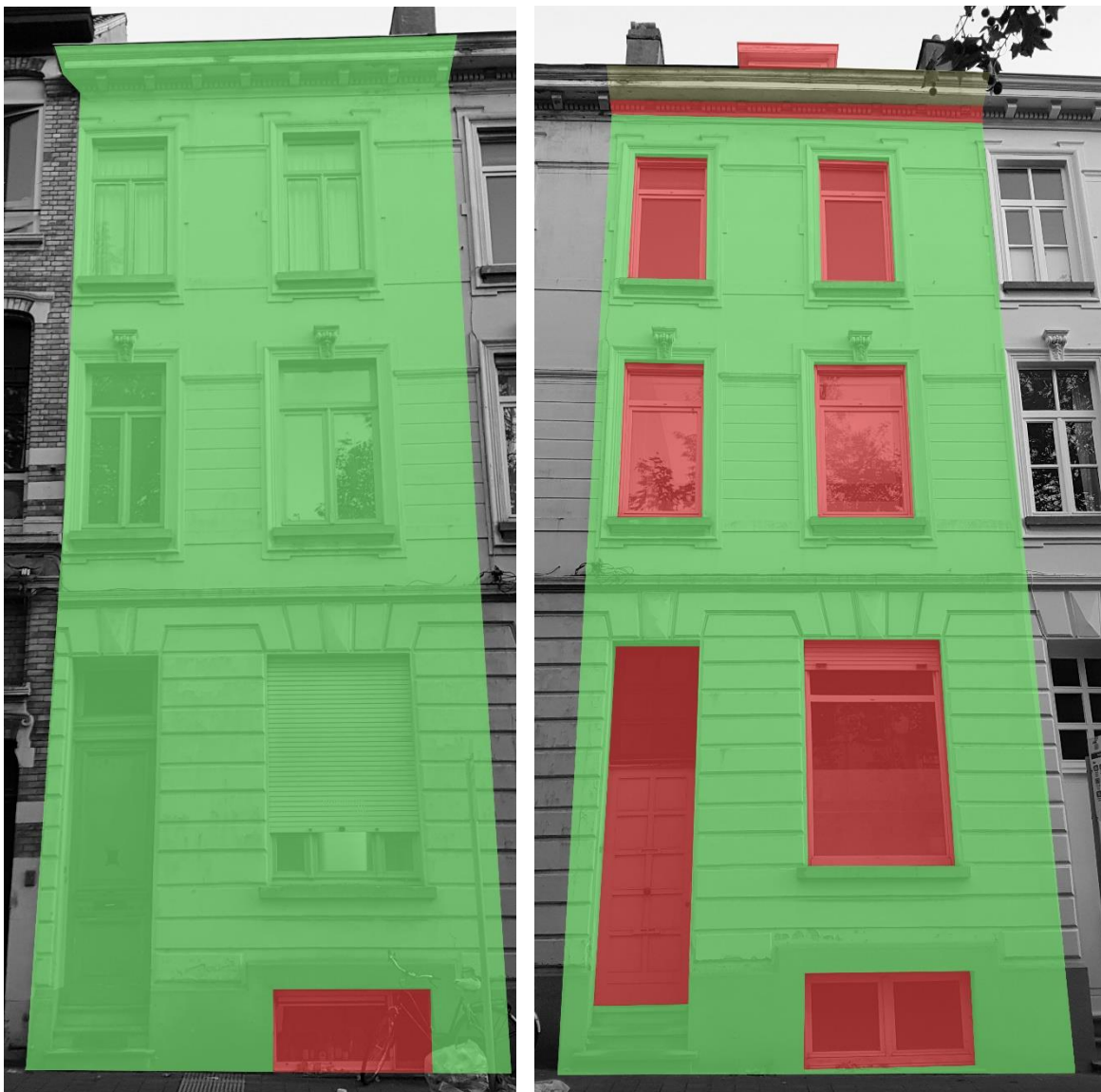

Fig. 144: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De zeer sober en standaard afgewerkte gevelpartijen geven duidelijk weer dat het om opbrengsteigendommen gaat. Panden met dergelijk uitzicht zijn helemaal niet zeldzaam in de 19^e eeuwse gordel. Deze gevels dragen weinig bij tot het uitzonderlijke karakter van het stadszicht dat getypeerd wordt door de rijkelijk uitgewerkte gevelpartijen met kwalitatieve afwerkingen. Wel kan er een hoge erfgoedwaarde aan toegekend worden aangezien het om de originele bebouwing gaat en het een gevelensemble betreft, en dit soort bebouwing karakteristiek is voor de 19^e eeuwse gordel. De ensemblewaarde wordt echter verzwakt door het feit dat het hoekgebouw hier niet uniform op aansluit met zijn lagere bouwhoogte en afwijkende gevelverhoudingen.

Positieve erfgoedwaarde

- Het schrijnwerk werd recent vervangen door schrijnwerk gemaakt naar historisch model. Dit heeft dus geen materiaalhistorische waarde, maar versterkt wel het 19^e-eeuwse gevelensemble. Ten tijde van de opmaak van de fotoreportage van dit beheersplan was er nog een tijdelijke werfdeur aanwezig, maar deze wordt vervangen door een nieuwe voordeur, gemaakt naar historisch model.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De verschillende kleurstellingen tussen beide panden onderling in het ensemble is storend aangezien het de bedoeling is dat deze een uniform kleurenpalet hebben.
- Het verwijderen van de klossen bij 129-131 is storend omdat dit de uniformiteit van de doorlopende kroonlijst doorbreekt.
- De recente dakuitbouw bij 129-131 is storend in het uitzicht van het historische dakvolume.

4.2.2.22 Parklaan 2 – Krijgslaan 96-97

Fig. 145: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- Hoewel de stijl van het gebouw niet passend is binnen het straatbeeld van de Parklaan met karakteristieke klassieke bouwstijlen, kan aan dit gebouw toch een hoge erfgoedwaarde toegekend worden aangezien dit een verdienstelijk voorbeeld is van de modernistische architectuur.

Storende elementen

- Het vernieuwen van al het buitenschrijnwerk is storend.

4.2.2.23 Parklaan 4

Fig. 146: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- Hoewel de stijl van het gebouw niet passend is binnen het straatbeeld van de Parklaan met karakteristieke klassieke bouwstijlen, kan aan dit gebouw toch een hoge erfgoedwaarde toegekend worden aangezien dit een verdienstelijk voorbeeld is van de modernistische architectuur.

Storende elementen

- De recente toevoeging van de visueel zeer dominante mansardeverdieping met dakterras is storend.

4.2.2.24 Parklaan 6

Fig. 147: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- Hoewel het gebouw stylistisch en qua volumetrie niet bijdraagt tot de ensemblewaarde die het beschermde stadsgezicht zo waardevol maakt, is deze woning wel een voorbeeld van een zeer kwalitatief en gaaf bewaard gebleven modernistisch ontwerp. De gevel sluit in zekere mate aan bij de naastliggende bebouwing door het gebruik van bloot baksteenparament en het voorzien van uitkragende en terugliggende gevelvlakken.

4.2.2.25 Parklaan 8 tot 18-18D

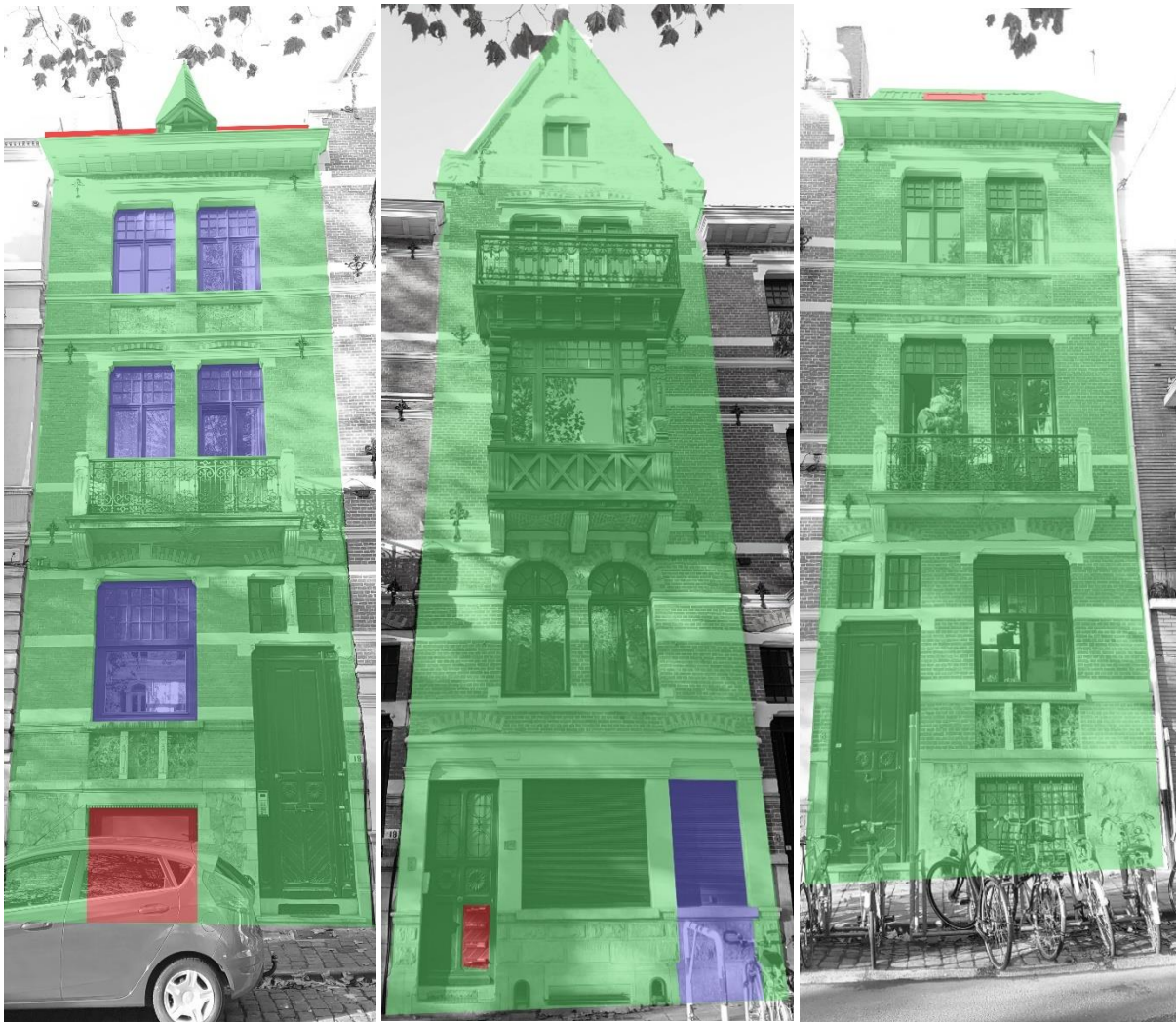

Fig. 148: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartijen dragen door hun eclectisch uitzicht met doorwegende Vlaamse neo-rennaissancekenmerken in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht. Deze gebouwen versterken hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Naast de kwalitatieve gevelafwerkingen, materialiteit en gevelontwerp van de gevels op zich, wordt de hoge erfgoedwaarde ook door het feit dat het om een ensemble gaat nog eens versterkt.
- Vooral de zeldzame eglomisétgels zijn uitzonderlijke elementen die een aparte vermelding waardig zijn. Dit komt nergens anders in de straat voor. Ook het voorkomen van een pirron op de dakkapel van het linkerpand is een zeldzaamheid binnen het straatbeeld. Hoewel veel van de panden in de straat van dergelijke versiering voorzien waren, is dit de enige nog overblijvende in de hele straat. Verder is ook het voorkomen van originele houten rolluiken een zeldzaamheid.

Neutrale erfgoedwaarde

- Het venster met borstwering aan de rechterzijde van de gelijkvloerse verdieping van het centrale pand heeft geen historische waarde aangezien het over een recentere verbouwing gaat. De verbouwing is echter zodanig kwalitatief en met oog voor detail uitgewerkt dat dit helemaal niet opvalt en dus ook niet storend is in het gevelbeeld. Enkel het feit dat een deel

van de symmetrie van het ensemble hierdoor verdwenen is kan wel als storend aanzien worden.

- Al het raamschrijnwerk in het linkerpand is vervangen door recent schrijnwerk, waardoor dit geen historische waarde heeft. Hoewel de materialiteit afwijkt van het originele en er in beperkte mate een vervlakking van de profilering is, valt de vervanging door zijn zorgvuldige namaak van profileringen, kleurstelling en indeling nauwelijks op in het gevelgeheel. Wel is de afwezigheid van het gekleurde reliëfglas in de bovenlichten storend.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- De zonnepanelen op het dak van het linkerpand zijn storend voor het uitzicht van zowel de gevel als het straatbeeld.
- De verwijdering van de dievenijzers en vervanging van het souterrainraam is storend.
- De vele brievenbusgleuven in een van de voordeurpanelen van het centrale pand zorgt voor een storend uitzicht.
- Het ontbreken van een dakkapel op het rechterpand zorgt voor een verstoring van de symmetrie in het ensemble.

4.2.2.26 Parklaan 20-26

Fig. 149: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn neo-classicistisch uitzicht bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht dat gekenmerkt wordt door rijkelijk uitgewerkte gevels in neo-, eclectische- en art-nouveau stijlen. Het versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. De ensemblewaarde wordt nog eens versterkt door het feit dat het pand visueel zeer nauw aansluit bij nummers 28 tot 40, dit door de bijna identieke gevelafwerkingen, stijl, kroonlijsthoogte en gevelverhoudingen.

Storende elementen

- De bij het shadebeeld beschreven elementen zijn storend voor het uitzicht van de gevels.
- Hoewel het positief is dat het recente schrijnwerk dezelfde vormgeving gekregen heeft als het historische, betekent het vervangen van hout door kunststof een visueel storende vervlakking in het gevelbeeld.
- Het vervangen van het souterrainraam en verwijderen van dievenijzers zorgt voor een verstoring van het originele historische uitzicht.

4.2.2.27 Parklaan 28 tot 34-40

Fig. 150: Waarbepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartijen dragen door hun neo-classicistisch uitzicht bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht dat gekenmerkt wordt door rijkelijk uitgewerkte gevels in neo-, eclectische- en art-nouveau stijlen. Het versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. De ensemblewaarde wordt nog eens versterkt door het feit dat de panden ook onderling een ensemble op zich vormen met identieke gevelafwerkingen, stijl, kroonlijsthoogtes en gevelverhoudingen, nog eens versterkt door het bijna identieke naaststaande pand nummer 20-26.

Positieve erfgoedwaarde

- De panden op zich hebben inherent slechts een positieve erfgoedwaarde, hun hoge erfgoedwaarde wordt vooral bekomen omdat zij deel uitmaken van een waardevol ensemble. De panden zijn duidelijk ontworpen als opbrengsteigendommen, en hebben daarom in tegenstelling tot andere statige panden in dit beschermd stadszicht geen uitzonderlijke gevelelementen of -afwerkingen. Neo-classicistische woningen als deze zijn helemaal geen zeldzaamheid in de 19^e eeuwse gordel van de stad.

Storende elementen

- De recente garagepoort bij 28 en 30 maakt het originele gevelontwerp minder herkenbaar.
- De afwijkende kleurstelling van het schrijnwerk bij 28 zorgt ervoor dat het pand niet uniform aansluit bij de rest van het ensemble.
- De verbouwde voordeur van 30 zorgt ervoor dat het pand niet uniform aansluit bij de rest van het ensemble.
- Het verwijderen van de gootklossen zorgt er voor dat de kroonlijst die uniform over alle gevels van het ensemble loopt in zijn uniformiteit doorbroken wordt.
- Hoewel de gevel van 32 zeer zorgvuldig gerenoveerd is en de kwalitatieve gevelafwerking en vormgeving representatief is voor de interbellumperiode, zorgt deze ingreep, waarbij nieuw gevelparament geplaatst werd en de voordeur aangepast werd, er voor dat de woning het uniforme neo-classicistische ensemble niet meer ondersteunt. Hoewel de verbouwing op zich wel een zekere historische waarde heeft, is het in de context van dit specifieke ensemble echter storend.
- Het ventilatiekanaal in 34-40 geeft een storend uitzicht.
- Hoewel naar historisch model hermaakt, zorgt de vervanging van het schrijnwerk op de verdiepingen van 34-40 voor een vervlakking van het gevelzicht door het verdwijnen van de houten profileringen.

4.2.2.28 Parklaan 42-42E

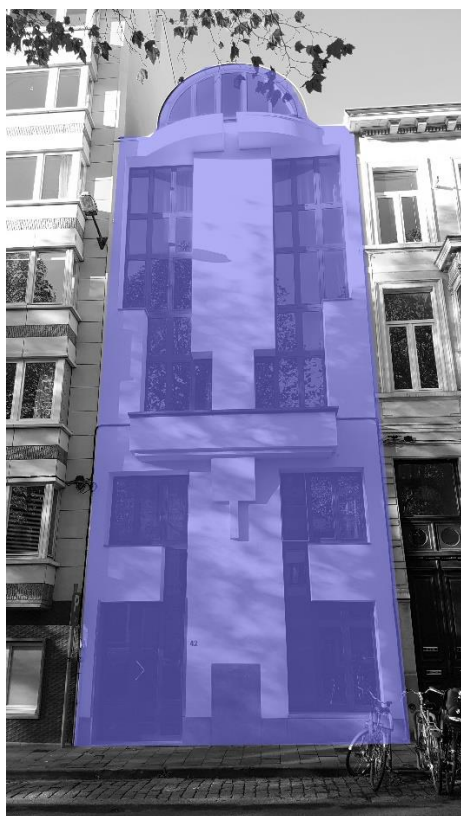

Fig. 151: Waardebepalingskaart.

Neutrale erfgoedwaarde

- Hoewel het gebouw op zich binnen de postmoderne architectuurstijl zeker kwaliteiten bezit, en de woning qua verhoudingen, kleurstelling en bouwhoogte aansluit bij de historische bebouwing, contrasteert het pand binnen de context van de uniforme laat-19^e eeuwse en vroeg-20^e eeuwse bebouwing met de overige klassiek opgevatte gevelpartijen.

4.2.2.29 Parklaan 44-72

Fig. 152: Waardebepalingskaart.

Storende elementen

- Het gebouw is door zijn dominante bouwhoogte en gevelbreedte storend ten opzichte van de omliggende uniforme historische bebouwing in de laan. Er wordt echter een neutrale erfgoedwaarde toegekend aan het gebouw omdat deze architectuur nog te jong is om de erfgoedwaarden van deze stijl, materialiteit en vormgeving reeds definitief kunnen vast te leggen.

4.2.2.30 Parklaan 76-76A

Fig. 153: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn neo-classicistisch uitzicht bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht dat gekenmerkt wordt door rijkelijk uitgewerkte gevels in neo-, eclectische- en art-nouveau stijlen. Het versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht.

Storende elementen

- Hoewel het positief is dat het recente schrijnwerk dezelfde vormgeving gekregen heeft als het historische, betekent het vervangen van hout door kunststof een visueel storende vervlakking in het gevelbeeld.

4.2.2.31 Parklaan 78

Fig. 154: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn neo-classicistisch uitzicht bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht dat gekenmerkt wordt door rijkelijk uitgewerkte gevels in neo-, eclectische- en art-nouveau stijlen. Het versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht.

Storende elementen

- Hoewel het positief is dat het recente schrijnwerk dezelfde vormgeving gekregen heeft als het historische, betekent het vervangen van hout door kunststof een visueel storende vervlakking in het gevelbeeld.

4.2.2.32 Parklaan 80

Fig. 155: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn Vlaamse neo-rennaissance uitzicht in grote mate bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht dat gekenmerkt wordt door rijkelijk uitgewerkte gevels in neo-, eclectische- en art-nouveau stijlen. Dit gebouw mag tot een van de meest opmerkelijkste ontwerpen in de straat gerekend worden en versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht.
- Vooral het kwalitatieve houtsnijwerk, het uitzonderlijk uitgewerkte schrijnwerk en de kleurrijke faïencetegels zijn zeer uitzonderlijke elementen die bijdragen tot deze hoge erfgoedwaarde. Ook het verlevendigen van de gevel met willekeurig verspreide gekleurde geglazuurde bakstenen is een zeldzaam gegeven.
- De uitzonderlijke gaafheid van de nooit verbouwde gevelpartij maakt dit pand nog extra waardevol.

4.2.2.33 Parklaan 82 tot 86

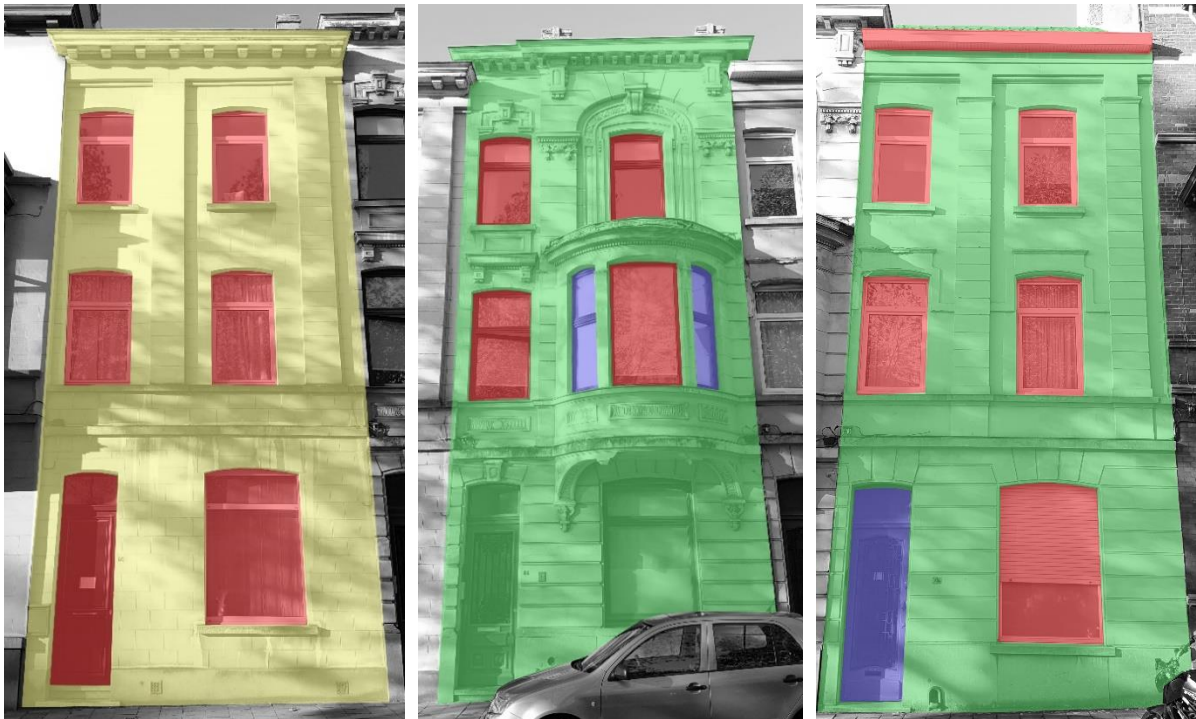

Fig. 156: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- Hoewel nummer 84 niet meer zijn oorspronkelijke uitzicht heeft, kan de kwalitatieve verbouwing uit 1923 als een verbetering op de sober uitgevoerde originele toestand gezien worden. In deze toestand draagt de gevel met zijn beaux-artsuitzicht bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht dat gekenmerkt wordt door rijkelijk uitgewerkte gevels in neo-, eclectische- en art-nouveau stijlen. Het versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht.
- Nummer 82 is duidelijk ontworpen als opbrengsteigendom, en heeft daarom in tegenstelling tot andere statige panden in dit beschermd stadszicht geen uitzonderlijke gevelelementen of -afwerkingen zoals bijvoorbeeld een typische balkon- of erkeruitbouw. Neo-classicistische woningen als deze zijn helemaal geen zeldzaamheid in de 19^e eeuwse gordel van de stad. De waarde werd wel versterkt door het feit dat het een eenheidsbebouwing vormde met nummer 84 en 86, maar sinds de verbouwing van nummer 84 is dit ensemble doorbroken. Dit pand dankt zijn hoge erfgoedwaarde dus vooral aan het feit dat het tot de originele straatbebouwing behoort en dat dit soort van opbrengsteigendommen heel karakteristiek is voor de 19^e eeuwse gordel.

Positieve erfgoedwaarde

- Nummer 86 heeft dezelfde erfgoedwaarden als beschreven bij nummer 82, maar hier kan slechts een positieve erfgoedwaarde aan toegekend worden gezien het originele uitzicht van de gevel verstoord is door het aanbrengen van een enigszins gelijkaardige, maar vervlakte gevelafwerking.

Neutrale erfgoedwaarde

- De zijlichten van de erker van nummer 84 zijn recent en hebben dus geen historische waarde, maar aangezien zij in dezelfde materialiteit en vormgeving als het originele schrijnwerk uitgevoerd zijn, zijn deze ramen geen storend gegeven in de historische gevel.

- De voordeur van nummer 82 is niet origineel, maar heeft door zijn ouderdom intussen ook reeds een zekere historische waarde verworven. Verder is de materialiteit en vormgeving van de deur passend bij de historische gevel, waardoor deze niet storend is.

Storende elementen

- Al het originele houten schrijnwerk dat door schrijnwerk in kunststof vervangen is, is storend. Kunststof past als materiaal namelijk niet in een historische gevel, dit zorgt voor een vervlakking van het gevelbeeld door het wegvallen van verfijnde houten profileringen. Hetzelfde geldt voor de bakgoot van nummer 82.
- Het nieuwe houten schrijnwerk in nummer 84 is storend omdat het de originele raamindelingen niet herneemt.

4.2.2.34 Parklaan 92

Fig. 157: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- Alle elementen die van de originele geveltoestand overblijven hebben hoge erfgoedwaarde. Hun waarde is echter verzwakt door het feit dat deze heden slechts fragmenten zijn van de

originele toestand en sinds het strippen van de gevel niet meer tot een waardevol neoclassicistisch gevelensemble behoren.

Neutrale erfgoedwaarde

- Origineel was de gevel een meerwaarde voor het straatbeeld gezien de verfijnde detailleringen in het gevelbeeld die de rijkelijke versieringen in het pleisterwerk en smeedwerk met zich meebracht. Het strippen van alle versieringen en volledig vlak maken van de gevel was een zeer storende ingreep aangezien op deze manier bijna alle neoclassicistische stijlkenmerken verdwenen en de gevel gebanaliseerd werd. In het ruimere kader van het straatbeeld heeft de gevel heden echter nog steeds een neutraal beeld, en biedt het geen meerwaarde meer aan het beschermde stadszicht, maar zorgt het anderzijds door zijn passende gevelverhoudingen en onopvallendheid als 'leeg canvas' ook niet voor een storend beeld.
- De geprofileerde lijst boven het venster van de verdieping behoort wel tot de originele elementen, maar kan geen hoge erfgoedwaarde toegeschreven krijgen om het zonder de bijhorende sierbeploistering zeer vreemd aan doet in het gevelbeeld.
- De mansardeverdieping heeft door zijn bouwperiode intussen een zekere historische waarde verworven, maar kan geen hoge erfgoedwaarde toegekend worden aangezien de constructie niet tot het originele ontwerp behoort. De vormgeving, voornamelijk dan van de dakkapellen, sluit echter zeer nauw aan bij de neoclassicistische gevelpartij, waardoor deze toevoeging als een versterking van het gevelbeeld kan gezien worden. In het kader van het straatbeeld is het toevoegen van deze verdieping echter storend aangezien het gebouw daarmee als enige van de naastliggende panden boven de gelijke kroonlijsthoogte uitsteekt en daarmee een deel van zijn ensemblewaarde verliest.

Storende elementen

- Al het originele houten schrijnwerk dat door schrijnwerk in kunststof vervangen is, is storend. Kunststof past als materiaal namelijk niet in een historische gevel, dit zorgt voor een vervlakking van het gevelbeeld door het wegvallen van verfijnde houten profileringen.
- Het vervangen van de fijne smeedijzeren balustrade door de huidige plumpe balustrade zorgt voor een stijlbreuk met het neoclassicistische uitzicht van de gevel.

4.2.2.35 Parklaan 94-94H

Fig. 158: Waardebepalingskaart.

Positieve erfgoedwaarde

- De gevel had oorspronkelijk een hoge erfgoedwaarde omdat deze het straatbeeld versterkte met zijn neoclassicistische afwerkingen en versieringen. Intussen is de gevel door het verwijderen van de bossagevoegen en het vervangen van schrijnwerk en erkeropbouw door banale kunststofelementen echter teveel versoberd om nog in grote mate tot het gevelensemble in de straat bij te dragen. De gevel dankt zijn positieve erfgoedwaarde vooral aan het feit dat het om de originele gevelpartij gaat met bewaarde gevelverhoudingen en nog steeds een groot deel van zijn neoclassicistische details heeft behouden, zoals de gesculpteerde consoles en de vensteromlijstingen.

Neutrale erfgoedwaarde

- Het verbouwen van de venster boven de erker tot balkondeur is een recentere ingreep, maar is op zich niet storend in het gevelbeeld. Het was bij gelijkaardige gevels namelijk gebruikelijk om een balkon met terrasdeur bovenop de erker in te richten, dus deze ingreep is niet

vreemd voor deze specifieke typologie. De balustrade is zeer sober en onopvallend uitgewerkt, waardoor de ingreep zeker niet dominant is over de historische gevel. Wel is de invulling van de deuropening met kunststof schrijnwerk zeer storend.

Storende elementen

- Al het originele houten schrijnwerk dat door schrijnwerk in kunststof vervangen is, is storend. Het feit dat er gebruik gemaakt is van pseudo-historiserend schrijnwerk, versierd met cannelures en klassieke kapiteeltjes op de stijlen, maakt het uitzicht des te storender. Kunststof past als materiaal namelijk niet in een historische gevel, dit zorgt voor een vervlakking van het gevelbeeld door het wegvallen van verfijnde houten profileringen.
- Het vervangen van de houten panelen van de visueel dominante erker door kunststofpanelen zorgt voor een zeer storende banalisering in het gevelzicht.

4.2.2.36 Parklaan 96

Fig. 159: Waardebepalingskaart.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn neo-classicistisch uitzicht bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht dat gekenmerkt wordt door rijkelijk uitgewerkte gevels in neo-, eclectische- en art-nouveau stijlen. Het versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht.

Storende elementen

- Hoewel het positief is dat het recente schrijnwerk dezelfde vormgeving gekregen heeft als het historische, betekent het vervangen van hout door kunststof een visueel storende vervlakking in het gevelbeeld.
- Het afschilferen van het schilderwerk over het gehele gevelvlak zorgt voor een slordige indruk.
- Het recente ventilatiekanaal dat door de gevel van de tweede verdieping steekt is een storende ingreep.
- Het verwijderen van de schijfornamenten op de postamenten van het balkon was een storende ingreep aangezien heden de balustrade niet meer als volledig oogt.

4.2.2.37 Parklaan 98-98A

Fig. 160: Waardebepalingskaarten.

Hoge erfgoedwaarde

- De gevelpartij draagt door zijn neo-rennaissance uitzicht bij tot de erfgoedwaarde van het beschermde stadszicht dat gekenmerkt wordt door rijkelijk uitgewerkte gevels in neo-, eclectische- en art-nouveau stijlen. Het versterkt hierdoor de ensemblewaarde van de laat-19^e eeuwse / vroeg-20^e eeuwse gevelrij die deel uitmaakt van het beschermde stadszicht. Vooral de uitbundig gesculpteerde erkerpartij en natuurstenen elementen zijn noemenswaardige gevelelementen.

Neutrale erfgoedwaarde

- De verbouwing van balkondeur naar venster betekent een verlies van herkenbaarheid van het originele ontwerp en is daarom op zich storend. Maar door de kwalitatieve afwerking en gebruikte materialen en vormgeving van de nieuwe toestand valt deze ingreep amper op in het gevelbeeld, en is daarom neutraal te noemen.

Storende elementen

- Hoewel het positief is dat het recente schrijnwerk dezelfde vormgeving gekregen heeft als het historische, betekent het vervangen van hout door kunststof een visueel storende vervlakking in het gevelbeeld.

5 Beheersvisie en doelstellingen

5.1 Beheersdoelstellingen volgens het beschermingsbesluit

Het beschermingsbesluit²¹² stelt de volgende beheersdoelstellingen voorop voor de bebouwing:

- De bescherming van de Parklaan met omgeving als stadsgezicht beoogt het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Bij een eventuele wijziging moet gestreefd worden dat de nieuwe ingrepen geen negatieve impact hebben op de specifieke erfgoedkenmerken van het beschermde stadsgezicht. Er wordt gestreefd naar ingrepen die uitgaan van het behoud van de erfgoedwaarden en de bijhorende erfgoedelementen en -kenmerken.
- De twee appartementsgebouwen (Parklaan nummers 41-81 en 44-72) en het postmodern pand (Parklaan nummer 42-42E) bezitten geen erfgoedwaarde. Bij een eventuele sloop en vervanging door nieuwbouw moet het nieuwe gebouw zich zowel op vlak van schaal, volume en materialen inpassen in de bestaande gevelwand en in de perceelstructuur van de omgeving. De architecturale uitwerking dient uit te gaan van het behoud van de erfgoedwaarden van het stadsgezicht.
Er zal worden gestreefd naar een algemene herwaardering van het straitsilhouet en de wandritmiek op die plaatsen met recentere bebouwing, indien deze panden vervangen zouden worden door nieuwbouw. Hierbij kan men er eventueel voor kiezen om de oorspronkelijke perceelstructuur te volgen.
- Om de ensemblewaarde maximaal te behouden moet de originele dakvorm en dakafwerking behouden blijven. Dit geldt zowel voor platte daken als mansardedaken en zadeldaken. Het toevoegen van dakuitbouwen of (in pandige) terrassen aan de straatzijde is bijgevolg niet wenselijk. Het toevoegen van bouwlagen (met inbegrip van terugspringende volumes) is omwille van het beeldbepalende perspectief absoluut niet wenselijk. De originele dakafwerking moet zoveel mogelijk worden behouden aan de straatzijde. Aan de straatzijde zijn visueel storende toevoegingen zoals onder andere zonnepanelen, zonneboilers en gelijkaardige installaties niet wenselijk.
- Het is wenselijk dat de voortuinen aan de zuidelijke zijde van de Parklaan opnieuw worden aangelegd waar deze werden gesupprimeerd (bijvoorbeeld door omvorming tot parking). Bij voorkeur krijgen alle voortuinen opnieuw hun oorspronkelijke aanleg en een historisch verantwoord plaveisel en hekwerk, naar de nog bewaarde voorbeelden en zoals gedocumenteerd op historische foto-opnames en postkaarten.
- Het plaatsen van praktische voorzieningen in de voortuinen, zoals bijvoorbeeld voor vuilnisopslag, (brom)fietsenstallingen, ... wordt bij voorkeur tot een minimum herleid en mag het zicht op de voorgevels niet ontnemen.
- Beplantingen, voorwerpen, structuren of bouwwerken (met inbegrip van tijdelijke en (half)open structuren) in de voortuinen langs de Parklaan mogen het zicht vanaf de openbare weg niet ontnemen op de straatgevels van de Parklaan, noch mogen zij een storende visuele impact hebben op de erfgoedwaarden van het stadsgezicht.
- In de voortuinen moet rekening gehouden worden met de standplaats van de platanen van de laan. In de voortuinen moet in functie van het behoud van de wortelzone volgende vermeden worden: verdichting van de bodem, (tijdelijke) wijziging van de grondwatertafel, bodemingrepen, strooizout (lava of zand zijn mogelijke alternatieven) en chemische verdelingsmiddelen.
- Een met bloemen beplante vluchtheuvel ter afsluiting van de noordoostelijke zijde van de Parklaan behoort tot de oorspronkelijke beplanting van de Parklaan. Om verkeerstechnische

²¹² Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 22-23.

redenen is deze cirkelvormige vluchtheuvel opgedeeld in twee plantsoenen en veranderd van vorm. Gelijkaardige latere aanpassingen omwille van verkeerstechnische redenen zijn toegestaan, zolang minstens één met bloemen beplante vluchtheuvel behouden blijft.

- Ontbrekende delen van de historische afwerkingsmaterialen zoals bijvoorbeeld smeedwerk, schrijnwerk, houtsnijwerk, decoratieve elementen, historische materialen, ... worden bij voorkeur gerestaureerd, aangevuld of gereconstrueerd. Indien het origineel ontwerp niet gekend is, moet worden gestreefd naar een vervanging die zoveel mogelijk aansluit bij historische voorbeelden qua vormgeving, techniek en materiaalgebruik. De historische gegevens zoals opgenomen in het inhoudelijk dossier kunnen hiervoor de referentiesituatie vormen, eventueel aangevuld met de resultaten uit nieuw historisch onderzoek.
- Het is wenselijk dat storende ingrepen opnieuw worden verwijderd en dat men hierbij teruggaat naar de originele toestand. De historische gegevens zoals opgenomen in het inhoudelijk dossier kunnen hiervoor de referentiesituatie vormen, eventueel aangevuld met de resultaten uit nieuw historisch onderzoek. Onder storende ingrepen kan men onder meer verstaan:
 - a) het omvormen van kelderramen tot garagepoorten;
 - b) het beschilderen van een onbeschilderde gevel;
 - c) het wijzigen van gevelopeningen;
 - d) het wijzigen van de dakstructuur of -bedekking, het toevoegen van nieuwe of wijzigen van oorspronkelijke dakuitbouwen, (inpandige) terrassen, dakvensters en dakkapellen;
 - e) het verwijderen of aanpassen van de oorspronkelijke aanleg van de voortuin;
 - f) het verwijderen van oorspronkelijke elementen en materialen;
- Bij het hervoegen van (delen van) de gevel of (faience)tegeltaleaus moeten de eigenschappen, techniek en kleur van het voegwerk worden onderzocht en dienen de onderzoeksresultaten richtinggevend te zijn voor nieuwe ingrepen.
- De hechting van (faience)tegeltaleaus wordt bij voorkeur regelmatig gecontroleerd en verzekerd. Bij tegels met eglomiséschilderingen (Parklaan nummer 8 en 18-18D) is het belangrijk dat er geen vocht achter de tegels kan komen, het is bijgevolg aangewezen om barsten in de dorpels of lijsten boven deze tegels vakkundig te dichten.

Specifiek voor de tweeëndertig gekandelaarde platanen gelden de volgende beheersdoelstellingen²¹³:

- De beheersdoelstellingen zijn gericht op het zo oud mogelijk laten worden van de bomen, het traditioneel beheer verder te zetten, het beeldbepalend karakter, de ensemblewaarde en de erfgoedcontext te bewaren en de wetenschappelijke kennis over de soort en het beheer te vergroten.
- Monitoring: omwille van de bodemverdichting en de ligging in woongebied met openbaar vervoer is regelmatige opvolging van de fysische toestand van de bomen en hun omgeving noodzakelijk. Door deze monitoring kunnen problemen tijdig vastgesteld worden en de nodige acties ondernomen worden. Deze kunnen zowel betrekking hebben op de bo(o)m(en) zelf (zoals snoeiwerken) of op de omgeving (standplaatsverbetering). In geval van conditie- of vitaliteitsverlies van de bo(o)m(en) moet er een expertiseverslag worden opgesteld door een deskundige boomverzorger en moeten de daarin vervatte maatregelen worden uitgevoerd.
- Periodiek onderhoud: een regelmatig onderhoud door middel van regulier beheer is nodig voor de gekandelaarde bomen. Het regulier beheer moet erop gericht zijn om de bomen zo

²¹³ Ministerieel besluit van 25/10/2017 tot definitieve bescherming van de Parklaan en omgeving als stadsgezicht en de laan met tweeëndertig gekandelaarde platanen als monument, p. 23-24.

lang mogelijk in stand te houden. De bomen dienen periodiek te worden gesnoeid tot op de gesteltakken, volgens de regels van de kunst en op basis van een evaluatie van de toestand van de bomen. Een verzorgingssnoei behoort tot het reguliere onderhoud.

- Standplaatsbeheer: de standplaats waarin de bomen geworteld zijn bepalen mee hun groeikracht en vitaliteit en hier moet dus voldoende aandacht aan geschonken worden. Binnen de standplaats moet onder andere volgende vermeden worden: verdichting van de bodem, (tijdelijke) wijziging van de grondwatertafel, bodemingrepen, mechanische schade (bijvoorbeeld van vegen of bladruimen), strooizout (lava of zand zijn mogelijke alternatieven), chemische verdelgingsmiddelen. Wijzigingen in de standplaats moeten steeds afgetoetst worden aan de draagkracht van de bomen en moeten worden gecombineerd met standplaatsverbetering (zoals bijvoorbeeld vergroten van de plantvakken en maatregelen voor verbetering van de doorworteling) en het verbeteren van de erfgoedcontext binnen de afbakening van de bescherming. De originele aanleg betrof een gazon of met heesters beplante middenstrook tussen de bomen. De zone tussen de bomen kan bij een heraanleg worden onthard en groener worden aangelegd.
- In geval van afsterven van een boom moet er op dezelfde locatie heraan geplant worden met eenzelfde soort; gewone platanen (*Platanus x hispanica*). Indien mogelijk ook met plantmateriaal afkomstig van de oudste bomen uit deze laan. De nieuwe bomen dienen als gekandelaarde bomen beheerd te worden, met eenzelfde takvrije stam en eenzelfde totaalhoogte als de originele bomen. De reeds ingeboete bomen streven eveneens naar dit eindbeeld.

5.2 Aanvullende beheersdoelstellingen

Straatinrichting

- Er wordt naar gestreefd om de beleving van de historische boulevard terug te brengen. Dit betekent o.a. dat het centrale gedeelte van de laan tussen de bomenrijen dient opgewaardeerd te worden.
- Zowel om esthetische redenen, als om technische redenen ter behoud van de monumentale platanen is het raadzaam om: de kasseiverharding rond de bomen op te breken, het parkeren niet meer tussen de bomen te voorzien en het plantsoen opnieuw aan te leggen als volwaardige groenzone. De meeste uitsparingen in de kasseiverharding hebben namelijk geen verhoogde rand, waardoor de auto's over het bovengronds wortelstel rijden en dit beschadigen; de auto's staan daarenboven té dicht tegen de platanen geparkeerd, waardoor ook de stamvoet letsels ondervindt. Door de verharding en de druk van de auto's verdicht de bodem binnen de boomspiegels. Verhardingen in de buurt van dergelijke oude platanen kunnen moeilijk duurzaam zijn ten gevolge van de wortels die zowel kasseien als kantopsluitingen en boordstenen omhoog duwen.
- Het is niet wenselijk om straatmeubilair in de laan aan te brengen dat door zijn vormgeving, materialiteit of afmetingen een storende factor vormt binnen de historische context.

Archeologie

De Parklaan was zeker sinds de middeleeuwen tot het einde van de 19de eeuw landbouwgebied in de periferie van de zich uitbreidende stad en later aan de voet van de citadel-versterking. Over de periode vóór de middeleeuwen is niets gekend.

Daaruit volgen de volgende voorwaarden: Bij alle ingrepen valt archeologie onder de vigerende wetgeving op de beschermde monumenten en onder het Onroerenderfgoeddecreet 2013, haar uitvoeringsbesluiten en de Code van Goede Praktijk op het archeologisch onderzoek.

Kleurstelling

- Bij het herschilderen van geveldelen of gevelelementen die zichtbaar zijn vanaf het openbaar domein, is het wenselijk dat de historische kleurstelling hernomen wordt. Dit kan nagegaan worden door het uitvoeren van een kleurenstratigrafie.
- Geveldelen of gevelelementen die zichtbaar zijn vanaf het openbaar domein en die oorspronkelijk onbeschilderd waren, worden ontdaan van later aangebrachte afwerkingslagen.
- In het beheersplan werden verschillende gevelensembles gedefinieerd. Er wordt naar gestreefd om de ensemblewaarde van deze panden zo optimaal mogelijk te herstellen of te versterken. Zo dient er teruggegrepen te worden naar de oorspronkelijke kleurstelling. Indien de kleurstelling van het ensemble onduidelijk is, dient een kleurenstratigrafie uitgevoerd te worden. Bij het ensemble van nummer 5 tot 21-23 heeft het centrale pand daarentegen al van bij het originele ontwerp een afwijkende schrijnwerkkleur meegekregen, welke bij herschilderen dient hernomen te worden.
- Bij het herleggen van een dak wordt er bij gevelensembles voor gezorgd dat de dakbedekking in overeenstemming is met de oorspronkelijk aanwezige dakbedekking. Een hoogteverschil tussen de daken van panden die deel uitmaken van een ensemble wordt best vermeden.

Materialiteit

- In het geval dat er geveldelen en/of gevelelementen dienen vervangen te worden, wordt het oorspronkelijk materiaal met de oorspronkelijk afwerking hernomen.
- Wanneer recent schrijnwerk in de geveldelen die zichtbaar zijn vanaf het openbaar domein vervangen wordt, wordt teruggekeerd naar de materialisatie, indeling en profilering van de originele historische toestand.

Energiebesparende maatregelen

Energiebesparende maatregelen zijn mogelijk indien ze kunnen uitgevoerd worden zonder de bestaande erfgoedwaarden aan te tasten. Meer bepaald wil dit onder andere zeggen:

- Straatgevels mogen niet langs de buitenzijde geïsoleerd worden.
- Het isoleren van daken mag langs de binnen- als buitenzijde gebeuren. Bij het langs de buitenkant isoleren mag er echter geen conflict ontstaan met de goten, kroonlijsten en nokhoogtes van aansluitende gebouwen. Bij gevelensembles dient er vermeden te worden dat er een hoogteverschil ontstaat tussen de nokken en dakvlakken van de verschillende panden binnen het ensemble. Ook wordt er bij het toepassen van een sarkindak op gelet dat kleinere gevelelementen, zoals dakkapellen niet in het verhoogde dakvlak verdwijnen. In elk geval moet elke ingreep omtrent het plaatsen van dakisolatie eerst afgetoetst worden aan de hand van het afwegingskader voor *'het plaatsen van dakisolatie bij beschermd erfgoed'* van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

- Er worden geen zonnepanelen of andere visueel storende installaties aangebracht op het dak aan de straatzijde. Dit is wel mogelijk aan de dakzijde die niet zichtbaar is van op de straat.
- Buitenschrijnwerk (ramen, deuren en kroonlijst):
 - Maximaal behoud van het nog oorspronkelijk aanwezig buitenschrijnwerk (ramen, deuren en kroonlijsten) dient steeds het uitgangspunt te vormen.
 - Wanneer het oorspronkelijk buitenschrijnwerk (ramen, deuren en kroonlijsten) nog aanwezig is, maar zich in danig slechte bouwfysische toestand bevindt, dient deze waar nodig hersteld te worden naar oorspronkelijk model.
 - Wanneer de oorspronkelijke ramen en/of deuren nog aanwezig zijn en men de isolatiewaarde van deze wenst te vergroten, dient er in eerste instantie geopteerd te worden voor het verhogen van de isolatiewaarde door het uitvoeren van ingrepen die weinig impact hebben op de erfgoedwaarde van deze ramen en deuren. Er kan hierbij gedacht worden aan: het infrezen van dichtingen, het herstellen van openstaande verbindingen, etc. Bij voorkeur wordt er in dergelijk geval gewerkt met achterzetramen, voor zover dit uitvoerbaar is in combinatie met een eventueel waardevol historisch interieur. Indien de bestaande raamkaders dit technisch toelaten, kan er ook geopteerd worden voor het aanbrengen van een verdund dubbele beglazing (max.12mm) in de bestaande raamkaders. De verdund dubbele beglazing dient voorzien te zijn van een buitenglasblad dat in overeenstemming is met het oorspronkelijke glasblad (vb. getrokken glas).
 - Waar de oorspronkelijke ramen reeds vervangen zijn in het verleden door hedendaags buitenschrijnwerk, kunnen ramen enkel vervangen worden door thermisch verbeterd schrijnwerk, waarbij de materialisatie, de indeling en de profilering (vanaf de buitenzijde) identiek zijn aan de oorspronkelijke ramen. Voor de dubbele beglazing wordt opgelegd dat de volledige glasdikte max. 16mm mag bedragen en dat het buitenglasblad in overeenstemming is met het oorspronkelijke glasblad (vb. getrokken glas).
 - In elk geval moet elke ingreep aan schrijnwerk eerst afgetoetst worden aan de hand van het afwegingskader '*historisch schrijnwerk*' van het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Geveltoevoegingen

Uithangborden (naamgeving handelspand) zijn toegelaten mits ze voldoen aan volgende voorwaarden:

- Aantal: max. 1 stuk per handelspand
- Op het gevelvlak: enkel losse belettering is toegestaan. De omvang mag niet domineren in het gevelbeeld van de gelijkvloerse verdieping.
- Dwars op de gevel: max. afmetingen: 60 x 60 cm

Verlichte uithangborden of naamgeving van de zaak moeten bijkomend voldoen aan volgende voorwaarde

- Op het gevelvlak: enkel losse belettering is toegestaan. De omvang mag niet domineren in het gevelbeeld van de gelijkvloerse verdieping.
- Dwars op de gevel: max. afmetingen 60 x 60 cm

- Dynamische verlichting is niet toegestaan (statische verlichting = minstens 15 seconden tussen 2 opeenvolgende lichtkleuren of lichtbeelden)

Brievenbussen

Om te voorkomen dat een veelheid aan brievenbussen de voorgevels en het gevelbeeld op een storende manier gaat domineren, wordt er gesteld om de brievenbussen te clusteren. Bij de panden die over een voortuintje beschikken, wordt deze in het tuintje geplaatst. Deze wordt echter niet vastgemaakt aan het historische hekwerk, maar wordt voorzien op een losstaande structuur. Bij de andere panden wordt de brievenbus zo onopvallend mogelijk aan de gevel aangebracht, waarbij deze niet voor beeldbepalende geveldetails komt te staan. De brievenbus wordt zo klein mogelijk gehouden, en de vorm en kleur mogen niet storend zijn voor de historische context.

6 Maatregelen

6.1 Algemene maatregelen

De beheersmaatregelen omvatten een opsomming van toegelaten werken en verplichtingen, indien eigenaars werken aan de gevels, voortuinen en daken, die zichtbaar vanaf het openbaar domein wensen uit te voeren. Toekomstige bouwkundige ingrepen worden gereguleerd door het vastleggen van randvoorwaarden waaraan deze moeten voldoen om de doelstelling te bereiken.

- Waar de originele gevelindeling nog aanwezig is, moet deze behouden blijven. Aanpassingen aan oorspronkelijke gevelopeningen zijn niet toegelaten.
- Verbouwingswerken kunnen aanvaardbaar zijn binnen de beschermde context wanneer ze een verbetering vormen voor de beschermde eenheidsarchitectuur.
- Gebouwelementen met hoge erfgoedwaarde of historisch materiaal worden maximaal bewaard. Enkel onherstelbaar beschadigde elementen mogen worden vervangen door nieuwe elementen naar oorspronkelijk model en dit voor wat betreft de aard, het materiaal, opbouw, afmetingen, profilering,... Voor deze elementen worden op basis van opmetingen ter plaatse uitvoeringstekeningen opgemaakt en voorgelegd aan de Dienst Monumentenzorg van de Stad Gent.
- Bestaande gebouwen blijven maximaal behouden. Nrs. 41-81, 42-42E en 44-72, komen in aanmerking voor kwalitatieve hedendaagse vervangingsbouw die zich qua materialiteit en volumetrie beter in deze laan inpast. Hierbij dient er gewerkt te worden met kwalitatieve hedendaagse architectuur, historiserende inpassingen zijn weinig wenselijk.
- Voorafgaandelijke kennisgeving aan en advisering door Stadsarcheologie Gent is noodzakelijk om na te gaan of de onderhoudsvoorzieningen de archeologische erfgoedwaarden niet in het gedrang brengen. Dit geldt zowel voor éénmalige als wederkerende beheersmaatregelen.

Bij verbouwingswerken dient rekening te worden gehouden met volgende voorschriften:

- Volumetrie:
 - Dakvorm, dakhelling, nokhoogte: conform bestaande.
 - Het voorzien van nieuwe dakuitbouwen, dakkapellen en/of inpandige dakterrassen aan de gevelvlakken zichtbaar vanaop het openbaar domein, is niet toegelaten.
 - Het voorzien van dakuitbouwen en dakkapellen naar oorspronkelijk model, is wel toegelaten.
 - Dakvlakramen in de dakvlakken zichtbaar vanaf het openbaar domein, zijn toegelaten mits volgende voorwaarden:
 - net boven de kroonlijst
 - in het verlengde van de geveltraveeën – dus maximum aantal = aantal traveeën
 - maximumbreedte conform raambreedte gevel, maximumhoogte: 120cm
 - Indien de gevelritmiek gewijzigd is doorheen de tijd, dient deze opnieuw hersteld te worden naar de oorspronkelijke gevelindeling:
 - aantal en breedte traveeën: idem originele gevelindeling
 - breedte raam- en deuropeningen: idem originele gevelindeling.
 - Hoogte en vorm latei / bovenzijde gevelopeningen: idem originele gevel.
- Materialisatie:
 - Buitenschrijnwerk:
 - In historisch buitenschrijnwerk is het vervangen van het bestaande glas door een verdunde thermische beglazing met een dikte van max. 12 mm toegelaten.

- Nieuw buitenschrijnwerk dient uitgevoerd te worden naar een materialisatie, indeling en profilering conform het oorspronkelijke
- Kleinhouten moeten naar oorspronkelijk model zijn maar mogen opgekleefd worden. Bij toepassing van dubbele beglazing dienen er afstandhouders (wienersprossen) voorzien te worden, om te vermijden dat er een doorzicht ontstaat tussen de twee glasbladen ter hoogte van de opgekleefde kleinhouten.
- Afwerking: volgens oorspronkelijk afwerking en kleurstelling.
- Specificaties beglazing:
 - buitenglasblad in naar oorspronkelijk model (vb. getrokken glas, structuurglas, etc.)
 - kleur glasafstandhouders: af te stemmen op de kleur van het buitenschrijnwerk.
 - de plaatsing van het glas dient te gebeuren in overeenstemming met de oorspronkelijk aanwezige plaatsingsmethode (vb. mastiek, polysulfide, glaslatten, etc.)
- Indien het origineel schrijnwerk behouden blijft, kan er ook voor gekozen worden om een achterzetraam aan de binnenkant van het gebouw te plaatsen. De gekozen raamindeling hiervan mag het uitzicht van buitenaf niet verstoren.
- De kroonlijsten worden gemaakt conform het oorspronkelijke model, materiaal en afwerking.
- De balustrades worden gemaakt conform het oorspronkelijke model, materiaal en afwerking.

Ter bescherming van de monumentale platanen, is het raadzaam om bij de straatinrichting met volgende elementen rekening te houden (er wordt hierbij verwezen naar de *'Handleiding voor het beheer van historische dreven en wegbeplantingen'* van Thomas Van Driessche, Paul Van den Bremt en Koen Smets, een uitgave van het Agentschap Onroerend Erfgoed) :

- Parkeren : vanuit erfgoeddoogpunt is het niet wenselijk om te parkeren in historische lanen. Het leidt in de eerste plaats tot bodemverdichting, het brengt bovendien schade toe aan de bomen en het tast de belevingswaarde van de laan aan. Idealiter wordt in de Parklaan de kasseiverharding rond de bomen opgebroken en wordt het plantsoen in zijn oorspronkelijke staat van groenzone hersteld. Hierbij mag niet uit het oog worden verloren dat de grasperken en bij uitbreiding de platanen, voldoende beveiligd worden tegen parkerende auto's, vervuilende stoffen (bv. strooizouten), etc.
- Het valt aan te bevelen om het historisch beeld van de platanen in een groenzone te herstellen. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden met de specifieke bodem- en standplaatscondities onder de oude platanen, bij de keuze van de onderbegroeiing.
- Grondwerken vormen een ernstige bedreiging omdat ze steeds het risico op wortelbeschadiging met zich meebrengen. Bij de graafwerken kunnen de wortels van de bomen immers beschadigd worden. Kabels en leidingen kunnen enkel aangelegd worden mits de nodige voorzorgsmaatregelen in acht genomen worden. Bij het ontwerpen van nieuwe leidingen is het raadzaam de leidingen volledig buiten de kroonprojectie van de bomen te voorzien.
- Er dient onderzocht te worden hoe de groeiplaats van de bomen kan verbeterd worden.
- Er dient vermeden te worden dat er verontreinigende stoffen kunnen infiltreren in de groeizone van de bomen (zoals strooizouten, motorolie, etc.).

Een oplijsting van specifieke werkzaamheden kan teruggevonden worden in bijlagen 3 en 4.

6.2 Specifieke maatregelen per woning

Onderstaande maatregelen zijn niet verplicht op te volgen, maar weerspiegelen de visie van de Dienst Monumentenzorg van Stad Gent voor het beheer van de erfgoedwaarden in dit beschermd stadsgezicht.

6.2.1 Ensemble: Krijgslaan 2 en Parklaan 1 en 3

Algemeen

- Reconstructie van het hekwerk op de grens tussen Krijgslaan 2 en Parklaan 1, naar voorbeeld van het hekwerk op de grens tussen Parklaan 1 en 2.
- Uitvoeren van een kleurenonderzoek op het schrijnwerk met als doel te bepalen of het gevelensemble origineel eenzelfde kleurstelling had, en het eventuele herschilderen van het schrijnwerk volgens het resultaat van dit onderzoek.

Krijgslaan 2

- Reconstructie van het historische raamschrijnwerk op de gelijkvloerse verdieping.
- Herstel van de beglazing in de voordeur.
- Herstel van de beschadigde goten en kroonlijsten.
- Herstel van de beschadigde vensterdorpels.

Parklaan 1 en 3

Deze gevels voldoen door hun goede staat en gaafheid reeds aan de vooropgestelde beheersdoelstellingen, hier zijn bijgevolg geen specifieke beheersmaatregelen nodig. Enkel de algemene maatregelen (zie hoofdstuk 6.1), alsook de maatregelen specifiek voor dit ensemble zijn in dit geval van toepassing.

6.2.2 Ensemble: Parklaan 5 tot 23

Algemeen

- Al het schrijnwerk in dezelfde groene kleur (NCS: S6030-G10Y) schilderen, dit betreft zowel deuren, ramen, erkers als kroonlijsten. Enkel het centrale pand Parklaan 11 heeft zijn eigen unieke rode kleurstelling qua erker, raam- en deurschrijnwerk dat hiervan afwijkt.
- Reconstructie van de oorspronkelijke inrichting van de voortuintjes, naar voorbeeld van Parklaan 7.
- Reconstructie van de smeedijzeren pirrons op de dakkapellen en topgevels.
- Reconstructie van de verdwenen toegangspoortjes in het hekwerk, naar voorbeeld van Parklaan 21-23.

Parklaan 5

- Reconstructie van de cirkelvormige wandschildering, naar voorbeeld van Parklaan 21-23.
- Reconstructie van balkonbalustrade boven de erker, naar voorbeeld van Parklaan 21-23.
- Herstellen van het oorspronkelijke uitzicht van de nog zichtbare oostgevel.
- Terugplaatsen van dakbedekking naar oorspronkelijk model en kleur.
- Heropbouw van de topgevel met bleke kalksilicaatstenen, naar voorbeeld van Parklaan 21-23.

Parklaan 7

- Terugplaatsen van de zinken roevendaken op de dakkapellen.

Parklaan 9

- Reconstructie van het houten raamschrijnwerk, naar voorbeeld van Parklaan 15.
- Herstel en reconstructie van de wandschildering, naar voorbeeld van Parklaan 15.
- Reconstructie van smeedijzeren balustrade bij bovenste balkon, naar voorbeeld van Parklaan 15.
- Reconstructie grilles voordeur, naar voorbeeld van Parklaan 15.

Parklaan 11

- Reconstructie van het houten raamschrijnwerk naar dezelfde vormgeving en indeling als heden aanwezig. Qua profileringen, detaillering, hang- en sluitwerk naar voorbeeld van Parklaan 7.
- Hernemen van originele kleurstelling van het schrijnwerk na verder kleuronderzoek.
- Herplaatsen smeedijzeren piron op topgevel.
- Heropbouw van de topgevel met bleke kalksilicaatsteen zoals bij de onderliggende gevelvlak gebruikt, met dezelfde vormgeving als heden.

Parklaan 15

- Herstel van de wandschilderingen.
- Herplaatsen dakbedekking naar oorspronkelijk model en kleur.
- Herplaatsen zinken roevendakjes dakkapellen.
- Reconstructie van de dievenijzers op het souterrain, naar voorbeeld van Parklaan 9.

Parklaan 17-19 en 21-23

Deze gevels voldoen door hun goede staat en gaafheid reeds aan de vooropgestelde beheersdoelstellingen, hier zijn bijgevolg geen specifieke beheersmaatregelen nodig. Enkel de algemene maatregelen (zie hoofdstuk 6.1), alsook de maatregelen specifiek voor dit ensemble zijn in dit geval van toepassing.

6.2.3 Parklaan 25

- Reconstructie van de souterraingevel volgens de originele bouwtekening.
- Reconstructie van de inrichting van het voortuintje volgens het plan uit 1920.
- Reconstructie van het hekwerk rond voortuintje, naar voorbeeld van het hekwerk op de grens tussen Parklaan 25 en Parklaan 27-31D.
- Herplaatsen smeedijzeren piron op trapgevel.
- Verwijderen lichtarmatuur voordeur.

6.2.4 Parklaan 27-31D

- Reconstructie van de souterraingevel volgens de originele bouwtekening.
- Ontschinderen van het gevelparement.
- Herstellen van de bovenlichten van ramen op de verdiepingen.
- Reconstructie van de inrichting van het voortuintje.
- Reconstructie van het hekwerk rond het voortuintje, naar voorbeeld van het hekwerk op de grens tussen Parklaan 25 en Parklaan 27-31D.
- Reconstructie van de smeedijzeren piron op dakkapel.
- Verwijderen van de brievenbussen en herplaatse van brievenbuscluster op een positie die minder afbreuk doet aan de erfgoedwaarde van het pand.

6.2.5 Parklaan 33

- Reconstructie van de bekroning op het dakvenster.
- Reconstructie van het raamschrijnwerk in de rechterdakkapel en het daarbij horend terug dichtmaken van de borstwering en reconstructie van het doorbroken tegeltableau.

6.2.6 Parklaan 35

Deze gevel voldoet door zijn goede staat en gaafheid reeds aan de vooropgestelde beheersdoelstellingen, hier zijn bijgevolg geen specifieke beheersmaatregelen nodig, enkel de algemene maatregelen (zie hoofdstuk 6.1) zijn in dit geval van toepassing.

6.2.7 Parklaan 37

Deze gevel voldoet door zijn goede staat en gaafheid reeds aan de vooropgestelde beheersdoelstellingen, hier zijn bijgevolg geen specifieke beheersmaatregelen nodig, enkel de algemene maatregelen (zie hoofdstuk 6.1) zijn in dit geval van toepassing.

6.2.8 Parklaan 39

- Reconstructie van het raamschrijnwerk, naar voorbeeld van historisch fotomateriaal.
- Ontschilderen van het gevelparament.
- Herplaatsen van het topstuk op de puntgevel.
- Verwijderen houten omkasting onderaan de erker.
- Terugplaatsen nokbekroningen.
- Bijsnoeien overwoekering voortuintje.

6.2.9 Ensemble: Parklaan 83-89 en 91-95

Parklaan 83-89

- Reconstructie van het raamschrijnwerk, naar voorbeeld van Parklaan 91-95.
- Reconstructie van originele inrichting voortuintje, naar voorbeeld van Parklaan 91-95.

Parklaan 91-95

Deze gevel voldoet door zijn goede staat en gaafheid reeds aan de vooropgestelde beheersdoelstellingen, hier zijn bijgevolg geen specifieke beheersmaatregelen nodig, enkel de algemene maatregelen (zie hoofdstuk 6.1) zijn in dit geval van toepassing.

6.2.10 Ensemble: Parklaan 99-105 en 107-111

Parklaan 99-105

- Reconstructie torendakje volgens de originele ontwerptekeningen.

Parklaan 107-111

- Reconstructie van het historische schrijnwerk, qua profilering, detaillering en hang- en sluitwerk naar voorbeeld van Parklaan 99-105.

6.2.11 Ensemble: Parklaan 113-121 en 123

Algemeen

- Verwijderen van recente dakuitbouwen en reconstructie van het oorspronkelijke dakvlak.

Parklaan 113-121

- Rechtzetten van het dakvenster.
- Reconstructie van het souterrainvenster.

Parklaan 123

- Reconstructie natuurstenen middenstijl in venster boven erker, naar voorbeeld van Parklaan 113-121.

6.2.12 Ensemble: Parklaan 127 tot 135

Algemeen

- Na uitvoeren van kleurenonderzoek, het uniform herschilderen van de gevelvlakken en schrijnwerk volgens het resultaat van het onderzoek.

Parklaan 127

- Reconstructie kelderraam, naar voorbeeld van Parklaan 133.
- Reconstructie dievenijzers voor keldervenster, naar voorbeeld van Parklaan 133.

Parklaan 129-131

- Reconstructie van houten deur- en raamschrijnwerk, naar voorbeeld van Parklaan 127. Met uitzondering van het kelderraam, dit naar voorbeeld van Parklaan 133.
- Herplaatsen dievenijzer voor keldervenster, naar voorbeeld van Parklaan 133.
- Reconstructie verdwenen gootklossen, naar voorbeeld van Parklaan 127.

Parklaan 133

- Reconstructie van houten deur- en raamschrijnwerk, naar voorbeeld van Parklaan 127.
- Verwijderen van de dakuitbouw en reconstructie van het oorspronkelijke dakvlak.

6.2.13 Parklaan 2

- Reconstructie van het originele schrijnwerk.

6.2.14 Parklaan 4

- Vervanging van recent mansardedak door minder dominante dakuitbouw, of reconstructie van het originele dakvolume.

6.2.15 Parklaan 6

/

6.2.16 Ensemble: Parklaan 8 tot 18-18D

Algemeen

- Herstel van de glastegels.

Parklaan 8

- Verwijderen daklicht en reconstructie van de dakkapel, naar voorbeeld van Parklaan 18-18D.

Parklaan 10-16

- Reconstructie van het houten schrijnwerk met reliëfglas op de bovenverdiepingen, naar voorbeeld van Parklaan 18-18D.

Parklaan 18-18D

- Reconstructie van souterrainvenster en dievenijzers, naar voorbeeld van Parklaan 8.
- Verwijderen van de zonnepanelen.
- Reconstructie origineel houten schrijnwerk met reliëfglas, naar voorbeeld van Parklaan 8.

6.2.17 Parklaan 20-26

- Reconstructie van het originele houten raamschrijnwerk.
- Reconstructie dievenijzers voor souterrainvenster.

6.2.18 Ensemble: Parklaan 28 tot 34-40

Algemeen

- Na uitvoeren van kleurenonderzoek, het uniform herschilderen van het schrijnwerk volgens het resultaat van het onderzoek.

Parklaan 28

- Reconstructie van de souterrainvensters, naar voorbeeld van Parklaan 32 en 34-40.

Parklaan 30

- Reconstructie van de voordeur, naar voorbeeld van Parklaan 28 en 34-40.
- Herplaatsen van gootklossen.

Parklaan 32

- Reconstructie van de gevelbeploistering, naar voorbeeld van Parklaan 34-40.
- Reconstructie van de voordeur met bovenlicht, naar voorbeeld van Parklaan 28 en 34-40.
- Reconstructie van de erker, naar voorbeeld van Parklaan 28.

Parklaan 34-40

- Reconstructie van het houten raamschrijnwerk op de verdiepingen, naar voorbeeld van Parklaan 28 en 30.
- Verwijderen van ventilatiekanaal.

6.2.19 Parklaan 76-76A

- Reconstructie van het originele houten raamschrijnwerk.

6.2.20 Parklaan 78

- Reconstructie van het originele houten raamschrijnwerk.
- Reconstructie van de voetschraper.

6.2.21 Parklaan 80

Deze gevel voldoet door zijn goede staat en gaafheid reeds aan de vooropgestelde beheersdoelstellingen, hier zijn bijgevolg geen specifieke beheersmaatregelen nodig, enkel de algemene maatregelen (zie hoofdstuk 6.1) zijn in dit geval van toepassing.

6.2.22 Ensemble: Parklaan 82 tot 86

Algemeen

- Reconstructie van al het houten raamschrijnwerk op de verdiepingen.

Parklaan 82

- Reconstructie van de kroonlijst en bakgoot, naar voorbeeld van Parklaan 86.

Parklaan 84

Deze gevel voldoet door zijn goede staat en gaafheid reeds aan de vooropgestelde beheersdoelstellingen, hier zijn bijgevolg geen specifieke beheersmaatregelen nodig, enkel de algemene maatregelen (zie hoofdstuk 6.1) zijn in dit geval van toepassing.

Parklaan 86

- Vervangen van de voordeur door een houten exemplaar met vormgeving die in de historische context past.

6.2.23 Parklaan 92

- Reconstructie van alle verdwenen pleisterversieringen.
- Reconstructie van de originele smeedijzeren balkonbalustrade.
- Reconstructie van de originele erkeropbouw.
- Reconstructie van het raamschrijnwerk.

6.2.24 Parklaan 94-94H

- Reconstructie van de verdwenen bossagevoegen.
- Reconstructie van de originele erkeropbouw.
- Reconstructie van het verdwenen houten schrijnwerk.

6.2.25 Parklaan 96

- Reconstructie van de schijfornamenten op de balkonpostamenten.
- Reconstructie van het raamschrijnwerk.
- Verwijderen van het ventilatiekanaal.

6.2.26 Parklaan 98

- Terug openmaken van het venster boven de erker tot terrasdeur en reconstructie van balkonbalustrade.
- Reconstructie van de smeedijzeren piron op de dakkapel.
- Reconstructie van het raamschrijnwerk.

7 Opvolging en evaluatie

Voor wijzigingen aan het uitzicht van gevel en bedaking zichtbaar vanaf het openbaar domein die niet stedenbouwkundig vergunningsplichtig zijn, moet een melding voor werken aan een niet als monument beschermde constructie in een beschermd stadsgezicht ingediend worden bij de Stad Gent.

Voor beschermde monumenten geldt dat alle wijzigingen onderhevig zijn aan de aanvraag van een toelating werken bij het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Vanaf de goedkeuring van het beheersplan wordt er een onderhoudslogboek bijgehouden van de maatregelen die er worden genomen voor het goede beheer van het erfgoed. Dit onderhoudslogboek wordt om de zes jaar aan het Agentschap Onroerend Erfgoed bezorgd. Op basis van het logboek wordt het verloop van het beheer bekeken en of dit moet aangepast worden.

Van alle werkzaamheden waarvoor premie wordt gevraagd en die worden uitgevoerd in de looptijd van het beheersplan wordt een verslag of voortgangsrapport opgemaakt. Dit verslag wordt opgemaakt door de architect die de werken begeleid en bezorgd aan de Erfgoedconsulent ten laatste 6 maanden na beëindiging van de werken. Tijdens de werken wordt de erfgoedconsulent wekelijks uitgenodigd op het werfoverleg. Na het werfoverleg wordt steeds een verslag opgemaakt van het verloop van de werkzaamheden met vermelding van aard, plaats, datum, resultaat, incl. fotomateriaal. Dit verslag wordt opgemaakt door de aangestelde restauratiearchitect.

8 Extra toevoegingen

Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)	Zie hoofdstuk 1.2, figuur 3, pagina 10.
Lijst van geplande werkzaamheden	Zie bijlage 3 (gebouwen) en bijlage 4 (planten)
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Zie bijlage 3
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	NVT
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	NVT
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	NVT
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Zie bijlage 4
Lijst van cultuuroederen	NVT
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	NVT
Bibliografie (overzicht referenties)	Zie voetnoten
Lijst met eigenaars	Zie bijlage 1
Fiches per gebouw	Zie bijlage 2